

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第五百六十一卷至第五百七十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年十月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第五百六十一	- 3 -
第五分甚深相品第十三	- 3 -
第五分船等喻品第十四	- 16 -
第五分如来品第十五之一	- 18 -
大般若波罗蜜多经卷第五百六十二	- 32 -
第五分如来品第十五之二	- 32 -
第五分不退品第十六	- 37 -
第五分贪行品第十七之一	- 49 -
大般若波罗蜜多经卷第五百六十三	- 62 -
第五分贪行品第十七之二	- 62 -
第五分姊妹品第十八	- 69 -
第五分梦行品第十九	- 79 -
大般若波罗蜜多经卷第五百六十四	- 89 -
第五分胜意乐品第二十	- 89 -
第五分修学品第二十一	- 101 -
第五分根栽品第二十二之一	- 108 -
大般若波罗蜜多经卷第五百六十五	- 116 -
第五分根栽品第二十二之二	- 116 -
第五分付嘱品第二十三	- 123 -
第五分见不动佛品第二十四	- 134 -
大般若波罗蜜多经第六会	- 143 -
序	- 143 -
大般若波罗蜜多经卷第五百六十六	- 145 -

第六分缘起品第一	- 145 -
第六分通达品第二	- 151 -
大般若波罗蜜多经卷第五百六十七	- 169 -
第六分显相品第三	- 169 -
第六分法界品第四之一	- 185 -
大般若波罗蜜多经卷第五百六十八	- 196 -
第六分法界品第四之二	- 196 -
第六分念住品第五	- 206 -
大般若波罗蜜多经卷第五百六十九	- 224 -
第六分法性品第六	- 224 -
大般若波罗蜜多经卷第五百七十	- 252 -
第六分平等品第七	- 252 -
第六分现相品第八	- 262 -
补阙真言	- 278 -
回向偈	- 278 -

● 起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ 无 上 甚 深 微 妙 法	bǎi qiān wàn jié nán zāo yù 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí 我 今 见 闻 得 受 持	yuàn jiě rú lái zhēn shí yì 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi liù shí yī
大般若波罗蜜多经卷第五百六十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì wǔ fēn shēn shēn xiàng pǐn dì shí sān
第五分甚深相品第十三

ěr shí yù jiè shí qiān tiān zǐ tiān zhǔ dì shì ér wéi shàng shǒu
尔时，欲界十千天子，天主帝释而为上首，
fù yǒu fàn shì èr wàn tiān zǐ dà fàn tiān wáng ér wéi shàng shǒu jù yì
复有梵世二万天子，大梵天王而为上首。俱诣
fó suǒ dǐng lǐ shuāng zú què zhù yī miàn tóng bó fó yán shì zūn
佛所顶礼双足，却住一面同白佛言：“世尊！
suǒ shuō zhū shēn shēn fǎ yǐ hé wéi xiàng ? ”
所说诸甚深法以何为相？”

ěr shí fó gào zhū tiān zhòng yán wǒ suǒ xuān shuō zhū shēn shēn
尔时，佛告诸天众言：“我所宣说诸甚深
fǎ yǐ kōng wú xiàng wú yuàn wú zuò wú shēng wú miè
法，以空、无相、无愿、无作、无生、无灭、
wú suǒ yī zhǐ wú xìng wéi xiàng ”
无所依止、无性为相。”

shí zhū tiān zhòng fù bó fó yán fó suǒ shuō fǎ wú suǒ yī zhǐ
时，诸天众复白佛言：“佛所说法无所依止，
pì rú xū kōng bù kě biǎo shì rú lái suǒ shuō shēn shēn fǎ xiàng shì jiān
譬如虚空不可表示。如来所说甚深法相，世间
tiān rén ā sù luò děng bù néng ān lì yì bù néng huài hé yǐ gù
天、人、阿素洛等不能安立亦不能坏。何以故？
shì jiān tiān rén ā sù luò děng jiē shì xiàng gù zhū yǒu xiàng zhě yú
世间天、人、阿素洛等皆是相故，诸有相者于
wú xiàng xiàng bù néng ān lì yì bù néng huài rú lái suǒ shuō shēn shēn
无相相，不能安立亦不能坏。如来所说甚深
fǎ xiàng bú duò sè shù yì bú duò shòu xiǎng xíng shí shù
法相，不堕色数，亦不堕受、想、行、识数，
yì fù bú duò rén fēi rén shù rén fēi rén děng bù néng chéng huài ”
亦复不堕人非人数，人非人等不能成坏。”

ěr shí fó gào zhū tiān zhòng yán shè yǒu rén lái zuò rú shì wèn
尔时，佛告诸天众言：“设有人来作如是问：

xū kōng shéi zuò shéi néng huài yé rǔ wèi bǐ rén wéi zhèng wèn
‘虚空谁作、谁能坏耶？’ 汝谓彼人为正问

fǒu
不？”

zhū tiān zhòng yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé xū kōng
诸天众曰：“不也！世尊！所以者何？虚空

wú tǐ wú wéi wú xiàng nìng kě wèn yán yǒu chéng huài zhě
无体、无为、无相，宁可问言有成坏者？”

ěr shí fó gào zhū tiān zhòng yán rú shì rú shì rú rǔ
尔时，佛告诸天众言：“如是！如是！如汝

suǒ shuō tiān zhòng dāng zhī wǒ suǒ xuān shuō shēn fǎ xiàng yì fù rú
所说。天众当知！我所宣说甚深法相亦复如

shì bù kě ān lì bù kě pò huài yǒu fó wú fó fǎ ěr cháng
是，不可安立、不可破坏，有佛、无佛法尔常

zhù fó yú cǐ xiàng rú shí jué zhī gù míng rú lái yīng zhèng děng
住。佛于此相如实觉知，故名如来、应、正等

jué
觉。”

shí zhū tiān zhòng fù bó fó yán rú lái suǒ jué rú shì zhū xiàng
时，诸天众复白佛言：“如来所觉如是诸相，

jí wéi shēn shēn nán jiàn nán jué rú lái xiàn jué rú shì xiàng gù yú yī
极为甚深难见难觉。如来现觉如是相故，于一

qiè fǎ zhì wú zhì ài yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué zhù rú shì
切法智无滞碍。一切如来、应、正等觉住如是

xiàng fēn bié kāi shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō wèi zhū yǒu qíng jí
相，分别开示甚深般若波罗蜜多，为诸有情集

zhū fǎ xiàng fāng biàn kāi shì lìng yú bō rě bō luó mì duō dé wú ài zhì
诸法相方便开示，令于般若波罗蜜多得无碍智。

shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì zhū rú lái cháng suǒ xíng chù fó xíng
甚深般若波罗蜜多是诸如来常所行处，佛行

shì chù zhèng sà pó rě wèi zhū yǒu qíng fēn bié kāi shì
是处证萨婆若，为诸有情分别开示。”

ěr shí fó gào zhū tiān zhòng yán rú shì rú shì rú rǔ
尔时，佛告诸天众言：“如是！如是！如汝

suǒ shuō tiān zhòng dāng zhī yī qiè fǎ xiàng rú lái rú shí jué wéi wú
所说。天众当知！一切法相，如来如实觉为无

xiàng yóu cǐ yīn yuán wǒ shuō zhū fó dé wú ài zhì wú néng jí zhě
相。由此因缘，我说诸佛得无碍智无能及者。”

ěr shí shì zūn gào shàn xiàn yuē shēn shēn bō rě bō luó mì duō
尔时，世尊告善现曰：“甚深般若波罗蜜多

shì zhū fó mǔ néng shì shì jiān zhū fǎ shí xiàng shì gù zhū fó yī fǎ
是诸佛母，能示世间诸法实相，是故诸佛依法

ér zhù gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shè shòu hù chí suǒ
而住，供养恭敬、尊重赞叹、摄受、护持所

yī zhù fǎ cǐ fǎ jí shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō yī qiè rú lái
依住法，此法即是甚深般若波罗蜜多。一切如来、

yīng zhèng děng jué wú bù yī zhǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō gòng
应、正等觉，无不依止甚深般若波罗蜜多，供

yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shè shòu hù chí suǒ yǐ zhě hé
养恭敬、尊重赞叹、摄受、护持，所以者何？

shēn shēn bō rě bō luó mì duō néng shēng zhū fó néng yǔ zhū fó zuò
甚深般若波罗蜜多，能生诸佛，能与诸佛作

yī zhǐ chù néng shì shì jiān zhū fǎ shí xiàng
依止处，能示世间诸法实相。

fù cì shàn xiàn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué shì
“复次，善现，一切如来、应、正等觉是

zhī ēn zhě néng bào ēn zhě ruò yǒu wèn yán shéi shì zhī ēn néng
知恩者，能报恩者。若有问言：‘谁是知恩、能

bào ēn zhě yīng zhèng dá yán fó shì zhī ēn néng bào ēn zhě
报恩者？’应正答言：‘佛是知恩、能报恩者。’

hé yǐ gù yī qiè shì jiān zhī ēn bào ēn wú guò fó gù
何以故？一切世间知恩、报恩无过佛故。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán yún hé rú lái yīng zhèng
具寿善现便白佛言：“云何如来、应、正

děng jué zhī ēn bào ēn
等觉知恩、报恩？”

fó gào shàn xiàn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué chéng rú
佛告善现：“一切如来、应、正等觉乘如

shì shèng xíng rú shì dào lái zhì wú shàng zhèng děng pú tí dé pú
是乘，行如是道，来至无上正等菩提，得菩

tí yǐ yú yī qiè shí gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shè shòu
提已，于一切时供养恭敬、尊重赞叹、摄受、

hù chí shì shèng shì dào wú shí zàn fèi cǐ shèng cǐ dào dāng zhī jí
护持是乘是道无时暂废，此乘此道，当知即

shì shèns hēn bō rě bō luó mì duō shì míng rú lái yīng zhèngděng
是甚深般若波罗蜜多。是名如来、应、正等
jué zhī ēn bào ēn
觉知恩、报恩。

fù cì shànxiàn yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué wú
“复次，善现，一切如来、应、正等觉无
bù jiē yī shèns hēn bō rě bō luó mì duō jué yī qiè fǎ wú shí zuò yòng
不皆依甚深般若波罗蜜多，觉一切法无实作用，
yǐ néng zuò zhě wú suǒ yǒu gù yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué wú
以能作者无所有故；一切如来、应、正等觉无
bù jiē yī shèns hēn bō rě bō luó mì duō jué yī qiè fǎ wú suǒ chéng
不皆依甚深般若波罗蜜多，觉一切法无所成
bàn yǐ zhū xíng zhì bù kě dé gù shànxiàn dāng zhī yǐ zhū rú lái
办，以诸形质不可得故。善现当知！以诸如来、
yīng zhèngděng jué zhī yī rú shì shèns hēn bō rě bō luó mì duō jué
应、正等觉，知依如是甚深般若波罗蜜多，觉
yī qiè fǎ jiē wú zuò yòng wú suǒ chéng bàn yú yī qiè shí gòng yǎng
一切法皆无作用、无所成办，于一切时供养
gōngjìng zūnzhòng zàn tàn shèshòu hù chí céng wú jiàn duàn gù
恭敬、尊重赞叹、摄受、护持曾无间断，故
míngzhēn shí zhī ēn bào ēn
名真实知恩、报恩。

fù cì shànxiàn yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué wú
“复次，善现，一切如来、应、正等觉无
bù jiē yī shèns hēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú zuò wú
不皆依甚深般若波罗蜜多，于一切法无作、无
chéng wú shēng zhì zhuǎn fù néng zhī cǐ wú zhuǎn yīn yuán shì gù
成、无生智转，复能知此无转因缘，是故
yīng zhī shèns hēn bō rě bō luó mì duō néngshēng rú lái yīng zhèng
应知甚深般若波罗蜜多，能生如来、应、正
děng jué yì néng rú shí shì shì jiān xiàng
等觉，亦能如实示世间相。”

ěr shí shànxiàn biàn bó fó yán rú lái cháng shuō yī qiè fǎ
尔时，善现便白佛言：“如来常说一切法
xìng wú shēng wú qǐ wú zhī wú jiàn rú hé kě shuō shèns hēn bō
性无生、无起、无知、不见，如何可说甚深般
rě bō luó mì duō néngshēng rú lái yīng zhèngděng jué yì néng
若波罗蜜多，能生如来、应、正等觉，亦能

rú shí shì shì jiānxiàng
如实示世间相？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō yī qiè
佛告善现：“如是！如是！如汝所说，一切

fǎ xìng wú shēng wú qǐ wú zhī wú jiàn yún hé fǎ xìng wú shēng
法性无生、无起、无知、不见。云何法性无生、
wú qǐ wú zhī wú jiàn yī yī qiè fǎ kōng wú suǒ yǒu wú suǒ yī
无起、无知、不见？以一切法空无所有、无所依

zhǐ wú suǒ xì shǔ yóu cǐ yīn yuán wú shēng wú qǐ wú zhī
止、无所系属，由此因缘无生、无起、无知、
wú jiàn shànxiàn dāng zhī shēnshēn bō rě bō luó mì duō suī néng shēng
不见。善现当知！甚深般若波罗蜜多虽能生

fó shì shì jiānxiàng ér wú suǒ shēng yì wú suǒ shì shànxiàn dāng zhī
佛示世间相，而无所生亦无所示。善现当知！

shēnshēn bō rě bō luó mì duō bú jiàn sè shòu xiǎng xíng shí gù
甚深般若波罗蜜多不见色、受、想、行、识故，

míng shì sè shòu xiǎng xíng shí xiàng
名示色、受、想、行、识相。”

jù shòu shànxiàn biàn bó fó yán yún hé bō rě bō luó mì duō
具寿善现便白佛言：“云何般若波罗蜜多

bú jiàn sè shòu xiǎng xíng shí gù míng shì sè shòu xiǎng
不见色、受、想、行、识故，名示色、受、想、

xíng shí xiàng
行、识相？”

fó gào shànxiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō bù yuán zhū sè
佛告善现：“由此般若波罗蜜多不缘诸色、

shòu xiǎng xíng shí ér qǐ yú shí míng bú jiàn sè shòu xiǎng
受、想、行、识而起于识，名不见色、受、想、

xíng shí yóu bú jiàn gù míng shì sè shòu xiǎng xíng shí
行、识，由不见故，名示色、受、想、行、识

xiàng yóu rú shì yì shēnshēn bō rě bō luó mì duō néng shì shì jiān zhū
相。由如是义，甚深般若波罗蜜多能示世间诸

fǎ shí xiàng fù cì shànxiàn shēnshēn bō rě bō luó mì duō néng shì
法实相。复次，善现，甚深般若波罗蜜多能示

rú lái yīng zhèngděng jué shì jiān kōng gù lí jìng jì gù
如来、应、正等觉世间空故、离、净、寂故，

shuō míng néng shì shì jiān shí xiàng yǐ zhū shì jiān wú bù jiē yǐ kōng lí
说名能示世间实相，以诸世间无不皆以空、离、

jìng jì wéi shí xiàng gù
净、寂为实相故。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán shènsēn bō rě bō luó mì duō
尔时，善现便白佛言：“甚深般若波罗蜜多

wèi dà shì gù chūxiàn shì jiān wèi bù kě sī yì shì gù bù kě chēng
为大事故出现世间，为不可思议事故、不可称

liáng shì gù wú shùliàng shì gù wú děngděng shì gù chūxiàn shì jiān
量事故、无数量事故、无等等事故出现世间。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shànxiàn
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。善现，

yún hé shènsēn bō rě bō luó mì duō wèi dà shì gù chūxiàn shì jiān
云何甚深般若波罗蜜多为大事故出现世间？

wèi zhū rú lái yīng zhèngděngjué jiē yǐ jì bá yī qiè yǒuqíng wú
谓诸如来、应、正等觉，皆以济拔一切有情无

shí zàn shě ér wéi dà shì shènsēn bō rě bō luó mì duō wèi cǐ shì gù
时暂舍而为大事，甚深般若波罗蜜多为此事故

chūxiàn shì jiān
出现世间。

shànxiàn yún hé shènsēn bō rě bō luó mì duō wèi bù kě sī
“善现，云何甚深般若波罗蜜多为不可思

yì shì gù bù kě chēngliáng shì gù wú shùliàng shì gù wú děngděng
议事故、不可称量事故、无数量事故、无等等

shì gù chūxiàn shì jiān wèi zhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒ yǒu fó
事故出现世间？谓诸如来、应、正等觉所有佛

xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng jiē bù kě sī yì
性、如来性、自然觉性、一切智性，皆不可思议、

bù kě chēngliáng wú shùliàng wú děngděng shènsēn bō rě bō luó
不可称量、无数量、无等等，甚深般若波罗

mì duō wèi cǐ shì gù chūxiàn shì jiān
蜜多，为此事故出现世间。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán wéi dàn rú lái yīng zhèng
具寿善现复白佛言：“为但如来、应、正

děngjué suǒ yǒu fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng
等觉所有佛性、如来性、自然觉性、一切智性，

bù kě sī yì bù kě chēngliáng wú shùliàng wú děngděng wéi
不可思议、不可称量、无数量、无等等；为

sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì yī qiè fǎ yì bù kě sī yì
色、受、想、行、识乃至一切法，亦不可思议、

bù kě chēngliáng wú shùliàng wú dēngděng
不可称量、无数量、无等等？”

fó gàoshànxiàn fēi dàn rú lái yīng zhèngděngjué suǒyǒu
佛告善现：“非但如来、应、正等觉所有

fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng bù kě sī yì
佛性、如来性、自然觉性、一切智性，不可思议、

bù kě chēngliáng wú shùliàng wú dēngděng sè shòu xiǎng
不可称量、无数量、无等等；色、受、想、

xíng shí nǎi zhì yī qiè fǎ yì bù kě sī yì bù kě chēngliáng
行、识乃至一切法，亦不可思议、不可称量、

wú shùliàng wú dēngděng suǒ yǐ zhě hé yú yī qiè fǎ zhēn shí xìng
无数量、无等等。所以者何？于一切法真实性

zhōng xīn jí xīn suǒ jiē bù kě dé
中，心及心所皆不可得。

shànxiàndāng zhī zhū suǒyǒu sè shòu xiǎng xíng shí
“善现当知！诸所有色、受、想、行、识

jí yī qiè fǎ jiē bù kě shī shè gù bù kě sī yì bù kě chēngliáng
及一切法皆不可施設故，不可思议、不可称量、

wú shùliàng wú dēngděng hé yǐ gù rú shì zhū fǎ wú zì xìng gù
无数量、无等等。何以故？如是诸法无自性故、

bù kě dé gù zì xìngkōng gù fù cì shànxiàn zhū suǒyǒu sè
不可得故、自性空故。复次，善现，诸所有色、

shòu xiǎng xíng shí jí yī qiè fǎ jiē bù kě dé gù bù kě sī yì
受、想、行、识及一切法皆不可得故，不可思议、

bù kě chēngliáng wú shùliàng wú dēngděng hé yǐ gù rú shì
不可称量、无数量、无等等。何以故？如是

zhū fǎ wú xiànliàng gù wú suǒyǒu gù zì xìngkōng gù fù cì shàn
诸法无限量故、无所有故、自性空故。复次，善

xiàn zhū suǒyǒu sè shòu xiǎng xíng shí jí yī qiè fǎ jiē wú
现，诸所有色、受、想、行、识及一切法皆无

xiànliàng gù bù kě sī yì bù kě chēngliáng wú shùliàng wú dēng
限量故，不可思议、不可称量、无数量、无等

děng
等。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán hé yīn yuán gù zhū suǒyǒu sè
具寿善现便白佛言：“何因缘故，诸所有色、

shòu xiǎng xíng shí jí yī qiè fǎ jiē wú xiànliàng
受、想、行、识及一切法皆无限量？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé xū kōng wéi yǒu xīn xīn suǒ
佛告善现：“于意云何？虚空为有心、心所

fǎ néng xiàn liàng fǒu
法能限量不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn zhū suǒ yǒu sè shòu xiǎng xíng shí jí
佛告善现：“诸所有色、受、想、行、识及

yī qiè fǎ yì fù rú shì zì xìng kōng gù xīn xīn suǒ fǎ bù néng xiàn
一切法亦复如是，自性空故，心、心所法不能限

liàng yóu cǐ yīn yuán zhū suǒ yǒu sè shòu xiǎng xíng shí jí
量。由此因缘，诸所有色、受、想、行、识及

yī qiè fǎ wú xiàn liàng gù jiē bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú
一切法无限量故，皆不可思议、不可称量、无

shù liàng wú děng děng shàn xiàn dāng zhī yǐ yī qiè fǎ jiē bù kě
数量、无等等。善现当知！以一切法皆不可

sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng gù yī qiè
思议、不可称量、无数量、无等等故，一切

rú lái yīng zhèng děng jué suǒ yǒu fó fǎ rú lái fǎ zì rán jué
如来、应、正等觉所有佛法、如来法、自然觉

fǎ yī qiè zhì fǎ yì bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng
法、一切智法亦不可思议、不可称量、无数量、

wú děng děng
无等等。

shàn xiàn dāng zhī rú shì zhū fǎ jiē bù kě sī yì sī yì
“善现当知！如是诸法皆不可思议，思议

miè gù bù kě chēng liáng chēng liáng miè gù wú shù liàng shù liàng
灭故；不可称量，称量灭故；无数量，数量

miè gù wú děng děng děng děng miè gù shàn xiàn dāng zhī rú shì
灭故；无等等，等等灭故。善现当知！如是

zhū fǎ jiē bù kě sī yì guò sī yì gù bù kě chēng liáng guò chēng
诸法皆不可思议，过思议故；不可称量，过称

liáng gù wú shù liàng guò shù liàng gù wú děng děng guò děng děng
量故；无数量，过数量故；无等等，过等等

gù shàn xiàn dāng zhī bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng
故。善现当知！不可思议、不可称量、无数量、

wú děng děng zhě dàn yǒu zēng yǔ dōu wú zhēn shí shàn xiàn dāng zhī
无等等者，但有增语都无真实。善现当知！

bù kě sī yì   bù kě chēngliáng   wú shùliàng   wú děngděngzhě
不可思议、不可称量、无数量、无等等者，
jiē rú xū kōngdōu wú suǒyǒu   yóu cǐ yīn yuán   yī qiè rú lái   yīng
皆如虚空都无所有。由此因缘，一切如来、应、
zhèngděng jué suǒyǒu fó fǎ   rú lái fǎ   zì rán jué fǎ   yī qiè zhì
正等觉所有佛法、如来法、自然觉法、一切智
fǎ jiē bù kě sī yì   bù kě chēngliáng   wú shùliàng   wú děngděng
法皆不可思议、不可称量、无数量、无等等。
shēngwén   dú jué   shì jiāntiān   rén   ā sù luòděng   jiē xī bù
声闻、独觉、世间天、人、阿素洛等，皆悉不
néng sī yì   chēngliáng   shùliàng   děngděng cǐ zhū fǎ gù
能思议、称量、数量、等等此诸法故。”

rú lái shuō cǐ bù kě sī yì   bù kě chēngliáng   wú shùliàng
如来说此不可思议、不可称量、无数量、
wú děngděng fǎ shí   huì zhōng yǒu wǔ bǎi bì chū   èr shí bì chū ní
无等等法时，会中有五百苾刍、二十苾刍尼，
zhū lòu yǒng jìn xīn dé jiě tuō   fù yǒu liù wàn wū bō suǒ jiā   sān wàn wū
诸漏永尽心得解脱；复有六万邬波索迦、三万邬
bō sī jiā   yú zhū fǎ zhōng yuǎn lí chén¹   gòu shēng jìng fǎ yǎn   fù yǒu
波斯迦，于诸法中远离尘¹垢生净法眼；复有
èr shí pú sà mó hē sà dé wú shēng fǎ rěn   shì zūn jì bǐ yú xián jié
二十菩萨摩诃萨得无生法忍，世尊记彼于贤劫
zhōng dāng dé zuò fó dù yǒu qíng zhòng
中当得作佛度有情众。

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán   shēn shēn bō rě bō luó mì duō
尔时，善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多
shí wèi dà shì chū shì jiān fǒu
实为大事出世间不？”

fó gào shàn xiàn   rú shì   rú shì   shēn shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“如是！如是！甚深般若波罗蜜
duō shí wèi dà shì chū yú shì jiān   suǒ yǐ zhě hé   shēn shēn bō rě bō
多实为大事出于世间。所以者何？甚深般若波
luó mì duō jù néng chéng bàn yī qiè zhì dì   ruò shēng wén dì   ruò dú
罗蜜多具能成办一切智地，若声闻地、若独
jué dì jiē zài cǐ shè
觉地皆在此摄。

¹ 大正藏：尘离；永乐北藏及龙藏：离尘

shànxiàndāng zhī rú chà dì lì guàndǐng dà wáng wēi dé
“善现当知！如刹帝力灌顶大王，威德

zì zài xiáng fú yī qiè yǐ zhūguó shì fù zhǔ dà chén duāngǒng wú wéi
自在降伏一切，以诸国事付嘱大臣，端拱无为

ān wěnshòu lè rú lái yì ěr wéi dà fǎ wáng wēi dé zì zài xiáng
安隐受乐。如来亦尔，为大法王，威德自在降

fú yī qiè yǐ zhū fó fǎ ruò dú jué fǎ ruò shēngwén fǎ xī
伏一切，以诸佛法、若独觉法、若声闻法，悉

jiē fù zhǔshènshēn bō rě bō luó mì duō pǔ lìng chéngbàn shì gù
皆付嘱甚深般若波罗蜜多，普令成办。是故，

shànxiàn shènshēn bō rě bō luó mì duō shí wèi dà shì chū yú shì jiān
善现，甚深般若波罗蜜多实为大事出于世间。

shànxiàndāng zhī shènshēn bō rě bō luó mì duō bú wèi shè
“善现当知！甚深般若波罗蜜多不为摄

shòu zhí zhuó sè gù nǎi zhì shí gù chū yú shì jiān bú wèi shèshòu zhí zhuó
受执著色故乃至识故出于世间，不为摄受执著

yù liú guǒ gù nǎi zhì yī qiè zhì zhì gù chū yú shì jiān
预流果故乃至一切智智故出于世间。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán yún hé bō rě bō luó mì duō
具寿善现便白佛言：“云何般若波罗蜜多

yì bú wèi shèshòu zhí zhuó yī qiè zhì zhì gù chū yú shì jiān
亦不为摄受执著一切智智故出于世间？”

fó yán shànxiàn yú yì yún hé rǔ pō jiànyǒu ā luó hàn
佛言：“善现，于意云何？汝颇见有阿罗汉

guǒ kě shèshòu zhí zhuó fǒu
果可摄受执著不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ bú jiànyǒu ā luó hàn
善现对曰：“不也！世尊！我不见有阿罗汉

guǒ kě yú qí zhōngshèshòu zhí zhuó
果可于其中摄受执著。”

fó yán shànxiàn shàn zāi shàn zāi wǒ yì bú jiànyǒu rú
佛言：“善现，善哉！善哉！我亦不见有如

lái fǎ kě yú qí zhōngshèshòu zhí zhuó shì gù shànxiàn shènshēn
来法可于其中摄受执著。是故，善现，甚深

bō rě bō luó mì duō yì bú wèi shèshòu zhí zhuó yī qiè zhì zhì gù chū yú
般若波罗蜜多亦不为摄受执著一切智智故出于

shì jiān
世间。”

ěr shí yù jiè fàn shì tiān zǐ jù bó fó yán rú shì bō rě bō
尔时，欲界梵世天子俱白佛言：“如是般若波
luó mì duō zuì wéishènshēn nánjiànnánjué jí nán xìn jiě ruò zhū yǒu
罗蜜多最为甚深，难见难觉极难信解。若诸有
qíngcéng yú guò qù wú liàng fó suǒ fā hóng shì yuàn duōzhǒngshàngēn
情曾于过去无量佛所，发弘誓愿、多种善根
nǎi néng xìn jiě jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi yī qiè
乃能信解。假使三千大千世界诸有情类，一切
jiē chéng suí xìn xíngděng bǐ yǒu qíng lèi ruò jīng yī jié ruò yī jié yú
皆成随信行等，彼有情类若经一劫若一劫余
xiū zì dì xíng bù rú yǒu rén yī rì yú cǐ shènshēn bō rě bō luó mì
修自地行，不如有人一日于此甚深般若波罗蜜
duō rěn lè sī wéi chēngliáng guānchá suǒ huò gōng dé shèng bǐ
多忍乐、思惟、称量、观察，所获功德胜彼
wú liàng
无量。”

ěr shí fó gào zhū tiān zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告诸天子言：“如是！如是！如汝所
shuō tiān zǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wén shènshēn
说。天子当知！若善男子、善女人等闻甚深
bō rě bō luó mì duō jí dé niè pán shèng qián suǒ shuō suí xìn xíngděng
²般若波罗蜜多疾得涅槃，胜前所说随信行等
ruò jīng yī jié ruò yī jié yú xiū zì dì xíng kuàng rěn lè děng
若经一劫若一劫余修自地行，况忍乐等！”

shí zhū tiān zǐ wén fó suǒ shuō huān xǐ yǒng yuè dǐng lǐ rú lái
时，诸天子闻佛所说，欢喜踊跃顶礼如来，
yòu rào sān zā cí tuì huángōng qù zhòng wèi yuǎn hū rán bú xiàn suí suǒ
右绕三匝辞退还宫，去众未远忽然不现，随所
shǔ jiè gè zhù běngōng quàn jìn zhū tiān xiū shū shèng xíng
属界各住本宫，劝进诸天修殊胜行。

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán ruò zhū pú sà néng yú bō rě
具寿善现便白佛言：“若诸菩萨能于般若
bō luó mì duō shēnshēng xìn jiě cóng hé chù mò lái shēng cǐ jiān
波罗蜜多深生信解，从何处没来生此间？”

fó gào shàn xiàn ruò zhū pú sà wén shēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“若诸菩萨闻深般若波罗蜜多，

² 大正藏：深；永乐北藏及龙藏：甚深

néngshēng xìn jiě bù yí bú mèn   lè jiàn   lè wén   yì niàn   sī wéi
能 生 信 解 不 疑 不 闷 ， 乐 见 、 乐 闻 、 忆 念 、 思 惟
shènsēn yì qù   cháng lè suí zhú néngshuō fǎ zhě   rú dú suí mǔ céng
甚 深 义 趣 ， 常 乐 随 逐 能 说 法 者 ， 如 犊 随 母 曾
wú zàn lí   nǎi zhì wèi dé shènsēn bō rě bō luó mì duō xiāng yì yì qù
无 暂 离 ， 乃 至 未 得 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 相 应 义 趣
jiū jìng tōng lì néng wèi tā shuō   zhōng bù yuǎn lí shènsēn bō rě bō luó
究 竟 通 利 能 为 他 说 ， 终 不 远 离 甚 深 般 若 波 罗
mì duō jí shuō fǎ shī jīng xū yú qǐng   shì zhū pú sà cóng rén zhōng mò
蜜 多 及 说 法 师 经 须 臾 顷 ， 是 诸 菩 萨 从 人 中 没
lái shēng cǐ jiān   yī sù shèng yīn néng chéng shì shì
来 生 此 间 ， 依 宿 胜 因 能 成 是 事 。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán   pō yǒu pú sà chéng jiù rú shì
尔 时 ， 善 现 复 白 佛 言 ： “ 颇 有 菩 萨 成 就 如 是
shūshènggōng dé   chéng shì gòngyǎng tā fāng fó yǐ   cóng bǐ chù mò lái
殊 胜 功 德 ， 承 事 供 养 他 方 佛 已 ， 从 彼 处 没 来
shēng cǐ yé
生 此 耶 ？ ”

fó gào shànxiàn   yǒuzhū pú sà chéng jiù rú shì shūshènggōng
佛 告 善 现 ： “ 有 诸 菩 萨 成 就 如 是 殊 胜 功
dé   chéng shì gòngyǎng tā fāng fó yǐ   cóng bǐ chù mò lái shēng cǐ jiān
德 ， 承 事 供 养 他 方 佛 已 ， 从 彼 处 没 来 生 此 间 。”

fù cì shànxiàn   yǒuzhū pú sà chéng jiù rú shì shūshèng
“ 复 次 ， 善 现 ， 有 诸 菩 萨 成 就 如 是 殊 胜
gōng dé   xiān shì yǐ yú xǐ zú tiānshàng   chéng shì gòngyǎng cí shì pú
功 德 ， 先 世 已 于 喜 足 天 上 ， 承 事 供 养 慈 氏 菩
sà   wénshēn bō rě bō luó mì duō   qǐngwèn qí zhōngshènsēn yì qù
萨 ， 闻 深 般 若 波 罗 蜜 多 ， 请 问 其 中 甚 深 义 趣 ，
cóng bǐ chù mò lái shēng cǐ jiān
从 彼 处 没 来 生 此 间 。”

fù cì shànxiàn   yǒuzhū pú sà xiān shì suī wénshènsēn bō
“ 复 次 ， 善 现 ， 有 诸 菩 萨 先 世 虽 闻 甚 深 般
rě bō luó mì duō   ér yú qí zhōng bù néng qǐngwènshènsēn yì qù
若 波 罗 蜜 多 ， 而 于 其 中 不 能 请 问 甚 深 义 趣 ，
jīn shēng rén zhōng   wénshuō bō rě bō luó mì duō   yí huò   mí mèn
今 生 人 中 ， 闻 说 般 若 波 罗 蜜 多 ， 疑 惑 、 迷 闷 、
nán kě kāi wù   suǒ yǐ zhě hé   bù liǎo yì zhě xīn duō yí huò   mí mèn
难 可 开 悟 。 所 以 者 何 ？ 不 了 义 者 心 多 疑 惑 、 迷 闷 、

nán yù
难喻。

fù cì shànxiàn yǒuzhū pú sà xiān shì suī wénshènshēn bō
“复次，善现，有诸菩萨先世虽闻甚深般
rě bō luó mì duō yì céngqǐngwèn qí zhōng yì qù huòjīng yī rì nǎi
若波罗蜜多，亦曾请问其中义趣，或经一日乃
zhì wǔ rì ér bù jīng jìn rú shuō xiū xíng jīn shēngrénzhōng wénshuō
至五日，而不精进如说修行。今生人中，闻说
rú shì shènshēn bō rě bō luó mì duō suī jīngshǎo shí qí xīn jiān gù
如是甚深般若波罗蜜多，虽经少时，其心坚固
wú néng huàizhě ruò lí bō rě bō luó mì duō jí shuō fǎ shī qǐngwèn
无能坏者，若离般若波罗蜜多及说法师请问
shēn yì xúnbiàn tuì shī suǒ yǐ zhě hé cǐ zhū pú sà suī yú qián shì
深义，寻便退失。所以者何！此诸菩萨虽于前世
dé wén bō rě bō luó mì duō yì néngqǐngwènshènshēn yì qù ér bù
得闻般若波罗蜜多，亦能请问甚深义趣，而不
jīng jìn rú shuō xiū xíng gù yú jīn shēng yú shēn bō rě bō luó mì duō
精进如说修行故，于今生于深般若波罗蜜多，
huò shí yào wén huò shí bú yào huò shí jiān gù huò shí tuì shī qí xīn qīng
或时乐闻或时不乐，或时坚固或时退失，其心轻
dòng jìn tuì fēi héng rú dǔ luó mián suí fēng piāo zhuǎn rú shì pú sà
动进退非恒，如堵罗绵随风飘转。如是菩萨
xīn xué dà shèng suī yǒu xìn xīn ér bù jiān jìng yú shēn bō rě bō luó
新学大乘，虽有信心而不坚净，于深般若波罗
mì duō bù néng cháng shí xìn yào suí zhuǎn yú èr shèng dì huò dāng duò
蜜多不能长时信乐随转，于二乘地或当堕
yī
一。

dì wǔ fēn chuán děng yù pǐn dì shí sì
第五分 船 等 喻 品 第 十 四

fù cì shànxiàn pì rú shāng lǚ yóu fàn dà hǎi qí chuán
“复次，善现，譬如商侣游泛大海，其船

cù pò yú zhōngzhū rén ruò néng qǔ mù qì wù fú náng bǎnpiàn
卒破，于中诸人若能取木器物、浮囊、板片、

sǐ shī wéisuǒ yī fù dāng zhī bǐ lèi zhōng bú mò sǐ dé zhì ān wěn
死尸为所依附，当知彼类终不没死，得至安隐

dà hǎi bǐ àn wú sǔn wú hài shòu zhū kuài lè zhū pú sà zhòng yì fù
大海彼岸，无损无害受诸快乐。诸菩萨众亦复

rú shì ruò yú dà shèng yǒu xìn yǒu rěn yǒu yào yǒu yù yǒu jīng
如是，若于大乘有信、有忍、有乐、有欲，有精

jìn yǒu shèng jiě yǒu bú fàng yì yǒu shèng yì lè yǒu shě yǒu
进、有胜解，有不放逸、有胜意乐，有舍、有

jìng yǒu qīng jìng xīn yǒu yú wú shàng zhèng děng pú tí bù shě shàn è
敬、有清净心，有于无上正等菩提不舍善轭，

fù néng shè shòu shēn bō rě bō luó mì duō wéi suǒ yī fù dāng zhī
复能摄受甚深般若波罗蜜多为所依附，当知

cǐ lèi zhōng bù zhōng dào tuì rù shēng wén huò dú jué dì dìng zhèng wú
此类终不中道退入声闻或独觉地，定证无

shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提。

fù cì shànxiàn rú yǒu nán zǐ huò zhū nǚ rén chí shāo
“复次，善现，如有男子或诸女人，持烧

shú píng yì hé qǔ shuǐ ruò chí ruò jǐng ruò quán ruò qú dāng
熟瓶诣河取水，若池、若井、若泉、若渠，当

zhī cǐ píng zhōng bú làn huài hé yǐ gù shì píng shàn shú kān rèn chéng
知此瓶终不烂坏。何以故？是瓶善熟堪任盛

shuǐ jí jiān láo gù zhū pú sà zhòng yì fù rú shì ruò yú dà shèng
水，极坚牢故。诸菩萨众亦复如是，若于大乘

yǒu xìn yǒu rěn yǒu yào yǒu yù yǒu jīng jìn yǒu shèng jiě yǒu
有信、有忍、有乐、有欲，有精进、有胜解，有

bú fàng yì yǒu shèng yì lè yǒu shě yǒu jìng yǒu qīng jìng xīn
不放逸、有胜意乐，有舍、有敬、有清净心，

yǒu yú wú shàng zhèng děng pú tí bù shě shàn è fù néng shè shòu shēn
有于无上正等菩提不舍善轭，复能摄受甚

shēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànsànqiǎo dāng zhī cǐ lèi zhōng bù
深般若波罗蜜多方便善巧，当知此类终不
zhōngdào tuì rù shēngwénhuò dú jué dì dìngzhèng wú shàngzhèngděng
中道退入声闻或独觉地，定证无上正等
pú tí
菩提。

fù cì shànxiàn rú yǒushāngrén jù shànqiǎo zhì xiān zài
“复次，善现，如有商人具善巧智，先在
hǎibiān gù xiū chuán yǐ fāngqiān rù shuǐ zhī wú chuānxué hòu chí cái
海边固修船已，方牵入水知无穿穴，后持财
wù zhì shàng ér xíng dāng zhī bǐ chuán bì bú huàimò rén wù ān wěn
物置上而行，当知彼船必不坏没，人物安隐
dá suǒ zhì chù zhū pú sà zhòng yì fù rú shì ruò yú dà shèngyǒu xìn
达所至处。诸菩萨众亦复如是，若于大乘有信、
yǒurěn yǒuyào yǒu yù yǒujīng jìn yǒushèng jiě yǒu bú fàng
有忍、有乐、有欲，有精进、有胜解，有不放
yì yǒushèng yì lè yǒushě yǒujìng yǒuqīngjìng xīn yǒu yú
逸、有胜意乐，有舍、有敬、有清净心，有于
wú shàngzhèngděng pú tí bù shěshàn è fù néngshèshòushènsēn bō
无上正等菩提不舍善轭，复能摄受甚深般
rě bō luó mì duōfāngbiànsànqiǎo dāng zhī cǐ lèi zhōng bù zhōngdào
若波罗蜜多方便善巧，当知此类终不中道
tuì rù shēngwénhuò dú jué dì dìngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
退入声闻或独觉地，定证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn pì rú yǒurén nián bǎi èr shí lǎo mào
“复次，善现，譬如有人年百二十，老耄
shuāi xiǔ fù jiā zhòngbìng wèifēng rè tánhuò sānjiāo bìng shì lǎo
衰朽复加众病，谓风、热、痰或三焦³病，是老
bìng rén yù cóng chuáng zuò qǐ wǎng tā chù ér zì bù néng yǒu èr jiàn
病人欲从床座起往他处而自不能。有二健
rén gè fú yī yè xú cè lìng qǐ ér gào zhī yán mò yǒu suǒ nán suí
人各扶一腋，徐策令起而告之言：‘莫有所难，随
yì yù wǎng jīn wǒ èr rén zhōng bù xiāng qì bì dá suǒ qù ān wěn wú
意欲往，今我二人终不相弃，必达所趣安隐无
sǔn zhū pú sà zhòng yì fù rú shì ruò yú dà shèngyǒu xìn yǒurěn
损。’诸菩萨众亦复如是，若于大乘有信、有忍、

³ 大正藏：杂；永乐北藏及龙藏：焦

yǒuyào yǒu yù yǒujīng jìn yǒushèng jiě yǒu bú fàng yì yǒu
有乐、有欲，有精进、有胜解，有不放逸、有
shèng yì lè yǒushě yǒujìng yǒuqīngjìng xīn yǒu yú wú shàngzhèng
胜意乐，有舍、有敬、有清净心，有于无上正
děng pú tí bù shěshàn è fù néngshèshòushèshēn bō rě bō luó mì
等菩提不舍善轭，复能摄受甚深般若波罗蜜
duōfāngbiànshànqiǎo dāng zhī cǐ lèi zhōng bù zhōngdào tuì rù shēng
多方便善巧，当知此类终不中道退入声
wénhuò dú jué dì dìngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí yǔ shàngxiāng
闻或独觉地，定证无上正等菩提。与上相
wéi shì míng hēi pǐn
违是名黑品。”

dì wǔ fēn rú lái pǐn dì shí wǔ zhī yī
第五分如来品第十五之一

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán xīn xué pú sà yún hé yīng xué
尔时，善现便白佛言：“新学菩萨云何应学
shènsēn bō rě bō luó mì duō
甚深般若波罗蜜多？”

fó gào shànxiàn xīn xué pú sà yù xué bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“新学菩萨欲学般若波罗蜜多，
xiānyīng qīn jìn chéng shì shànyǒu ruò néng xuānshuō shènsēn bō rě bō
先应亲近承事善友。若能宣说甚深般若波
luó mì duō jiào jiè jiào shòu zhū pú sà zhě shì míng shànyǒu wèi zuò
罗蜜多，教诫教授诸菩萨者，是名善友。谓作
shì yán lái shànán zǐ rǔ yīng qín xiū bù shī jìng jiè ān
是言：‘来！善男子，汝应勤修布施、净戒、安
rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō rǔ qín xiū shí yīng
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。汝勤修时，应
wú suǒ dé ér wéifāngbiàn huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí rǔ huí
无所得而为方便，回向无上正等菩提。汝回
xiàng shí wù yǐ sè shòu xiǎng xíng shí gù ér qǔ pú tí
向时，勿以色、受、想、行、识故而取菩提。
suǒ yǐ zhě hé yī qiè zhì zhì xìng fēi suǒ qǔ rǔ shànán zǐ yú zhū
所以者何？一切智智性非所取。汝善男子，于诸
shēngwén dú jué děng dì wù shēngtānzhuó ruò néng rú shì jiào jiè jiào
声闻独觉等地勿生贪著。’若能如是教诫教

shòu xīn xué pú sà   lìng qí jiàn rù shēnshēn bō rě bō luó mì duō   dāng
授新学菩萨，令其渐入甚深般若波罗蜜多，当
zhī shì wéi pú sà shàn yǒu
知是为菩萨善友。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán   shì zhū pú sà fā pú tí xīn
具寿善现复白佛言：“是诸菩萨发菩提心，
yù qù pú tí shèn wéi nán shì
欲趣菩提甚为难事。”

fó gào shàn xiàn   rú shì   rú shì   zhū pú sà zhòng suǒ zuò shèn
佛告善现：“如是！如是！诸菩萨众所作甚
nán   wéi wéi lì   lè zhū shì jiān gù   fā qù wú shàng zhèng děng pú tí
难，谓为利乐诸世间故，发趣无上正等菩提，

zuò shì shì yán   wǒ wéi jì bá zhū shì jiān gù   wéi zhū shì jiān zuò shè zhái
作是誓言：‘我为济拔诸世间故，为诸世间作舍宅
gù   wéi zhū shì jiān zuò guī yī gù   wéi zhū shì jiān zuò zhōu zhǔ gù   shì
故，为诸世间作归依故，为诸世间作洲渚故，示

zhū shì jiān jiū jìng dào gù   wéi zhū shì jiān zuò dǎo shī gù   wéi zhū shì jiān
诸世间究竟道故，为诸世间作导师故，为诸世间
zuò suǒ qù gù   fā qín jīng jìn qù dà pú tí   shàn xiàn   yún hé zhū
作所趣故，发勤精进趣大菩提。’善现，云何诸

pú sà zhòng shì wéi jì bá zhū shì jiān gù   fā qín jīng jìn qù dà pú tí
菩萨众誓为济拔诸世间故，发勤精进趣大菩提？
wéi zhū pú sà jiàn zhū shì jiān mò shēng sǐ kǔ bù néng chū lí   fā qín jīng
谓诸菩萨见诸世间没生死苦不能出离，发勤精

jìn qù dà pú tí   wéi bá bǐ kǔ shuō zhèng fǎ yào   shàn xiàn   yún hé
进趣大菩提，为拔彼苦说正法要。善现，云何
zhū pú sà zhòng wéi zhū shì jiān zuò shè zhái gù   fā qín jīng jìn qù dà pú
诸菩萨众为诸世间作舍宅故，发勤精进趣大菩

tí   wéi zhū pú sà yù wéi shì jiān shuō yī qiè fǎ jiē bù hé hé   fā
提？谓诸菩萨欲为世间说一切法皆不和合，发
qín jīng jìn qù dà pú tí
勤精进趣大菩提。”

shàn xiàn bó yán   yún hé pú sà yù wéi shì jiān shuō yī qiè fǎ jiē
善现白言：“云何菩萨欲为世间说一切法皆
bù hé hé
不和合？”

fó yán   shàn xiàn   zhū pú sà zhòng yù wéi shì jiān xuān shuō wǔ
佛言：“善现，诸菩萨众欲为世间宣说五

yùn jí yī qiè fǎ jiē bù hé hé wú fù wú jiě wú shēng wú miè yóu
蕴及一切法皆不和合，无缚无解、无生无灭，由
cǐ biànnéng fù hù yī qiè yóu rú shèzhái
此便能覆护一切犹如舍宅。

shànxiàn yún hé zhū pú sà zhòng wèi zhū shì jiān zuò guī yī gù
“善现，云何诸菩萨众为诸世间作归依故，
fā qín jīng jìn qù dà pú tí wèi zhū pú sà yù lìng shì jiān jiě tuō yī
发勤精进趣大菩提？谓诸菩萨欲令世间解脱一
qiè shēng lǎo bìng sǐ chóu tàn yōu kǔ fā qín jīng jìn qù dà pú tí fāng
切生老病死愁叹忧苦，发勤精进趣大菩提，方
biàn shàn qiǎo shuō zhèng fǎ yào
便善巧说正法要。

shànxiàn yún hé zhū pú sà zhòng wèi zhū shì jiān zuò zhōu zhǔ
“善现，云何诸菩萨众为诸世间作洲渚
gù fā qín jīng jìn qù dà pú tí wèi zhū pú sà qù dà pú tí yù
故，发勤精进趣大菩提？谓诸菩萨趣大菩提，欲
wèi shì jiān shuō wǔ qǔ yùn qián hòu jì duàn yóu cǐ duàn gù yī qiè fǎ
为世间说五取蕴前后际断，由此断故一切法
duàn cǐ yī qiè duàn jí shì jì miè wēi miào niè pán yì shì rú shí wú
断，此一切断即是寂灭微妙涅槃，亦是如实无
diān dǎo xìng pì rú xiǎo dà hǎi hé chí zhōng gāo dì kě jū shuō wéi zhōu
颠倒性。譬如小大海河中，高地可居说为洲
zhǔ niè pán yì ěr ān wěn chù gù
渚，涅槃亦尔，安隐处故。

shànxiàn yún hé zhū pú sà zhòng shì zhū shì jiān jiū jìng dào gù
“善现，云何诸菩萨众示诸世间究竟道故，
fā qín jīng jìn qù dà pú tí wèi zhū pú sà qù dà pú tí yù wèi shì
发勤精进趣大菩提？谓诸菩萨趣大菩提，欲为世
jiān shuō sè jiū jìng bù míng wéi sè shòu xiǎng xíng shí yú fǎ
间说色究竟不名为色，受、想、行、识，余法
yì ěr jiū jìng fǎ xìng fēi sè děng gù
亦尔，究竟法性非色等故。”

jù shòu shànxiàn bó yán shì zūn ruò sè děng fǎ jiū jìng fǎ xìng
具寿善现白言：“世尊！若色等法究竟法性
bù míng sè děng yīng zhū pú sà yǐ dé pú tí jiū jìng xìng zhōng wú fēn
不名色等，应诸菩萨已得菩提，究竟性中无分
bié gù
别故。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì jiū jìng xìng zhōng dōu wú fēn
佛告善现：“如是！如是！究竟性中都无分

bié ér zhū pú sà shèn wéi nán shì suī néng rú shì guān yī qiè fǎ
别，而诸菩萨甚为难事，虽能如是观一切法，

ér bù zuò zhèng yì bù chén mò zuò shì niàn yán wǒ yú cǐ fǎ xiàn
而不作证亦不沉没，作是念言：‘我于此法现

děng jué yǐ wèi zhū shì jiān xuān shuō kāi shì lìng zhī rú shì jiū jìng dào
等觉已，为诸世间宣说开示，令知如是究竟道

xiàng
相。’

shàn xiàn yún hé zhū pú sà zhòng wèi zhū shì jiān zuò dǎo shī gù
“善现，云何诸菩萨众为诸世间作导师故，

fā qín jīng jìn qù dà pú tí wèi zhū pú sà qù dà pú tí yù wèi shì
发勤精进趣大菩提？谓诸菩萨趣大菩提，欲为世

jiān shuō sè běn xìng wú shēng wú miè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú
间说色本性无生无灭，受、想、行、识亦复如

shì yù wèi shì jiān shuō yù liú guǒ nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí zhū
是；欲为世间说预流果乃至无上正等菩提诸

fǎ běn xìng wú shēng wú miè
法本性无生无灭。

shàn xiàn yún hé zhū pú sà zhòng wèi zhū shì jiān zuò suǒ qù gù
“善现，云何诸菩萨众为诸世间作所趣故，

fā qín jīng jìn qù dà pú tí wèi zhū pú sà qù dà pú tí yù wèi shì
发勤精进趣大菩提？谓诸菩萨趣大菩提，欲为世

jiān xuān shuō kāi shì sè yǐ xū kōng wéi suǒ qù shòu xiǎng xíng shí
间宣说开示色以虚空为所趣，受、想、行、识

jí yī qiè fǎ yì yǐ xū kōng wéi suǒ qù yù wèi shì jiān xuān shuō kāi shì
及一切法亦以虚空为所趣；欲为世间宣说开示

sè wú suǒ qù yǔ xū kōng děng shòu xiǎng xíng shí jí yī qiè fǎ
色无所趣与虚空等，受、想、行、识及一切法

yì wú suǒ qù yǔ xū kōng děng rú tài xū kōng wú lái wú qù wú zuò
亦无所趣与虚空等。如太虚空无来无去、无作

wú zhù wú shēng wú miè zhū fǎ yì ěr jiē rú xū kōng wú suǒ fēn
无住、无生无灭，诸法亦尔，皆如虚空无所分

bié hé yǐ gù zhū sè kōng gù wú lái wú qù shòu xiǎng xíng
别。何以故？诸色空故无来无去，受、想、行、

shí jí yī qiè fǎ yì jiē kōng gù wú lái wú qù suǒ yǐ zhě hé yǐ
识及一切法亦皆空故无来无去。所以者何？以

yī qiè fǎ wú bú yòngkōng wú xiàng wú yuàn wú zào wú zuò
一切法无不用空、无相、无愿、无造、无作、
wú shēng wú xìng rú mèng rú huàn wú wǒ wú biān jì jìng
无生、无性、如梦、如幻、无我、无边、寂静、
niè pán wú qǔ wú shě wú lái wú qù zuì jí jì miè ér wéi
涅槃、无取、无舍、无来、无去、最极寂灭而为
suǒ qù bǐ yú shì qù bù kě chāoyuè
所趣，彼于是趣不可超越。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán shéinéng xìn jiě rú shì shēn
尔时，善现便白佛言：“谁能信解如是深
fǎ
法？”

fó gàoshànxiàn ruò zhū pú sà jiǔ xiū dà xíng yǐ cénggòng
佛告善现：“若诸菩萨久修大行，已曾供
yǎng wú liàng zhū fó yú zhū fó suǒ fā hóng shì yuàn suǒ zhòng shàngēn
养无量诸佛，于诸佛所发弘誓愿，所种善根
jiē yǐ chéngshú wú liàng shàn yǒu shè shòu hù niàn yú cǐ shēn fǎ néng
皆已成熟，无量善友摄受护念，于此深法能
shēng xìn jiě
生信解。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zhū pú sà yǐ hé wéixìng
具寿善现复白佛言：“是诸菩萨以何为性？”

fó gàoshànxiàn shì zhū pú sà tiáo fú yuǎn lí ér wéi qí xìng
佛告善现：“是诸菩萨调伏远离而为其性，
yóu cǐ xìng gù néng zhī néng liǎo shēn bō rě bō luó mì duō
由此性故，能知能了甚深般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zhū pú sà néng zhī néng liǎo
具寿善现复白佛言：“是诸菩萨能知能了
shēnshēn bō rě bō luó mì duō dāng hé suǒ qù
甚深般若波罗蜜多，当何所趣？”

fó gàoshànxiàn shì zhū pú sà qù yī qiè zhì
佛告善现：“是诸菩萨趣一切智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò zhū pú sà zhèng shì qù yǐ
具寿善现复白佛言：“若诸菩萨证是趣已，
néng wéi wú liàng wú biān yǒu qíng zuò suǒ guī qù
能为无量无边有情作所归趣。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì ruò zhū pú sà zhèng dé wú
佛告善现：“如是！如是！若诸菩萨证得无

shàngzhèngděng pú tí néngwèi wú liàng wú biānyǒuqíngzuò suǒ guī qù
上 正 等 菩 提 ， 能 为 无 量 无 边 有 情 作 所 归 趣 。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zhū pú sà néngwéinán shì
具 寿 善 现 复 白 佛 言 ： “ 是 诸 菩 萨 能 为 难 事 ，
wèizhuó rú shì jiān gù jiǎ zhòu yù dù wú liàng wú biānyǒuqínglíng rù niè
谓 著 如 是 坚 固 甲 冑 ， 欲 度 无 量 无 边 有 情 令 入 涅
pán ér yǒuqíng lèi dōu bù kě dé
槃 ， 而 有 情 类 都 不 可 得 。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō
佛 告 善 现 ： “ 如 是 ！ 如 是 ！ 如 汝 所 说 。”

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà suǒzhuó jiǎ zhòu bù shǔ
“ 复 次 ， 善 现 ， 是 诸 菩 萨 所 著 甲 冑 ， 不 属
zhū sè shòu xiǎng xíng shí bù shǔshēngwén dú jué pú
诸 色 、 受 、 想 、 行 、 识 ， 不 属 声 闻 、 独 觉 、 菩
sà yī qiè zhì zhì jí yī qiè fǎ suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè fǎ jiē
萨 、 一 切 智 智 及 一 切 法 。 所 以 者 何 ？ 以 一 切 法 皆
wú suǒ shǔ
无 所 属 。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò zhū pú sà xíngshēn bō rě
具 寿 善 现 复 白 佛 言 ： “ 若 诸 菩 萨 行 深 般 若
bō luó mì duō bú zhùshēngwén dú jué děng dì
波 罗 蜜 多 ， 不 住 声 闻 、 独 觉 等 地 。”

fó gàoshànxiàn rǔ guān hé yì zuò rú shì shuō
佛 告 善 现 ： “ 汝 观 何 义 作 如 是 说 ？”

shànxiàn dá yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō wú suǒ zhù zhuó
善 现 答 言 ： “ 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 无 所 住 著 。
ruò xiū bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ xiū yì wú xiū
若 修 般 若 波 罗 蜜 多 ， 于 一 切 法 都 无 所 修 ， 亦 无 修
zhě xiū shí xiū chù jí yóu cǐ xiū jiē bù kě dé shì zūn shēnshēn
者 ， 修 时 、 修 处 及 由 此 修 皆 不 可 得 。 世 尊 ！ 甚 深
bō rě bō luó mì duō wú jué dìng fǎ ruò xiū xū kōng xiū yī qiè fǎ
般 若 波 罗 蜜 多 无 决 定 法 ， 若 修 虚 空 、 修 一 切 法 、
xiū wú biān jì xiū wú shèshòu shì xiū bō rě bō luó mì duō
修 无 边 际 、 修 无 摄 受 ， 是 修 般 若 波 罗 蜜 多 。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō
佛 告 善 现 ： “ 如 是 ！ 如 是 ！ 如 汝 所 说 。”

fù cì shànxiàn yīng yī rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì
“ 复 次 ， 善 现 ， 应 依 如 是 甚 深 般 若 波 罗 蜜

duō guānchá bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà wèizhū pú sà ruò bù tān
多，观察不退转菩萨摩诃萨。谓诸菩萨若不贪
zhuóshēnshēn bō rě bō luó mì duō bù zhí tā yǔ jí tā jiào chì yǐ wéi
著甚深般若波罗蜜多，不执他语及他教勅以为
zhēnyào fēi dàn xìn tā ér yǒusuǒ zuò wénshuō rú shì shēnshēn bō rě
真要，非但信他而有所作，闻说如是甚深般若
bō luó mì duō qí xīn bù jīng bù kǒng bú bù bú chén bú
波罗蜜多，其心不惊、不恐、不怖、不沉、不
mò wú yí wú huǐ yì bù mí mèn huān xǐ yào wénshēn xīn xìn shòu
没、无疑、无悔亦不迷闷，欢喜乐闻深心信受，
shì zhū pú sà dìng bú tuì zhuǎn rú shì pú sà xiān shì yǐ wén shēnshēn
是诸菩萨定不退转，如是菩萨先世已闻⁴甚深
bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu yì qù gù jīn dé wén xīn wú jīng dēng
般若波罗蜜多所有义趣，故今得闻心无惊等。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò zhū pú sà wénshēn bō rě
具寿善现复白佛言：“若诸菩萨闻深般若

bō luó mì duō xīn wú jīng dēng shì zhū pú sà yún hé guāncháshēnshēn
波罗蜜多心无惊等，是诸菩萨云何观察甚深
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn shì zhū pú sà yīng yǐ suí shùn yī qiè zhì xīn
佛告善现：“是诸菩萨应以随顺一切智心，

guānchá bō rě bō luó mì duō
观察般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé suí shùn yī qiè zhì xīn
具寿善现复白佛言：“云何随顺一切智心，

guānchá bō rě bō luó mì duō
观察般若波罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn ruò zhū pú sà suí shùn xū kōng guānchá bō
佛告善现：“若诸菩萨随顺虚空，观察般

rě bō luó mì duō shì wéi suí shùn yī qiè zhì xīn guānchá bō rě bō
若波罗蜜多，是为随顺一切智心，观察般若波
luó mì duō suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè zhì wú liàng wú biān ruò wú
罗蜜多。所以者何？以一切智无量无边，若无

liàng wú biān jí fēi sè yì fēi shòu xiǎng xíng shí wú dé wú
量无边即非色亦非受、想、行、识，无得、无

⁴ 大正藏：问；永乐北藏及龙藏：闻

xiànguān wú zhì wú shí wú shēng wú miè wú xiū wú zuò
现观、无智、无识，无生、无灭、无修、无作，
wú suǒ cóng lái yì wú suǒ qù wú fāng wú yù yì wú suǒ zhù wéi kě
无所从来亦无所去，无方、无域亦无所住，唯可
shuō wéi wú liàng wú biān shàn xiān dāng zhī xū kōng wú liàng wú biān gù
说为无量无边。善现当知！虚空无量无边故
yī qiè zhì yì wú liàng wú biān yī qiè zhì wú liàng wú biān gù wú néng
一切智亦无量无边，一切智无量无边故无能
zhèng zhě fēi sè néng zhèng nǎi zhì fēi shí néng zhèng fēi bù shī bō luó
证者，非色能证乃至非识能证，非布施波罗
mì duō néng zhèng nǎi zhì fēi bō rě bō luó mì duō néng zhèng suǒ yǐ zhě
蜜多能证乃至非般若波罗蜜多能证。所以者
hé sè nǎi zhì shí jí yī qiè zhì wú èr wú bié bù shī bō luó mì
何？色乃至识即一切智，无二无别；布施波罗蜜
duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jí yī qiè zhì wú èr wú bié
多乃至般若波罗蜜多即一切智，无二无别。”

ěr shí yù jiè fàn shì tiān zǐ jù yì fó suǒ tóng bó fó yán
尔时，欲界梵世天子俱诣佛所，同白佛言：

rú shì bō rě bō luó mì duō jí wéi shēn shēn nán jiàn nán jué
“如是般若波罗蜜多，极为甚深难见难觉。”

ěr shí fó gào zhū tiān zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告诸天子言：“如是！如是！如汝所

shuō wǒ guān cǐ yì chū chéng fó shí yàn zuò sī wéi bú yào shuō fǎ
说。我观此义初成佛时，宴坐思惟不乐说法，

wèi zuò shì niàn wǒ fǎ shēn shēn fēi zhū shì jiān zú néng xìn shòu
谓作是念：‘我法甚深，非诸世间卒能信受。’

wǒ suǒ zhèng fǎ jí shì bō rě bō luó mì duō cǐ fǎ shēn shēn fēi néng
我所证法即是般若波罗蜜多，此法甚深，非能

zhèng fēi suǒ zhèng wú zhèng chù wú zhèng shí yóu cǐ ér zhèng
证、非所证、无证处、无证时，由此而证

yì bù kě dé tiān zǐ dāng zhī xū kōng shēn shēn gù cǐ fǎ shēn shēn
亦不可得。天子当知！虚空甚深故此法甚深，

wǒ shēn shēn gù cǐ fǎ shēn shēn yī qiè fǎ xìng wú lái qù gù cǐ fǎ
我甚深故此法甚深，一切法性无来去故此法

shēn shēn
甚深。”

shí zhū tiān zǐ fù bó fó yán shèn qí shì zūn fó suǒ
时，诸天子复白佛言：“甚奇！世尊！佛所

shuō fǎ yī qiè shì jiān jí nán xìn jiě fó suǒ shuō fǎ wú qǔ wú shě
说法，一切世间极难信解；佛所说法无取无舍，
shì jiānyǒuqíngxíng qǔ shě gù
世间有情行取舍故。”

ěr shí fó gào zhū tiān zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告诸天子言：“如是！如是！如汝所
shuō
说。”

jù shòu shàn xiàn biàn bō fó yán fó suǒ shuō fǎ wēi miào shèn
具寿善现便白佛言：“佛所说法微妙甚
shēn yú yī qiè fǎ jiē néng suí shùn wú suǒ zhàng ài yǔ xū kōng děng
深，于一切法皆能随顺，无所障碍与虚空等。
fó suǒ shuō fǎ bì jìng bù shēng yī qiè shēng fǎ bù kě dé gù fó suǒ
佛所说法毕竟不生，一切生法不可得故；佛所
shuō fǎ dōu wú chù suǒ yī qiè chù suǒ bù kě dé gù
说法都无处所，一切处所不可得故。”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì
佛言：“善现，如是！如是！”

shí zhū tiān zǐ biàn bō fó yán dà dé shàn xiàn shì zhēn fó zǐ
时，诸天子便白佛言：“大德善现是真佛子，
suí rú lái shēng zhū yǒu suǒ shuō yī qiè jiē yǔ kōng xiāng yìng gù
随如来生，诸有所说，一切皆与空相应故。”

ěr shí shàn xiàn yǔ zhū tiān zǐ rǔ děng shuō wǒ suí rú lái
尔时，善现语诸天子：“汝等说我随如来
shēng yún hé shàn xiàn suí rú lái shēng wèi suí rú lái zhēn rú shēng
生，云何善现随如来生？谓随如来真如生
gù yī qiè shēng fǎ bù kě dé gù rú lái zhēn rú wú lái wú qù
故，一切生法不可得故。如来真如无来、无去、
běn xìng bù shēng shàn xiàn zhēn rú yì wú lái qù běn xìng bù shēng
本性不生，善现真如亦无来去、本性不生，
gù shuō shàn xiàn suí rú lái shēng rú lái zhēn rú jí yī qiè fǎ zhēn rú
故说善现随如来生。如来真如即一切法真如，
yī qiè fǎ zhēn rú jí rú lái zhēn rú rú lái zhēn rú wú zhēn rú xìng
一切法真如即如来真如，如来⁵真如无真如性，
yì wú bù zhēn rú xìng shàn xiàn zhēn rú yì fù rú shì gù shuō shàn xiàn
亦无不真如性，善现真如亦复如是，故说善现

⁵ 大正藏：是；永乐北藏及龙藏：来

suí rú lái shēng rú lái zhēn rú wú biàn yì wú fēn bié biàn yī qiè
随如来生。如来真如无变异、无分别、遍一切
chù shànxiànzhēn rú yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái shēng
处，善现真如亦复如是，故说善现随如来生。
rú lái zhēn rú chángzhù wéixiàng ér wú suǒ zhù shànxiànzhēn rú yì fù
如来真如常住为相而无所住，善现真如亦复
rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái shēng rú lái zhēn rú wú suǒ guà ài
如是，故说善现随如来生。如来真如无所罣碍，
yī qiè fǎ zhēn rú yì wú suǒ guà ài shànxiànzhēn rú yì fù rú shì
一切法真如亦无所罣碍，善现真如亦复如是，
gù shuōshànxiàn suí rú lái shēng rú lái zhēn rú yǔ yī qiè fǎ zhēn rú
故说善现随如来生。如来真如与一切法真如
tóng yī zhēn rú wú èr wú bié wú zào wú zuò rú lái zhēn
同一真如，无二、无别、无造、无作，如来⁶真
rú chángzhēn rú xiàng wú shí fēi zhēn rú xiàng shì gù zhēn rú wú èr
如常真如相，无时非真如相，是故真如无二
wú bié shànxiànzhēn rú yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái
无别，善现真如亦复如是，故说善现随如来
shēng rú lái zhēn rú yú yī qiè chù wú yì niàn wú fēn bié yī qiè
生。如来真如于一切处无忆念、无分别，一切
fǎ zhēn rú yú yī qiè chù yì wú yì niàn wú fēn bié shànxiànzhēn rú
法真如于一切处亦无忆念、无分别，善现真如
yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái shēng rú lái zhēn rú wú bié
亦复如是，故说善现随如来生。如来真如无别
yì bù kě dé yī qiè fǎ zhēn rú yì wú bié yì bù kě dé shànxiàn
异不可得，一切法真如亦无别异不可得，善现
zhēn rú yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái shēng rú lái zhēn rú
真如亦复如是，故说善现随如来生。如来真如
bù lí zhū fǎ zhēn rú zhū fǎ zhēn rú bù lí rú lái zhēn rú rú lái
不离诸法真如，诸法真如不离如来真如，如来
zhēn rú chángzhēn rú xiàng wú shí fēi zhēn rú xiàng shànxiànzhēn rú
真如常真如相，无时非真如相，善现真如
yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái shēng suī shuō suí shēng ér
亦复如是，故说善现随如来生。虽说随生而
wú suǒ suí shēng yǐ shànxiànzhēn rú bù yì fó gù rú lái zhēn rú fēi
无所随生，以善现真如不异佛故。如来真如非

⁶ 大正藏：是；永乐北藏及龙藏：来

qù lái jīn yī qiè fǎ zhēn rú yì fēi qù lái jīn shànxiànzhēn rú
去、来、今一切法真如亦非去来，今善现真如
yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái shēng rú lái jí shì rú lái
亦复如是，故说善现随如来生。如来即是如来
zhēn rú rú lái zhēn rú suí guò qù zhēn rú guò qù zhēn rú suí rú lái
真如，如来真如随过去真如，过去真如随如来
zhēn rú rú lái zhēn rú suí wèi lái zhēn rú wèi lái zhēn rú suí rú lái
真如，如来真如随未来真如，未来真如随如来
zhēn rú rú lái zhēn rú suí xiàn zài zhēn rú xiàn zài zhēn rú suí rú lái
真如，如来真如随现在真如，现在真如随如来
zhēn rú rú lái zhēn rú suí sān shì zhēn rú sān shì zhēn rú suí rú lái
真如，如来真如随三世真如，三世真如随如来
zhēn rú rú lái zhēn rú yǔ sān shì zhēn rú wú èr wú bié yī qiè fǎ
真如，如来真如与三世真如无二无别，一切法
zhēn rú shànxiànzhēn rú yì wú èr wú bié gù shuōshànxiàn suí rú lái
真如、善现真如亦无二无别，故说善现随如来
shēng pú sà zhēn rú jí fó zhēn rú zhū pú sà zhòng yóuzhēn rú gù
生。菩萨真如即佛真如，诸菩萨众由真如故，
dé pú tí shí shuō míng rú lái yīng zhèngděngjué rú lái zhèng dé
得菩提时说名如来、应、正等觉。如来证得
cǐ zhēn rú shí sānqiān shì jiè liù zhǒng biàndòng wǒ yú rú shì zhū fǎ
此真如时，三千世界六种变动。我于如是诸法
zhēn rú shēnshēng xìn jiě gù shuōshànxiàn suí rú lái shēng
真如深生信解，故说善现随如来生。

tiān zǐ dāng zhī rán wǒ shànxiàn bù yóu sè gù nǎi zhī shí gù
“天子当知！然我善现不由色故乃知⁷识故
suí rú lái shēng yì bù yóu yù liú guǒ gù nǎi zhì dú jué pú tí gù suí
随如来生，亦不由预流果故乃至独觉菩提故随
rú lái shēng yì bù yóu yī qiè zhì gù suí rú lái shēng dàn yóuzhēn rú
如来生，亦不由一切智故随如来生，但由真如
gù suí rú lái shēng tiān zǐ dāng zhī rán wǒ shànxiàn bù suí sè shòu
故随如来生。天子当知！然我善现不随色、受、
xiǎng xíng shí shēng bù suí yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí shēng
想、行、识生，不随预流果乃至独觉菩提生，
gù wǒ shànxiàn suí rú lái shēng
故我善现随如来生。”

⁷ 大正藏：至；永乐北藏及龙藏：知

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán rú shì rú lái shènsēnwēi
时，舍利子便白佛言：“如是如来甚深微
miào
妙。”

ěr shí fó gàoshè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō rú shì rú lái shènsēnwēimiào
说。如是如来甚深微妙。”

dāngshuō rú shì rú lái xiàng shí sānqiān bì chū zhū lòu yǒng jìn
当说如是如来相时，三千苾芻，诸漏永尽，
xīn dé jiě tuō chéng ā luó hàn wǔ bǎi bì chū ní yuǎn lí chén⁸
心得解脱，成阿罗汉；五百苾芻尼，远离尘⁸

gòu shēngjìng fǎ yǎn wǔ qiāntiānrén dé wú shēng fǎ rěn liù qiān
垢，生净法眼；五千天人，得无生法忍；六千
pú sà zhū lòu yǒng jìn xīn dé jiě tuō
⁹菩萨，诸漏永尽，心得解脱。

ěr shí fó gàoshè lì zǐ yán jīn cǐ zhòngzhōng liù qiān pú
尔时，佛告舍利子言：“今此众中六千¹⁰菩
sà céng yú guò qù wǔ bǎi fó suǒ qīn jìn gòngyǎng suī xiū bù shī
萨，曾于过去五百佛所亲近供养，虽修布施、

jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ ér bú shèshòushènsēn bō rě
净戒、安忍、精进、静虑，而不摄受甚深般若
bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo qǐ bié yì xiǎng xiū bié yì xíng gù yú
波罗蜜多方便善巧，起别异想修别异行，故于

jīn shí suī wén dà fǎ ér jìn zhū lòu xīn dé jiě tuō gù shè lì zǐ
今时虽闻大法，而尽诸漏心得解脱故。舍利子，
zhū pú sà zhòng suī yǒu pú sà dào kōng wú xiàng wú yuàn ér
诸菩萨众虽有菩萨道、空、无相、无愿，而

bú shèshòushènsēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo biànzhèng
不摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，便证
shí jì duò yú shēngwénhuò dú jué dì
实际堕于声闻或独觉地。

shè lì zǐ pì rú yǒuniǎo qí shēnguǎng dà bǎi yú shàn nà
“舍利子，譬如有鸟，其身广大百踰缮那

⁸ 大正藏：尘离；永乐北藏及龙藏：离尘

⁹ 大正藏：十；永乐北藏及龙藏：千

¹⁰ 大正藏：十；永乐北藏及龙藏：千

nǎi zhì wǔ bǎi chì yǔ wèichéng huò yǐ shuāi xiǔ shì niǎo cóng bǐ sān shí
乃至五百，翅羽未成或已衰朽。是鸟从彼三十
sān tiān tóu shēn ér xià qù shàn bù zhōu yú qí zhōng dào xū zuò shì niàn
三天，投身而下趣瞻部洲，于其中道歎作是念：

wǒ jīn huán shàng sān shí sān tiān yú rǔ yì yún hé shì niǎo néng
‘我今还上三十三天。’于汝意云何？是鸟能
huán sān shí sān tiān fǒu
还三十三天不？”

shè lì zǐ yuē fú yě shì zūn
舍利子曰：“不也！世尊！”

fó gào shè lì zǐ shì niǎo zhōng lù huò zuò shì yuàn zhì shàn
佛告舍利子：“是鸟中路或作是愿：‘至瞻
bù zhōu dāng lìng wǒ shēn wú sǔn wú kǔ yú yì yún hé shì niǎo suǒ
部洲当令我身无损无苦。’于意云何？是鸟所
yuàn kě dé suì fǒu
愿可得遂不？”

shè lì zǐ yuē fú yě shì zūn shì niǎo zhì cǐ shàn bù zhōu
舍利子曰：“不也！世尊！是鸟至此瞻部洲
shí qí shēn jué dìng yǒu sǔn yǒu kǔ huò fù jìn sǐ huò zhì mìng zhōng
时，其身决定有损有苦，或复近死或致命终。
hé yǐ gù shì niǎo shēn dà cóng yuǎn ér duò chì yǔ wèi chéng huò
何以故？是鸟身大，从远而堕，翅羽未成或
shuāi xiǔ gù
衰朽故。”

fó gào shè lì zǐ yǒu pú sà shèng shàn nán zǐ děng yì fù rú
佛告舍利子：“有菩萨乘善男子等亦复如
shì suī fā wú shàng zhèng děng jué xīn yǐ jīng jìng qié shā shù dà jié
是，虽发无上正等觉心，已经殄伽沙数大劫，
qín xiū bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù yì xiū kōng
勤修布施、净戒、安忍、精进、静虑，亦修空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér bú shè shòu shēn bō rě bō luó mì
无相、无愿解脱门，而不摄受甚深般若波罗蜜
duō fāng biàn shàn qiǎo biàn zhèng shí jì duò yú shēng wén huò dú jué dì
多方便善巧，便证实堕于声闻或独觉地。
shè lì zǐ shì zhū pú sà suī niàn sān shì zhū fó jiè yùn nǎi zhì jiě tuō
舍利子，是诸菩萨虽念三世诸佛戒蕴乃至解脱

zhì jiànyùn ér xīn qǔ xiàng   bù rú shí zhī rú shì wǔ yùnzhēn shí gōng
智¹¹见蕴而心取相，不如实知如是五蕴真实功
dé dàn wén kōng shēng qǔ xiàng zhí zhuó huí xiàng pú tí   biànduò shēng
德，但闻空声取相执著回向菩提，便堕声
wén huò dú jué dì   hé yǐ gù   shè lì zǐ   shì zhū pú sà yuǎn lí bō
闻或独觉地。何以故？舍利子，是诸菩萨远离般
rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo   fǎ yīng ěr gù
若波罗蜜多方便善巧，法应尔故。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán   rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě
时，舍利子便白佛言：“如我解佛所说义者，
ruò zhū pú sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo   suī jù
若诸菩萨远离般若波罗蜜多方便善巧，虽具
wú liàng fú dé zī liáng   ér yú pú tí huò dé   bù dé   shì gù pú sà
无量福德资粮，而于菩提或得、不得。是故菩萨
yù dé pú tí   jué dìng bù yīng yuǎn lí bō rě bō luó mì duō fāng biàn
欲得菩提，决定不应远离般若波罗蜜多方便
shàn qiǎo
善巧。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán   rú shì   rú shì   rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō
说。”

大般若波罗蜜多经卷第五百六十一

¹¹ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi liù shí èr
大般若波罗蜜多经卷第五百六十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì wǔ fēn rú lái pǐn dì shí wǔ zhī èr
第五分如来品第十五之二

ěr shí yù jiè fàn shì tiān zǐ gōng jìng hé zhǎng jù bó fó yán
尔时，欲界梵世天子，恭敬合掌俱白佛言：

rú shì bō rě bō luó mì duō zuì wéi shēn shēn jí nán xìn jiě zhū fó
“如是般若波罗蜜多最为甚深极难信解，诸佛
wú shàng zhèng děng pú tí yì zuì shēn shēn jí nán xìn jiě¹²。”
无上正等菩提，亦最甚深极难信解¹²。”

ěr shí fó gào zhū tiān zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告诸天子言：“如是！如是！如汝所
shuō
说。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě
具寿善现便白佛言：“如我解佛所说义者，
wú shàng pú tí fēi nán xìn dé hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ bì jìng kōng
无上菩提非难信得。何以故？以一切法毕竟空
gù kōng zhōng wú fǎ xìn zhèng yú fǎ suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ
故，空中无法信证余法。所以者何？以一切法
zì xìng jiē kōng ruò wéi yǒng duàn rú shì fǎ gù shuō rú shì fǎ cǐ fǎ
自性皆空，若为永断如是法故说如是法，此法
yì kōng yóu cǐ yīn yuán yú fó wú shàng zhèng děng pú tí néng zhèng
亦空。由此因缘，于佛无上正等菩提，能证、
suǒ zhèng néng zhī suǒ zhī yī qiè kōng jì shì gù wú shàng zhèng děng
所证、能知、所知一切空寂，是故无上正等
pú tí fēi nán xìn jiě fēi nán zhèng dé yǐ yī qiè fǎ wú bù jiē kōng
菩提非难信解、非难证得，以一切法无不皆空，
rú shì xìn zhī biàn zhèng dé gù
如是信知便证得故。”

¹² 大正藏：得；永乐北藏及龙藏：解

fó gào shàn xiàn wú shàng pú tí néng xìn zhèng zhě bù kě dé
佛告善现：“无上菩提能信证者不可得

gù wú shàng pú tí fēi shí yǒu gù wú jī jí gù shuō nán xìn dé
故，无上菩提非实有故，无积集故，说难信得。”

shí shè lì zǐ yǔ shàn xiàn yán yǐ yī qiè fǎ bì jìng kōng gù
时，舍利子语善现言：“以一切法毕竟空故，

wú shàng pú tí jí nán xìn dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ dōu wú
无上菩提极难信得。所以者何？以一切法都无

zì xìng jiē rú xū kōng pì rú xū kōng bú zuò shì niàn wǒ dāng xìn dé
自性皆如虚空。譬如虚空不作是念：‘我当信得

wú shàng pú tí zhū fǎ yì ěr shì gù wú shàng zhèng děng pú tí jí
无上菩提。’诸法亦尔，是故无上正等菩提极

nán xìn dé
难信得。

fù cì shàn xiàn ruò fó pú tí fēi nán xìn dé zé bù yīng
“复次，善现，若佛菩提非难信得，则不应

yǒu rú jìng qié shā zhū pú sà zhòng fā qù wú shàng zhèng děng pú tí hòu
有如殑伽沙诸菩萨众发趣无上正等菩提后

huán tuì zhuǎn gù fó pú tí jí nán xìn dé
还退转，故佛菩提极难信得。”

shàn xiàn duì yuē yú yì yún hé sè yú pú tí yǒu tuì zhuǎn
善现对曰：“于意云何？色于菩提有退转

fǒu
不？”

shè lì zǐ yán fú yě shàn xiàn
舍利子言：“不也！善现。”

shòu xiǎng xíng shí yú pú tí yǒu tuì zhuǎn fǒu
“受、想、行、识于菩提有退转不？”

shè lì zǐ yán fú yě shàn xiàn
舍利子言：“不也！善现。”

lí sè yǒu fǎ yú pú tí yǒu tuì zhuǎn fǒu
“离色，有法于菩提有退转不？”

shè lì zǐ yán fú yě shàn xiàn
舍利子言：“不也！善现。”

lí shòu xiǎng xíng shí yǒu fǎ yú pú tí yǒu tuì zhuǎn
“离受、想、行、识，有法于菩提有退转

fǒu
不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

sè zhēn rú yú pú tí yǒu tuì zhuǎnfǒu
“色真如于菩提有退转不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

shòu xiǎng xíng shí zhēn rú yú pú tí yǒu tuì zhuǎnfǒu
“受、想、行、识真如于菩提有退转不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

lí sè zhēn rú yǒu fǎ yú pú tí yǒu tuì zhuǎnfǒu
“离色真如，有法于菩提有退转不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

lí shòu xiǎng xíng shí zhēn rú yǒu fǎ yú pú tí yǒu
“离受、想、行、识真如，有法于菩提有

tuì zhuǎnfǒu
退转不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

zhēn rú yú pú tí yǒu tuì zhuǎnfǒu
“真如于菩提有退转不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

lí zhēn rú yú pú tí yǒu tuì zhuǎnfǒu
“离真如于菩提有退转不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

shí jù shòushànxiànwèishè lì zǐ yán ruò yī qiè fǎ dì gù
时，具寿善现谓舍利子言：“若一切法谛故、
zhù gù dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé shuō hé děng fǎ kě yú wú shàng
住故，都无所有皆不可得，说何等法可于无上
zhèngděng pú tí ér yǒu tuì zhuǎn
正等菩提而有退转？”

shè lì zǐ yán rú rǔ suǒ shuō shí wú yǒu fǎ yì wú yǒu qíng
舍利子言：“如汝所说实无有法，亦无有情

kě yú pú tí shuō yǒu tuì zhuǎn ruò ěr hé gù fó shuō sān zhǒng zhù
可于菩提说有退转。若尔，何故佛说三种住

pú sà shèng dàn yīng shuō yī yòu bù yīng lì sān shèng yǒu yì wéi yīng
菩萨乘，但应说一，又不应该立三乘有异，唯应
yǒu yī zhèng děng jué shèng
有一正等觉乘。”

shí mǎn cí zǐ biàn bó jù shòu shè lì zǐ yán yīng wèn shàn
时，满慈子便白具寿舍利子言：“应问善
xiàn wéi xǔ yǒu yī pú sà shèng fǒu rán hòu kě nán yīng wú sān shèng jiàn
现为许有一菩萨乘不？然后可难应无三乘建
lì chā bié wéi yīng yǒu yī zhèng děng jué shèng
立差别，唯应有一正等觉乘。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán wéi xǔ yǒu yī pú sà shèng
时，舍利子问善现言：“为许有一菩萨乘
fǒu
不？”

shàn xiàn bào yán zhēn rú pō yǒu sān zhǒng pú sà jí sān shèng
善现报言：“真如颇有三种菩萨及三乘
yé
耶？”

shè lì zǐ yán fú yě shàn xiàn
舍利子言：“不也！善现。”

zhēn rú pō yǒu yī pú sà shèng yī fó shèng fǒu
“真如颇有一菩萨乘一佛乘不？”

shè lì zǐ yán fú yě shàn xiàn
舍利子言：“不也！善现。”

zhēn rú pō yǒu yī fǎ kě jiàn míng yī pú sà jí yī shèng
“真如颇有一法可见名一菩萨及一乘
yé
耶？”

shè lì zǐ yán fú yě shàn xiàn
舍利子言：“不也！善现。”

shí jù shòu shàn xiàn wèi shè lì zǐ yán ruò yī qiè fǎ dì gù
时，具寿善现谓舍利子言：“若一切法谛故、
zhù gù dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé pú sà sān shèng yì fù rú shì
住故，都无所有皆不可得，菩萨三乘亦复如是，
rú hé kě zé yǒu yī yǒu sān ruò zhū pú sà wén shuō zhēn rú wú chā
如何可责有一、有三。若诸菩萨闻说真如无差
bié xiàng bù jīng bú bù yì bù chén mò shì zhū pú sà jí zhèng pú
别相，不惊、不怖亦不沉没，是诸菩萨疾证菩

tí dìng wú tuì zhuǎn
提，定无退转。”

ěr shí shì zūn zàn shàn xiàn yuē shàn zāi shàn zāi rǔ jīn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝今
nǎi néng wèi zhū pú sà shàn shuō fǎ yào rǔ zhī suǒ shuō chéng fó wēi shén
乃能为诸菩萨善说法要。汝之所说承佛威神，
yī qiè rú lái suí xǐ rǔ shuō ruò zhū pú sà yú fǎ zhēn rú wú chā bié
一切如来随喜汝说。若诸菩萨于法真如无差别
xiàng shēn shēng xìn jiě wén shuō rú shì zhū fǎ zhēn rú bù jīng bú
相深生信解，闻说如是诸法真如，不惊、不
bù yì bù chén mò shì zhū pú sà jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
怖亦不沉没，是诸菩萨疾证无上正等菩提，
dìng wú tuì zhuǎn
定无退转。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán ruò zhū pú sà chéng jiù cǐ fǎ
时，舍利子便白佛言：“若诸菩萨成就此法，
dìng zhèng wú shàng zhèng děng jué yé
定证无上正等觉耶？”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì shì zhū pú
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！是诸菩
sà jué dìng bú duò shēng wén děng dì
萨决定不堕声闻等地。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán ruò zhū pú sà yù zhèng pú tí
尔时，善现便白佛言：“若诸菩萨欲证菩提，
yīng yún hé zhù yīng yún hé xué
应云何住？应云何学？”

fó gào shàn xiàn ruò zhū pú sà yù zhèng pú tí yú zhū yǒu qíng
佛告善现：“若诸菩萨欲证菩提，于诸有情

yīng píng děng zhù wèi yú bǐ lèi yīng qǐ děng xīn cí xīn bēi xīn
应平等住，谓于彼类应起等心、慈心、悲心、

xǐ xīn shě xīn bú yì xīn qiān xià xīn lì yì xīn ān lè xīn
喜心、舍心、不异心、谦下心、利益心、安乐心、

wú chēn nǎo xīn rú fù mǔ xīn yì yǐ cǐ xīn yīng yǔ qí yǔ shàn
无瞋恼心、如父母心，亦以此心应与其语。善

xiàn dāng zhī ruò zhū pú sà yù zhèng pú tí yīng rú shì zhù yīng rú
现当知！若诸菩萨欲证菩提，应如是住、应如

shì xué
是学。”

dì wǔ fēn bú tuì pǐn dì shí liù
第五分不退品第十六

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán wǒ děngdāng yǐ hé xíng
尔时，善现便白佛言：“我等当以何行、

zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
状、相知是不退转菩萨摩诃萨？”

fó gào shànxiàn ruò zhū pú sà néng rú shí zhī yì shēng shēng
佛告善现：“若诸菩萨能如实知异生、声

wén dú jué pú sà jí rú lái dì suī shuō yǒu yì ér yú zhū fǎ
闻、独觉、菩萨及如来地，虽说有异，而于诸法

zhēn rú xìngzhōng wú biàn yì wú fēn bié wú èr wú èr fēn
真如性中，无变异、无分别，无¹³二、无二分。

shì zhū pú sà suī shí wù rù zhū fǎ zhēn rú ér yú zhēn rú wú suǒ fēn
是诸菩萨虽实悟入诸法真如，而于真如无所分

bié suī wén zhēn rú yǔ yī qiè fǎ wú èr wú bié ér wú yí zhì suī
别；虽闻真如与一切法无二无别，而无疑滞；虽

wén zhū fǎ zhǒng zhǒng yì xiàng ér yú qí zhōng wú suǒ zhí zhuó shì zhū
闻诸法种种异相，而于其中无所执著。是诸

pú sà zhōng bù qīng ěr ér fā yǔ yán zhū yǒu suǒ shuō jiē yǐn yì lì
菩萨终不轻尔而发语言，诸有所说皆引义利，

zhōng bù guān tā hǎo è cháng duǎn píngděng lián mǐn ér wèi shuō fǎ
终不观他好恶长短，平等怜愍而为说法。

ruò zhū pú sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng dìng yú wú shàng
若诸菩萨成就如是诸行、状、相，定于无上

zhèngděng pú tí bú fù tuì zhuǎn
正等菩提不复退转。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà bù guān wài dào shā mén fàn
“复次，善现，是诸菩萨不观外道沙门梵

zhì xíng xiàng yán shuō wèi bǐ yú fǎ shí zhī shí jiàn huò néng shī shè zhèng
志形相言说，谓彼于法实知实见，或能施設正

jiàn fǎ mén wú yǒu shì chù zhōng bù lǐ jìng wài dào tiān shén yì bú
见法门，无有是处，终不礼敬外道天神，亦不

gòng yǎng ér qiú shèng fú
供养而求胜福。

¹³ 大正藏：皆无；永乐北藏及龙藏：无

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà bú duò è qù bú shòu
“复次，善现，是诸菩萨不堕恶趣，不受
nǚ shēn yì bù shēng yú bēi jiànzhǒng zú chú wèi dù tuō bǐ yǒuqíng lèi
女身，亦不生于卑贱种族，除为度脱彼有情类
shì tóng lèi shēngfāngbiànshèshòu
示同类生方便摄受。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà chángyào shòuxíng shí shàn yè
“复次，善现，是诸菩萨常乐受行十善业
dào yì néngfāngbiànquàn tā shòuxíng nǎi zhì mèngzhōng yì wú suǒ fàn
道，亦能方便劝他受行，乃至梦中亦无所犯。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà zhū suǒ shòu chí sī wéi
“复次，善现，是诸菩萨诸所受持、思惟、
dú sòngzhǒngzhǒng jīng diǎn lǐng jí tōng lì jiē wèi lì lè yī qiè yǒuqíng
读诵种种经典令极通利，皆为利乐一切有情。
héngzuò shì niàn wǒ yǐ cǐ fǎ wèi zhū yǒuqíng xuān shuō kāi shì dāng
恒作是念：‘我以此法为诸有情宣说开示，当
lìng yī qiè fǎ yuàn mǎn zú fù chí rú shì fǎ shī shàngēn yǔ zhū yǒu
令一切法愿满足。’复持如是法施善根，与诸有
qíng píngděng gòng yǒu huí xiàng suǒ qiú yī qiè zhì zhì
情平等共有回向所求一切智智。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà yú fó suǒ shuō shēn fǎ
“复次，善现，是诸菩萨于佛所说甚深法
mén jué dìng bù shēng yí huò yóu yù yì bù mí mèn huān xǐ xìn
门，决定不生疑惑、犹豫，亦不迷闷，欢喜信
shòu zhū suǒ fā yán jiē¹⁴ wéi ráo yì zhī liàng ér shuō yán cí róu ruǎn
受；诸所发言皆¹⁴为饶益，知量而说言词柔软；
qǐn mèiqīngshǎo fán nǎo bù xíng rù chūwǎng lái xīn bù mí miù héng shí
寢寐轻少烦恼不行，入出往来心不迷谬；恒时
ān zhù zhèng niàn zhèng zhī jìn zhǐ wēi yí yì fù rú shì zhū suǒ yóu lǚ
安住正念正知，进止威仪亦复如是；诸所游履
bì guān qí dì ān xiáng xì niàn zhèng shì ér xíng yùndòng yǔ yán cháng
必观其地，安详系念正视而行，运动语言常
wú cù bào zhū suǒ shòu yòng wò jù yī fú jiē cháng xiāng jié wú zhū
无卒暴；诸所受用卧具、衣服皆常香洁无诸
chòu huì yì wú gòu nì jī shī děng chóng héng yào qīng xián cháng wú
臭秽，亦无垢腻虻虱等虫；恒乐清闲常无

¹⁴ 大正藏：法；永乐北藏及龙藏：皆

jí bìng shēnzhōng wú yǒu bā wàn hù chóng suǒ yǐ zhě hé shì zhū
疾病，身中无有八万户虫。所以者何？是诸
pú sà shàngēnzēngshàngchūguò shì jiān rú rú shàngēnjiànjiànzēngzhǎng
菩萨善根增上出过世间，如如善根渐渐增长，
rú shì rú shì shēn xīn qīngjìng
如是如是身心清净。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán shì pú sà xīn yún hé qīng
尔时，善现便白佛言：“是菩萨心云何清
jìng
净？”

fó gào shànxiàn shì zhū pú sà rú rú shàngēnjiànjiànzēngzhǎng
佛告善现：“是诸菩萨如如善根渐渐增长，
rú shì rú shì xīn zhōng yī qiè chǎn qū jiǎokuáng jiē yǒng bù xíng yóu cǐ
如是如是心中一切谄曲矫诳皆永不行。由此
yīn yuán yī qiè fán nǎo jí yú bú shàn jiē yǒng xī miè yì chāoshēng
因缘，一切烦恼及余不善皆永息灭，亦超声
wén jí dú jué dì jí qù wú shàngzhèngděng pú tí yóu cǐ yīng zhī
闻及独觉地，疾趣无上正等菩提，由此应知
xīn chángqīngjìng
心常清净。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà bú zhòng lì yǎng bú xùn
“复次，善现，是诸菩萨不重利养、不徇
míng yù xīn lí jí qiān shēn wú qiān shī wénshēnshēn fǎ xīn bù mí
名誉，心离嫉慳、身无愆失，闻甚深法心不迷
miù zhì huì shēn gù gōngjìng xìn shòu suí suǒ tīngwén jiē néng huì rù shèn
谬，智慧深固恭敬信受，随所听闻皆能会入甚
shēn bō rě bō luó mì duō zhū suǒ zào zuò shì jiān shì yè yì yī bō rě
深般若波罗蜜多，诸所造作世间事业亦依般若
bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎo huì rù fǎ xìng bú jiàn yī shì chū fǎ xìng
波罗蜜多方便善巧会入法性，不见一事出法性
zhě shè yǒu bù yǔ fǎ xìng xiāng yīng yì néng fāngbiàn huì rù bō rě bō
者，设有不与法性相应，亦能方便会入般若波
luó mì duō shēnshēn lǐ qù yóu sī bú jiàn chū fǎ xìng zhě
罗蜜多甚深理趣，由斯不见出法性者。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà shè yǒu è mó xiàn qián huà
“复次，善现，是诸菩萨设有恶魔现前化
zuò bā dà dì yù yī yī yù zhōng huà zuò wú liàng bǎi qiān pú sà jiē bèi
作八大地狱，一一狱中化作无量百千菩萨皆被

měngyànjiāochèshāorán gào pú sà yán cǐ zhū pú sà jiē yóushòu dé
猛焰交彻烧然，告菩萨言：‘此诸菩萨皆由受得
bú tuì zhuǎn jì gù duò rú shì dà dì yù zhōng héngshòu rú sī měng
不退转记，故堕如是大地狱中，恒受如斯猛
lì dà kǔ rǔ děng jì shòu bú tuì zhuǎn jì dāng rú cǐ lèi shòu sī
利大苦。汝等既受不退转记，当如此类受斯
dà kǔ shì gù rǔ děngyīng jí shě qì dà pú tí xīn kě tuō sī kǔ
大苦。是故汝等应疾舍弃大菩提心，可脱斯苦
dāngshēngtiānshàngshēngrénzhōng fù guì zì zài shòuzhūkuài lè
当生天上或生人中，富贵自在受诸快乐。’
shí zhū pú sà jiàn wén cǐ shì qí xīn bú dòng yì bù jīng yí dàn zuò
时，诸菩萨见闻此事，其心不动亦不惊疑，但作
shì niàn ruò zhū pú sà yǐ shòu pú tí bú tuì zhuǎn jì gèng duò è
是念：‘若诸菩萨已受菩提不退转记，更堕恶
qù shòuzhū kǔ nǎo rú yú yì shēng bì wú shì chù jīn jiàn wén zhě dìng
趣受诸苦恼如愚异生，必无是处。今见闻者定
shì è mó suǒ zuò suǒ shuō jīe fēi shí yǒu
是恶魔所作所说，皆非实有。’

fù cì shàn xiàn shì zhū pú sà shè yǒu è mó zuò shā mén
“复次，善现，是诸菩萨设有恶魔作沙门

xiàng lái zhì qí suǒ shuō rú shì yán rǔ xiān suǒ wén shòu chí dú
像，来至其所说如是言：‘汝先所闻、受持、读
sòng shēn shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yīng jīng diǎn jiē shì xié shuō yīng
诵甚深般若波罗蜜多相应经典皆是邪说，应
jí shě qì wù wèi wéi zhēn rǔ děng ruò néng sù jí shě qì wǒ dāng jiào
疾舍弃勿谓为真。汝等若能速疾舍弃，我当教
rǔ zhēn jìng fó fǎ lìng rǔ sù zhèng wú shàng pú tí rǔ xiān suǒ wén fēi
汝真净佛法，令汝速证无上菩提。汝先所闻非
zhēn fó yǔ shì zhū¹⁵ wén sòng zhě xū kuáng zhuàn jí wǒ zhī suǒ shuō shì
真佛语，是诸¹⁵文颂者虚诞撰集，我之所说是
zhēn fó yǔ shàn xiàn dāng zhī ruò zhū pú sà wén rú shì yǔ xīn dòng
真佛语。’善现当知！若诸菩萨闻如是语心动
jīng yí yīng zhī wèi shòu bú tuì zhuǎn jì ruò zhū pú sà wén rú shì yǔ
惊疑，应知未受不退转记；若诸菩萨闻如是语
xīn bú jīng yí dàn suí wú zuò wú xiàng wú shēng fǎ xìng ér zhù
心不惊疑，但随无作、无相、无生法性而住，

¹⁵ 大正藏：是；永乐北藏及龙藏：是诸

yīng zhī yǐ shòu bú tuì zhuǎn jì shì zhū pú sà zhū yǒu suǒ zuò bú xìn
应知已受不退转记，是诸菩萨诸有所作，不信
tā yǔ bù suí tā jiào ér biàndòng zhuǎn rú ā luó hàn zhū yǒu suǒ wéi
他语，不随他教而便动转。如阿罗汉诸有所为，
bú xìn tā yǔ xiàn zhèng fǎ xìng wú huò wú yí yī qiè è mó bù néng
不信他语，现证法性无惑无疑，一切恶魔不能
qīng dòng bú tuì pú sà yì fù rú shì yī qiè shēng wén dú jué
倾动，不退菩萨亦复如是，一切声闻、独觉、
wài dào zhū è mó děng bù néng pò huài lìng yú pú tí ér shēng tuì qū
外道、诸恶魔等不能破坏，令于菩提而生退屈。

fù cì shàn xiàn shì zhū pú sà shè yǒu è mó lái zhì qí suǒ
“复次，善现，是诸菩萨设有恶魔来诣其所，

zhà xiàn qīn yǒu zuò rú shì yán rǔ děng suǒ xíng shì shēng sǐ fǎ fēi pú
诈现亲友作如是言：‘汝等所行是生死法非菩
tí xíng rǔ děng jīn yīng xiū jìn kǔ dào sù jìn zhòng kǔ dé bō niè pán
提行。汝等今应修尽苦道，速尽众苦得般涅槃，

xiàn zài kǔ shēn shàng yīng yàn shě kuàng gèng yào shòu dāng lái kǔ shēn
现在苦身尚应厌舍，况更乐受当来苦身！

yí zì shěn sī shě xiān suǒ xìn shì zhū pú sà wén bǐ yǔ shí xīn bù jīng
宜自审思舍先所信。’是诸菩萨闻彼语时心不惊

yí dàn zuò shì niàn rú shì shuō zhě dìng shì è mó shí bǐ è
疑，但作是念：‘如是说者定是恶魔。’时，彼恶

mó fù yǔ pú sà yù wén pú sà wú yì xíng yé wèi zhū pú sà jīng
魔复语菩萨：‘欲闻菩萨无益行耶？谓诸菩萨经

rú jìng qié shā shù dà jié yǐ wú liàng zhǒng shàng miào gòng jù gòng yǎng
如殄伽沙数大劫，以无量种上妙供具供养

zhū fó fù yú jìng qié shā děng fó suǒ xiū wú liàng zhǒng nán xíng fàn xíng
诸佛，复于殄伽沙等佛所修无量种难行梵行，

qīn jìn chéng shì rú jìng qié shā zhū fó shì zūn qǐng wèn wú liàng wú biān
亲近承事如殄伽沙诸佛世尊，请问无量无边

pú sà suǒ yīng xiū dào yún hé yīng zhù yún hé yīng xíng yún hé yīng xué
菩萨所应修道云何应住？云何应行？云何应学？

zhū pú sà dào jìng qié shā děng zhū fó shì zūn rú suǒ qǐng wèn cì dì wèi
诸菩萨道，殄伽沙等诸佛世尊如所请问次第为

shuō bǐ zhū pú sà rú jiào ér zhù rú jiào ér xíng rú jiào ér xué
说，彼诸菩萨如教而住、如教而行、如教而学，

jīng wú liàng jié shàng bù néng zhèng suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí
经无量劫尚不能证所求无上正等菩提，

kuàng jīn rǔ děng kě néngzhèng dé shì shí pú sà suī wén qí yán
况今汝等可能证得！’是时，菩萨虽闻其言，
ér xīn bú dòng yì wú yí huò
而心不动亦无疑惑。

shí bǐ è mó fù yú shì chù huàzuò wú liàng bì chū xíng
“时，彼恶魔复于是处，化作无量苾刍形
xiàng gào pú sà yuē cǐ zhū bì chū jiē yú guò qù jīng wú shù jié
像，告菩萨曰：‘此诸苾刍皆于过去，经无数劫
xiū wú liàng zhǒng nán xíng fàn xíng ér bù néng dé wú shàng pú tí jīn
修无量种难行梵行，而不能得无上菩提，今
jiē tuì zhù ā luó hàn guǒ yún hé rǔ děng néng zhèng pú tí shì zhū
皆退住阿罗汉果，云何汝等能证菩提？’是诸
pú sà jiàn wén cǐ yǐ jí zuò shì niàn dìng shì è mó wèi rǎo luàn wǒ
菩萨见闻此已，即作是念：‘定是恶魔为扰乱我
zuò rú shì shì dìng wú pú sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō zhì yuán
作如是事，定无菩萨修行般若波罗蜜多，至圆
mǎn wèi bú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí tuì zhù shēng wén dú jué
满位不证无上正等菩提，退住声闻、独觉
děng dì fù zuò shì niàn ruò zhū pú sà rú fó suǒ shuō xiū pú tí
等地。’复作是念：‘若诸菩萨如佛所说修菩提
xíng bú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí bì wú shì chù dāng zhī jīn
行，不证无上正等菩提，必无是处，当知今
zhě suǒ jiàn suǒ wén dìng shì è mó suǒ zuò suǒ shuō
者所见所闻，定是恶魔所作所说。’

fù cì shàn xiàn shì zhū pú sà shè yǒu è mó zuò bì chū
“复次，善现，是诸菩萨设有恶魔作苾刍
xiàng lái zhì qí suǒ zuò rú shì yán yī qiè zhì zhì yǔ xū kōng děng
像，来至其所作如是言：‘一切智智与虚空等，
wú xìng wéi xìng zì xiàng běn kōng zhū fǎ yì rán dōu wú suǒ yǒu cǐ zhōng
无性为性自相本空，诸法亦然都无所有，此中
wú fǎ kě míng néng zhèng yì wú yǒu fǎ kě míng suǒ zhèng zhèng chù
无法可名能证，亦无有法可名所证，证处、
zhèng shí jí yóu cǐ zhèng jiē bù kě dé jì yī qiè fǎ yǔ xū kōng děng
证时及由此证皆不可得。既一切法与虚空等，
wú xìng wéi xìng zì xiàng běn kōng rǔ děng hé yuán táng shòu qín kǔ qiú
无性为性自相本空，汝等何缘唐受勤苦，求
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí rǔ xiān suǒ wén zhū pú sà zhòng yīng
证无上正等菩提？汝先所闻诸菩萨众应

qiú wú shàngzhèngděng pú tí jiē shì móshuō fēi zhēn fó yǔ rǔ děng
求无上正等菩提，皆是魔说非真佛语。汝等
yīngshě dà pú tí xīn wù wàngwèi tā xū shòu qín kǔ shì zhū pú sà
应舍大菩提心，勿妄为他虚受勤苦。’是诸菩萨
wén bǐ yǔ shí néng rú shí zhī shì è mó shì yù tuì bài wǒ dà pú
闻彼语时，能如实知：‘是恶魔事欲退败我大菩
tí xīn wǒ jīn gèngyīngjiān gù qí zhì¹⁶ bù yīng xìn shòu è mó suǒ
提心，我今更应坚固其志¹⁶，不应信受恶魔所
shuō
说。’

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà ruò yù tiáo xīn rù sì jìng lù
“复次，善现，是诸菩萨若欲调心入四静虑，
suí yì néng rù yóuguān zì zài wèi dù yǒuqíng huánshēng yù jiè suī
随意能入游观自在，为度有情还生欲界，虽
shēng yù jiè ér bù rǎn yù yì bú tuì shī suǒ xiū jìng lù
生欲界而不染欲，亦不退失所修静虑。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà bú guì míngshēng bù zhuó
“复次，善现，是诸菩萨不贵名声不著
chēng yù yú yǒuqíng lèi wú huì hèn xīn cháng yù lìng qí dé shèng lì
称誉，于有情类无恚恨心，常欲令其得胜利
lè wǎng lái rù chū wú sǎnluàn xīn jìn zhǐ wēi yí héngzhù zhèngniàn
乐；往来入出无散乱心，进止威仪恒住正念；
wèiyǒuqíng gù suī chǔ jū jiā ér yú qí zhōng bù shēngtānzhūó suī xiàn
为有情故虽处居家，而于其中不生贪著；虽现
shòu yù ér chángyàn bù rú shèxiǎn lù xīn héngjīngkǒng suī yǒusuǒ shí
受欲而常厌怖，如涉险路心恒惊恐；虽有所食
huáng jù bù ān dàn niàn hé shí chū sī xiǎnnàn suī xiànshòuyòngzhǒng
惶惧不安，但念何时出斯险难；虽现受用种
zhǒngzhēn cái ér yú qí zhōng bù qǐ tān ài bù yǐ xié mìng fēi fǎ zì
种珍财，而于其中不起贪爱；不以邪命非法自
huó nìng zì yǐn mò bù sǔn yú rén suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà xíng
活，宁自殒歿不损于人。所以者何？是诸菩萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shì rén zhōngzūn rén zhōngshàn shì rén
深般若波罗蜜多，是人中尊、人中善士、人
zhōnglóngxiàng rén zhōngliánhuā rén zhōngtiáo yù rén zhōngyǒngjiàn
中龙象、人中莲华、人中调御、人中勇健，

¹⁶ 大正藏：心；永乐北藏及龙藏：志

běnwèi lì lè yī qiè yǒuqíng xiànrú jū jiā fāngbiànráo yì qǐ wèi
本为利乐一切有情，现处居家方便饶益，岂为
zì huó qīn sǔn yú rén suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà shēnshēn bō rě
自活侵损于人？所以者何？是诸菩萨甚深般若
bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎo lì suǒ chí gù
波罗蜜多方便善巧力所持故。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà yǒu zhí jīn gāngyào chāshén
“复次，善现，是诸菩萨有执金刚药叉神

wáng¹⁷ cháng suí zuǒyòu mì wéishǒu hù bù wéi yī qiè rén fēi rén děng
王¹⁷常随左右密为守护，不为一切人、非人等
xié mèiwēi lì sǔn hài shēn xīn yóu cǐ yīn yuán shì zhū pú sà nǎi zhì wú
邪魔威力损害身心。由此因缘，是诸菩萨乃至无
shàngzhèngděng pú tí shēn yì tài rán cháng bù kuánguàn jù zhàng
上正等菩提，身意泰然常不狂乱，具丈
fū xiàngzhū gēnyuán mǎn xīn xíngtiáo shàn héng xiū jìng mìng bù xíng huàn
夫相诸根圆满，心行调善恒修净命，不行幻
shù zhānxiàng jí xiōng zhòu jìn guǐshén hé huòtāngyào yòukuáng
术、占相吉凶、咒禁鬼神、合和汤药、诱逛
bēi mò¹⁸ jié hǎo guì rén wǔ ào shèngxián qīn nì nán nǚ bú wéi
卑末¹⁸、结好贵人、侮傲圣贤、亲昵男女，不为
míng lì zì zàn huǐ tā bù yǐ rǎn xīn zhān gù xì xiào jiè jiàn qīngjìng
名利自赞毁他，不以染心瞻顾戏笑，戒见清净
zhì xìngchún zhì
志性淳质。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà yú zhū shì jiān wénzhāng jì
“复次，善现，是诸菩萨于诸世间文章技

yì suī dé shànqiǎo ér bú ài zhuó dá yī qiè fǎ bù kě dé gù
¹⁹艺，虽得善巧而不爱著，达一切法不可得故，
jiē zá huì yǔ xié mìngshè gù yú zhū shì sù wàidàoshū lùn suī yì shàn
皆杂秽语邪命摄故；于诸世俗外道书论，虽亦善
zhī ér bú yào zhuó dá yī qiè fǎ běnxìng kōng gù yòuzhū shì sù wài
知而不乐著，达一切法本性空故。又诸世俗外
dàoshū lùn suǒshuō lǐ shì duō yǒuzēngjiǎn yú pú sà dào fēi suí shùn
道书论，所说理事多有增减，于菩萨道非随顺

¹⁷ 大正藏：主；永乐北藏及龙藏：王

¹⁸ 大正藏：夫；永乐北藏及龙藏：末

¹⁹ 大正藏：伎；永乐北藏及龙藏：技

gù
故。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà fù yǒusuǒ yú zhū xíng
“复次，善现，是诸菩萨复有所余诸行、
zhuàng xiàng wú dāngwèi rǔ fēn bié jiě shuō wèi bǐ pú sà xíngshēn
状、相，吾当为汝分别解说。谓彼菩萨行深
bō rě bō luó mì duō dá zhū fǎ kōng bú yào guānchá lùn shuō zhòng shì
般若波罗蜜多，达诸法空，不乐观察论说众事、
wáng shì zéi shì jūn shì zhàn shì chéng yì jù luò xiàng
王事、贼事、军事、战事、城邑、聚落、象
mǎ chē shèng yī fú yǐn shí wò jù huā xiāng nán nǚ hǎo chǒu
马车乘、衣服、饮食、卧具、华香、男女好丑、
yuán lín chí zhǎo shān hǎi děng shì bú yào guānchá lùn shuō yào chā
园林、池沼、山海等事，不乐观察论说药叉、
luó chà suǒ děng zhū guǐ shén shì bú yào guānchá lùn shuō jiē qú shì sì
罗刹娑等诸鬼神事，不乐观察论说街衢、市肆、
lóu gé shāng gǔ děng shì bú yào guānchá lùn shuō gē wǔ jì yuè
楼阁、商贾等事，不乐观察论说歌舞、伎乐、
pái yōu xì xuè děng shì bú yào guānchá lùn shuō zhōu zhǔ chuán fá
俳優、戏谑等事，不乐观察论说洲渚、船棧、
qiáo liáng zhū bǎo děng shì bú yào guānchá lùn shuō xīng chén hán rè
桥梁、珠宝等事，不乐观察论说星辰、寒热、
fēng yǔ jí xiōng děng shì bú yào guānchá lùn shuō zhǒng zhǒng fǎ yì
风雨、吉凶等事，不乐观察论说种种法义
xiāng wéi wén sòng děng shì bú yào guānchá lùn shuō yì shēng dú jué
相违、文颂等事，不乐观察论说异生、独觉、
shēng wén xiāng yìng zhī shì dàn yào guānchá lùn shuō bō rě bō luó mì duō
声闻相应之事，但乐观察论说般若波罗蜜多
xiāng yìng zhī shì shì zhū pú sà cháng bù yuǎn lí shēn shēn bō rě bō luó
相应之事。是诸菩萨常不远离甚深般若波罗
mì duō xiāng yìng zuò yì cháng bù yuǎn lí yī qiè zhì xīn bú hào guāi
蜜多相应作意，常不远离一切智心，不好乖
wéi yào hé zhēng sòng cháng xī zhèng fǎ bú ài fēi fǎ héng
违、乐和诤讼，常²⁰悌正法、不爱非法，恒
mù shàn yǒu bú yào è yǒu hào chū fǎ yán lí fēi fǎ yán yào jiàn
慕善友、不乐恶友，好出法言、离非法言，乐见

²⁰ 大正藏：希；永乐北藏及龙藏：悌

rú lái xīn chū jiā zhòng shí fāngguó tǔ yǒu fó shì zūn xuān shuō fǎ yào
如来、欣出家众；十方国土有佛世尊宣说法要，
yuàn wǎng shēng bǐ qīn jìn gòng yǎng tīng wén zhèng fǎ shì zhū pú sà duō
愿往生彼亲近供养听闻正法。是诸菩萨多
cóng yù jiè sè jiè tiān mò shēng shàn bù zhōu zhōng guó rén qù shàn
从欲界、色界天殁，生赡部洲中国人趣，善
yú jì yì zhòu shù jīng shū dì lǐ tiān wén jí zhū fǎ yì huò
于伎艺、咒术、经书、地理、天文及诸法义，或
shēng biān dì dà guó dà chéng yǔ zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì
生边地大国大城，与诸有情作大饶益。

fù cì shàn xiàn shì zhū pú sà zhōng bú zì yí wǒ wéi
“复次，善现，是诸菩萨终不自疑，我为
tuì zhuǎn wéi bú tuì zhuǎn yú zì dì fǎ yì bù shēng yí wéi yǒu
退转、为不退转？于自地法亦不生疑，为有、
wéi wú yú zhū mó shì shàn néng jué liǎo rú yù liú zhě yú zì dì fǎ
为无？于诸魔事善能觉了，如预流者于自地法
zhōng bù shēng yí shè yǒu è mó zhǒng zhǒng gǔ luàn bù néng qīng dòng
终不生疑。设有恶魔，种种惑乱不能倾动。
rú yǒu zào zuò wú jiàn yè zhě bǐ wú jiàn xīn héng cháng suí zhú nǎi zhì
如有造作无间业者，彼无间心恒常随逐，乃至
mìng jìn bù néng shě lí shè qǐ yú xīn bù néng zhē fú cǐ zhū pú sà
命尽不能舍离，设起余心不能遮伏，此诸菩萨
yì fù rú shì bú tuì zhuǎn xīn héng cháng suí zhú ān zhù pú sà bú tuì
亦复如是，不退转心恒常随逐，安住菩萨不退
zhuǎn dì shì jiān tiān rén ā sù luò děng bù néng dòng huài zì suǒ
转地，世间天、人、阿素洛等不能动坏自所
dé fǎ yú zhū mó yè shàn²¹ néng jué zhī suǒ zhèng fǎ zhōng cháng wú
得法。于诸魔业善²¹能觉知，所证法中常无
yí huò suī shēng tā shì yì bù fā qǐ shēng wén dú jué xiāng yìng zhī
疑惑，虽生他世亦不发起声闻、独觉相应之
xīn yì bú zì yí wǒ yú lái shì néng zhèng wú shàng fó pú tí
心，亦不自疑：‘我于来世能证无上佛菩提
fǒu ān zhù zì dì bù suí tā yuán yú zì dì fǎ wú néng huài
不？’安住自地，不随他缘，于自地法无能坏
zhě
者。

²¹ 大正藏：若；永乐北藏及龙藏：善

suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà chéng jiù wú dòng wú tuì
“所以者何？是诸菩萨成就无动无退

zhuǎn zhì yī qiè è yuán bù néng qīng dòng qí xīn jiān gù yú yú jīn
转智，一切恶缘不能倾动，其心坚固踰于金

gāng shè yǒu è mó zuò fó xíng xiàng lái zhì qí suǒ zuò rú shì yán
刚。设有恶魔作佛形像，来至其所作如是言：

rǔ jīn yīng qiú ā luó hàn guǒ yǒng jìn zhū lòu rù bō niè pán rǔ wèi
‘汝今应求阿罗汉果，永尽诸漏入般涅槃。汝未

kān shòu dà pú tí jì yì wèi zhèng dé wú shēng fǎ rěn rǔ jīn wèi yǒu
堪受大菩提记，亦未证得无生法忍。汝今未有

bú tuì zhuǎn dì zhū xíng zhuàng xiàng rú lái bù yīng shòu rǔ wú shàng
不退转地诸行、状、相，如来不应授汝无上

dà pú tí jì shì zhū pú sà wén bǐ yǔ shí xīn wú biàn dòng yì bú
大菩提记。’是诸菩萨闻彼语时，心无变动亦不

tuì mò wú jīng wú bù dàn zuò shì niàn cǐ dìng è mó huò mó
退没、无惊、无怖，但作是念：‘此定恶魔或魔

juàn shǔ huà zuò fó xiàng lái zhì wǒ suǒ zuò rú shì shuō ruò zhēn fó shuō
眷属化作佛像，来至我所作如是说，若真佛说

bù yīng yǒu yì ruò zhū pú sà wén bǐ yǔ shí néng zuò rú shì guān chá
不应有异。’若诸菩萨闻彼语时，能作如是观察

yì niàn dìng shì è mó huà wéi fó xiàng lìng wǒ yuǎn lí shēn shēn bō
忆念：‘定是恶魔化为佛像，令我远离甚深般

rě lìng wǒ qì shě wú shàng pú tí shì gù bù yīng suí bǐ suǒ shuō
若，令我弃舍无上菩提，是故不应随彼所说。’

shí mó jīng bù jí biàn yīn mò shì zhū pú sà dìng yǐ ān zhù bú tuì
时，魔惊怖即便隐没。是诸菩萨定已安住不退

zhuǎn dì guò qù zhū fó jiǔ yǐ shòu bǐ dà pú tí jì suǒ yǐ zhě hé
转地，过去诸佛久已授彼大菩提记。所以者何？

shì zhū pú sà jù bú tuì dì zhū xíng zhuàng xiàng gù néng jué zhī è
是诸菩萨具不退地诸行、状、相，故能觉知恶

mó shì yè lìng bǐ yīn mò gèng bú fù xiàn
魔事业，令彼隐没更不复现。

fù cì shàn xiàn shì zhū pú sà shè hù zhèng fǎ bù xī shēn
“复次，善现，是诸菩萨摄护正法不惜身

mìng kuàng yú zhēn cái péng yǒu juàn shǔ wèi hù zhèng fǎ yǒng měng
命，况余珍财、朋友、眷属！为护正法勇猛

jīng jìn héng zuò shì niàn rú shì zhèng fǎ jí shì zhū fó qīng jìng fǎ
精进，恒作是念：‘如是正法即是诸佛清净法

shēn yī qiè rú lái gōngjìnggòngyǎng wǒ jīn shè hù rú shì zhèng fǎ
身，一切如来恭敬供养。我今摄护如是正法，
jí wéishè hù zhū fó fǎ shēn fù zuò shì niàn rú shì zhèng fǎ tōng
即为摄护诸佛法身。’复作是念：‘如是正法通
shǔ sān shì zhū fó shì zūn wǒ yì duò zài wèi lái fó shù fó yǐ shòu wǒ
属三世诸佛世尊，我亦堕在未来佛数。佛已授我
dà pú tí jì zhū fó zhèng fǎ jí wǒ suǒ yǒu wǒ jīn jí wéi hù zì
大菩提记，诸佛正法即我所有，我今即为护自
zhèng fǎ wǒ wèi lái shì dé zuò fó shí yì wèi yǒu qíng xuān shuō cǐ
正法。我未来世得作佛时，亦为有情宣说此
fǎ shì zhū pú sà jiàn sī yì lì shè hù rú lái suǒ shuō zhèng fǎ
法。’是诸菩萨见斯义利，摄护如来所说正法，
bù xī shēn mìng qīn shǔ zhēn cái nǎi zhì pú tí cháng wú xiè juàn
不惜身命、亲属、珍财，乃至菩提常无懈倦。

fù cì shàn xiàn shì zhū pú sà wén fó shuō fǎ wú huò wú
“复次，善现，是诸菩萨闻佛说法无惑无
yí wén yǐ shòu chí cháng bú wàng shī
疑，闻已受持常不忘失。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán shì zhū pú sà dàn wén fó yǔ
尔时，善现便白佛言：“是诸菩萨但闻佛语
wú huò wú yí cháng bú wàng shī wèi wén pú sà jí shēng wén děng
无惑无疑，常不忘失？为闻菩萨及声闻等
suǒ shuō zhèng fǎ yì néng rú shì
所说正法亦能如是？”

fó gào shàn xiàn shì zhū pú sà pǔ wén yī qiè yǒu qíng yán yīn
佛告善现：“是诸菩萨普闻一切有情言音、
wén zì yì lǐ jiē néng tōng dá wú huò wú yí cháng bú wàng
文字、义理皆能通达，无惑、无疑、常不忘
shī suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà yú zhū fǎ zhōng dé wú shēng rěn
失。所以者何？是诸菩萨于诸法中得无生忍，
yǐ shàn tōng dá zhū fǎ shí xìng wén jiē ěr shùn bìng wú yí huò yòu dé
已善通达诸法实性，闻皆耳顺并无疑惑，又得
wén chí tuó luó ní gù cháng néng yì niàn zhōng bú wàng shī shàn xiàn
闻持陀罗尼故，常能忆念终不忘失。善现
dāng zhī shì wéi bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà zhū xíng zhuàng xiàng
当知！是为不退转菩萨摩诃萨诸行、状、相。”

dì wǔ fēn tān xíng pǐn dì shí qī zhī yī
第五分贪行品第十七之一

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán xī yǒu shì zūn shì zhū
尔时，善现便白佛言：“希有！世尊！是诸

pú sà chéng jiù rú shì dà gōng dé jù shì zūn néng rú jìng qié shā jié
菩萨成就如是大功德聚。世尊能如殒伽沙劫

shuō bú tuì zhuǎn zhū xíng zhuàng xiàng wéi yuàn rú lái yīng
说不退转诸行、状、相，惟²²愿如来、应、

zhèng děng jué fù wèi xuān shuō shēn gē ruò bō luó mì duō xiāng yìng yì
正等觉复为宣说甚深般若波罗蜜多相应义

chù lìng zhū pú sà ān zhù qí zhōng xiū pú tí xíng jí dé yuán mǎn
处，令诸菩萨安住其中修菩提行疾得圆满！”

fó gào shàn xiàn shàn zāi shàn zāi rǔ jīn nǎi néng wèn rú
佛告善现：“善哉！善哉！汝今乃能问如

shì shì dì tīng dì tīng dāng wèi rǔ shuō shàn xiàn dāng zhī shèn
是事。谛听！谛听！当为汝说。善现当知！甚

shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yìng yì chù wèi kōng wú xiàng wú yuàn
深般若波罗蜜多相应义处，谓空、无相、无愿、

wú zuò wú shēng wú miè fēi yǒu jì jìng lí rǎn niè pán zēng
无作、无生、无灭、非有、寂静、离染、涅槃增

yǔ suǒ xiǎn
语所显。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán wéi dàn cǐ fǎ míng shēn bō rě
具寿善现复白佛言：“为但此法名深般若

bō luó mì duō xiāng yìng yì chù wéi yī qiè fǎ jiē dé míng wéi shēn shēn
波罗蜜多相应义处，为一切法皆得名为甚深

bō rě bō luó mì duō xiāng yìng yì chù
般若波罗蜜多相应义处？”

fó gào shàn xiàn yú yī qiè fǎ yì dé míng wéi shēn shēn bō rě
佛告善现：“余一切法亦得名为甚深般若

bō luó mì duō xiāng yìng yì chù suǒ yǐ zhě hé wèi yī qiè sè shòu
波罗蜜多相应义处。所以者何？谓一切色、受、

xiǎng xíng shí yì míng shēn shēn
想、行、识亦名甚深。

²² 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

shànxiàn yún hé sè nǎi zhì shí yì míngshènsēn wèizhēn
“善现，云何色乃至识亦名甚深？谓真

rú shènsēn gù sè nǎi zhì shí yì míngshènsēn fù cì shànxiàn
如甚深故，色乃至识亦名甚深。复次，善现，

ruò chù wú sè míng sè shènsēn guǎngshuō nǎi zhì ruò chù wú shí míng shí
若处无色名色甚深，广说乃至若处无识名识

shènsēn
甚深。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán xī yǒu shì zūn wēimiào
尔时，善现复白佛言：“希有！世尊！微妙

fāngbiànzhēqiǎn wǔ yùnxǎn shì niè pán
方便遮遣五蕴显示涅槃。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì ruò zhū pú sà néng yú rú
佛告善现：“如是！如是！若诸菩萨能于如

shì shènsēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì chù shěn dì guānchá zuò
是甚深般若波罗蜜多相应义处，审谛观察，作

rú shì niàn wǒ jīn yīng rú shènsēn bō rě bō luó mì duōsuǒjiào ér
如是念：‘我今应如甚深般若波罗蜜多所教而

zhù wǒ jīn yīng rú shènsēn bō rě bō luó mì duōsuǒshuō ér xué shì
住，我今应如甚深般若波罗蜜多所说而学。’是

zhū pú sà yóunéng rú cǐ yī shēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì chù
诸菩萨由能如此依深般若波罗蜜多相应义处

shěn dì guānchá jīng jìn xiū xíng nǎi zhì yī rì suǒ huò fú jù wú liàng
审谛观察，精进修行乃至一日，所获福聚无量

wú biān
无边。

rú tānxíng rén fù duōxún sì yǔ tā měi nǚ gòngwéiyāo qì
“如贪行人复多寻伺，与他美女共为邀契，

bǐ nǚ xiàn ài bú huò fù qī cǐ rén yù xīn chìshèng liú zhù shànxiàn
彼女限碍不获赴期，此人欲心炽盛流注。善现，

yú yì yún hé qí rén yù xīn yú hé chùzhuǎn
于意云何？其人欲心于何处转？”

shì zūn cǐ rén yù xīn yú nǚ chùzhuǎn wèizuò shì niàn
“世尊！此人欲心于女处转，谓作是念：

bǐ hé dāng lái gòng huì yú cǐ huān yú xì lè
‘彼何当来共会，于此欢娱戏乐？’”

shànxiàn yú yì yún hé qí rén zhòu yè jǐ yù niàn
“善现，于意云何？其人昼夜几欲念

shēng
生？”

shì zūn cǐ rén zhòu yè yù niànshènduō
“世尊！此人昼夜欲念甚多。”

fó gàoshànxiàn ruò zhū pú sà yī shēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“若诸菩萨依深般若波罗蜜多

xiāngyìng yì chù shěn dì guānchá jīng jìn xiū xíng nǎi zhì yī rì suǒ
相应义处，审谛观察，精进修行乃至一日，所

chāoshēng sǐ liú zhuǎn jié shù yǔ tānxíng rén jīng yī zhòu yè suǒ qǐ yù
超生死流转劫数，与贪行人经一昼夜所起欲

niàn qí shùliàngděng
念其数量等。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà suí yī rú shì shēnshēn bō
“善现当知！是诸菩萨随依如是甚深般

rě bō luó mì duōxiāngyìng yì chù shěn dì guānchá jīng jìn xiū xíng suí
若波罗蜜多相应义处，审谛观察精进修行，随

néng jiě tuō néng ài wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǒu guò shī shì gù pú
能解脱能碍无上正等菩提所有过失，是故菩

sà yī shēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì chù shěn dì guānchá jīng
萨依深般若波罗蜜多相应义处，审谛观察精

jìn xiū xíng wú xiè juànzhě jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
进修行无懈倦者，疾证无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī ruò zhū pú sà yī shēn bō rě bō luó mì duō
“善现当知！若诸菩萨依深般若波罗蜜多

xiāngyìng yì chù shěn dì guānchá jīng qín xiū xíng jīng yī zhòu yè suǒ
相应义处，审谛观察精勤修行，经一昼夜，所

huògōng dé shèngzhū pú sà lí shēn bō rě bō luó mì duō jīng rú jìng
获功德，胜诸菩萨离深般若波罗蜜多，经如殄

qié shā shù dà jié bù shī gōng dé wú liàng wú biān
伽沙数大劫布施功德无量无边。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà yī shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨依深般若波罗蜜

duōxiāngyìng yì chù shěn dì guānchá jīng jìn xiū xíng jīng yī zhòu yè
多相应义处，审谛观察精进修行，经一昼夜，

suǒ huògōng dé shèngzhū pú sà lí shēn bō rě bō luó mì duō jīng rú
所获功德，胜诸菩萨离深般若波罗蜜多，经如

jìng qié shā shù dà jié yǐ zhū gòng jù gòngyǎng yù liú yī lái bù
殄伽沙数大劫，以诸供具供养预流、一来、不

huán ā luó hàn²³ dú jué pú sà rú lái bù shī gōng dé wú liàng
还、阿罗汉²³、独觉、菩萨、如来布施功德无量
wú biān
无边。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà yī shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨依深般若波罗蜜
duō suǒ shuō ér zhù jīng yī zhòu yè jīng qín xiū xué bù shī jìng jiè
多所说而住，经一昼夜，精勤修学布施、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě suǒ huò gōng dé shèng zhū pú sà
安忍、精进、静虑、般若所获功德，胜诸菩萨
lí shēn bō rě bō luó mì duō jīng rú jìng qié shā shù dà jié jīng qín xiū
离深般若波罗蜜多，经如殄伽沙数大劫，精勤修
xué bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě suǒ huò gōng
学布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若所获功
dé wú liàng wú biān
德无量无边。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà yī shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨依深般若波罗蜜
duō suǒ shuō ér zhù jīng yī zhòu yè yǐ wēi miào fǎ shī zhū yǒu qíng suǒ
多所说而住，经一昼夜，以微妙法施诸有情所
huò gōng dé shèng zhū pú sà lí shēn bō rě bō luó mì duō jīng rú jìng
获功德，胜诸菩萨离深般若波罗蜜多，经如殄
qié shā shù dà jié yǐ wēi miào fǎ shī zhū yǒu qíng suǒ huò gōng dé wú liàng
伽沙数大劫，以微妙法施诸有情所获功德无量
wú biān
无边。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà yī shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨依深般若波罗蜜
duō suǒ shuō ér zhù jīng yī zhòu yè xiū sān shí qī pú tí fēn fǎ jí yú
多所说而住，经一昼夜，修三十七菩提分法及余
shàn gēn suǒ huò gōng dé shèng zhū pú sà lí shēn bō rě bō luó mì duō
善根所获功德，胜诸菩萨离深般若波罗蜜多，
jīng rú jìng qié shā shù dà jié xiū sān shí qī pú tí fēn fǎ jí yú shàn
经如殄伽沙数大劫，修三十七菩提分法及余善
gēn suǒ huò gōng dé wú liàng wú biān
根所获功德无量无边。

²³ 大正藏：应果；永乐北藏及龙藏：阿罗汉

fù cì shànxiàn ruòzhū púsà yī shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨依深般若波罗蜜
duōsuǒshuō ér zhù jīng yī zhòu yè xiū xíngzhǒngzhǒng cái shī fǎ
多所说而住，经一昼夜，修行种种财施、法
shī zhùkòngxiánchù xì niàn sī wéi xiānsuǒ xiū xíngzhǒngzhǒng fú yè
施，住空闲处系念思惟，先所修行种种福业
huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí suǒhuògōng dé shèngzhū púsà lí
回向无上正等菩提所获功德，胜诸菩萨离
shēn bō rě bō luó mì duō jīng rú jìng qié shā shù dà jié xiū xíngzhǒng
深般若波罗蜜多，经如殒伽沙数大劫，修行种
zhǒng cái shī fǎ shī zhùkòngxiánchù xì niàn sī wéi xiānsuǒ xiū xíng
种财施、法施，住空闲处系念思惟，先所修行
zhǒngzhǒng fú yè huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí suǒhuògōng dé wú
种种福业回向无上正等菩提所获功德无
liàng wú biān
量无边。

fù cì shànxiàn ruòzhū púsà yī shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨依深般若波罗蜜
duōsuǒshuō ér zhù jīng yī zhòu yè pǔ yuánsān shì fó jí dì zǐ gōng
多所说而住，经一昼夜，普缘三世佛及弟子功
dé shàngēn hé hé chēngliángxiànqián suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèng
德善根，和合称量现前随喜，回向无上正
děng pú tí suǒhuògōng dé shèngzhū púsà lí shēn bō rě bō luó mì
等菩提所获功德，胜诸菩萨离深般若波罗蜜
duō jīng rú jìng qié shā shù dà jié pǔ yuánsān shì fó jí dì zǐ gōng
多，经如殒伽沙数大劫，普缘三世佛及弟子功
dé shàngēn hé hé chēngliángxiànqián suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèng
德善根，和合称量现前随喜，回向无上正
děng pú tí suǒhuògōng dé wú liàng wú biān
等菩提所获功德无量无边。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán rú lái chángshuō zhū xíng jiē
尔时，善现便白佛言：“如来常说诸行皆
shì fēn bié suǒ zuò dōu fēi shí yǒu yǐ hé yīn yuán cǐ zhū púsà suǒ
是分别所作、都非实有。以何因缘，此诸菩萨所
huògōng dé wú liàng wú biān
获功德无量无边？”

fó gào shànxiàn shì zhū púsà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“是诸菩萨行深般若波罗蜜多，

yì chángguānchásuǒ zuòshàn shì kōng wú suǒyǒu xū wàng bù shí rú
亦常观察所作善事空无所有、虚妄不实，如
rú guānchásuǒ zuòshàn shì kōng wú suǒyǒu xū wàng bù shí rú shì rú
如观察所作善事空无所有、虚妄不实，如是如
shì biànnéng bù lí shèngēn bō rě bō luó mì duō rú rú bù lí shèngēn
是便能不离甚深般若波罗蜜多，如如不离甚
shēn bō rě bō luó mì duō rú shì rú shì suǒ huògōng dé wú liàng wú
深般若波罗蜜多，如是如是所获功德无量无
biān
边。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán wú liàng wú biān yì yǒu hé
具寿善现便白佛言：“无量、无边义有何
bié
别？”

fó gàoshànxiàn yán wú liàngzhě wèi yú cǐ zhōng qí liàng yǒng
佛告善现：“言无量者，谓于此中其量永
xī yán wú biānzhě wèi yú shì chùshù bù kě jìn
息；言无边者，谓于是处数不可尽。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán pō yǒu yīn yuán sè nǎi zhì shí
具寿善现复白佛言：“颇有因缘，色乃至识
yì wú liàng wú biān yé
亦无量无边耶？”

fó gàoshànxiàn yì yǒu yīn yuán sè nǎi zhì shí wú liàng wú
佛告善现：“亦有因缘，色乃至识无量无
biān
边。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù sè nǎi zhì shí
具寿善现复白佛言：“何因缘故，色乃至识
wú liàng wú biān
无量无边？”

fó gàoshànxiàn sè nǎi zhì shí jiē xìngkōng gù wú liàng wú biān
佛告善现：“色乃至识皆性空故无量无边。”
jù shòushànxiàn fù bó fó yán wéi dàn sè shòu xiǎng
具寿善现复白佛言：“为但色、受、想、

xíng shí kōng wéi yī qiè fǎ jiē xī kōng yé
行、识空，为一切法皆悉空耶？”

fó gàoshànxiàn wǒ shuō zhū fǎ wú bù jiē kōng
佛告善现：“我说诸法无不皆空。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán wú liàng wú biān shì hé zēng
具寿善现复白佛言：“无量无边是何增

yǔ
语？”

fó gàoshànxiàn wú liàng wú biān shì kōng wú xiàng wú yuàn
佛告善现：“无量无边是空、无相、无愿

zēng yǔ
增语。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán wú liàng wú biānwéidàn shì kōng
具寿善现复白佛言：“无量无边为但是空、

wú xiàng wú yuàn wéigēngyǒu yú yì yé
无相、无愿，为更有余义耶？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé wǒ qǐ bù shuō yī qiè fǎ
佛告善现：“于意云何？我岂不说一切法

mén wú bù jiē kōng
门无不皆空？”

shànxiàn dá yán rú lái cháng shuō yī qiè fǎ mén wú bù jiē
善现答言：“如来常说一切法门无不皆

kōng
空。”

fó gàoshànxiàn kōng jí wú jìn kōng jí wú liàng kōng jí
佛告善现：“空即无尽，空即无量，空即

wú biān kōng jí yú yì shì gù shànxiàn yī qiè fǎ mén suī yǒu
无边，空即余义。是故，善现，一切法门虽有

zhǒngzhǒng yán shuō chā bié ér yì wú yì
种种言说差别而义无异。

shànxiàn dāng zhī zhū fǎ kōng lǐ jiē bù kě shuō rú lái fāng
“善现当知！诸法空理皆不可说，如来方

biàn shuō wéi wú jìn huò shuō wú liàng huò shuō wú biān huò shuō wéi kōng
便说为无尽，或说无量，或说无边，或说为无，

huò shuō wú xiàng huò shuō wú yuàn huò shuō wú zuò huò shuō wú shēng
或说无相，或说无愿，或说无作，或说无生，

huò shuō wú miè huò shuō fēi yǒu huò shuō jì jìng huò shuō lí rǎn
或说无灭，或说非有，或说寂静，或说离染，

huò shuō niè pán zhū rú shì děng wú liàng fǎ mén yì shí wú yì jiē shì
或说涅槃。诸如是等无量法门义实无异，皆是

rú lái fāng biàn yǎn shuō
如来方便演说。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán xī yǒu shì zūn fāngbiàn
尔时，善现便白佛言：“希有！世尊！方便

shànqiǎozhū fǎ shí xìng jiē bù kě shuō ér wèiyǒuqíngfāngbiànxiǎn shì
善巧诸法实性皆不可说，而为有情方便显示。

rú wǒ jiě fó suǒshuō yì zhě zhū fǎ shí xìng jiē bù kě shuō
如我解佛所说义者，诸法实性皆不可说。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì suǒ yǐ zhě hé yī qiè
佛告善现：“如是！如是！所以者何？一切

fǎ xìng jiē bì jìngkōng wú néng xuān shuō bì jìngkōngzhě
法性皆毕竟空，无能宣说毕竟空者。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán bù kě shuō yì yǒuzēngjiǎn
具寿善现复白佛言：“不可说义有增减

fǒu
不？”

fó gàoshànxiàn bù kě shuō yì wú zēng wú jiǎn
佛告善现：“不可说义无增无减。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò bù kě shuō yì wú zēng wú
具寿善现复白佛言：“若不可说义无增无

jiǎnzhě jí yīng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì wú zēngjiǎn ruò
减者，即应布施乃至般若波罗蜜多亦无增减。若

cǐ liù zhǒng bō luó mì duō yì wú zēngjiǎn yún hé pú sà yǐ wú zēngjiǎn
此六种波罗蜜多亦无增减，云何菩萨以无增减

bō luó mì duō qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí néng jìn wú shàng
波罗蜜多，求证无上正等菩提，能近无上

zhèngděng pú tí ruò zhū pú sà zēngjiǎn liù zhǒng bō luó mì duō biàn
正等菩提？若诸菩萨增减六种波罗蜜多，便

bù néng jìn wú shàng pú tí
不能近无上菩提。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì bù kě shuō yì bō luó mì
佛告善现：“如是！如是！不可说义波罗蜜

duō jiē wú zēngjiǎn rán zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāngbiàn
多皆无增减，然诸菩萨行深般若波罗蜜多方便

shànqiǎo bú zuò shì niàn rú shì liù zhǒng bō luó mì duō yǒuzēngyǒu
善巧，不作是念：‘如是六种波罗蜜多有增有

jiǎn dàn zuò shì niàn wéi yǒu míng xiàng²⁴ wèi wéi bù shī nǎi zhì bō
减。’但作是念：‘唯有名相²⁴，谓为布施乃至般

²⁴ 大正藏：想；永乐北藏及龙藏：相

rě bō luó mì duō shì zhū pú sà xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó
若波罗蜜多。’ 是诸菩萨修行布施乃至般若波罗
mì duō chí cǐ liù zhǒng jù xíng zuò yì bìng yī cǐ qǐ xīn jí shàn gēn
蜜多，持此六种俱行作意，并依此起心及善根，
yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí rú
与诸有情平等共有回向无上正等菩提。如
fó wú shàng zhèng děng pú tí wēi miào shēn shēn ér qǐ huí xiàng yóu
佛无上正等菩提，微妙甚深而起回向，由
cǐ huí xiàng fāng biàn shàn qiǎo zēng shàng shì lì néng zhèng wú shàng zhèng
此回向方便善巧增上势力，能证无上正
děng pú tí
等菩提。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán hé wèi wú shàng zhèng děng pú
尔时，善现便白佛言：“何谓无上正等菩
tí
提？”

fó gào shàn xiàn zhū fǎ zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng děng pú
佛告善现：“诸法真如是谓无上正等菩
tí shàn xiàn dāng zhī zhū fǎ zhēn rú wú zēng jiǎn gù zhū fó wú shàng
提。善现当知！诸法真如无增减故，诸佛无上
zhèng děng pú tí yì wú zēng jiǎn ruò zhū pú sà shù duō ān zhù rú shì
正等菩提亦无增减。若诸菩萨数多安住如是
zhēn rú xiāng yìng zuò yì biàn jìn wú shàng zhèng děng pú tí rú shì
真如相应作意，便近无上正等菩提。如是，
shàn xiàn bù kě shuō yì suī wú zēng jiǎn ér bú tuì shī zhēn rú zuò yì
善现，不可说义虽无增减，而不退失真如作意；
bō luó mì duō suī wú zēng jiǎn ér bú tuì shī suǒ qiú wú shàng zhèng děng
波罗蜜多虽无增减，而不退失所求无上正等
pú tí ruò zhū pú sà ān zhù rú shì zhēn rú zuò yì xiū xíng liù zhǒng
菩提。若诸菩萨安住如是真如作意，修行六种
bō luó mì duō biàn jìn wú shàng zhèng děng pú tí
波罗蜜多，便近无上正等菩提。”

jù shòu shàn xiàn biàn bō fó yán shì zhū pú sà wéi chū xīn qǐ
具寿善现便白佛言：“是诸菩萨为初心起
néng jìn pú tí wéi hòu xīn qǐ néng jìn pú tí ruò chū xīn qǐ néng jìn
能近菩提，为后心起能近菩提？若初心起能近
pú tí chū xīn qǐ shí hòu xīn wèi qǐ wú hé hé yì ruò hòu xīn qǐ
菩提，初心起时后心未起，无和合义；若后心起

néng jìn pú tí hòu xīn qǐ shí qián xīn yǐ miè wú hé hé yì rú shì
能近菩提，后心起时前心已灭，无和合义。如是
qián hòu xīn xīn suǒ fǎ jìn tuì tuī zhēng wú hé hé yì rú hé kě
前后心、心所法，进退推征无和合义，如何可
dé jī jí shàn gēn ruò zhū shàn gēn bù kě jī jí yún hé pú sà néng
得积集善根？若诸善根不可积集，云何菩萨能
jìn pú tí
近菩提？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rú rán dēng shí wéi chū yàn
佛告善现：“于意云何？如燃灯时，为初焰
néng jiāo zhù wéi hòu yàn néng jiāo zhù
能焦炷，为后焰能焦炷？”

shàn xiàn dá yán rú wǒ yì jiě fēi chū yàn néng jiāo zhù yì bù
善现答言：“如我意解，非初焰能焦炷亦不
lí chū yàn fēi hòu yàn néng jiāo zhù yì bù lí hòu yàn
离初焰，非后焰能焦炷亦不离后焰。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhù wéi jiāo fǒu
佛告善现：“于意云何？炷为焦不？”

shàn xiàn dá yán shì jiān xiàn jiàn qí zhù shí jiāo
善现答言：“世间现见其炷实焦。”

fó gào shàn xiàn pú sà yì ěr fēi chū xīn qǐ néng jìn pú tí
佛告善现：“菩萨亦尔，非初心起能近菩提
yì bù lí chū xīn fēi hòu xīn qǐ néng jìn pú tí yì bù lí hòu xīn ér
亦不离初心，非后心起能近菩提亦不离后心，而
zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo lìng zhū shàn
诸菩萨行深般若波罗蜜多方便善巧，令诸善
gēn zēng zhǎng yuán mǎn néng jìn pú tí
根增长圆满能近菩提。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán rú shì yuán qǐ lǐ qù shèn shēn
具寿善现便白佛言：“如是缘起理趣甚深，
fēi jí qián hòu zhū xīn qǐ gù néng jìn pú tí fēi lí qián hòu zhū xīn qǐ
非即前后诸心起故能近菩提，非离前后诸心起
gù néng jìn pú tí ér zhū pú sà néng jìn pú tí
故能近菩提，而诸菩萨能近菩提。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò xīn miè yǐ gèng kě
佛告善现：“于意云何？若心灭已，更可
shēng fǒu
生不？”

shànxiàn duì yuē   fú yě   shì zūn   shì xīn yǐ miè   bù kě
善现对曰：“不也！世尊！是心已灭，不可

gèngshēng
更生。

yú yì yún hé   ruò xīn yǐ shēng   yǒumiè fǎ fǒu
“于意云何？若心已生，有灭法不？”

rú shì   shì zūn   ruò xīn yǐ shēng   dìngyǒumiè fǎ
“如是！世尊！若心已生，定有灭法。”

yú yì yún hé   yǒumiè fǎ xīn   fēi dāngmiè fǒu
“于意云何？有灭法心，非当灭不？”

fú yě   shì zūn   yǒumiè fǎ xīn   jué dìngdāngmiè
“不也！世尊！有灭法心，决定当灭。”

yú yì yún hé   wú miè fǎ xīn   wéi kě shēng fǒu
“于意云何？无灭法心，为可生不？”

fú yě   shì zūn   wú miè fǎ xīn   wú kě shēng yì
“不也！世尊！无灭法心，无可生义。”

yú yì yún hé   wú shēng fǎ xīn   wéi kě miè fǒu
“于意云何？无生法心，为可灭不？”

fú yě   shì zūn   wú shēng fǎ xīn   wú kě miè yì
“不也！世尊！无生法心，无可灭义。”

yú yì yún hé   wú shēngmiè fǎ   xīn wéi kě shēngmiè fǒu
“于意云何？无生灭法，心为可生灭不？”

fú yě   shì zūn   wú shēngmiè fǎ   xīn wú kě shēngmiè yì
“不也！世尊！无生灭法，心无可生灭义。”

yú yì yún hé   ruò fǎ yǐ miè   gèng kě miè fǒu
“于意云何？若法已灭，更可灭不？”

fú yě   shì zūn   ruò fǎ yǐ miè   bù kě gèngmiè
“不也！世尊！若法已灭，不可更灭。”

yú yì yún hé   ruò fǎ yǐ shēng   gèng kě shēng fǒu
“于意云何？若法已生，更可生不？”

fú yě   shì zūn   ruò fǎ yǐ shēng   bù kě gèngshēng
“不也！世尊！若法已生，不可更生。”

yú yì yún hé   zhū fǎ shí xìng   yǒushēngmiè fǒu
“于意云何？诸法实性，有生灭不？”

fú yě   shì zūn   zhū fǎ shí xìng   wú shēng wú miè
“不也！世尊！诸法实性无生无灭。”

yú yì yún hé   xīn zhù wéi rú   xīn zhēn rú fǒu
“于意云何？心住为如心真如不？”

rú shì shì zūn rú xīn zhēn rú xīn rú shì zhù
“如是！世尊！如心真如，心如是住。”

yú yì yún hé ruò xīn zhù rú zhēn rú shì xīn wéi rú zhēn
“于意云何？若心住如真如，是心为如真

rú shí jì xìngchángzhù fǒu
如、实际性常住不？”

fú yě shì zūn shì xīn fēi rú zhēn rú shí jì qí xìngcháng
“不也！世尊！是心非如真如、实际其性常

zhù
住。”

yú yì yún hé zhū fǎ zhēn rú jí shèshēnfǒu
“于意云何？诸法真如极甚深不？”

rú shì shì zūn zhū fǎ zhēn rú jí wéishèshēn
“如是！世尊！诸法真如极为甚深。”

yú yì yún hé jí zhēn rú shì xīn fǒu
“于意云何？即真如是心不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

yú yì yún hé lí zhēn rú yǒu xīn fǒu
“于意云何？离真如有心不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

yú yì yún hé jí xīn shì zhēn rú fǒu
“于意云何？即心是真如不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

yú yì yún hé lí xīn yǒuzhēn rú fǒu
“于意云何？离心有真如不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

yú yì yún hé zhēn rú wéinéngjiànzhēn rú fǒu
“于意云何？真如为能见真如不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

yú yì yún hé rǔ wéijiànyǒu shí zhēn rú fǒu
“于意云何？汝为见有实真如不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

yú yì yún hé ruò zhū pú sà néng rú shì xíng shì xíngshēn
“于意云何？若诸菩萨能如是行，是行深

bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

rú shì shì zūn ruò zhū pú sà néng rú shì xíng shì xíngshēn
“如是！世尊！若诸菩萨能如是行，是行深

bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。”

大般若波罗蜜多经卷第五百六十二

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi liù shí sān
大般若波罗蜜多经卷第五百六十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì wǔ fēn tān xíng pǐn dì shí qī zhī èr
第五分贪行品第十七之二

fó gào shàn xiàn ruò zhū pú sà néng rú shì xíng wéi xíng hé
佛告善现：“若诸菩萨能如是行，为行何
chù chù
处？”

shàn xiàn bó yán ruò zhū pú sà néng rú shì xíng dōu wú xíng chù
善现白言：“若诸菩萨能如是行，都无行处。
suǒ yǐ zhě hé zhū xiàn xíng fǎ jiē bù zhuǎn gù
所以者何？诸现行法皆不转故。”

fó gào shàn xiàn ruò zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“若诸菩萨行深般若波罗蜜多，
wéi xíng hé yì dì
为行何义谛？”

shàn xiàn bó yán ruò zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
善现白言：“若诸菩萨行深般若波罗蜜多，
xíng shèng yì dì
行胜义谛。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò zhū pú sà xíng shèng yì
佛告善现：“于意云何？若诸菩萨行胜义
dì dì
谛，于胜义谛为取相不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé shì zhū pú sà yú shèng yì
佛告善现：“于意云何？是诸菩萨于胜义
dì dì
谛，虽不取相而行相不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé shì zhū pú sà yú shèng yì
佛告善现：“于意云何？是诸菩萨于胜义

dì jì bù xíng xiàng wéi huài xiàng fǒu
谛，既不行相为坏相不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé shì zhū pú sà yú shèng yì
佛告善现：“于意云何？是诸菩萨于胜义

dì suī bù huài xiàng ér qiǎn xiàng fǒu
谛，虽不坏相而遣相不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn shì zhū pú sà yú shèng yì xiàng ruò bù huài qiǎn
佛告善现：“是诸菩萨于胜义相若不坏遣，

yún hé néng duàn qǔ xiàng xiǎng yé
云何能断取相想耶？”

shàn xiàn bó yán shì zhū pú sà bú zuò shì niàn wǒ jīn huài
善现白言：“是诸菩萨不作是念：‘我今坏

xiàng qiǎn xiàng duàn xiǎng yì wèi xiū xué duàn xiǎng zhī dào ruò
相、遣相、断想，亦未修学断想之道。’若

zhū pú sà jīng jìn xiū xíng duàn xiǎng dào zhě wèi jù fó fǎ yīng duò shēng
诸菩萨精进修行断想道者，未具佛法，应堕声

wén huò dú jué dì shì zhū pú sà fāng biàn shàn qiǎo suī yú zhū xiàng jí
闻或独觉地，是诸菩萨方便善巧，虽于诸相及

qǔ xiàng xiǎng shēn zhī guò shī ér bù huài qiǎn sù duàn cǐ xiǎng zhèng
取相想，深知过失而不坏遣，速断此想证

yú wú xiàng hé yǐ gù yī qiè fó fǎ wèi yuán mǎn gù
于无相。何以故？一切佛法未圆满故。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì
佛告善现：“如是！如是！”

shí shè lì zǐ yǔ shàn xiàn yán ruò zhū pú sà mèng zhōng xiū
时，舍利子语善现言：“若诸菩萨梦中修

xíng sān jiě tuō mén yú shēn bō rě bō luó mì duō yǒu zēng yì fǒu ruò
行三解脱门，于深般若波罗蜜多有增益不？若

zhū pú sà jué shí xiū xíng sān jiě tuō mén yú shēn bō rě bō luó mì duō
诸菩萨觉时修行三解脱门，于深般若波罗蜜多

jì yǒu zēng yì bǐ mèng zhōng xiū yì yīng zēng yì hé yǐ gù fó
既有增益，彼梦中修亦应增益！何以故？佛

shuō mèng jué wú chā bié gù
说梦、觉无差别故。”

shàn xiàn bào yán ruò zhū pú sà jué shí xiū xíng shēn shēn bō rě
善现报言：“若诸菩萨觉时修行甚深般若
bō luó mì duō jì míng ān zhù shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì zhū
波罗蜜多，既名安住甚深般若波罗蜜多，是诸
pú sà mèng zhōng xiū xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì míng ān zhù
菩萨梦中修行甚深般若波罗蜜多，亦名安住
shēn shēn bō rě bō luó mì duō sān jiě tuō mén yú shēn bō rě bō luó mì
甚深般若波罗蜜多。三解脱门于深般若波罗蜜
duō néng wéi zēng yì yì fù rú shì ruò mèng ruò jué yì wú bié gù
多能为增益亦复如是，若梦、若觉义无别故。”

shè lì zǐ yán mèng zhōng zào yè yǒu zēng yì fǒu fó shuō zhū
舍利子言：“梦中造业有增益不？佛说诸
fǎ bù shí rú mèng gù yú mèng zhōng suǒ zào zhū yè yīng wú zēng yì
法不实如梦故，于梦中所造诸业应无增益，
yào zhì jué shí yì xiǎng fēn bié nǎi yǒu zēng yì
要至觉时忆想分别乃有增益。”

shàn xiàn bào yuē ruò zhū yǒu qíng mèng duàn tā mìng wèi zhì jué
善现报曰：“若诸有情梦断他命，未至觉
wèi yì xiǎng fēn bié biàn zì qīng xìng bǐ suǒ zào yè bù zēng yì yé
位忆想分别便自庆幸，彼所造业不增益耶？”

shè lì zǐ yán wú suǒ yuán shì ruò sī ruò yè jù bù dé shēng
舍利子言：“无所缘事，若思若业俱不得生，
yào yǒu suǒ yuán sī yè fāng qǐ mèng zhōng sī yè yuán hé ér shēng
要有所缘思业方起，梦中思业缘何而生？”

shàn xiàn bào yán rú shì rú shì ruò mèng ruò jué wú suǒ yuán
善现报言：“如是！如是！若梦若觉无所缘
shì sī yè bù shēng yào yǒu suǒ yuán sī yè fāng qǐ hé yǐ gù shè
事思业不生，要有所缘思业方起。何以故？舍
lì zǐ yào yú jiàn wén jué zhī zhū xiàng yǒu jué huì zhuǎn yóu sī qǐ rǎn
利子，要于见闻觉知诸相有觉慧转，由斯起染
huò fù qǐ jìng ruò wú jiàn wén jué zhī zhū xiàng wú jué huì zhuǎn yì wú
或复起净；若无见闻觉知诸相，无觉慧转亦无
rǎn jìng yóu cǐ gù zhī ruò mèng ruò jué yǒu suǒ yuán shì sī yè nǎi shēng
染净。由此故知若梦若觉有所缘事思业乃生，
ruò wú suǒ yuán sī yè bù qǐ
若无所缘思业不起。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán fó shuōsuǒyuán jiē lí zì xìng
时，舍利子问善现言：“佛说所缘皆离自性，
rú hé kě shuōyǒusuǒyuán shì sī yè nǎishēng ruò wú suǒyuán sī yè
如何可说有所缘事思业乃生，若无所缘思业
bù qǐ
不起？”

shànxiàn dá yán suī zhū sī yè jí suǒyuán shì jiē lí zì xìng
善现答言：“虽诸思业及所缘事皆离自性，
ér yóu zì xīn qǔ xiàng fēn bié shì sù shī shèshuōyǒusuǒyuán qǐ zhū sī
而由自心取相分别，世俗施設说有所缘起诸思
yè fēi cǐ suǒyuán lí xīn bié yǒu
业，非此所缘离心别有。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán ruò zhū pú sà mèngzhōng xíng
时，舍利子问善现言：“若诸菩萨梦中行
shī shī yǐ huí xiàng wú shàng pú tí shì zhū pú sà wéi shí yǐ shī huí
施，施已回向无上菩提，是诸菩萨为实以施回
xiàng wú shàng fó pú tí fǒu
向无上佛菩提不？”

shànxiàn bào yán cí shì pú sà jiǔ yǐ shòu dé dà pú tí jì
善现报言：“慈氏菩萨久已受得大菩提记，
yí kě qǐng wèn dìng dāng wéi dá
宜可请问，定当为答。”

shí shè lì zǐ rú shànxiànyán gōngjìng qǐngwèn cí shì pú sà
时，舍利子如善现言，恭敬请问慈氏菩萨。

shí cí shì pú sà yǔ shè lì zǐ yán hé děng míng wéi cí shì
时，慈氏菩萨语舍利子言：“何等名为慈氏
pú sà ér wèi néng dá zūn zhě suǒ wèn wéi sè yé wéi shòu xiǎng
菩萨，而谓能答尊者所问？为色耶？为受、想、
xíng shí yé wéi sè kōng yé wéi shòu xiǎng xíng shí kōng yé
行、识耶？为色空耶？为受、想、行、识空耶？

qiě sè fēi cí shì pú sà yì bù néng dá zūn zhě suǒ wèn shòu xiǎng
且色非慈氏菩萨，亦不能答尊者所问；受、想、
xíng shí fēi cí shì pú sà yì bù néng dá zūn zhě suǒ wèn sè kōng
行、识非慈氏菩萨，亦不能答尊者所问；色空

fēi cí shì pú sà yì bù néng dá zūn zhě suǒ wèn shòu xiǎng xíng
非慈氏菩萨，亦不能答尊者所问；受、想、行、
shí kōng fēi cí shì pú sà yì bù néng dá zūn zhě suǒ wèn wǒ dōu bú
识空非慈氏菩萨，亦不能答尊者所问。我都不

jiànyǒu fǎ kě míng cí shì pú sà yì dōu bú jiànyǒu fǎ néng dá yǒu
见有法可名慈氏菩萨，亦都不见有法能答、有
fǎ suǒ dá dá chù dá shí jí yóu cǐ dá jiē yì bú jiàn wǒ dōu bú
法所答，答处、答时及由此答皆亦不见。我都不
jiànyǒu fǎ néng jì yǒu fǎ suǒ jì jì chù jì shí jí yóu cǐ jì jiē
见有法能记、有法所记，记处、记时及由此记皆
yì bú jiàn hé yǐ gù shè lì zǐ yǐ yī qiè fǎ běnxìng jiē kōng
亦不见。何以故？舍利子，以一切法本性皆空，
bì jìng tuī zhēng bù kě dé gù
毕竟推征不可得故。”

shí shè lì zǐ wèn cí shì yán rén zhě suǒ shuō fǎ wéi rú suǒ
时，舍利子问慈氏言：“仁者所说法为如所
zhèng fǒu
证不？”

cí shì dá yán wǒ suǒ shuō fǎ fēi rú suǒ zhèng suǒ yǐ zhě hé
慈氏答言：“我所说法非如所证。所以者何？
wǒ suǒ zhèng fǎ bù kě shuō gù
我所证法不可说故。”

shí shè lì zǐ zuò shì niànyán cí shì pú sà jué huì shènshēn
时，舍利子作是念言：“慈氏菩萨觉慧甚深，
cháng yè xiū xíng shènshēn bō rě bō luó mì duō néng zuò shì shuō
长夜修行甚深般若波罗蜜多能作是说。”

ěr shí shì zūn zhī shè lì zǐ xīn zhī suǒ niàn jí biàngào yuē
尔时，世尊知舍利子心之所念，即便告曰：
yú yì yún hé rǔ yóu shì fǎ chéng ā luó hàn wéi jiàn cǐ fǎ shì
“于意云何？汝由是法成阿罗汉，为见此法是
kě shuō fǒu
可说不？”

shè lì zǐ yuē fú yě shì zūn
舍利子曰：“不也！世尊！”

fó yán pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō suǒ zhèng fǎ xìng
佛言：“菩萨行深般若波罗蜜多，所证法性
yì fù rú shì bù kě xuānshuō shì zhū pú sà fāngbiàn shànqiǎo bú zuò
亦复如是不可宣说。是诸菩萨方便善巧，不作
shì niàn wǒ yóu cǐ fǎ yú dà pú tí yǐ dé shòu²⁵ jì jīn dé shòu
是念：‘我由此法，于大菩提已得授²⁵记、今得授

²⁵ 大正藏：受；永乐北藏及龙藏：授

26 jì dāng dé shòu 27 jì bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ fǎ dāngzhèng
记、当得授²⁷记。’不作是念：‘我由此法当证
pú tí ruò zhū pú sà néng rú shì xíng shì xíng bō rě bō luó mì duō
菩提。’若诸菩萨能如是行，是行般若波罗蜜多，
yú dé pú tí yì wú bù wèi jué dìng zì zhī wǒ dāngzhèng gù shì zhū
于得菩提亦无怖畏，决定自知我当证故，是诸
pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō wénshēnshēn fǎ bù jīng bú bù
菩萨行深般若波罗蜜多，闻甚深法不惊、不怖
yì bù chén mò
亦不沉没。

shì zhū pú sà ruò zài kuàng yě yǒu è shòuchù yì wú bù wèi
“是诸菩萨若在旷野有恶兽处亦无怖畏。

suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà wèi yù ráo yì zhū yǒuqíng gù néngshě
所以者何？是诸菩萨为欲饶益诸有情故，能舍
yī qiè nèi wài suǒ yǒu héngzuò shì niàn zhū è shòuděng yù dàn wǒ
一切内外所有，恒作是念：‘诸恶兽等欲噉我
shēn wǒ dāng shī yǔ lìng qí chōng zú yóu cǐ shàngēn lìng wǒ bù shī
身，我当施与令其充足。由此善根，令我布施
bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
波罗蜜多速得圆满，疾证无上正等菩提。
wǒ dāng rú shì qín xiū zhèngxíng zhèng dé wú shàngzhèngděng jué shí
我当如是勤修正行，证得无上正等觉时，
wǒ fó tǔ zhōng dé wú yī qiè pángshēng è guǐ
我佛土中得无一切傍生饿鬼。’

shì zhū pú sà ruò zài kuàng yě yǒu è zéichù yì wú bù wèi
“是诸菩萨若在旷野有恶贼处亦无怖畏。

suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà wèi yù ráo yì zhū yǒuqíng gù néngshě
所以者何？是诸菩萨为欲饶益诸有情故，能舍
yī qiè nèi wài suǒ yǒu yào xiū zhū shàn yú shēn mìng cái wú suǒ gù
一切内外所有乐修诸善，于身、命、财无所顾
lìn héngzuò shì niàn ruò zhū yǒuqíng jìng lái jié duó wǒ zhū zī jù
吝，恒作是念：‘若诸有情竞来劫夺我诸资具，
huò yǒu yīn sī hài wǒ shēnmìng wǒ dāng yú bǐ bù shēngchēnhèn yóu
或有因斯害我身命，我当于彼不生瞋恨。由
cǐ yīn yuán lìng wǒ ān rěn bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí zhèng wú
此因缘，令我安忍波罗蜜多速得圆满，疾证无

²⁶ 大正藏：受；永乐北藏及龙藏：授

²⁷ 大正藏：受；永乐北藏及龙藏：授

shàngzhèngděng pú tí wǒ dāng rú shì qín xiū zhèngxíng zhèng dé wú
上 正 等 菩 提。我 当 如 是 勤 修 正 行，证 得 无
shàngzhèngděngjué shí wǒ fó tǔ zhōng dé wú yī qiè jié hài yuàn zéi²⁸
上 正 等 觉 时，我 佛 土 中 得 无 一 切 劫 害 怨 贼，
yóu wǒ fó tǔ jí qīngjìng gù yì wú yú è
由 我 佛 土 极 清 净 故，亦 无 余 恶。’

shì zhū pú sà ruò zài kuàng yě wú shuǐ zhī chù yì wú bù wèi
“是 诸 菩 萨 若 在 旷 野 无 水 之 处 亦 无 怖 畏，

zuò shì niànyán wǒ dāng xuānshuō wú shàngmiào fǎ duànzhūyǒuqíng
作 是 念 言：‘我 当 宣 说 无 上 妙 法，断 诸 有 情
kě ài zhī bìng shè wǒ yóu cǐ kě fá mìngzhōng yú zhūyǒuqíng bì bù
渴 爱 之 病。设 我 由 此 渴 乏 命 终，于 诸 有 情 必 不
shě lí dà bēi zuò yì shī miào fǎ shuǐ qí zāi bó fú shì zhūyǒuqíng
舍 离 大 悲 作 意 施 妙 法 水。奇 哉！薄 福！是 诸 有 情
jū zài rú sī wú shuǐ shì jiè wǒ dāng rú shì qín xiū zhèngxíng zhèng dé
居 在 如 斯 无 水 世 界。我 当 如 是 勤 修 正 行，证 得
wú shàngzhèngděngjué shí wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì yī qiè jiāo kě
无 上 正 等 觉 时，我 佛 土 中 得 无 如 是 一 切 焦 渴
fá shuǐkuàng yě wǒ dāng fāngbiànquànzhūyǒuqíng xiū shèng fú yè suí
乏 水 旷 野；我 当 方 便 劝 诸 有 情 修 胜 福 业，随
suǒ zài chù jiē lìng jù zú bā gōng dé shuǐ
所 在 处 皆 令 具 足 八 功 德 水。’

shì zhū pú sà chǔ jī jǐn tǔ yì wú bù wèi zuò shì niànyán
“是 诸 菩 萨 处 饥 谨 土 亦 无 怖 畏，作 是 念 言：

wǒ dāng jīng jìn yán jìng fó tǔ dāngzhèng wú shàngzhèngděngjué shí
‘我 当 精 进 严 净 佛 土，当 证 无 上 正 等 觉 时，
wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì yī qiè jī jǐn zhūyǒuqíng lèi jù zú kuài
我 佛 土 中 得 无 如 是 一 切 饥 谨，诸 有 情 类 具 足 快
lè suí yì suǒ xū yìngniàn jí zhì rú zhūtiānshàngsuǒniàn jiē dé
乐，随 意 所 须 应 念 即 至，如 诸 天 上 所 念 皆 得。
wǒ dāng fā qǐ jiānměngjīng jìn lìng zhūyǒuqíngzhū yuàn mǎn zú yī
我 当 发 起 坚 猛 精 进，令 诸 有 情 诸²⁹ 愿 满 足，一
qiè shí chù yī qiè yǒuqíng yú yī qiè zhǒng zī yuán wú fá ruò zhū pú
切 时 处 一 切 有 情 于 一 切 种 资 缘 无 乏。’ 若 诸 菩
sà wú sī bù wèi dìngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
萨 无 斯 怖 畏，定 证 无 上 正 等 菩 提。

²⁸ 大正藏：冤；永乐北藏及龙藏：怨

²⁹ 大正藏：法；永乐北藏及龙藏：诸

shì zhū pú sà yù jí yì shí yì wú bù wèi hé yǐ gù shì
“是诸菩萨遇疾疫时亦无怖畏。何以故？是

zhū pú sà héngshěn sī wéi wú fǎ míngbìng yì wú bìngzhě yī qiè jiē
诸菩萨恒审思惟：‘无法名病亦无病者，一切皆

kōng bù yīng bù wèi wǒ dāng rú shì qín xiū zhèng xíng zhèng dé wú shàng
空不应怖畏。我当如是勤修正行，证得无上

zhèngděng jué shí wǒ fó tǔ zhōng zhū yǒu qíng lèi děng wú sān bìng jīng
正等觉时，我佛土中诸有情类等无三病，精

jìn xiū xíng shū shèng shàn fǎ rú fó suǒ shuō cháng wú xiè fèi
进修行殊胜善法，如佛所说常无懈怠。’

shì zhū pú sà ruò niàn pú tí jīng jiǔ nǎi dé yì wú bù wèi
“是诸菩萨若念菩提经久乃得亦无怖畏。

suǒ yǐ zhě hé qián jì jié shù suī yǒu wú liàng ér yī niàn qǐng yì niàn
所以者何？前际劫数虽有无量，而一念顷忆念

fēn bié jī jí suǒ chéng hòu jì jié shù yīng zhī yì ěr shì gù pú sà
分别积集所成，后际劫数应知亦尔，是故菩萨

bù yīng yú zhōng zuò jiǔ yuǎn xiǎng ér shēng bù wèi hé yǐ gù qián jì
不应于中作久远想而生怖畏。何以故？前际、

hòu jì jié shù duǎn cháng jiē yī chà nà xīn xiāng yīng gù rú shì pú sà
后际劫数短长，皆一刹那心相应故。如是菩萨

yú kě wèi shì néngshěn sī wéi bù shēng bù zhě jí zhèng wú shàng
于可畏事，能审思惟不生怖者，疾证无上

zhèngděng pú tí
正等菩提。”

dì wǔ fēn zǐ mèi pǐn dì shí bā 第五分姊妹品第十八

ěr shí huì zhōng yǒu yī tiān nǚ cóng zuò ér qǐ dǐng lǐ fó zú
尔时，会中有一天女，从座而起顶礼佛足，

piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó dì hé zhǎng gōng jìng bó yán shì zūn
偏覆左肩右膝著地，合掌恭敬白言：“世尊！

wǒ yú cǐ zhōng yì wú bù wèi yuàn dāng lái shì dé zuò fó shí yì wèi
我于此中亦无怖畏，愿当来世得作佛时，亦为

yǒu qíng shuō rú sī fǎ
有情说如斯法。”

zuò shì yǔ yǐ qǔ miào jīn huā gōng jìng zhì chéng sǎn rú lái
作是语已，取妙金华，恭敬至诚散如来

shàng fó shén lì gù lìng cǐ jīn huā shàng tǒng³⁰ xū kōng bīn fēn ér zhù
上。佛神力故，令此金华上涌³⁰虚空缤纷而住。

ěr shí shì zūn jí biàn wēi xiào cóng miàn mén chū jīn sè guāng
尔时，世尊即便微笑，从面门出金色光

míng pǔ zhào shí fāng huán cóng dǐng rù
明，普照十方还从顶入。

shí ā nán tuó jiàn wén shì yǐ gōng jìng hé zhǎng bái yán shì
时，阿难陀见闻是已，恭敬合掌白言：“世

zūn hé yīn hé yuán xiàn cǐ wēi xiào zhū fó xiàn xiào fēi wú yīn yuán
尊！何因何缘现此微笑，诸佛现笑非无因缘？”

ěr shí shì zūn gào qìng xǐ yuē jīn cǐ tiān nǚ yú wèi lái shì
尔时，世尊告庆喜曰：“今此天女于未来世

dāng chéng rú lái yīng zhèng děng jué jié míng xīng yù fó hào jīn
当成如来、应、正等觉，劫名星喻，佛号金

huā qìng xǐ dāng zhī jīn cǐ tiān nǚ jí shì zuì hòu suǒ shòu nǚ shēn
华。庆喜当知！今此天女即是最后所受女身，

shě cǐ shēn yǐ biàn shòu nán shēn jìn wèi lái jì bú fù wéi nǚ cóng cǐ
舍此身已便受男身，尽未来际不复为女。从此

mò yǐ shēng yú dōng fāng bú dòng fó guó qín xiū fàn xíng cǐ nǚ bǐ jiè
歿已生于东方不动佛国勤修梵行，此女彼界

biàn zì jīn huā cóng bú dòng fó shì jiè mò yǐ fù shēng tā fāng yǒu
便字金华。从不动佛世界歿已，复生他方有

fó shì jiè suí suǒ shēng chù cháng bù lí fó rú zhuàn lún wáng cóng
佛世界，随所生处常不离佛。如转轮王，从

yī tái diàn zhì yī tái diàn huān yú shòu lè nǎi zhì mìng zhōng zú bù lǚ
一台殿至一台殿，欢娱受乐乃至命终足不履

dì cǐ nǚ yì ěr cóng yī fó guó zhì yī fó guó suí suǒ shēng chù
地。此女亦尔，从一佛国至一佛国，随所生处

cháng bù yuǎn lí zhū fó shì zūn nǎi zhì pú tí héng xiū fàn xíng
常不远离诸佛世尊乃至菩提，恒修梵行。”

shí ā nán tuó qiè zuò shì niàn jīn cǐ zǐ mèi dāng zuò fó shí
时，阿难陀窃作是念：“今此姊妹当作佛时，

yì yīng rú jīn pú sà zhòng huì
亦应如今菩萨众会。”

fó zhī qí niàn gào qìng xǐ yán rú shì rú shì rú rǔ
佛知其念，告庆喜言：“如是！如是！如汝

³⁰ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

suǒniàn jīn huā pú sà dāngzuò fó shí yì wèizhòng huì xuānshuō rú
所念。金华菩萨当作佛时，亦为众会宣说如
shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō bǐ huì pú sà qí shù duōshǎo yì
是甚深般若波罗蜜多，彼会菩萨其数多少，亦
rú wǒ jīn pú sà zhòng huì shēngwén dì zǐ qí shù nán zhī dàn kě zǒng
如我今菩萨众会；声闻弟子其数难知，但可总
shuō wú liàng wú shù bǐ fó shì jiè è shòu è zéi jī kě bìng
说无量无数；彼佛世界恶兽、恶贼、饥渴、病
děng yī qiè jiē wú yì wú zhū yú fán nǎo bù wèi
等一切皆无，亦无诸余烦恼怖畏。”

ěr shí qìng xǐ fù bó fó yán jīn cǐ zǐ mèixiān yú hé fó
尔时，庆喜复白佛言：“今此姊妹先于何佛
chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn zhòng zhū shàn gēn huí xiàng fā yuàn
初发无上正等觉心，种诸善根回向发愿？”

fó gào qìng xǐ cǐ nǚ guò qù rán dēng fó suǒ chū fā dà xīn
佛告庆喜：“此女过去燃灯佛所初发大心，
yì yǐ jīn huā sǎn bǐ fó shàng huí xiàng fā yuàn jīn dé zhí wǒ qìng xǐ
亦以金华散彼佛上回向发愿，今得值我。庆喜
dāng zhī wǒ yú guò qù rán dēng fó suǒ yǐ wǔ jīng huā fèng sǎn bǐ fó
当知！我于过去燃灯佛所，以五茎华奉散彼佛
huí xiàng fā yuàn rán dēng rú lái yīng zhèng děng jué zhī wǒ gēn shú
回向发愿。燃灯如来、应、正等觉知我根熟，
yǔ wǒ shòu jì rǔ yú lái shì dāng dé zuò fó hào wéi néng jì
与我授³¹记：‘汝于来世当得作佛，号为能寂，
jiè míng kān rěn jié hào wéi xián tiān nǚ ěr shí wén fó shòu wǒ dà pú
界名堪忍，劫号为贤。’天女尔时闻佛授我大菩
tí jì huān xǐ yǒng yuè jí yǐ jīn huā sǎn bǐ fó shàng huí xiàng
提记，欢喜踊跃，即以³²金华散彼佛上，回向
fā yuàn shǐ wǒ lái shì yú cǐ pú sà dé zuò fó shí yì rú jīn
发愿：‘使我来世，于此菩萨得作佛时，亦如今
fó xiàn qián shòu wǒ dà pú tí jì gù wǒ jīn zhě yǔ bǐ shòu jì
佛现前授我大菩提记。’故我今者与彼授记。”

ěr shí qìng xǐ wén fó suǒ shuō huān xǐ yǒng yuè bái yán shì
尔时，庆喜闻佛所说，欢喜踊跃白言：“世
zūn jīn cǐ zǐ mèi jiǔ yǐ xiū xí dà pú tí xīn huí xiàng fā yuàn jīn
尊！今此姊妹久已修习大菩提心，回向发愿今

³¹ 大正藏：受；永乐北藏及龙藏：授

³² 大正藏：天；永乐北藏及龙藏：金

dé chéngshú
得成熟。”

fó gàoqìng xǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō
佛告庆喜：“如是！如是！如汝所说。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán yún hé pú sà xíngshēn bō rě
尔时，善现便白佛言：“云何菩萨行深般若

bō luó mì duōxiàn rù kōngdìng
波罗蜜多现入空定？”

fó gào shànxiàn ruò zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“若诸菩萨行深般若波罗蜜多，

guānzhū sè shòu xiǎng xíng shí kōng zuò cǐ guān shí bú lìng xīn
观诸色、受、想、行、识空，作此观时不令心

luàn ruò xīn bú luàn zé rú shí jiàn fǎ suī rú shí jiàn fǎ ér bú zuò
乱，若心不乱则如实见法，虽如实见法而不作

zhèng
证。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà suī jiàn kōng fǎ
具寿善现复白佛言：“云何菩萨虽见空法

ér bú zuòzhèng
而不作证？”

fó gào shànxiàn shì zhū pú sà guān fǎ kōng shí xiān zuò shì
佛告善现：“是诸菩萨观法空时，先作是

niàn wǒ yīngguān fǎ zhū xiàng jiē kōng ér yú qí zhōng bù yīng zuò
念：‘我应观法诸相皆空，而于其中不应作

zhèng wǒ wèixué gù guānzhū fǎ kōng bú wèizhèng gù guānzhū fǎ kōng
证。我为学故观诸法空，不为证故观诸法空，

jīn shì xué shí fēi wéizhèng shí shì zhū pú sà wèi rù dìngwèi shè xīn
今是学时非为证时。’是诸菩萨未入定位，摄心

yú jìng fēi rù dìng shí pú sà ěr shí suī bú tuì shī pú tí fēn fǎ ér bú
于境非入定时。菩萨尔时虽不退失菩提分法而不

jìn lòu suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà chéng jiù guǎng dà zhì huì shàn
尽漏。所以者何？是诸菩萨成就广大智慧善

gēn néng zì shěn sī wǒ yú kōng fǎ jīn shí yīngxué bù yīng zuòzhèng
根，能自审思：‘我于空法，今时应学不应作证。’

wǒ yīngshèshòushēnshēn bō rě bō luó mì duō guānzhū fǎ kōngyuánmǎn
我应摄受甚深般若波罗蜜多，观诸法空圆满

yī qiè pú tí fēn fǎ bù yīng jīn shí zhèng yú shí jì duò èr shèng dì
一切菩提分法，不应今时证于实际，堕二乘地

bù dé pú tí
不得菩提。’

pì rú yǒu rén yǒng jiàn wēi měng suǒ lì jiān gù xíng mào duān
“譬如有人勇健威猛，所立坚固形貌端

yán liù shí sì néng wú bú jù zú yú yú jì shù xué zhì jiū jìng
严，六十四能无不具足，于余技³³术学至究竟，

jù duō zuì shèng gōng dé sǐ luó cōng huì qiǎo yán shàn néng chóu duì jù
具多最胜功德尸罗，聪慧巧言善能酬对，具

cí jù yì yǒu dà shì lì zhū yǒu suǒ wéi jiē néng chéng bàn shàn shì yè
慈具义有大势力，诸有所为皆能成办善事业

gù gōng shǎo lì duō yóu cǐ zhòng rén wú bú jìng ài yǒu yīn yuán gù
故功少利多，由此众人无不敬爱。有因缘故，

jiāng qí fù mǔ qī zǐ juàn shǔ fā qù tā fāng zhōng lù jīng guò xiǎn
将其父母、妻子、眷属发趣他方，中路经过险

nàn kuàng yě qí zhōng duō yǒu è shòu yuàn zéi juàn shǔ xiǎo dà³⁴ wú
难旷野，其中多有恶兽、怨贼，眷属小大³⁴无

bù jīng huáng qí rén zì shì duō zhū jì³⁵ shù wēi měng yǒng jiàn shēn yì
不惊惶。其人自恃多诸技³⁵术，威猛勇健身意

tài rán ān wèi fù mǔ qī zǐ juàn shǔ wù yǒu yōu jù bì
泰然，安慰父母、妻子、眷属：‘勿有忧惧，必

lìng wú kǔ jí dù kuàng yě zhì ān wěn chù bǐ rén ěr shí huà zuò
令无苦，疾度旷野至安隐处。’彼人尔时化作

zhǒng zhǒng yǒng ruì bīng zhàng yù zhū yuàn dí lìng bǐ jiàn zhī zì rán tuì
种种勇锐兵仗，遇诸怨敌，令彼见之自然退

sàn gù bǐ zhuàng shì yú kuàng yě zhōng è shòu yuàn zéi wú shāng
散。故彼壮士于旷野中，恶兽、怨贼无伤

hài yì shàn quán fāng biàn jiāng zhū juàn shǔ jí dù kuàng yě zhì ān lè
害意，善权方便将诸眷属，疾度旷野至安乐

chù zhū pú sà zhòng yì fù rú shì mǐn shēng sǐ kǔ zhū yǒu qíng lèi
处。诸菩萨众亦复如是，愍生死苦诸有情类，

xì niàn ān zhù cí bēi xǐ shě shè shòu bō rě bō luó mì duō shū
系念安住慈、悲、喜、舍，摄受般若波罗蜜多殊

shèng shàn gēn fāng biàn shàn qiǎo rú fó suǒ xǔ chí zhū gōng dé huí
胜善根，方便善巧，如佛所许，持诸功德回

³³ 大正藏：伎；永乐北藏及龙藏：技

³⁴ 大正藏：大小；永乐北藏及龙藏：小大

³⁵ 大正藏：伎；永乐北藏及龙藏：技

xiàng wú shàngzhèngděng pú tí suī jù xiū kōng ér bú zuòzhèng shēn
向无上正等菩提，虽具修空而不作证，深
xīn mǐnniàn yī qiè yǒuqíng yuánzhū yǒuqíng yù shī ān lè shì zhū pú
心愍念一切有情，缘诸有情欲施安乐。是诸菩
sà chāofánnǎo pǐn yì chāomó pǐn jí èr shèng dì suī zhùkōngdìng
萨超烦恼品，亦超魔品及二乘地，虽住空定
ér bú jìn lòu suī shàn xí kōng ér bú zuòzhèng ěr shí pú sà zhù
而不尽漏，虽善习空而不作证。尔时，菩萨住
kōngdìngzhōng suī yú xiàng bù zhí ér bú zhèng wú xiàng
空定中，虽于相不执而不证无相。

rú jiān chìniǎo fēi téng xū kōng zì zài áo xiáng jiǔ bú duò luò
“如坚翅鸟飞腾虚空，自在翱翔久不堕落，

suī yī kōng xì ér bú zhùkōng yì bù wéikōng zhī suǒ jū ài zhū pú
虽依空戏而不住空，亦不为空之所拘碍，诸菩
sà zhòng yì fù rú shì suī xuékōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
萨众亦复如是，虽学空、无相、无愿解脱门，
ér bú zhùkōng wú xiàng wú yuàn nǎi zhì fó fǎ wèi jí yuánmǎn
而不住空、无相、无愿，乃至佛法未极圆满，
zhōng bù yī bǐ yǒng jìn zhū lòu
终不依彼永尽诸漏。

rú yǒuzhuàng fū shànxiánshè shù yù xiǎn jǐ jì yǎngshè xū
“如有壮夫善闲射术，欲显己伎仰射虚

kōng wèi lìngkōngzhōngjiàn bú duò dì fù yǐ hòujiàn shè qiánjiànkuò
空，为令空中箭不堕地，复以后箭射前箭筈，
rú shì zhǎnzhuǎnjīng yú duō shí jiàn jiàn xiāng chéng bú lìng qí duò ruò
如是展转经于多时，箭箭相承不令其堕，若
yù lìng duò biàn zhǐ hòujiàn ěr shí zhū jiàn fāng dùnduò luò cǐ zhū pú sà
欲令堕便止后箭，尔时诸箭方顿堕落，此诸菩萨
yì fù rú shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō shèshòu shū shèng fāng biàn
亦复如是，行深般若波罗蜜多，摄受殊胜方便
shànqiǎo nǎi zhì shàngēnwèi jí chéngshú zhōng bù zhōngdào zhèng yú
善巧，乃至善根未极成熟，终不中道证于
shí jì ruò shí shàngēn yǐ jí chéngshú biànzhèng shí jì dé dà pú
实际，若时善根已极成熟，便证实际得大菩
tí
提。

shì gù pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō fāngbiànshàn
“是故菩萨行深般若波罗蜜多，方便善

qiǎo jiē yīng rú shì yú shēn fǎ xìngshěn dì guānchá ruò zhū fó fǎ wèi
巧皆应如是，于深法性审谛观察，若诸佛法未
jí yuánmǎn bù yīngzuòzhèng
极圆满不应作证。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
尔时，善现便白佛言：“甚奇！世尊！希有！

shàn shì shì zhū pú sà néng wéi nán shì suī xué shēn fǎ ér bù zuò
善逝！是诸菩萨能为难事，虽学深法而不作
zhèng
证。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì cǐ zhū pú sà shì bú qì
佛告善现：“如是！如是！此诸菩萨誓不弃

shě yī qiè yǒuqíngnéngbàn sī shì wèizhū pú sà fā guǎng dà xīn wèi
舍一切有情能办斯事，谓诸菩萨发广大心，为
tuō yǒuqíngshēng sǐ kǔ gù suī shuò yīn fā sān jiě tuō mén ér yú
脱有情生死苦故，虽数引发三解脱门，而于
zhōngdào bú zhèng shí jì suǒ yǐ zhě hé suǒ yù dù tuō bù yīngshě
中道不证实际。所以者何？所欲度脱不应舍

gù fāngbiànshànqiǎosuǒ hù chí gù bù yīngzhōngjiānzhèng yú shí jì
故，方便善巧所护持故，不应中间证于实际。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà yú shēnshēnchù yù yǐ
“复次，善现，若诸菩萨于甚深处，欲以

bō rě bō luó mì duōshēn dì guānchá wèikōng wú xiàng wú yuàn
般若波罗蜜多审谛观察，谓空、无相、无愿
děng chí sān jiě tuō mén suǒ xíng zhī chù
等持三解脱门所行之处。

shì zhū pú sà yīngzuò shì niàn yǒuqíngcháng yè qǐ yǒuqíng
“是诸菩萨应作是念：‘有情长夜起有情

xiǎng zhí yǒusuǒ dé yīn shēngzhǒngzhǒng xié è jiàn qù lún huíshēng sǐ
想，执有所得引生种种邪恶见趣，轮回生死
shòu kǔ wú qióng wǒ wèiduàn bǐ xié è jiàn qù yīng qiú wú shàngzhèng
受苦无穷。我为断彼邪恶见趣，应求无上正

děng pú tí wèizhū yǒuqíngshuōshēnkōng fǎ lìng duàn bǐ zhí chūshēng
等菩提，为诸有情说深空法，令断彼执出生

sǐ kǔ shì gù suī xuékōng jiě tuō mén ér yú zhōngjiān bú zhèng shí
死苦。是故虽学空解脱门，而于中间不证实

jì shì zhū pú sà yóu qǐ cǐ niàn fāngbiànshànqiǎo suī yú zhōngjiān
际。’是诸菩萨由起此念方便善巧，虽于中间

bú zhèng shí jì ér bú tuì shī cí bēi xǐ shě sì zhǒngshèng
不证实际，而不退失慈、悲、喜、舍四种胜
dìng suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà shēnshēn bō rě bō luó mì duōfāng
定。所以者何？是诸菩萨甚深般若波罗蜜多方
biànshànqiǎosuǒshèshòu gù bèizēngbáifǎ zhūgēnjiàn lì lì jué
便善巧所摄受故，倍增白法诸根渐利，力、觉、
dào zhī zhuǎn fù zēng yì
道支转复增益。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà yīngzuò shì niàn yǒuqíng
“复次，善现，是诸菩萨应作是念：‘有情
cháng yè xíngzhūxiàngzhōng qǐ zhǒngzhǒng zhí yóu sī lún zhuǎnshòu kǔ
长夜行诸相中起种种执，由斯轮转受苦
wú qióng wǒ wèiduàn bǐ zhūxiàng zhí gù yīng qiú wú shàngzhèngděng
无穷。我为断彼诸相执故，应求无上正等
pú tí wèi zhū yǒuqíngshuō wú xiàng fǎ lìng duànxiàng zhí chūshēng sǐ
菩提，为诸有情说无相法，令断相执出生死
kǔ yóu sī shuò rù wú xiàngděng chí shì zhū pú sà yóuxiānchéng jiù
苦，由斯数入无相等持。’是诸菩萨由先成就
fāngbiànshànqiǎo jí suǒ qǐ niàn suī shuòxiàn rù wú xiàngděng chí ér
方便善巧及所起念，虽数现入无相等持，而
yú zhōngjiān bú zhèng shí jì suī yú zhōngjiān bú zhèng shí jì ér bú
于中间不证实际；虽于中间不证实际，而不
tuì shī sì wú liàngdìng suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà shēnshēn bō rě
退失四无量定。所以者何？是诸菩萨甚深般若
bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎosuǒshèshòu gù bèizēngbáifǎ zhūgēn
波罗蜜多方便善巧所摄受故，倍增白法诸根
jiàn lì lì jué dào zhī zhuǎn fù zēng yì
渐利，力、觉、道支转复增益。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà yīngzuò shì niàn yǒuqíng
“复次，善现，是诸菩萨应作是念：‘有情
cháng yè qí xīn cháng qǐ chángxiǎng lè xiǎng wǒ xiǎng jìngxiǎng
长夜其心常起常想、乐想、我想、净想，
yóu cǐ yǐn shēngdiāndǎo zhí zhuó lún zhuǎnshēng sǐ shòu kǔ wú qióng
由此引生颠倒执著，轮转生死受苦无穷。
wǒ wèiduàn bǐ sì diāndǎo gù yīng qiú wú shàngzhèngděng pú tí wèi
我为断彼四颠倒故，应求无上正等菩提，为
zhū yǒuqíngshuō wú dào fǎ wèishuōshēng sǐ wú cháng wú lè wú
诸有情说无倒法，谓说生死无常、无乐、无

wǒ wú jìng wéiyǒu niè pán wēimào jì jìng jù zú zhǒngzhǒngzhēn
我、无净，唯有涅槃微妙寂静，具足种种真
shí gōng dé yóu sī shuò rù wú yuànděng chí shì zhū pú sà yóuxiān
实功德，由斯数入无愿等持。’是诸菩萨由先
chéng jiù fāngbiànsànqiǎo jí suǒ qǐ niàn suī shuòxiàn rù wú yuànděng
成就方便善巧及所起念，虽数现入无愿等
chí ér zhū fó fǎ wèi jí yuánmǎn zhōng bù zhōngjiānzhèng yú shí jì
持，而诸佛法未极圆满，终不中间证于实际；
suī yú zhōngjiān bú zhèng shí jì ér bú tuì shī sì wú liàngdìng suǒ yǐ
虽于中间不证实际，而不退失四无量定。所以
zhě hé shì zhū pú sà shēnshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànsànqiǎo
者何？是诸菩萨甚深般若波罗蜜多方便善巧
suǒ shèshòu gù bèizēngbái fǎ zhūgēnjiàn lì lì jué dào zhī zhuǎn
所摄受故，倍增白法诸根渐利，力、觉、道支转
fù zēng yì
复增益。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà yīngzuò shì niàn yǒuqíng
“复次，善现，是诸菩萨应作是念：‘有情
cháng yè xiān yǐ xíngyǒu suǒ dé jīn yì xíngyǒu suǒ dé xiān yǐ xíngyǒu
长夜先已行有所得今亦行有所得，先已行有
xiàng jīn yì xíngyǒuxiàng xiān yǐ xíngdiāndǎo jīn yì xíngdiāndǎo xiān yǐ
相今亦行有相，先已行颠倒今亦行颠倒，先已
xíng hé hé xiǎng jīn yì xíng hé hé xiǎng xiān yǐ xíng xū wàngxiǎng jīn yì
行和合想今亦行和合想，先已行虚妄想今亦
xíng xū wàngxiǎng xiān yǐ xíngxié jiàn jīn yì xíngxié jiàn yóu sī lún zhuǎn
行虚妄想，先已行邪见今亦行邪见，由斯轮转
shòu kǔ wú qióng wǒ wèiduàn bǐ rú shì guò shī yīng qiú wú shàngzhèng
受苦无穷。我为断彼如是过失，应求无上正
děng pú tí wèi zhū yǒuqíngshuōshēnshēn fǎ lìng bǐ guò shī jiē yǒng
等菩提，为诸有情说甚深法，令彼过失皆永
duànchú bú fù lún huíshòushēng sǐ kǔ sù zhèngcháng lè zhēn jìng
断除，不复轮回受生死苦，速证常乐真净
niè pán shì zhū pú sà yóushēnmǐnniàn yī qiè yǒuqíng chéng jiù shū
涅槃。’是诸菩萨由深愍念一切有情，成就殊
shèngfāngbiànsànqiǎo shēnshēn bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù
胜方便善巧，甚深般若波罗蜜多所摄受故，
yú shēn fǎ xìngchángyào guānchá wèikōng wú xiàng wú yuàn wú
于深法性常乐观察，谓空、无相、无愿、无

zuò wú shēng wú miè wú xìng shí jì shì zhū pú sà chéng jiù rú
作、无生、无灭、无性实际。是诸菩萨成就如
shì shū shèng zhì jiàn ruò duò wú xiàng wú zuò zhī fǎ huò zhù sān jiè
是殊胜智见，若堕无相、无作之法或住三界，
jù wú shì chù shì zhū pú sà chéng jiù rú shì shū shèng gōng dé shě zhū
俱无是处。是诸菩萨成就如是殊胜功德，舍诸
yǒu qíng ér qù yuán jì bú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí rǎo yì yǒu
有情而趣圆寂，不证无上正等菩提饶益有
qíng yì wú shì chù
情，亦无是处。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà yù dé wú shàng zhèng děng
“复次，善现，若诸菩萨欲得无上正等
pú tí yīng dāng qǐng wèn zhū yú pú sà yún hé pú sà xiū xí yī qiè
菩提，应当请问诸余菩萨：‘云何菩萨修习一切
pú tí fēn fǎ yǐn fā hé xīn néng lìng pú sà xué kōng wú xiàng wú
菩提分法？引发何心能令菩萨学空、无相、无
yuàn wú zuò wú shēng wú miè wú xìng shí jì ér bú zuò zhèng
愿、无作、无生、无灭、无性、实际而不作证，
rán xiū bō rě bō luó mì duō ruò yú pú sà dé cǐ wèn shí zuò rú
然修般若波罗蜜多？’若余菩萨得此问时，作如
shì dá zhū pú sà zhòng dàn yīng sī wéi kōng wú xiàng děng bù
是答：‘诸菩萨众但应思惟空、无相等。’不
wéi xiǎn shì yīng niàn bù shě yī qiè yǒu qíng shè shòu shū shèng fāng biàn shàn
为显示应念不舍一切有情摄受殊胜方便善
qiǎo dāng zhī bǐ pú sà xiān wèi méng zhū fó shòu yǔ wú shàng zhèng děng
巧。当知彼菩萨先未蒙诸佛授与无上正等
pú tí bú tuì zhuǎn jì suǒ yǐ zhě hé bǐ zhū pú sà wèi néng kāi shì
菩提不退转记。所以者何？彼诸菩萨未能开示、
fēn bié xiǎn liǎo bú tuì zhuǎn dì zhū pú sà zhòng bú gòng fǎ xiàng bù
分别、显了不退转地诸菩萨众不共法相，不
rú shí zhī tā suǒ qǐng wèn bú tuì zhuǎn dì zhū xíng zhuàng xiàng yì
如实知他所请问不退转地诸行、状、相，亦
bù néng dá
不能答。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán pō yǒu yīn yuán zhī zhū pú sà
尔时，善现便白佛言：“颇有因缘知诸菩萨
bú tuì zhuǎn fǒu
不退转不？”

fó gào shàn xiàn yì yǒu yīn yuán zhī zhū pú sà shì bú tuì zhuǎn
佛告善现：“亦有因缘知诸菩萨是不退转，

wèi yǒu pú sà yú shēn bō rě bō luó mì duō ruò wén bù wén néng rú
谓有菩萨于深般若波罗蜜多若闻、不闻，能如

shí dá xiān suǒ qǐng wèn néng rú shí xíng bú tuì zhuǎn dì zhū pú sà xíng
实答先所请问，能如实行不退转地诸菩萨行，

yóu cǐ yīn yuán zhī bǐ pú sà shì bú tuì zhuǎn
由此因缘知彼菩萨是不退转。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yǐ hé yīn yuán yǒu duō pú sà
具寿善现复白佛言：“以何因缘，有多菩萨

xíng pú tí xíng shǎo yǒu néng zuò rú shí dá zhě
行菩提行，少有能作如实答者？”

fó gào shàn xiàn suī duō pú sà xíng pú tí xíng ér shǎo pú sà
佛告善现：“虽多菩萨行菩提行，而少菩萨

dé shòu rú shì bú tuì zhuǎn dì wēi miào huì jì ruò yǒu dé shòu rú shì
得受如是不退转地微妙慧记，若有得受如是

jì zhě jiē yú cǐ zhōng néng rú shí dá shàn xiàn dāng zhī shì zhū pú
记者，皆于此中能如实答。善现当知！是诸菩

sà shàn gēn míng lì zhì huì shēn guǎng shì jiān tiān rén ā sù luò děng
萨善根明利智慧深广，世间天、人、阿素洛等

jiē bù néng huài dà pú tí xīn
皆不能坏大菩提心。”

dì wǔ fēn mèng xíng pǐn dì shí jiǔ 第五分梦行品第十九

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà nǎi zhì mèng zhōng bù zhuó
“复次，善现，若诸菩萨乃至梦中不著

sān jiè jí èr shèng dì yì bù chēng yù suī guān zhū fǎ rú mèng suǒ jiàn
三界及二乘地亦不称誉，虽观诸法如梦所见，

ér yú shí jì néng bú zhèng shòu shì bú tuì zhuǎn zhū pú sà xiàng
而于实际能不证受，是不退转诸菩萨相。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà mèng zhōng jiàn fó wú liàng
“复次，善现，若诸菩萨梦中见佛，无量

bǎi qiān dà zhòng wéi rào ér wéi shuō fǎ huò jiàn zì shēn yǒu rú shì shì
百千大众围绕而为说法，或见自身有如是事，

shì bú tuì zhuǎn zhū pú sà xiàng
是不退转诸菩萨相。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà mèngzhōngjiàn fó jù zhū
“复次，善现，若诸菩萨梦中见佛，具诸

xiànghǎo chángguāng yī xúnzhōu zā zhàoyào yǔ wú liàngzhòngyǒng 36
相好，常光一寻周匝照曜，与无量众涌³⁶

zài xū kōngxiàn dà shéntōngshuōzhèng fǎ yào huàzuòhuà shì lìngwǎng tā
在虚空现大神通说正法要，化作化士令往他

fāng wú biān fó guózuò zhū fó shì huòjiàn zì shēnyǒu rú shì shì shì bú
方无边佛国作诸佛事，或见自身有如是事，是不

tuì zhuǎnzhū pú sà xiàng
退转诸菩萨相。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà mèngjiànkuáng zéi pò huàicūn
“复次，善现，若诸菩萨梦见狂贼破坏村

chéng huòjiàn huǒ qǐ fénshāo jù luò huòjiàn è shòu yù lái hài shēn
城，或见火起焚烧聚落，或见恶兽欲来害身，

huòjiàn yuàn jiā yù zhǎn qí shǒu huòjiàn fù mǔ lín dāngmìngzhōng huò
或见怨家欲斩其首，或见父母临当命终，或

jiàn zì shēnzhòng kǔ lái bī suī jiàn cǐ děngzhū bù wèi shì ér bù jīng
见自身众苦来逼；虽见此等诸怖畏事，而不惊

jù yì wú yōunǎo cóngmèngjué yǐ néngzhèng sī wéi sān jiè fēi zhēn
惧亦无忧恼，从梦觉已能正思惟：‘三界非真

jiē rú mèngjiàn wǒ dé wú shàngzhèngděngjué shí dāngwèiyǒuqíng
皆如梦见，我得无上正等觉时，当为有情

shuō sān jiè fǎ yī qiè xū wàng jiē rú mèngjìng shì bú tuì zhuǎnzhū
说三界法一切虚妄皆如梦境。’是不退转诸

pú sà xiàng
菩萨相。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà nǎi zhì mèngzhōngjiàn yǒu dì
“复次，善现，若诸菩萨乃至梦中见有地

yù pángshēng guǐ jiè zhū yǒuqíng lèi biànzuò shì niàn wǒ dāng
狱、傍生、鬼界诸有情类，便作是念：‘我当

jīng qín xiū pú sà xíng sù qù wú shàngzhèngděng pú tí wǒ fó tǔ
精勤修菩萨行，速趣无上正等菩提。我佛土

zhōng dé wú dì yù pángshēng guǐ jiè è qù jí míng cóngmèng
中得无地狱、傍生、鬼界恶趣及名。’从梦

jué yǐ yì zuò shì niàn shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà dāngzuò fó shí
觉已亦作是念。善现当知！是诸菩萨当作佛时，

³⁶ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

guó tǔ qīng jìng dìng wú è qù jí bǐ míng shēng shì bú tuì zhuǎn zhū pú
国土清净定无恶趣及彼名声，是不退转诸菩
sà xiàng
萨相。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà mèng zhōng jiàn huǒ shāo dì
“复次，善现，若诸菩萨梦中见火烧地
yù děng zhū yǒu qíng lèi huò fù jiàn shāo chéng yì jù luò biàn fā yuàn
狱等诸有情类，或复见烧城邑聚落，便发愿
yán wǒ ruò yǐ shòu bú tuì zhuǎn jì yuàn cǐ dà huǒ biàn wéi qīng
言：‘我若已受不退转记，愿此大火变为清
liáng ruò cǐ pú sà zuò shì yuàn shí mèng zhōng jiàn huǒ jí wéi dùn miè
凉。’若此菩萨作是愿时，梦中见火即为顿灭，
dāng zhī yǐ shòu bú tuì zhuǎn jì ruò cǐ pú sà zuò shì yuàn shí mèng
当知已受不退转记；若此菩萨作是愿时，梦
zhōng jiàn huǒ bù wéi dùn miè dāng zhī wèi shòu bú tuì zhuǎn jì jué shí
中见火不为顿灭，当知未受不退转记。觉时
jiàn huǒ shāo zhū chéng yì huǒ suí yuàn miè bú miè yì rán
见火烧诸城邑，火随愿灭、不灭亦然。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà jué shí jiàn huǒ shāo zhū chéng
“复次，善现，若诸菩萨觉时见火烧诸城
yì biàn zuò shì niàn wǒ ruò shí yǒu bú tuì zhuǎn xiàng yuàn cǐ dà
邑，便作是念：‘我若实有不退转相，愿此大
huǒ jí wéi dùn miè biàn zuò qīng liáng niàn yǐ fā yán huǒ bú dùn miè
火即为顿灭变作清凉。’念已发言，火不顿灭，
rán shāo yī lǐ yuè zhì yī lǐ fù shāo yī lǐ huò shāo yī jiā yuè zhì
然烧一里越置一里，复烧一里或烧一家，越置
yī jiā fù shāo yī jiā rú shì zhǎn zhuǎn qí huǒ nǎi miè shì zhū pú sà
一家复烧一家，如是展转其火乃灭，是诸菩萨
dāng zhī yì yǐ shòu bú tuì jì rán bèi shāo zhě bàng fǎ yú yāng huò
当知亦已受不退记，然被烧者谤法余殃，或
biǎo dāng lái bàng fǎ kǔ xiàng
表当来谤法苦相。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà jiàn yǒu nán zǐ huò yǒu nǚ rén
“复次，善现，若诸菩萨见有男子或有女人，
xiàn wéi fēi rén zhī suǒ mèi zhù shòu zhū kǔ nǎo bù néng yuǎn lí biàn zuò
现为非人之所魅著，受诸苦恼不能远离，便作
shì niàn ruò zhū rú lái zhī wǒ yǐ dé qīng jìng yì yào zhī wǒ yǐ shòu
是念：‘若诸如来知我已得清净意乐，知我已受

bú tuì zhuǎn jì yǐ lí shēngwén dú jué dēng dì bì dé wú shàng
不退转记，已离声闻、独觉等地，必得无上

zhèngděng pú tí yuàn chuí zhào chá wǒ xīn suǒ niàn wǒ ruò shí néng xiū
正等菩提，愿垂照察我心所念！我若实能修

pú sà xíng jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí jì bá yǒu qíng shēng
菩萨行，疾证无上正等菩提，济拔有情生

sǐ kǔ zhě yuàn shì nán zǐ huò cǐ nǚ rén bù wéi fēi rén zhī suǒ rǎo nǎo
死苦者，愿是男子或此女人，不为非人之所烦恼，

bǐ suí wǒ yǔ jí dāng shě qù shì zhū pú sà zuò cǐ yǔ shí ruò bǐ
彼随我语即当舍去。’是诸菩萨作此语时，若彼

fēi rén bù wéi qù zhě dāng zhī wèi shòu bú tuì zhuǎn jì ruò bǐ fēi rén
非人不为去者，当知未受不退转记；若彼非人

jí wéi qù zhě dāng zhī yǐ shòu bú tuì zhuǎn jì
即为去者，当知已受不退转记。

fù cì shàn xiàn yòu zhū pú sà shí wèi shòu dé bú tuì zhuǎn
“复次，善现，有诸菩萨实未受得不退转

jì jiàn yǒu nán zǐ huò yǒu nǚ rén xiàn wéi fēi rén zhī suǒ mèi zhuó shòu
记，见有男子或有女人，现为非人之所魅著，受

zhū kǔ nǎo bù néng yuǎn lí jí biàn qīng ěr fā chéng dì yán ruò wǒ
诸苦恼不能远离，即便轻尔发诚谛言：‘若我

yǐ dé bú tuì zhuǎn jì lìng cǐ nán zǐ huò cǐ nǚ rén bù wéi fēi rén
已得不退转记，令此男子或此女人，不为非人

zhī suǒ rǎo nǎo bǐ suí wǒ yǔ sù dāng shě qù ěr shí è mó wèi
之所烦恼，彼随我语速当舍去。’尔时，恶魔为

kuāng huò bǐ jí biàn qū bī fēi rén lìng qù suǒ yǐ zhě hé è mó
诳惑彼，即便驱逼非人令去。所以者何？恶魔

wēi lì shèng bǐ fēi rén shì gù fēi rén shòu mó jiào chì jí biàn shě qù
威力胜彼非人，是故非人受魔教敕即便舍去。

shí bǐ pú sà zuò shì niàn yán fēi rén jīn qù shì wú wēi lì suǒ
时，彼菩萨作是念言：‘非人今去是吾威力。所

yǐ zhě hé fēi rén suí wǒ suǒ fā shì yuàn jí biàn fàng shě nán zǐ
以者何？非人随我所发誓愿，即便放舍男子、

nǚ rén wú bié yuán gù shì zhū pú sà jì bù jué zhī è mó suǒ zuò
女人，无别缘故。’是诸菩萨既不觉知恶魔所作，

wèi shì zì lì qīng yú pú sà qǐ zēng shàng màn suī qín jīng jìn zhōng
谓是自力，轻余菩萨起增上慢，虽勤精进，终

bù néng dé wú shàng pú tí duò èr shèng dì shuò wéi è mó zhī suǒ
不能得无上菩提堕二乘地，数为恶魔之所

kuánguò shì gù pú sà yīngshàn jué zhī zhū è mó shì xiū zhūshàn yè
诳惑，是故菩萨应善觉知诸恶魔事，修诸善业。

fù cì shànxiàn yǒuzhū pú sà shí wèishòu dé bú tuì zhuǎn
“复次，善现，有诸菩萨实未受得不退转

jì yuǎn lí bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo wèimiǎnmóhuò
记，远离般若波罗蜜多方便善巧，未免魔惑。

wèiyǒu è mó wèikuánguò gù fāngbiàn huà zuò zhǒngzhǒng xíngxiàng zhì
谓有恶魔为诳惑故，方便化作种种形像，至

pú sà suǒ zuò rú shì yán rǔ zì zhī yé guò qù zhū fó yǐ céng
菩萨所作如是言：‘汝自知耶？过去诸佛已曾

shòu rǔ dà pú tí jì rǔ shēnjuànshǔ nǎi zhì qī shì míng zì chā bié
授汝大菩提记。汝身眷属乃至七世名字差别，

wǒ xī shàn zhī rǔ shēnshēng zài mǒufāng mǒuguó mǒuchéng mǒu
我悉善知。汝身生在某方、某国、某城、某

yì mǒu jù luò zhōng rǔ zài mǒunián mǒuyuè mǒu rì mǒu
邑、某聚落中，汝在某年、某月、某日、某

shí mǒu xiù xiàngwángzhōngshēng rú shì è mó ruò jiàn pú sà bǐng
时、某宿相王中生。’如是恶魔若见菩萨稟

xìngróuruǎnzhūgēn àn dùn biànzhà jì yán rǔ yú xiān shì suǒ bǐnggēn
性柔软诸根暗钝，便诈记言：‘汝于先世所稟根

xìng yǐ céng rú shì ruò jiàn pú sà bǐngxìnggāngqiángzhūgēnmíng lì
性已曾如是。’若见菩萨稟性刚强诸根明利，

biànzhà jì yán rǔ yú xiān shì yì céng rú shì ruò jiàn pú sà jù
便诈记言：‘汝于先世亦曾如是。’若见菩萨具

zú zhǒngzhǒng dù duōgōng dé jí yú shèngxíng biànzhà jì yán rǔ
足种种杜多功德及余胜行，便诈记言：‘汝

yú xiān shì yì céng rú shì jù zhūgōng dé yīng zì qìngwèi wù dé zì
于先世亦曾如是具诸功德，应自庆慰勿得自

qīng shí bǐ pú sà wén cǐ è mó shuō qí guò xiànmíngděnggōng
轻。’时，彼菩萨闻此恶魔说其过、现名等功

dé huān xǐ yǒngyuè qǐ zēngshàngmàn líng miè huǐ mà zhū yú pú sà
德，欢喜踊跃起增上慢，陵³⁷蔑毁骂诸余菩萨。

è mó zhī yǐ fù gào zhī yán rǔ dìngchéng jiù shūshènggōng dé
恶魔知己，复告之言：‘汝定成就殊胜功德，

fó yǐ shòu rǔ dà pú tí jì yǐ yǒu shūshèng ruì xiàngxiànqián ěr
佛已授汝大菩提记，已有殊胜瑞相现前。’尔

³⁷ 大正藏：凌；永乐北藏及龙藏：陵

shí è mó wèi rǎo luàn gù fù jiǎo huà zuò zhǒng zhǒng xíng xiàng zhì
时，恶魔为扰乱故，复矫化作种种形像，至
pú sà suǒ xiàn qīn ài yán rǔ jīn yǐ jù bú tuì zhuǎn dé yīng zì jìng
菩萨所现亲爱言：‘汝今已具不退转德，应自敬
zhòng wù zhé zūn rén shí cǐ pú sà wén bǐ yǔ yǐ zēng shàng màn
重勿辄尊人。’时，此菩萨闻彼语已，增上慢
xīn zhuǎn fù jiān gù lìng yī qiè zhì yuǎn ér gèng yuǎn shì gù pú sà yù
心转复坚固，令一切智远而更远。是故菩萨欲
dé pú tí yīng shàn jué zhī zhū è mó shì
得菩提，应善觉知诸恶魔事。

fù cì shàn xiàn yǒu zhū pú sà bú shàn liǎo zhī míng zì shí
“复次，善现，有诸菩萨不善了知名字实
xiàng dàn wén míng zì wàng shēng zhí zhuó wèi yǒu è mó fāng biàn huà zuò
相，但闻名字妄生执著。谓有恶魔方便化作
zhǒng zhǒng xíng xiàng lái gào zhī yán rǔ suǒ xiū xíng yuàn xíng yǐ mǎn
种种形像，来告之言：‘汝所修行愿行已满，
bù jiǔ dāng zhèng wú shàng pú tí rǔ chéng fó shí dāng dé rú shì shū
不久当证无上菩提。汝成佛时，当得如是殊
shèng gōng dé zūn guì míng hào wèi bǐ è mó zhī cǐ pú sà cháng yè
胜功德、尊贵名号。’谓彼恶魔知此菩萨长夜
sī yuàn wǒ chéng fó shí dāng dé rú shì zūn guì míng hào suí qí
思愿：‘我成佛时当得如是尊贵名号。’随其
sī yuàn ér jì shuō zhī shí cǐ pú sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō
思愿而记说之。时，此菩萨远离般若波罗蜜多
fāng biàn shàn qiǎo wén mó jì shuō zuò shì niàn yán cǐ rén qí zāi
方便善巧，闻魔记说，作是念言：‘此人奇哉！
wèi wǒ jì shuō dāng dé chéng fó zūn guì míng hào yǔ wǒ cháng yè sī
为我记说当得成佛尊贵名号，与我长夜思
yuàn xiāng yìng yóu cǐ gù zhī wǒ dìng dāng dé chéng fó míng hào shèng
愿相应，由此故知我定当得成佛，名号胜
guò yú rén rú rú è mó jì bǐ míng hào rú shì rú shì jiāo màn
过余人。’如如恶魔记彼名号，如是如是憍慢
zhuǎn zēng qīng miè zhū yú shí dé pú sà yóu sī zhuǎn yuǎn wú shàng pú
转增，轻蔑诸余实德菩萨，由斯转远无上菩
tí dāng duò shēng wén huò dú jué dì shì zhū pú sà huò yǒu cǐ shēn qīn
提，当堕声闻或独觉地。是诸菩萨或有此身亲
jìn shàn yǒu zhì chéng huǐ guò suī jīng duō shí liú zhuǎn shēng sǐ ér hòu
近善友至诚悔过，虽经多时流转生死，而后

dāngzhèng wú shàng pú tí ruò yǒu cǐ shēn bú yù shànyǒu zhì chéng huǐ
当证无上菩提；若有此身不遇善友至诚悔
guò bǐ dìng liú zhuǎnshēng sǐ duō shí yú chī diāndǎo hòu suī jīng
过，彼定流转生死多时，愚痴颠倒，后虽精
jìn xiū zhūshàn yè ér duòshēngwénhuò dú jué dì rú shì jiāomànqīng
进修诸善业，而堕声闻或独觉地。如是憍慢轻
yú pú sà zuì guò sì zhòng jí wǔ wú jiàn wú liàng bèi shù shì gù pú
余菩萨，罪过四重及五无间无量倍数。是故菩
sà yīngshàn jué zhī rú shì jì shuō xū míng hào děng wēi xì mó shì bù
萨应善觉知如是记说虚名号等微细魔事，不
yīngjiāomànqīng yú pú sà
应憍慢轻余菩萨。

fù cì shànxiàn yǒuzhū pú sà huò jū kuàng yě xiū yuǎn
“复次，善现，有诸菩萨或居³⁸旷野修远
lí xíng shí yǒu è mó lái zhì qí suǒ gōngjìng zàn tàn zuò rú shì yán
离行，时，有恶魔来至其所恭敬赞叹，作如是言：

dà shì néng xiū zhēnyuǎn lí xíng cǐ yuǎn lí xíng xián shèng chēng yù
‘大士！能修真远离行，此远离行贤圣称誉，
zhūtiān lóngshén jiē gòngshǒu hù shànxiàndāng zhī wǒ bù chēng
诸天、龙神皆共守护。’善现当知！我不称
zàn cǐ yuǎn lí xíng yǐ wéizhēn shí
赞此远离行以为真实。”

shànxiàn bó yán cǐ yuǎn lí xíng ruò fēi zhēn shí yú fù shì
善现白言：“此远离行若非真实，余复是
hé
何？”

fó gàoshànxiàn ruò zhū pú sà huò jū chéng yì huò jū shān yě
佛告善现：“若诸菩萨或居城邑或居山野，
dàn lí fán nǎo èr shèng zuò yì xíngshēn bō rě bō luó mì duō shì míng
但离烦恼二乘作意，行深般若波罗蜜多，是名
pú sà zhēnyuǎn lí xíng cǐ yuǎn lí xíng zhū fó shì zūn chēng zàn kāi xǔ
菩萨真远离行。此远离行，诸佛世尊称赞开许，
pú sà yīng xué lìng zhū pú sà jí zhèng pú tí shànxiàndāng zhī mó
菩萨应学，令诸菩萨疾证菩提。善现当知！魔
suǒ chēng zàn cháng jū shān yě yàn zuò sī wéi yóu zá fán nǎo èr shèng
所称赞常居山野宴坐思惟，犹杂烦恼二乘

³⁸ 大正藏：居山；永乐北藏及龙藏：或居

zuò yì lí shēn bō rě bō luó mì duō bù néng yuán mǎn yī qiè zhì zhì
作意，离深般若波罗蜜多，不能圆满一切智智。

yǒu zhū pú sà suī yào xiū xíng mó suǒ chēng zàn yuǎn lí xíng fǎ ér xīn
有诸菩萨虽乐修行魔所称赞远离行法，而心

qīng miè héng jū cūn chéng xiū zhēn yuǎn lí zhū yú pú sà shàn xiàn dāng
轻蔑恒居村城修真远离诸余菩萨。善现当

zhī shì zhū pú sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō suī jīng duō shí jū
知！是诸菩萨远离般若波罗蜜多，虽经多时居

shēn shān yě xiū yuǎn lí xíng ér bù liǎo zhī zhēn yuǎn lí fǎ zēng zhǎng
深山野修远离行，而不了知真远离法，增长

jiāo màn yú èr shèng dì shēn shēng yào zhuó zhōng bù néng dé wú shàng
憍慢，于二乘地深生乐著，终不能得无上

pú tí fēi fó shì zūn chēng zàn kāi xǔ yì fēi pú sà suǒ yīng xiū xíng
菩提，非佛世尊称赞开许，亦非菩萨所应修行。

shàn xiàn dāng zhī wǒ suǒ chēng zàn zhū pú sà zhòng zhēn jìng
“善现当知！我所称赞诸菩萨众真净

yuǎn lí fǎ shì zhū pú sà dōu bù chéng jiù bǐ yú zhēn jìng yuǎn lí
远离法，是诸菩萨都不成就，彼于真净远离

xíng zhōng yì bú jiàn yǒu xiāng sì xíng xiàng ér zhū è mó wéi wǎng gǔ
行中，亦不见有相似行相。而诸恶魔为诳惑

bǐ lìng shēng jiāo màn qīng yú pú sà lái zhì kōng zhōng yīn qín zàn tàn
彼，令生憍慢轻余菩萨，来至空中殷勤赞叹

39 yán shì zhēn jìng yuǎn lí xíng fǎ shàn xiàn dāng zhī shì zhū pú
言：‘是真净远离行法。’善现当知！是诸菩

sà suī jū shān yě ér xīn xuān zá bù néng xiū xué zhēn yuǎn lí xíng yǒu
萨虽居山野而心喧杂，不能修学真远离行。有

zhū pú sà suī jū cūn chéng ér xīn jì jìng cháng néng xiū xué zhēn yuǎn
诸菩萨虽居村城而心寂静，常能修学真远

lí xíng shàn xiàn dāng zhī shì zhū pú sà yú cháng xiū xué zhēn yuǎn
离行。善现当知！是诸菩萨，于常修学真远

lí xíng zhū pú sà zhòng qīng nòng huǐ zī rú zhān tú luó yú bù néng
离行诸菩萨众，轻弄、毁訾如旃荼罗；于不能

xiū zhēn yuǎn lí xíng zhū pú sà zhòng gòng yǎng zūn zhòng rú fó shì zūn
修真远离行诸菩萨众，供养、尊重如佛世尊。

shàn xiàn dāng zhī shì zhū pú sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō
“善现当知！是诸菩萨远离般若波罗蜜多，

39 大正藏：劝；永乐北藏及龙藏：叹

fā qǐ zhǒngzhǒngfēn bié zhí zhuó zuò shì niànyán wǒ suǒ xiū xué shì
发起种种分别执著，作是念言：‘我所修学是
zhēnyuǎn lí gù wéi fēi rén lái zhì wǒ suǒ chēngzàn hù niàn jū chéng
真远离故，为非人来至我所称赞护念。居城
yì zhěshēn xīn rǎoluàn shéidāng hù niànchēngzàn jìngzhòng shì zhū
邑者身心扰乱，谁当护念称赞敬重？’是诸
pú sà xīn duōjiāomàn fánǎo è yè zhòu yè zēngzhǎng shànxiàndāng
菩萨心多憍慢，烦恼恶业昼夜增长。善现当
zhī shì zhū pú sà yú pú sà zhòngwéizhān tú luó huì wū pú sà mó
知！是诸菩萨于菩萨众为旃荼罗，秽污菩萨摩
hē sà zhòng yì shì tiānshàng rén zhōng dà zéi kuánguòtiān rén
诃萨众，亦是天上人中 大贼， 诳惑天、人、
ā sù luò děng qí shēn suī fú shā mén fǎ yī ér xīn cháng huái yuàn
阿素洛等；其身虽服沙门法衣，而心常怀怨
zéi yì yào zhū yǒu fā qù pú sà shèngzhě bù yīng qīn jìn gòng yǎng gōng
贼意乐。诸有发趣菩萨乘者，不应亲近供养恭
jìng suǒ yǐ zhě hé cǐ zhū rén děng huái zēng shàng màn wài sì pú sà
敬。所以者何？此诸人等怀增上慢，外似菩萨
nèi duō fánǎo è yè zēngshèng shì gù shànxiàn ruò zhū pú sà zhēn
内多烦恼恶业增盛。是故，善现，若诸菩萨真
shí bù shě yī qiè zhì zhì qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí pǔ wèi
实不舍一切智智，求证无上正等菩提，普为
lì lè zhū yǒuqíngzhě bù yīng qīn jìn rú shì è rén
利乐诸有情者，不应亲近如是恶人。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà zhòng cháng yīng jīng jìn xiū zhēn
“善现当知！诸菩萨众常应精进修真
shì yè yàn lí shēng sǐ bù zhuó sān jiè yú bǐ è zéi zhān tú luó rén
事业，厌离生死不著三界，于彼恶贼旃荼罗人，
cháng yīng fā shēng cí bēi xǐ shě yīng zuò shì niàn wǒ bù
常应发生慈、悲、喜、舍，应作是念：‘我不
yīng qǐ rú bǐ è rén suǒ qǐ guò huàn shè dāng shī niàn rú bǐ zàn qǐ
应起如彼恶人所起过患，设当失念如彼暂起，
jí yīng jué zhī lìng sù chú miè shì gù pú sà yù zhèng wú shàngzhèng
即应觉知令速除灭。’是故菩萨欲证无上正
děng pú tí dāng shàn jué zhī zhū è mó shì yīng qīn jīng jìn yuǎn lí
等菩提，当善觉知诸恶魔事，应勤精进远离、
chú miè rú bǐ pú sà suǒ qǐ guò huàn qín qiú wú shàngzhèngděng pú tí
除灭如彼菩萨所起过患，勤求无上正等菩提。

ruò zhū pú sà rú shì xuézhě shì wéishànqiǎo jué zhī mó shì
若诸菩萨如是学者，是为善巧觉知魔事。

大般若波罗蜜多经卷第五百六十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi liù shí sì
大般若波罗蜜多经卷第五百六十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì wǔ fēn shèng yì yào pǐn dì èr shí
第五分 胜 意乐品第二十

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà yǐ shèng yì yào yù zhèng
“复次，善现，若诸菩萨以胜意乐，欲证

wú shàng zhèng děng pú tí cháng yīng qīn jìn gòng yǎng gōng jìng zūn
无上正等菩提，常应亲近、供养恭敬、尊

zhòng zàn tàn zhēn jìng shàn yǒu
重赞叹真净善友。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán hé děng míng wéi pú sà shàn
尔时，善现便白佛言：“何等名为菩萨善

yǒu
友？”

fó gào shàn xiàn zhū fó jiē míng pú sà shàn yǒu ruò néng xuān
佛告善现：“诸佛皆名菩萨善友。若能宣

shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō jiào jiè jiào shòu zhū pú sà zhòng lìng
说甚深般若波罗蜜多，教诫教授诸菩萨众，令

yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn fǎ mén néng wù rù zhě yì dé míng
于般若波罗蜜多甚深法门能悟入者，亦得名

wéi pú sà shàn yǒu bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
为菩萨善友。布施、净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō dāng zhī yì míng pú sà shàn yǒu rú shì liù zhǒng
般若波罗蜜多，当知亦名菩萨善友。如是六种

bō luó mì duō yǔ zhū pú sà wéi shī wéi dǎo wéi míng wéi jù wéi guāng
波罗蜜多，与诸菩萨为师为导，为明为炬，为光

wéi zhào wéi shè wéi hù wéi guī wéi qù wéi zhōu wéi zhǔ wéi fù wéi
为照，为舍为护，为归为趣，为洲为渚，为父为

mǔ guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jiē yī liù zhǒng bō luó mì duō
母。过去未来现在诸佛，皆依六种波罗蜜多，

ér dé chéng bàn gōng dé shì yè suǒ yǐ zhě hé rú shì liù zhǒng bō
而得成办功德事业。所以者何？如是六种波

luó mì duō pǔ néng shè shòu yī qiè fó fǎ shì gù shàn xiàn ruò
罗蜜多，普能摄受一切佛法。是故，善现，若
zhū pú sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yīng xué liù zhǒng bō luó
诸菩萨欲证无上正等菩提，应学六种波罗
mì duō
蜜多。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà yù xué liù zhǒng bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨欲学六种波罗蜜
duō yīng yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén
多，应于般若波罗蜜多甚深经典，至心听闻、
shòu chí dú sòng guān chá yì qù qǐng jué suǒ yí suǒ yǐ zhě hé
受持、读诵，观察义趣请决所疑。所以者何？
rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn néng yǔ liù zhǒng bō luó
如是般若波罗蜜多甚深经典，能与六种波罗
mì duō wéi zūn wéi dǎo wéi shēng yǎng mǔ shàn xiàn dāng zhī ruò zhū
蜜多为尊为导、为生养母。善现当知！若诸
pú sà yù dé bù suí tā jiào xíng yù zhù bù suí tā jiào dì yù duàn yī
菩萨欲得不随他教行，欲住不随他教地，欲断一
qiè yǒu qíng yí yù mǎn yī qiè yǒu qíng yuàn yīng xué rú shì shēn shēn bō
切有情疑，欲满一切有情愿，应学如是甚深般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán shēn shēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现便白佛言：“甚深般若波罗蜜多
yǐ hé wéi xiàng
以何为相？”

fó gào shàn xiàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō wú ài wéi
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多无碍为
xiàng
相。”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán pō yǒu yīn yuán shēn shēn
尔时，善现复白佛言：“颇有因缘，甚深
bō rě bō luó mì duō wú ài zhī xiàng yú yī qiè fǎ yì dé yǒu yé
般若波罗蜜多无碍之相，余一切法亦得有耶？”

fó gào shàn xiàn yǒu yīn yuán gù shēn shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“有因缘故，甚深般若波罗蜜
duō wú ài zhī xiàng yú yī qiè fǎ yì kě shuō yǒu suǒ yǐ zhě hé
多无碍之相，余一切法亦可说有。所以者何？

yǐ yī qiè fǎ wú bù jiē rú shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì kōng yuǎn
以一切法无不皆如甚深般若波罗蜜多是空、远
lí 离。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē kōng yuǎn
具寿善现复白佛言：“若一切法皆空、远
lí yún hé yǒuqíngyǒurǎnyǒujìng suǒ yǐ zhě hé fēi kōng yuǎn
离，云何有情有染有净？所以者何？非空、远
lí fǎ kě shuōyǒurǎnjìng fēi kōng yuǎn lí néngzhèng pú tí fēi
离法可说有染净，非空、远离能证菩提，非
lí kōng yuǎn lí yǒubié fǎ kě dé yún hé lìng wǒ jiě rú shì yì
离空、远离有别法可得，云何令我解如是义？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé yǒuqíngcháng yè yǒu wǒ děng
佛告善现：“于意云何？有情长夜有我等
xīn zhí wǒ děng fǒu
心执我等不？”

shànxiàn duì yuē rú shì shì zūn
善现对曰：“如是！世尊！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé yǒuqíngsuǒ zhí wǒ jí wǒ suǒ
佛告善现：“于意云何？有情所执我及我所
kōng yuǎn lí fǒu
空、远离不？”

shànxiàn duì yuē rú shì shì zūn
善现对曰：“如是！世尊！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé qǐ bù yǒuqíngyóu wǒ wǒ
佛告善现：“于意云何？岂不有情由我、我
suǒ liú zhuǎnshēng sǐ
所流转生死？”

shànxiàn duì yuē rú shì shì zūn
善现对曰：“如是！世尊！”

fó gàoshànxiàn rú shì yǒuqíng liú zhuǎnshēng sǐ shī shè zá
佛告善现：“如是有情流转生死，施設杂
rǎn jí qīngjìng zhě yóu zhū yǒuqíng xū wàng zhí zhuó wǒ jí wǒ suǒ shuō
染及清净者。由诸有情虚妄执著我及我所说
yǒu zá rǎn ér yú qí zhōng wú zá rǎn zhě yóu zhū yǒuqíng bú wàng zhí
有杂染，而于其中无杂染者；由诸有情不妄执
zhuó wǒ jí wǒ suǒ shuō yǒuqīngjìng ér yú qí zhōng wú qīngjìng zhě shì
著我及我所说有清净，而于其中无清净者。是

gù shànxiàn suī yī qiè fǎ jiē kōng yuǎn lí ér zhū yǒuqíng yì
故，善现，虽一切法皆空、远离，而诸有情亦
kě shī shè yǒu rǎn yǒu jìng ruò zhū pú sà néng rú shì xíng míng xíng bō rě
可施设有染有净，若诸菩萨能如是行，名行般若
bō luó mì duō
波罗蜜多。”

jù shòu shànxiàn biàn bó fó yán xī yǒu shì zūn suī yī qiè
具寿善现便白佛言：“希有！世尊！虽一切
fǎ jiē kōng yuǎn lí ér zhū yǒuqíng yǒu rǎn yǒu jìng ruò zhū pú sà
法皆空、远离，而诸有情有染有净。若诸菩萨
néng rú shì xíng zé bù xíng sè shòu xiǎng xíng shí shì jiān
能如是行，则不行色、受、想、行、识，世间
tiān rén ā sù luò děng jiē bù néng fú pǔ shèng yī qiè shēng wén
天、人、阿素洛等皆不能伏，普胜一切声闻、
dú jué suǒ xíng zhī xíng zhì wú shèng chù shì zhū pú sà yóu cǐ bō rě bō
独觉所行之行至无胜处，是诸菩萨由此般若波
luó mì duō xiāng yìng zuò yì zhòu yè ān zhù fāng biàn shàn qiǎo qù xiàng
罗蜜多相应作意，昼夜安住方便善巧，趣向
wú shàng zhèng děng pú tí jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提，疾证无上正等菩提。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì fù cì shànxiàn yú
佛告善现：“如是！如是！复次，善现，于
yì yún hé jiǎ shǐ yú cǐ shàn bù zhōu zhōng yī qiè yǒuqíng fēi qián
意云何？假使于此瞻部洲中一切有情，非前
fēi hòu jiē dé rén shēn fā pú tí xīn jìn shòu bù shī chí cǐ bù shī huí
非后皆得人身，发菩提心尽寿布施，持此布施回
xiàng pú tí yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
向菩提，由此因缘得福多不？”

shànxiàn duì yuē shènduō shì zūn
善现对曰：“甚多！世尊！”

fó gào shànxiàn ruò yǒu pú sà xià zhì yī rì ān zhù bō rě
佛告善现：“若有菩萨下至一日，安住般若
bō luó mì duō xiāng yìng zuò yì suǒ huò gōng dé shènduō yú qián wú liàng
波罗蜜多相应作意，所获功德甚多于前无量
wú shù suǒ yǐ zhě hé rú shì pú sà rú rú ān zhù shēn bō rě
无数。所以者何？如是菩萨如如安住甚深般若
bō luó mì duō xiāng yìng zuò yì rú shì rú shì kān wéi yī qiè yǒuqíng fú
波罗蜜多相应作意，如是如是堪为一切有情福

tián yóu cǐ pú sà suǒ qǐ cí xīn zhū yǒu qíng lèi wú néng jí zhě wéi
田，由此菩萨所起慈心，诸有情类无能及者，唯
chú rú lái yīng zhèngděng jué
除如来、应、正等觉。

rú shì pú sà jù shèngmiào huì yóu shèngmiào huì jiàn zhū
“如是菩萨具胜妙慧，由胜妙慧，见诸
yǒu qíng shòu dà kǔ nǎo rú bèi xíng lù qǐ dà bēi xīn fù yǐ tiānyǎn
有情受大苦恼如被刑戮，起大悲心。复以天眼，
jiàn yǒu qíng lèi chéng wú jiàn yè duò wú xiá chù shòu zhū kǔ nǎo huò wéi
见有情类成无间业堕无暇处受诸苦恼，或为
jiàn wǎng zhī suǒ fù bì bù dé zhèng dào jiàn yǐ bēi mǐn shēng dà yàn bù
见网之所覆蔽不得正道，见已悲愍生大厌怖，
pǔ yuán yī qiè yǒu qíng shì jiān qǐ dà cí bēi xiāng yìng zuò yì wǒ dāng
普缘一切有情世间起大慈悲相应作意：‘我当
pǔ wéi yī qiè yǒu qíng zuò dà dǎo shī lìng tuō zhòng kǔ suī zuò shì niàn
普为一切有情作大导师令脱众苦。’虽作是念
ér bú zhù cǐ xiǎng yì bú zhù yú xiǎng shì míng pú sà dà huì guāng míng
而不住此想亦不住余想，是名菩萨大慧光明。
yóu zhù cǐ zhù néng zuò yī qiè shì jiān fú tián suī wèi zhèng dé yī qiè
由住此住，能作一切世间福田，虽未证得一切
zhì zhì ér yú pú tí yǐ bú tuì zhuǎn kān shòu shī zhǔ yī qiè gòng yǎng
智智，而于菩提已不退转，堪受施主一切供养。

rú shì pú sà shàn zhù bō rě bō luó mì duō jì néng bì jìng
“如是菩萨善住般若波罗蜜多，既能毕竟
bào shī zhǔ ēn yì néng qīn jìn yī qiè zhì zhì shì gù pú sà yù bù xū
报施主恩，亦能亲近一切智智。是故菩萨欲不虚
shòu shì jiān xìn shī yù shì yǒu qíng zhēn jìng dào lù yù wéi yǒu qíng zuò
受世间信施，欲示有情真净道路，欲为有情作
dà ráo yì yù wéi shì jiān zuò dà míng zhào yù tuō yǒu qíng shēng sǐ lǎo
大饶益，欲为世间作大明照，欲脱有情生死牢
yù yù shī yǒu qíng qīng jìng fǎ yǎn yīng cháng ān zhù shēn shēn bō rě bō
狱，欲施有情清净法眼，应常安住甚深般若波
luó mì duō xiāng yìng zuò yì yóu cǐ zuò yì suǒ yǒu yán shuō jiē yǔ bō
罗蜜多相应作意。由此作意，所有言说皆与般
rě bō luó mì duō lǐ qù xiāng yìng zhū yú zuò yì wú róng zàn qǐ suǒ
若波罗蜜多理趣相应，诸余作意无容暂起。所
yǐ zhě hé rú shì pú sà shēn shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zuò
以者何？如是菩萨，甚深般若波罗蜜多相应作

yì liú zhùxiāng xù pì rú yǒurénxiānwèicéngyǒumò ní bǎozhū hòu
意流注相续。譬如有人先未曾有末尼宝珠，后
shí yù dé huān xǐ zì qìng yù yuánhuán shī shēng dà yōunǎo cháng huái
时遇得欢喜自庆，遇缘还失生大忧恼，常怀
tàn xī wèicéng lí niàn sī dāng hé jì huán dé cǐ zhū bǐ rén yóu
叹惜未曾离念，思当何计还得此珠？彼人由
shì xiāngyìngzuò yì yuán cǐ bǎozhū wú shí zàn shě pú sà yì ěr
是相应作意，缘此宝珠无时暂舍。菩萨亦尔，
yīngcháng ān zhù shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì ruò bù
应常安住甚深般若波罗蜜多相应作意，若不
ān zhù rú shì zuò yì zé wéisàng shī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì
安住如是作意，则为丧失一切智智相应作意。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán ruò yī qiè fǎ jí zhūzuò yì
尔时，善现便白佛言：“若一切法及诸作意
jiē lí zì xìng yún hé pú sà bù lí bō rě yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò
皆离自性，云何菩萨不离般若一切智智相应作
yì
意？”

fó gào shànxiàn ruò zhū pú sà zhī yī qiè fǎ jí zhūzuò yì jiē
佛告善现：“若诸菩萨知一切法及诸作意皆
lí zì xìng shì zhū pú sà bù lí bō rě yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé
离自性，是诸菩萨不离般若一切智智。所以者何？
shēnshēn bō rě yī qiè zhì zhì jí zhūzuò yì zì xìng jiē kōng wú zēng wú
甚深般若一切智智及诸作意自性皆空、无增无
jiǎn
减。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò shēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“若深般若波罗蜜多
zì xìngchángkōng wú zēng wú jiǎn yún hé pú sà zēngzhǎng bō rě bō
自性常空、无增无减，云何菩萨增长般若波
luó mì duōnéng jìn pú tí
罗蜜多能近菩提？”

fó gào shànxiàn ruò zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“若诸菩萨行深般若波罗蜜多，
zhī yī qiè fǎ wú zēng wú jiǎn yú shēn bō rě bō luó mì duō yì wú zēng
知一切法无增无减，于深般若波罗蜜多亦无增
jiǎn ruò zhū pú sà néng rú shì zhī wén yī qiè fǎ wú zēng wú jiǎn
减。若诸菩萨能如是知，闻一切法无增无减，

bù jīng bú bù yì bù chén mò shì zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì
不惊、不怖亦不沉没。是诸菩萨行深般若波罗蜜
duō yǐ dào jiū jìng ān zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàng
多已到究竟，安住菩萨不退转地，疾证无上
zhèngděng pú tí
正等菩提。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn wéi jí bō rě bō luó mì duō
具寿善现白言：“世尊！为即般若波罗蜜多，
néng xíng bō rě bō luó mì duō fǒu
能行般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí bō rě bō luó mì duō yǒu fǎ kě dé néng xíng
“世尊！为离般若波罗蜜多有法可得，能行
bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí bō rě bō luó mì duō kōng néng xíng bō rě
“世尊！为即般若波罗蜜多空，能行般若
bō luó mì duō fǒu
波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí bō rě bō luó mì duō kōng yǒu fǎ kě dé
“世尊！为离般若波罗蜜多空有法可得，
néng xíng bō rě bō luó mì duō fǒu
能行般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí kōng néng xíng bō rě bō luó mì duō fǒu
“世尊！为即空，能行般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí kōng yǒu fǎ kě dé néng xíng bō rě bō luó mì
“世尊！为离空有法可得，能行般若波罗蜜
duō fǒu
多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí kōng néngxíngkōngfǒu
“世尊！为即空，能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí kōngyǒu fǎ kě dé néngxíngkōngfǒu
“世尊！为离空有法可得，能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí bō rě bō luó mì duō néngxíngkōngfǒu
“世尊！为即般若波罗蜜多，能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí bō rě bō luó mì duōyǒu fǎ kě dé néngxíng
“世尊！为离般若波罗蜜多有法可得，能行
kōngfǒu
空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè shòu xiǎng xíng shí děng néng
“世尊！为即色、受、想、行、识等，能
xíng bō rě bō luó mì duō jí xíngkōngfǒu
行般若波罗蜜多及行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè shòu xiǎng xíng shí děngyǒu fǎ
“世尊！为离色、受、想、行、识等有法
kě dé néngxíng bō rě bō luó mì duō jí xíngkōngfǒu
可得，能行般若波罗蜜多及行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè shòu xiǎng xíng shí děngkōng
“世尊！为即色、受、想、行、识等空，
néngxíng bō rě bō luó mì duō jí xíngkōngfǒu
能行般若波罗蜜多及行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè shòu xiǎng xíng shí děngkōng
“世尊！为离色、受、想、行、识等空，

néngxíng bō rě bō luó mì duō jí xíngkōngfǒu
能行般若波罗蜜多及行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán ruò ěr pú sà yǐ hé děng
尔时，善现便白佛言：“若尔，菩萨以何等

fǎ néngxíng bō rě bō luó mì duō jí néngxíngkōng
法能行般若波罗蜜多及能行空？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé rǔ jiànyǒu fǎ néngxíng bō
佛告善现：“于意云何？汝见有法能行般

rě bō luó mì duō jí xíngkōngfǒu
若波罗蜜多及行空不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé rǔ jiànyǒu bō rě bō luó mì
佛告善现：“于意云何？汝见有般若波罗蜜

duō jí jiànyǒukōng shì zhū pú sà suǒ xíngchù fǒu
多及见有空，是诸菩萨所行处不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé rǔ suǒ bú jiàn fǎ shì fǎ
佛告善现：“于意云何？汝所不见法，是法

kě dé fǒu
可得不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé bù kě dé fǎ pō yǒushēng
佛告善现：“于意云何？不可得法颇有生

fǒu
不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gàoshànxiàn rǔ suǒ bú jiàn suǒ bù dé fǎ suǒ yǒu shí xiàng
佛告善现：“汝所不见、所不得法所有实相，

jī shì pú sà wú shēng fǎ rěn pú sà chéng jiù rú shì rěn zhě biàn yú
即是菩萨无生法忍。菩萨成就如是忍者，便于

wú shàngzhèngděng pú tí kān dé shòu jì yì míng rú lái wú suǒ wèidào
无上正等菩提堪得受记，亦名如来无所畏道。

ruò zhū pú sà qín xíng cǐ dào bù dé wú shàngzhèngděng jué zhì dà zhì
若诸菩萨勤行此道，不得无上正等觉智、大智、

miào zhì zì rán zhì⁴⁰ yī qiè zhì zhì jí rú lái zhì wú yǒu shì chù
妙智、自然智⁴⁰、一切智智及如来智，无有是处。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán pú sà wéi yǐ zhū fǎ wú shēng
具寿善现复白佛言：“菩萨为以诸法无生，

yú fó pú tí dé shòu jì fǒu
于佛菩提得受记不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn ruò ěr pú sà yún hé shòu pú tí jì
“世尊！若尔，菩萨云何受菩提记？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé nǚ jiàn yǒu fǎ yú fó pú tí
佛告善现：“于意云何？汝见有法于佛菩提

dé shòu jì fǒu
得受记不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ bú jiàn fǎ yú fó pú
善现对曰：“不也！世尊！我不见法于佛菩

tí kān dé shòu jì yì bú jiàn fǎ yú fó pú tí yǒu néng zhèng zhě
提堪得受记，亦不见法于佛菩提有能证者、

zhèng shí zhèng chù jí yóu cǐ zhèng ruò suǒ zhèng fǎ jiē yì bú jiàn
证时、证处及由此证、若所证法皆亦不见。”

fó gào shàn xiàn yǐ yī qiè fǎ bù kě dé gù bù yīng niàn yán
佛告善现：“以一切法不可得故，不应念言

yú fó pú tí cǐ shì néng zhèng cǐ shì suǒ zhèng
于佛菩提此是能证、此是所证。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，天帝释便白佛言：“如是般若波罗蜜多

zuì wéi shēn nán jiàn nán jué bì jìng lí gù fēi shǎo shàn gēn
最为甚深、难见、难觉，毕竟离故，非少善根

zhū yǒu qíng lèi néng yú rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō shū xiě
诸有情类，能于如是甚深般若波罗蜜多书写、

tīng wén shòu chí dú sòng
听闻、受持、读诵。”

⁴⁰ 大正藏：智人；永乐北藏及龙藏：智

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō jiāo shī jiā jiǎ shǐ yú cǐ shàn bù zhōuzhōng yī qiè yǒuqíng xī
说。僬尸迦，假使于此瞻部洲中，一切有情悉

jiē chéng jiù shí shàn yè dào rú shì fú jù yú néngshū xiě tīngwén
皆成就十善业道，如是福聚于能书写、听闻、

shòu chí dú sòng bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīng diǎnsuǒ huògōng dé
受持、读诵般若波罗蜜多甚深经典所获功德，

bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì
百分不及一，千分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦

bù jí yī
不及一。”

shí yǒu bì chūgàotiān dì shì yǒu yú bō rě bō luó mì duōshū
时，有苾刍告天帝释：“有于般若波罗蜜多书

xiě tīngwén shòu chí dú sòng suǒ huògōng dé shèng yú rén zhě
写、听闻、受持、读诵，所获功德胜于仁者？”

tiān dì shì yán bǐ yǒuqíng lèi chū fā xīn shí shàngshèng yú wǒ
天帝释言：“彼有情类初发心时尚胜于我，

kuàng yú bō rě bō luó mì duōshū xiě tīngwén shòu chí dú sòng
况于般若波罗蜜多书写、听闻、受持、读诵、

jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
精勤修学、如理思惟！

bì chūdāng zhī bǐ yǒuqíng lèi jí shì pú sà rú shì pú sà
“苾刍当知！彼有情类即是菩萨。如是菩萨

suǒ huò fú jù pǔ shèng yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng
所获福聚，普胜一切世间天、人、阿素洛等。

rú shì pú sà suǒ huò fú jù yì shèng yù liú yī lái bù huán
如是菩萨所获福聚，亦胜预流、一来、不还、

yìngguǒ dú jué yì shèng pú sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duōfāngbiàn
应果、独觉，亦胜菩萨远离般若波罗蜜多方便

shànqiǎo xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō luó
善巧，修行布施、净戒、安忍、精进、静虑波罗

mì duō jí yú gōng dé bì chūdāng zhī ruò zhū pú sà rú shuō xiū xíng
蜜多及余功德。苾刍当知！若诸菩萨如说修行

shēnshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo shì zhū pú sà pǔ shèng
甚深般若波罗蜜多方便善巧，是诸菩萨普胜

yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng shì jiān tiān rén ā sù
一切世间天、人、阿素洛等，世间天、人、阿素

luò děng jiē yīnggòngyǎng suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà yú shēn bō
洛等皆应供养。所以者何？是诸菩萨于深般
rě bō luó mì duō néng rú shuō xíng jiū jìng suí zhuǎn shì zhū pú sà néng
若波罗蜜多，能如说行究竟随转。是诸菩萨能
shào yī qiè zhì zhì zhǒng xìng lìng bú duàn jué cháng bù yuǎn lí zhū fó
绍一切智智种性令不断绝，常不远离诸佛
shì zūn cháng bù yuǎn lí miào pú tí zuò cháng néng jì bá nì shēng
世尊，常不远离妙菩提座，常能济拔溺生
sǐ ní zhū yǒu qíng lèi shì zhū pú sà rú shì xué shí cháng xué pú sà
死泥诸有情类。是诸菩萨如是学时，常学菩萨
suǒ yīng xué fǎ bù xué èr shèng suǒ yīng xué fǎ zhū tiān shén děng cháng
所应学法，不学二乘所应学法。诸天神等常
suí yōng hù sì dà tiān wáng lái zhì qí suǒ gòng yǎng gōng jìng xián zuò
随拥护，四大天王来至其所供养恭敬，咸作
shì yán shàn zāi dà shì dāng qín jīng jìn xué pú sà zhòng suǒ yīng
是言：‘善哉！大士！当勤精进学菩萨众所应
xué fǎ jí dāng ān zuò miào pú tí zuò sù zhèng wú shàng zhèng děng
学法，疾当安坐妙菩提座，速证无上正等
pú tí rú xī tiān wáng suǒ fèng sì bō wǒ yì dāng fèng bì chū
菩提。如昔天王所奉四钵，我亦当奉。’苾刍
dāng zhī shì zhū pú sà wǒ děng tiān dì shàng wǎng qí suǒ gòng yǎng gōng
当知！是诸菩萨，我等天帝尚往其所供养恭
jìng kuàng yú tiān shén bì chū dāng zhī shì zhū pú sà rú shì xué shí
敬，况余天神！苾刍当知！是诸菩萨如是学时，
yī qiè rú lái jí zhū pú sà zhū tiān lóng děng cháng suí shǒu hù yóu cǐ
一切如来及诸菩萨、诸天龙等常随守护，由此
yīn yuán shì jiān wēi è shēn xīn yōu kǔ jiē bù qīn hài suǒ yǒu jí bìng
因缘，世间危厄、身心忧苦皆不侵害，所有疾病
yì fù bù qǐ bì chū dāng zhī shì zhū pú sà huò rú shì děng xiàn fǎ
亦复不起。苾刍当知！是诸菩萨获如是等现法
shèng lì hòu shì gōng dé wú liàng wú biān
胜利，后世功德无量无边。”

shí ā nán tuó qiè zuò shì niàn tiān zhǔ dì shì wéi zì biàn cái
时，阿难陀窃作是念：“天主帝释为自辩才
zàn shuō rú shì pú sà gōng dé wéi shì rú lái wēi shén jiā pī
赞说如是菩萨功德，为是如来威神加被？”

shí tiān dì shì chéng fó wēi shén zhī ā nán tuó xīn zhī suǒ niàn
时，天帝释承佛威神，知阿难陀心之所念，

bó yán dà dé fēi wǒ biàn cái jiē shì rú lái wēi shén jiā pī
白言：“大德！非我辩才，皆是如来威神加被。”

ěr shí fó gào ā nán tuó yán rú shì rú shì jīn tiān dì
尔时，佛告阿难陀言：“如是！如是！今天帝

shì chéng fó wēi shén néng rú shì shuō qīng xǐ dāng zhī ruò shí pú sà
释承佛威神能如是说。庆喜当知！若时菩萨

yú shēn bō rě bō luó mì duō sī wéi xiū xué sān qiān shì jiè yī qiè è
于深般若波罗蜜多思惟修学，三千世界一切恶

mó jiē shēng yí bù xián zuò shì niàn cǐ zhū pú sà wéi yú zhōng jiān
魔皆生疑怖，咸作是念：‘此诸菩萨为于中间

biàn zhèng shí jì duò èr shèng dì wéi qù wú shàng zhèng děng pú tí
便证实际，堕二乘地？为趣无上正等菩提

zhuàn miào fǎ lún kōng wǒ jìng jiè ’ ”
转妙法轮，空我境界？’ ”

dì wǔ fēn xiū xué pǐn dì èr shí yī 第五分修学品第二十一

fù cì qīng xǐ ruò shí pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō
“复次，庆喜，若时菩萨修学般若波罗蜜多，

zhòu yè jīng qín cháng bù shě lí shí mó juàn shǔ rú jiàn rù xīn bù
昼夜精勤常不舍离。时，魔眷属如箭入心，怖

zhàn yōu huáng bú rèn zì chǔ
战忧惶不任自处。

fù cì qīng xǐ ruò shí pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō
“复次，庆喜，若时菩萨修学般若波罗蜜多，

zhòu yè jīng qín jiāng zhì jiū jìng shí mó juàn shǔ lái zhì qí suǒ huà
昼夜精勤将至究竟。时，魔眷属来至其所，化

zuò zhǒng zhǒng kě bù wèi shì yù lìng pú sà shēn xīn jīng huáng yú dà
作种种可怖畏事，欲令菩萨身心惊惶，于大

pú tí zàn tuì biàn zú
菩提暂退便足。

fù cì qīng xǐ fēi zhū pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō
“复次，庆喜，非诸菩萨修学般若波罗蜜多，

jiē wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn ruò zhū pú sà xiān shì wén cǐ shēn shēn bō
皆为恶魔之所扰乱。若诸菩萨先世闻此甚深般

rě bō luó mì duō wú xìn jiě xīn huǐ zǐ fěi bàng shì zhū pú sà xiū
若波罗蜜多，无信解心毁訾⁴¹诽谤，是诸菩萨修

xué bō rě bō luó mì duō biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn
学般若波罗蜜多，便为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò zhū pú sà wén shēn bō rě bō luó mì duō
“复次，庆喜，若诸菩萨闻深般若波罗蜜多，

yí huò yóu yù wéi yǒu wéi wú shì zhū pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō
疑惑犹豫为有为无，是诸菩萨修学般若波罗蜜多，

biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn
便为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò zhū pú sà yuǎn lí shàn yǒu è yǒu
“复次，庆喜，若诸菩萨远离善友，恶友

shè chí bù wén bō rě bō luó mì duō shēn shēn yì chù yóu bù wén gù
摄持，不闻般若波罗蜜多甚深义处，由不闻故

bù zhī bú jiàn yún hé xiū xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì zhū
不知不见，云何修学甚深般若波罗蜜多？是诸

pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn
菩萨修学般若波罗蜜多，便为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò zhū pú sà shè shòu xié fǎ ěr shí
“复次，庆喜，若诸菩萨摄受邪法，尔时，

è mó biàn zuò shì niàn jīn cǐ pú sà yǔ wǒ wéi bàn lìng wú liàng rén
恶魔便作是念：‘今此菩萨与我相伴，令无量人

qì shě zhèng fǎ mǎn wǒ suǒ yuàn shì zhū pú sà xiū xué bō rě bō luó
弃舍正法满我所愿。’是诸菩萨修学般若波罗

mì duō biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn
蜜多，便为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò zhū pú sà wén shuō bō rě bō luó mì duō
“复次，庆喜，若诸菩萨闻说般若波罗蜜多

shēn shēn jīng shí gào yú pú sà rú shì bō rě bō luó mì duō lǐ qù
甚深经时，告余菩萨：‘如是般若波罗蜜多理趣

shēn shēn nán xìn nán jiě hé yòng shū xiě shòu chí dú sòng wǒ
甚深、难信难解，何用书写、受持、读诵？我

shàng bù néng dé qí yuán dǐ kuàng yú bó fú qiǎn zhì zhě zāi shì zhū
尚不能得其源底，况余薄福浅智者哉！’是诸

pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn
菩萨修学般若波罗蜜多，便为恶魔之所扰乱。

⁴¹ 大正藏：訾；永乐北藏及龙藏：訾

fù cì qìng xǐ ruò zhū pú sà qīng yú pú sà wèi zuò shì
“复次，庆喜，若诸菩萨轻余菩萨，谓作是
yán wǒ néng ān zhù zhēn yuǎn lí xíng rǔ děng jiē wú ěr shí
言：‘我能安住真远离行，汝等皆无。’尔时，
è mó huān xǐ qīng kuài shì zhū pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō
恶魔欢喜庆快，是诸菩萨修学般若波罗蜜多，
biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn
便为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò shí pú sà zì shì míng xìng jí suǒ xiū xíng
“复次，庆喜，若时菩萨自恃名姓及所修行
dù duō gōng dé qīng miè zhū yú xiū shèng shàn fǎ zhū pú sà zhòng cháng
杜多功德，轻蔑诸余修胜善法诸菩萨众，常
zì chēng zàn huǐ zǐ tā rén wú bú tuì zhuǎn zhū xíng zhuàng xiàng
自称赞毁些⁴²他人，无不退转诸行、状、相
ér wèi zì zài⁴³ qǐ fán nǎo yè ěr shí è mó biàn dà huān xǐ
而谓自在⁴³，起烦恼业。尔时，恶魔便大欢喜，
zuò rú shì niàn jīn cǐ pú sà lìng wǒ jìng tǔ gōng diàn bù kōng zēng yì
作如是念：‘今此菩萨令我境土宫殿不空，增益
dì yù páng shēng guǐ jiè shì shí è mó zhù qí shén lì
地狱、傍生、鬼界。’是时，恶魔助其神力，
lìng zhuǎn zēng yì wēi lì biàn cái yóu cǐ duō rén xìn shòu qí yǔ yīn sī
令转增益威力辩才，由此多人信受其语，因斯
quàn fā tóng bǐ è jiàn tóng è jiàn yǐ suí bǐ xié xué suí xié xué yǐ
劝发同彼恶见，同恶见已随彼邪学，随邪学已
fán nǎo chì shèng xīn diān dǎo gù suǒ qǐ sān yè jiē néng gǎn dé bù kě
烦恼炽盛。心颠倒故，所起三业皆能感得不可
ài guǒ yóu cǐ yīn yuán zēng zhǎng è qù lìng mó gōng diàn zhuǎn gèng
爱果，由此因缘增长恶趣，令魔宫殿转更
chōng mǎn yóu cǐ è mó huān xǐ yǒng yuè zhū yǒu suǒ zuò suí yì zì zài
充满，由此恶魔欢喜踊跃，诸有所作随意自在，
shì zhū pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo
是诸菩萨修学般若波罗蜜多，便为恶魔之所扰
luàn
乱。

fù cì qìng xǐ ruò shí pú sà yǔ qiú shēng wén dú jué
“复次，庆喜，若时菩萨与求声闻、独觉

⁴² 大正藏：訾；永乐北藏及龙藏：訾

⁴³ 大正藏：有；永乐北藏及龙藏：在

shèngzhě gēngxiāng huǐ miè dòuzhēng fěi bàng ěr shí è mó biàn zuò
乘者更相毁蔑、斗诤、诽谤，尔时恶魔便作

shì niàn jīn cǐ pú sà suī yuǎn pú tí ér bù jí yuǎn suī jìn è qù
是念：‘今此菩萨虽远菩提而不极远，虽近恶趣

ér bù shèn jìn ruò shí pú sà yǔ pú sà shèng shàn nán zǐ děng gēng
而不甚近。’若时菩萨与菩萨乘善男子等更

xiāng huǐ miè dòuzhēng fěi bàng ěr shí è mó biàn zuò shì niàn
相毁蔑、斗诤、诽谤，尔时恶魔便作是念：

cǐ èr pú sà jí yuǎn pú tí shèn jìn è qù zuò shì niàn yǐ huān
‘此二菩萨极远菩提甚近恶趣。’作是念已欢

xǐ yǒng yuè zēng qí wēi shì lìng è péng dǎng dòuzhēng bù xī shǐ
喜踊跃，增其威势，令二朋党斗诤不息，使

yú wú liàng wú biān yǒu qíng jīe yú dà shèng shēn xīn yàn lí shì zhū pú
余无量无边有情皆于大乘深心厌离，是诸菩

sà xiū xué bō rě bō luó mì duō biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn
萨修学般若波罗蜜多，便为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò zhū pú sà wèi dé pú tí bú tuì zhuǎn
“复次，庆喜，若诸菩萨未得菩提不退转

jì yú dé pú tí bú tuì zhuǎn jì zhū pú sà suǒ qǐ sǔn hài xīn dòu
记，于得菩提不退转记诸菩萨所起损害心，斗

zhēng qīng miè mà rǔ fěi bàng shì zhū pú sà suí qǐ ěr suǒ niàn
诤、轻蔑、骂辱、诽谤，是诸菩萨随起尔所念

bù ráo yì xīn huán tuì ěr suǒ jié céng xiū shèng xíng jīng ěr suǒ shí
不饶益心，还退尔所劫曾修胜行，经尔所时

yuǎn lí shàn yǒu huán shòu ěr suǒ shēng sǐ xì fù ruò bú qì shě dà
远离善友，还受尔所生死系缚。若不弃舍大

pú tí xīn huán ěr suǒ jié pī hóng shì kǎi qín xiū shèng xíng shí wú jiàn
菩提心，还尔所劫被弘誓铠勤修胜行时无间

duàn rán hòu nǎi bǔ ěr suǒ gōng dé
断，然后乃补尔所功德。”

ěr shí qìng xǐ biàn bó fó yán shì zhū pú sà suǒ qǐ è xīn
尔时，庆喜便白佛言：“是诸菩萨所起恶心

shēng sǐ zuì kǔ wéi yào liú zhuǎn jīng ěr suǒ shí wéi yú zhōng jiān yì
生死罪苦，为要流转经尔所时，为于中间亦

dé chū lí shì zhū pú sà suǒ tuì shèng xíng wéi yào jīng qín jīng ěr suǒ
得出离？是诸菩萨所退胜行，为要精勤经尔所

jié shí wú jiàn duàn rán hòu nǎi bǔ wéi yú zhōng jiān yǒu fù běn yì
劫时无间断然后乃补，为于中间有复本义？”

fó gàoqìng xǐ wǒ wèi pú sà dú jué shēngwén shuōyǒu
佛告庆喜：“我为菩萨、独觉、声闻，说有

chū zuì huán bǔ shàn fǎ
出罪还补善法。

qìng xǐ dāng zhī ruò zhū pú sà zào cǐ zuì hòu xīn wú cán kuì
“庆喜当知！若诸菩萨造此罪后，心无惭愧

huái è bù shě bù néng rú fǎ fā lù huǐguò wǒ shuō bǐ lèi yú
怀恶不舍，不能如法发露悔过。我说彼类，于

qí zhōngjiān wú chū zuì kǔ huán bǔ shàn yì
其中间无出罪苦还补善义。

ruò zhū pú sà zào cǐ zuì hòu shēnshēngcán kuì xīn bú xì è
“若诸菩萨造此罪后，深生惭愧心不系恶，

xúnnéng rú fǎ fā lù huǐguò zuò rú shì niàn wǒ jīn yǐ dé nán dé
寻能如法发露悔过，作如是念：‘我今已得难得

rénshēn hé róng fù qǐ rú shì guò è shī dà shàn lì wǒ yīngáo yì
人身，何容复起如是过恶失大善利？我应饶益

yī qiè yǒuqíng hé nǎi yú zhōng fǎn zuò shuāisǔn wǒ yīnggōngjìng yī
一切有情，何乃于中反作衰损？我应恭敬一

qiè yǒuqíng rú pú shì zhǔ hé nǎi yú zhōng fǎn shēngjiāomàn huǐ rǔ
切有情如仆事主，何乃于中返⁴⁴生憍慢、毁辱、

líng miè wǒ yīng rěn shòu yī qiè yǒuqíng chuí dǎ hē mà hé róng yú
陵⁴⁵蔑？我应忍受一切有情捶打诃骂，何容于

bǐ fǎn yǐ bào è shēn yǔ jiā bào wǒ yīng hé jiě yī qiè yǒuqíng lìng
彼返⁴⁶以暴恶身语加报？我应和解一切有情令

xiāngjìng ài hé róng fù qǐ bèi è yǔ yán yǔ bǐ guāizhēng wǒ yīng
相敬爱，何容复起悖⁴⁷恶语言与彼乖诤？我应

kān nài yī qiè yǒuqíng cháng shí lǚ jiàn yóu rú dào lù yì rú qiáoliáng
能耐一切有情长时履践，犹如道路亦如桥梁，

hé róng yú bǐ fǎn jiā líng rǔ wǒ qiú wú shàng zhèngděng pú tí
何容于彼返⁴⁸加陵⁴⁹辱？我求无上正等菩提，

wèi bá yǒuqíng shēng sǐ dà kǔ lìng dé jiū jìng ān lè niè pán hé róng
为拔有情生死大苦，令得究竟安乐涅槃，何容

⁴⁴ 大正藏：反；永乐北藏及龙藏：返

⁴⁵ 大正藏：陵；永乐北藏及龙藏：凌

⁴⁶ 大正藏：反；永乐北藏及龙藏：返

⁴⁷ 大正藏：勃；永乐北藏及龙藏：悖

⁴⁸ 大正藏：反；永乐北藏及龙藏：返

⁴⁹ 大正藏：陵；永乐北藏及龙藏：凌

fǎn yù jiā zhī yǐ kǔ wǒ yīng cóng jīn jìn wèi lái jì rú yú rú
返⁵⁰ 欲加之以苦？我应从今尽未来际，如愚、如
yǎ rú lóng rú máng yú zhū yǒu qíng wú suǒ fēn bié jiǎ shǐ zhǎn
哑、如聋、如盲，于诸有情无所分别。假使斩
jié tóu zú shǒu bì tiǎo mù gē ěr yì bí jié shé jù jiě yī
截头足手臂、挑目、割耳、劓鼻、截舌、锯解一
qiè shēn fēn zhī tǐ yú bǐ yǒu qíng zhōng bù qǐ è ruò wǒ qǐ è
切身分肢⁵¹体，于彼有情终不起恶。若我起恶，
jí biàn tuì huài suǒ fā wú shàng zhèng děng jué xīn zhàng ài suǒ qiú yī
即便退坏所发无上正等觉心，障碍所求一
qiè zhì zhì bù néng lì yì ān lè yǒu qíng qìng xǐ dāng zhī shì zhū
切智智，不能利益安乐有情。’庆喜当知！是诸
pú sà wǒ shuō zhōng jiān yǒu chū zuì kǔ huán bǔ shàn yì fēi yào jīng yú
菩萨，我说中间有出罪苦还补善义，非要经于
ěr suǒ jié shù è mó yú bǐ bù néng rǎo luàn jí zhèng wú shàng zhèng
尔所劫数，恶魔于彼不能扰乱，疾证无上正
děng pú tí
等菩提。

fù cì qìng xǐ zhū pú sà zhòng yǔ qiú shēng wén dú jué
“复次，庆喜，诸菩萨众与求声闻、独觉
shèng zhě bù yīng jiāo shè shè yǔ jiāo shè bù yīng gòng zhù shè yǔ gòng zhù
乘者不应交涉，设与交涉不应共住，设与共住
bù yīng yǔ bǐ lùn yì jué zé wù yīn cǐ gù qǐ fèn huì xīn huò fù lìng
不应与彼论义决择，勿因此故起忿恚心，或复令
shēng cū è yán shuō biàn ài wú shàng zhèng děng pú tí yì huài wú
生粗恶言说，便碍无上正等菩提，亦坏无
biān pú sà xíng fǎ ruò zhū pú sà yǔ pú sà shèng shàn nán zǐ děng gòng
边菩萨行法。若诸菩萨与菩萨乘善男子等共
zhù xiāng shì zūn zhòng jìng shì yīng rú dà shī fù zuò shì niàn bǐ shì
住相视，尊重敬事应如大师，复作是念：‘彼是
wǒ děng zhēn jìng shàn yǒu tóng zài yī chuán tóng yī suǒ qù tóng xíng
我等真净善友，同载一船、同一所趣、同行
yī dào tóng yī shì yè xué shí xué chù jí suǒ xué fǎ ruò yóu cǐ
一道、同一事业，学时、学处及所学法、若由此
xué jiē wú yǒu yì fù zuò shì niàn ruò bǐ pú sà zhù zá zuò yì
学皆无有异。’复作是念：‘若彼菩萨住杂作意，

⁵⁰ 大正藏：反；永乐北藏及龙藏：返

⁵¹ 大正藏：支；永乐北藏及龙藏：肢

wǒ dāng yú zhōng bù tóng bǐ xué ruò bǐ pú sà lí zá zuò yì wǒ dāng
我当于中不同彼学；若彼菩萨离杂作意，我当
yú zhōngchángtóng bǐ xué ruò zhū pú sà rú shì xué shí jí zhèngsuǒ
于中常同彼学。’若诸菩萨如是学时，疾证所
qiú yī qiè zhì zhì
求一切智智。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán ruò zhū pú sà wèi jìn gù xué
尔时，善现便白佛言：“若诸菩萨为尽故学，
wèi bù shēng gù xué wèi lí gù xué wèimiè gù xué shì xué yī qiè zhì
为不生故学，为离故学，为灭故学，是学一切智
zhì fǒu
智不？”

fó gào shànxiàn ruò zhū pú sà rú shì xué shí fēi xué yī qiè
佛告善现：“若诸菩萨如是学时，非学一切
zhì zhì
智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé yuán pú sà rú shì xué shí
具寿善现复白佛言：“何缘菩萨如是学时，
fēi xué yī qiè zhì zhì
非学一切智智？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé fó zhèngzhēn rú jí yuán
佛告善现：“于意云何？佛证真如极圆
mǎn gù shuō míng rú lái yīng zhèngděngjué rú shì zhēn rú kě
满故，说名如来、应、正等觉，如是真如可
shuō wéi jìn nǎi zhì miè fǒu
说为尽乃至灭不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn hé yǐ gù zhēn rú wú
善现对曰：“不也！世尊！何以故？真如无
xiàng bù kě shuō jìn nǎi zhì miè gù
相，不可说尽乃至灭故。”

fó gào shànxiàn shì gù pú sà rú shì xué shí fēi xué yī qiè
佛告善现：“是故菩萨如是学时，非学一切
zhì zhì ruò zhū pú sà bù wèi jìn gù xué nǎi zhì bù wèimiè gù xué
智智。若诸菩萨不为尽故学，乃至不为灭故学，
rú shì xué shí shì xué yī qiè zhì zhì yì xué bō rě bō luó mì duō
如是学时，是学一切智智，亦学般若波罗蜜多，
yì xué fó dì lì wú wèiděng wú biān fó fǎ shànxiàndāng zhī
亦学佛地、力、无畏等无边佛法。善现当知！

ruò zhū pú sà rú shì xué shí zhì yī qiè xué jiū jìng bǐ àn tiān mó wài
若诸菩萨如是学时，至一切学究竟彼岸，天魔外
dào jiē bù néng fú xī chú zhū è zhòng shàn yuán mǎn shǎo fèn yǒu qíng
道皆不能伏，息除诸恶众善圆满，少分有情
néng rú shì xué shì gù pú sà yù duò jí shǎo yǒu qíng shù zhě dāng qín
能如是学，是故菩萨欲堕极少有情数者，当勤
xiū xué shèn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo
修学甚深般若波罗蜜多方便善巧。”

dì wǔ fēn gēn zāi pǐn dì èr shí èr zhī yī
第五分根栽品第二十二之一

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà rú shì xiū xué shèn shēn bō
“复次，善现，若诸菩萨如是修学甚深般
rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo bù qǐ gēn zāi jù xíng zhī xīn bù
若波罗蜜多方便善巧，不起根栽俱行之心，不
qǐ qiān lìn fàn jiè chēn fèn xiè dài sǎn dòng è huì yóu
起慳吝、犯戒、瞋忿、懈怠、散动、恶慧、犹
yù jù xíng zhī xīn
豫俱行之心。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà rú shì xiū xué shèn shēn bō
“复次，善现，若诸菩萨如是修学甚深般
rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo néng shè yī qiè bō luó mì duō pì
若波罗蜜多方便善巧，能摄一切波罗蜜多。譬
rú shēn jiàn néng jù shè shòu liù shí èr jiàn rú shì bō rě bō luó mì duō
如身见能具摄受六十二见，如是般若波罗蜜多
shè shòu yī qiè bō luó mì duō pì rú mìng gēn biàn néng shè shòu suǒ yú
摄受一切波罗蜜多。譬如命根遍能摄受所余
zhū gēn mìng gēn miè shí zhū gēn suí miè rú shì bō rě bō luó mì duō shè
诸根，命根灭时诸根随灭，如是般若波罗蜜多摄
shòu yī qiè bō luó mì duō ruò shī bō rě bō luó mì duō zé shī yī qiè
受一切波罗蜜多，若失般若波罗蜜多则失一切
bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé shèn shēn bō rě bō luó mì duō néng chí
波罗蜜多。所以者何？甚深般若波罗蜜多能持
yī qiè shū shèng shàn fǎ néng miè yī qiè è bú shàn fǎ shì gù shàn
一切殊胜善法，能灭一切恶不善法。是故，善
xiàn ruò zhū pú sà yù shè yī qiè bō luó mì duō yīng xué bō rě bō luó
现，若诸菩萨欲摄一切波罗蜜多，应学般若波罗

mì duō ruò zhū pú sà néng xué bō rě bō luó mì duō yú zhū yǒu qíng zuì zūn zuì shèng
蜜多。若诸菩萨能学般若波罗蜜多，于诸有情最尊最胜。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé yú cǐ sān qiān dà qiān
“复次，善现，于意云何？于此三千大千
shì jiè zhū yǒu qíng lèi nìng wéi duō fǒu
世界诸有情类宁为多不？”

shàn xiàn duì yuē shènduō shì zūn shàn bù zhōu zhōng zhū yǒu
善现对曰：“甚多！世尊！赡部洲中诸有
qíng lèi qí shù shàng duō kuàng sān qiān jiè
情类其数尚多，况三千界！”

fó gào shàn xiàn jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng
佛告善现：“假使三千大千世界一切有情
jiē chéng pú sà yī yī jiē yǐ shàng miào lè jù jìn shòu gòng yǎng yī
皆成菩萨，一一皆以上妙乐具，尽寿供养一
qiè yǒu qíng yú yì yún hé shì zhū pú sà yóu cǐ yīn yuán dé fú duō
切有情。于意云何？是诸菩萨由此因缘得福多
fǒu
不？”

shàn xiàn duì yuē shènduō shì zūn
善现对曰：“甚多！世尊！”

fó gào shàn xiàn ruò yǒu pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō rú
佛告善现：“若有菩萨修学般若波罗蜜多如
tán zhǐ qǐng qí fú shèng bǐ wú liàng wú biān suǒ yǐ zhě hé shēn shēn
弹指顷，其福胜彼无量无边。所以者何？甚深
bō rě bō luó mì duō jù dà yì yòng néng shè wú shàng zhèng děng pú
般若波罗蜜多具大义用，能摄无上正等菩
tí shì gù shàn xiàn ruò zhū pú sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú
提。是故，善现，若诸菩萨欲证无上正等菩
tí yù wéi yī qiè yǒu qíng shàng shǒu yù pǔ ráo yì yī qiè yǒu qíng
提，欲为一切有情上首，欲普饶益一切有情，
yù wéi yī qiè yǒu qíng yī hù yù zhèng yī qiè yuán mǎn fó fǎ yù xíng
欲为一切有情依怙，欲证一切圆满佛法，欲行
zhū fó suǒ xíng jìng jiè yù yóu xì fó suǒ yóu xì chù yù zuò zhū fó dà
诸佛所行境界，欲游戏佛所游戏处，欲作诸佛大
shī zǐ hǒu yù yǐ yī yīn wèi sān qiān jiè yī qiè yǒu qíng xuān shuō zhèng
师子吼，欲以一音为三千界一切有情宣说正

fǎ pǔ lìng yī qiè huò dà ráo yì dāng xué bō rě bō luó mì duō shàn
法普令一切获大饶益，当学般若波罗蜜多。善

xiàndāng zhī wǒ céng bú jiàn yǒu zhū pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō
现当知！我曾不见有诸菩萨修学般若波罗蜜多，

ér bù néng dé shì chū shì jiāngōng dé shèng lì
而不能得世、出世间功德胜利。”

ěr shí shànxiàn biàn bó fó yán pú sà xiū xué shēn shēn bō rě
尔时，善现便白佛言：“菩萨修学甚深般若

bō luó mì duō qǐ yì néng dé shēng wén dú jué gōng dé shàn gēn
波罗蜜多，岂亦能得声闻、独觉功德善根？”

fó gào shànxiàn shēng wén dú jué gōng dé shàn gēn cǐ pú
佛告善现：“声闻、独觉功德善根，此菩

sà zhòng yì jiē néng dé dàn yú qí zhōng xīn bú yào zhù yǐ shèng zhì
萨众亦皆能得，但于其中心不乐住；以胜智

jiàn wú dào guān chá chāo guò shēng wén jí dú jué dì wèi bǐ kāi shì lìng
见无倒观察，超过声闻及独觉地，为彼开示令

jiē zhèng dé
皆证得。

fù cì shànxiàn ruò zhū pú sà rú shì xué shí zé wéi yī
“复次，善现，若诸菩萨如是学时，则为一

qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng zhēn jìng fú tián chāo zhū shì jiān
切世间天、人、阿素洛等真净福田，超诸世间

shēng wén dú jué fú tián zhī shàng jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
声闻、独觉福田之上，疾能证得一切智智，

cháng bù shě lí shēn shēn bō rě bō luó mì duō pú sà ruò néng xiū xíng
常不舍离甚深般若波罗蜜多。菩萨若能修行

bō rě bō luó mì duō dāng zhī yǐ yú yī qiè zhì zhì dé bú tuì zhuǎn
般若波罗蜜多，当知已于一切智智得不退转，

yuǎn lí shēng wén dú jué děng dì qīn jìn wú shàng zhèng děng pú tí
远离声闻、独觉等地，亲近无上正等菩提。

shànxiàn dāng zhī ruò zhū pú sà zuò rú shì niàn cǐ shì bō
“善现当知！若诸菩萨作如是念：‘此是般

rě bō luó mì duō wǒ yóu bō rě bō luó mì duō dāng néng yīn fā yī
若波罗蜜多，我由般若波罗蜜多，当能引发一

qiè zhì zhì shì zhū pú sà fēi xíng bō rě bō luó mì duō yì yú bō rě
切智智。’是诸菩萨非行般若波罗蜜多，亦于般若

bō luó mì duō bù zhī bú jiàn ruò zhū pú sà bú zuò shì niàn cǐ shì
波罗蜜多不知不见。若诸菩萨不作是念：‘此是

bō rě bō luó mì duō wǒ yóu bō rě bō luó mì duō dāng néng yǐn fā
般若波罗蜜多，我由般若波罗蜜多，当能引发
yī qiè zhì zhì shì zhū pú sà shì xíng bō rě bō luó mì duō yì yú bō
一切智智。’是诸菩萨是行般若波罗蜜多，亦于般
rě bō luó mì duō néng zhī néng jiàn
若波罗蜜多能知能见。

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà bú jiàn bō rě bō luó mì duō
“复次，善现，若诸菩萨不见般若波罗蜜多，
bù wén bù jué bù zhī bō rě bō luó mì duō yú bú jiàn wén
不闻、不觉、不知般若波罗蜜多，于不见、闻、
jué zhī zhū fǎ yì bù fēn bié shì xíng bō rě bō luó mì duō
觉、知诸法亦不分别，是行般若波罗蜜多。”

shí tiān dì shì zuò shì niàn yán ruò zhū pú sà xiū xíng bō rě
时，天帝释作是念言：“若诸菩萨修行般若
bō luó mì duō shàng shèng yī qiè yǒu qíng zhī lèi kuàng dé wú shàng
波罗蜜多，尚胜一切有情之类，况得无上
zhèng děng pú tí ruò zhū yǒu qíng wén shuō yī qiè zhì zhì míng zì shēn
正等菩提！若诸有情闻说一切智智名字深
shēng xìn jiě shàng wéi huò dé rén zhōng shàn lì jí dé shì jiān zuì shèng
生信解，尚为获得人中善利及得世间最胜
shòu mìng kuàng fā wú shàng zhèng děng jué xīn huò néng tīng wén shēn shēn
寿命，况发无上正等觉心，或能听闻甚深
bō rě bō luó mì duō shì zhū yǒu qíng shì jiān jìng ài dāng néng tiáo yù
般若波罗蜜多！是诸有情世间敬爱，当能调御
yī qiè yǒu qíng
一切有情。”

zuò shì niàn yǐ jí biàn huà zuò wēi miào xiāng⁵² huā pěng sǎn rú
作是念已，即便化作微妙香⁵²华，捧散如
lái jí zhū pú sà jì sǎn huā yǐ zuò shì yuàn yán ruò zhū pú sà
来及诸菩萨。既散华已，作是愿言：“若诸菩萨
qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wǒ suǒ shēng shàn gēng gōng dé
求趣无上正等菩提，以我所生善根功德，
yuàn bǐ fó fǎ sù dé yuán mǎn yuàn bǐ suǒ qiú yī qiè zhì fǎ jí wú
愿彼佛法速得圆满，愿彼所求一切智法及无
lòu fǎ sù dé yuán mǎn
漏法速得圆满。”

⁵² 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

zuò shì yuàn yǐ biàn bó fó yán ruò pú sà shèngshànnán zǐ
作是愿已，便白佛言：“若菩萨乘善男子
děng yǐ fā wú shàngzhèngděngjué xīn wǒ zhōng bù shēng yī niàn yì
等，已发无上正等觉心，我终不生一念异
yì lìng qí tuì zhuǎn dà pú tí xīn wǒ zhōng bù shēng yī niàn yì yì
意，令其退转大菩提心；我终不生一念异意，
lìng zhū pú sà yàn dà pú tí tuì zhù shēng wén dú jué děng dì wǒ
令诸菩萨厌大菩提，退住声闻、独觉等地；我
zhōng bù qǐ yī niàn yì xīn lìng zhū pú sà tuì shī dà bēixiāngyìngzuò yì
终不起一念异心，令诸菩萨退失大悲相应作意。
ruò zhū pú sà yǐ fā dà xīn wǒ yuàn bǐ xīn bèi fù zēng jìn yuàn bǐ
若诸菩萨已发大心，我愿彼心倍复增进，愿彼
pú sà jiànshēng sǐ zhōngzhǒngzhǒng kǔ yǐ wèi yù lì lè shì jiāntiān
菩萨见生死中种种苦已，为欲利乐世间天、
rén ā sù luò děng fā qǐ zhǒngzhǒngjiān gù dà yuàn wǒ jì zì
人、阿素洛等，发起种种坚固大愿：‘我既自
dù yì dāngjīng qín dù wèi dù zhě wǒ jì zì tuō yì dāngjīng qín
度，亦当精勤度未度者；我既自脱，亦当精勤
tuō wèi tuō zhě wǒ jì zì ān yì dāngjīng qín ān wèi ān zhě wǒ jì
脱未脱者；我既自安，亦当精勤安未安者；我既
zì zhèng jiū jìng niè pán yì dāngjīng qín lìng wèizhèngzhě jiē tóngzhèng
自证究竟涅槃，亦当精勤令未证者皆同证
dé jiū jìng niè pán
得究竟涅槃。’

shì zūn ruò yǒuqíng lèi yú chū fā xīn pú sà gōng dé shēn xīn
“世尊！若有情类于初发心菩萨功德深心
suí xǐ dé jǐ suǒ fú yú jiǔ fā xīn xiū zhū shèng xíng pú sà gōng dé
随喜，得几所福？于久发心修诸胜行菩萨功德、
yú bú tuì zhuǎn dì pú sà gōng dé yú yī shēng suǒ xì pú sà gōng dé
于不退转地菩萨功德、于一生所系菩萨功德
shēn xīn suí xǐ dé jǐ suǒ fú
深心随喜，得几所福？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán miào gāoshān wáng kě zhī liǎng
尔时，佛告天帝释言：“妙高山王可知两
shù cǐ yǒuqíng lèi suí xǐ jù xīn suǒ shēng fú dé bù kě zhī liàng nǎi
数，此有情类随喜俱心所生福德不可知量，乃
zhì sānqiān dà qiān shì jiè kě zhī liǎngshù cǐ yǒuqíng lèi suí xǐ jù xīn
至三千大千世界可知两数，此有情类随喜俱心

suǒshēng fú dé bù kě zhī liàng
所生福德不可知量。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán ruò zhū yǒu qíng yú zhū pú sà
时，天帝释复白佛言：“若诸有情于诸菩萨
cóng chū fā xīn nǎi zhì dé fó gōng dé shàngēn bù shēng suí xǐ huò fù
从初发心乃至得佛功德善根不生随喜，或复
yú bǐ suí xǐ gōng dé bù wén bù zhī dāng zhī jiē shì mó suǒ zhí chí
于彼随喜功德不闻不知，当知皆是魔所执持、
mó suǒ mèi zhuó mó zhī péng dǎng mó tiān jiè mò lái shēng cǐ jiān suǒ
魔所魅著、魔之朋党，魔天界歿来生此间。所
yǐ zhě hé ruò zhū pú sà fā pú tí xīn xiū pú sà xíng dé bú tuì
以者何？若诸菩萨发菩提心修菩萨行，得不退
zhuǎn zhì jiū jìng wèi yǒu néng yú bǐ qǐ suí xǐ xīn dìng néng pò huài
转至究竟位，有能于彼起随喜心，定能破坏
zhòng mó juàn shǔ jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì ruò zhū yǒu qíng shēn
众魔眷属，疾能证得一切智智。若诸有情深
xīn jìng ài fó fǎ sēng bǎo suí suǒ shēng chù cháng yù jiàn fó wén
心敬爱佛、法、僧宝，随所生处常欲见佛、闻
fǎ yù sēng yú zhū pú sà gōng dé shàngēn yīng shēn suí xǐ huí xiàng
法、遇僧，于诸菩萨功德善根，应深随喜回向
pú tí bù shēng zhí zhuó ruò néng rú shì jí zhèng wú shàng zhèng děng
菩提不生执著。若能如是，疾证无上正等
pú tí lì lè yǒu qíng pò mó jūn zhòng
菩提，利乐有情破魔军众。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō jiāo shī jiā ruò zhū yǒu qíng yú zhū pú sà gōng dé shàngēn shēn
说。僬尸迦，若诸有情于诸菩萨功德善根，深
xīn suí xǐ huí xiàng pú tí sù néng yuán mǎn zhū pú sà xíng jí zhèng
心随喜回向菩提，速能圆满诸菩萨行，疾证
wú shàng zhèng děng pú tí ruò zhū yǒu qíng yú zhū pú sà gōng dé shàngēn
无上正等菩提。若诸有情于诸菩萨功德善根，
shēn xīn suí xǐ huí xiàng pú tí shì zhū yǒu qíng jù dà shì lì cháng
深心随喜回向菩提，是诸有情具大势力，常
néng fèng shì zhū fó shì zūn yú shēn jīng diǎn shàn zhī yì qù suí suǒ
能奉事诸佛世尊，于深经典善知义趣。随所
shēng chù yī qiè shì jiāng gōng jìng gòng yǎng bú jiàn è sè bù wén è
生处，一切世间恭敬供养，不见恶色、不闻恶

shēng bú xiù è xiāng bù cháng è wèi bù jué è chù bù sī è
声、不嗅恶香、不尝恶味、不觉恶触、不思恶
fǎ bú duò è qù shēng rén tiān zhōng hēng shòu shèng lè hé yǐ gù
法、不堕恶趣，生人天中恒受胜乐。何以故？
jiāo shī jiā shì zhū yǒu qíng néng yú wú liàng pú sà gōng dé shēn xīn suí
憍尸迦，是诸有情能于无量菩萨功德，深心随
xǐ huí xiàng pú tí shàng gēn zēng jìn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
喜回向菩提，善根增进，疾能证得一切智智，
ráo yì wú liàng wú shù yǒu qíng lìng zhù wú yú bō niè pán jiè yǐ shì gù
饶益无量无数有情，令住无余般涅槃界。以是故，
jiāo shī jiā zhù pú sà shèng shàn nán zǐ děng yú zhū pú sà gōng dé
憍尸迦，住菩萨乘善男子等，于诸菩萨功德
shàng gēn jiē yīng suí xǐ huí xiàng pú tí lì lè wú biān zhū yǒu qíng lèi ”
善根，皆应随喜回向菩提，利乐无边诸有情类。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán xīn jì rú huàn yún hé pú
尔时，善现便白佛言：“心既如幻，云何菩

sà néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
萨能证无上正等菩提？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ wéi jiàn yǒu rú huàn xīn
佛告善现：“于意云何？汝为见有如幻心

fǒu
不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ jiàn huàn fǒu
佛告善现：“于意云何？汝见幻不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò rǔ bú jiàn huàn bú jiàn
佛告善现：“于意云何？若汝不见幻、不见

rú huàn xīn ruò chǔ wú huàn wú rú huàn xīn rǔ jiàn yǒu shì xīn néng
如幻心，若处无幻、无如幻心，汝见有是心能

dé pú tí fǒu
得菩提不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò chǔ lí huàn lí rú huàn
佛告善现：“于意云何？若处离幻、离如幻

xīn rǔ jiànyǒu shì fǎ néng dé pú tí fǒu
心，汝见有是法能得菩提不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ dōu bú jiàn jí lí
善现对曰：“不也！世尊！我都不见即、离

xīn fǎ shuō hé děng fǎ ruò yǒu ruò wú yǐ yī qiè fǎ bì jìng lí gù
心法，说何等法若有若无？以一切法毕竟离故，

bù kě shī shè shì yǒu shì wú ruò fǎ bù kě shī shè yǒu wú zé bù kě
不可施设是有是无。若法不可施设有无，则不可

shuō néng dé pú tí fēi wú suǒ yǒu fǎ néng dé pú tí gù yóu cǐ bō
说能得菩提，非无所有法能得菩提故。由此般

rě bō luó mì duō yì bì jìng lí bù yīng xiū qiǎn yì fù bù yīng yǒu suǒ
若波罗蜜多亦毕竟离，不应修遣，亦复不应有所

yīn fā wú shàng pú tí yì bì jìng lí yún hé kě shuō zhū pú sà zhòng
引发，无上菩提亦毕竟离。云何可说诸菩萨众

yī shēn bō rě bō luó mì duō néng zhèng pú tí shì gù bō rě bō luó
依深般若波罗蜜多能证菩提？是故般若波罗

mì duō yīng bù kě shuō néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí lí fǎ bù
蜜多应不可说能证无上正等菩提，离法不

dé lí fǎ gù
得离法故！”

fó gào shànxiàn shàn zāi shàn zāi rú shì rú shì shèn
佛告善现：“善哉！善哉！如是！如是！甚

shēn bō rě bō luó mì duō wú shàng pú tí jù bì jìng lí shènshēn bō
深般若波罗蜜多、无上菩提俱毕竟离。甚深般

rě bō luó mì duō bì jìng lí gù dé bì jìng lí wú shàng pú tí ruò
若波罗蜜多毕竟离故，得毕竟离无上菩提，若

shēn bō rě bō luó mì duō fēi bì jìng lí yīng fēi bō rě bō luó mì duō
深般若波罗蜜多非毕竟离，应非般若波罗蜜多。

shì gù shànxiàn fēi bù yī zhǐ shènshēn bō rě bō luó mì duō dé dà
是故，善现，非不依止甚深般若波罗蜜多得大

pú tí suī fēi lí fǎ néng dé lí fǎ ér dé pú tí fēi bù yī zhǐ shèn
菩提，虽非离法能得离法，而得菩提非不依止甚

shēn bō rě bō luó mì duō shì gù pú sà yù dé wú shàng zhèng děng pú
深般若波罗蜜多。是故菩萨欲得无上正等菩

tí yīng qín xiū xué shènshēn bō rě bō luó mì duō
提，应勤修学甚深般若波罗蜜多。”

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi liù shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百六十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì wǔ fēngēn zāi pǐn dì èr shí èr zhī èr
第五分根栽品第二十二之二

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán cǐ zhū pú sà xíng shèn shēn
尔时，善现便白佛言：“此诸菩萨行甚深
yì 义。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì cǐ zhū pú sà xíng shèn shēn
佛告善现：“如是！如是！此诸菩萨行甚深
yì shàn xiàn dāng zhī cǐ zhū pú sà néng wéi nán shì wèi suǒ xíng yì
义。善现当知！此诸菩萨能为难事，谓所行义
suī fù shèn shēn ér yú shēng wén dú jué dì fǎ néng bú zuò zhèng
虽复甚深，而于声闻、独觉地法能不作证。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě
具寿善现复白佛言：“如我解佛所说义者，
cǐ zhū pú sà suǒ zuò bù nán bù yīng shuō bǐ néng wéi nán shì suǒ yǐ
此诸菩萨所作不难，不应说彼能为难事。所以
zhě hé cǐ zhū pú sà suǒ zhèng shēn yì jì bù kě dé néng zhèng bō
者何？此诸菩萨所证深义既不可得，能证般
rě bō luó mì duō yì bù kě dé zhèng fǎ zhèng zhě zhèng chù
若波罗蜜多亦不可得，证法、证者、证处、
zhèng shí yì bù kě dé ruò zhū pú sà wén rú shì yǔ xīn bù chén mò
证时亦不可得。若诸菩萨闻如是语，心不沉没
yì bù yōu huǐ bù jīng bú bù shì xíng bō rě bō luó mì duō cǐ
亦不忧悔、不惊、不怖，是行般若波罗蜜多。此
zhū pú sà rú shì xíng shí bú jiàn zhòng xiàng yì fù bú jiàn wǒ xíng bō rě
诸菩萨如是行时不见众相，亦复不见我行般若
bō luó mì duō ér jìn wú shàng zhèng děng pú tí yuǎn lí shēng wén
波罗蜜多，而近无上正等菩提，远离声闻、
dú jué děng dì cǐ zhū pú sà yú rú shì shì yì bù fēn bié
独觉等地，此诸菩萨于如是事亦不分别。

pì rú xū kōng bú zuò shì niàn wǒ qù bǐ shì ruò yuǎn ruò
“譬如虚空，不作是念：‘我去彼事若远若
jìn suǒ yǐ zhě hé xū kōng wú dòng wú fēn bié gù shēn shēn bō
近。’所以者何？虚空无动、无分别故。甚深般
rě bō luó mì duō yì fù rú shì bú zuò shì niàn shēng wén dú jué
若波罗蜜多亦复如是，不作是念：‘声闻、独觉
qù wǒ wéi yuǎn wú shàng pú tí qù wǒ wéi jìn suǒ yǐ zhě hé shēn
去我为远，无上菩提去我为近。’所以者何？甚
shēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù
深般若波罗蜜多于一切法无分别故。

pì rú huàn shì bú zuò shì niàn huàn zhì huàn shī qù wǒ
“譬如幻士，不作是念：‘幻质幻师去我
wéi jìn bàng guān zhòng děng qù wǒ wéi yuǎn suǒ yǐ zhě hé suǒ
为近，傍观众等去我为远。’所以者何？所
huàn huà zhě wú fēn bié gù shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì
幻化者无分别故。甚深般若波罗蜜多亦复如是，
bú zuò shì niàn shēng wén dú jué qù wǒ wéi yuǎn wú shàng pú tí
不作是念：‘声闻、独觉去我为远，无上菩提
qù wǒ wéi jìn suǒ yǐ zhě hé shēn shēn bō rě bō luó mì duō yú yī
去我为近。’所以者何？甚深般若波罗蜜多于一
qiè fǎ wú fēn bié gù yǐng xiàng děng yù yīng zhī yì rán
切法无分别故。影、像等喻应知亦然。

pì rú rú lái yīng zhèng děng jué yú yī qiè fǎ wú ài wú
“譬如如来、应、正等觉于一切法无爱无
zēng suǒ yǐ zhě hé rú lái yǒng duàn yī qiè fēn bié ài zēng děng gù
憎。所以者何？如来永断一切分别爱憎等故。
shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì yú yī qiè fǎ wú ài wú
甚深般若波罗蜜多亦复如是，于一切法无爱无
zēng suǒ yǐ zhě hé shēn shēn bō rě bō luó mì duō yī qiè fēn bié
憎。所以者何？甚深般若波罗蜜多，一切分别
jiē yǒng duàn gù
皆永断故。

pì rú rú lái suǒ biàn huà zhě suī yǒu suǒ zuò ér wú fēn bié
“譬如如来所变化者，虽有所作而无分别，
shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì suī néng chéng bàn suǒ zuò
甚深般若波罗蜜多亦复如是，虽能成办所作
shì yè ér wú fēn bié
事业而无分别。

pì rú qiǎojiàngzàonán nǚ děngzhǒngzhǒng jī guān cǐ zhū
“譬如巧匠造男女等种种机关，此诸

jī guān suī yǒudòngzuò ér wú fēn bié shēnshēn bō rě bō luó mì duō
机关虽有动作而无分别，甚深般若波罗蜜多

yì fù rú shì suī zuòzhǒngzhǒngsuǒyīngzuò shì ér wú fēn bié
亦复如是，虽作种种所作事而无分别。”

shí shè lì zǐ wèishànxiànyán ruò zhū pú sà xíngshēn bō rě
时，舍利子谓善现言：“若诸菩萨行深般若

bō luó mì duō wéixíngjiān gù fǎ wéixíng bù jiān gù fǎ
波罗蜜多，为行坚固法、为行不坚固法？”

shànxiànbào yán ruò zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
善现报言：“若诸菩萨行深般若波罗蜜多，

xíng bù jiān gù fǎ bù xíngjiān gù fǎ
行不坚固法，不行坚固法。”

shí yǒu wú liàng yù jiè tiān zǐ zuò shì niànyán ruò zhū pú sà
时，有无量欲界天子作是念言：“若诸菩萨

néng fā wú shàngzhèngděngjué xīn suī xíng bō rě bō luó mì duōshēn
能发无上正等觉心，虽行般若波罗蜜多甚

shēn yì qù ér yú shí jì néng bú zuòzhèng bú duòshēngwén jí dú
深义趣，而于实际能不作证，不堕声闻及独

jué dì yóu cǐ yīn yuán shèn wéi xī yǒu néng wéi nán shì yī qiè
觉地。由此因缘，甚为希有，能为难事，一切

shì jiān jiē yīng jìng lǐ
世间皆应敬礼。”

jù shòushànxiàn zhī zhū tiān zǐ xīn zhī suǒ niàn biàngào zhī yán
具寿善现知诸天子心之所念，便告之言：

ruò zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō bú zhèng shí jì bú
“若诸菩萨行深般若波罗蜜多，不证实际，不

duòshēngwén jí dú jué dì fēi shèn xī yǒu wèi wéi nán shì ruò zhū
堕声闻及独觉地，非甚希有，未为难事。若诸

pú sà zhī yī qiè fǎ jí zhū yǒuqíng bì jìng fēi yǒu jiē bù kě dé ér fā
菩萨知一切法及诸有情毕竟非有皆不可得，而发

wú shàngzhèngděngjué xīn pī jīng jìn jiǎ shì dù wú liàng wú biānyǒu
无上正等觉心，被精进甲誓度无量、无边有

qíng líng rù wú yú bō niè pán jiè nǎi shèn xī yǒu néng wéi nán shì
情令入无余般涅槃界，乃甚希有，能为难事。

tiān zǐ dāng zhī ruò zhū pú sà suī zhī zhū fǎ jí zhū yǒuqíng
“天子当知！若诸菩萨虽知诸法及诸有情

jiē bù kě dé ér fā wú shàng zhèng děng jué xīn pī jīng jìn jiǎ wèi yù
皆不可得，而发无上正等觉心，被精进甲为欲
tiáo fú zhū yǒu qíng lèi rú yǒu wèi yù tiáo fú xū kōng pī jiān gù kǎi yǔ
调伏诸有情类；如有为欲调伏虚空，被坚固铠与
xū kōng zhàn hé yǐ gù zhū tiān zǐ xū kōng lí gù yǒu qíng yì lí
虚空战。何以故？诸天子，虚空离故有情亦离，
yǒu qíng lí gù kǎi jiǎ yì lí yǒu qíng lí gù ráo yì shì yì lí yǒu qíng
有情离故铠甲亦离，有情离故饶益事亦离，有情
lí gù wǔ yùn yì lí yǒu qíng lí gù yī qiè fǎ yì lí
离故五蕴亦离，有情离故一切法亦离。

ruò zhū pú sà wén rú shì yǔ xīn bù chén mò yì bù yōu huǐ
“若诸菩萨闻如是语，心不沉没亦不忧悔、
bù jīng bú bù shì xíng bō rě bō luó mì duō
不惊、不怖，是行般若波罗蜜多。”

ěr shí shì zūn gào shàn xiàn yuē hé yīn yuán gù shì zhū pú
尔时，世尊告善现曰：“何因缘故，是诸菩
sà wén rú shì yǔ xīn bù chén mò yì bù yōu huǐ bù jīng bú bù
萨闻如是语，心不沉没亦不忧悔、不惊、不怖？”

jù shòu shàn xiàn bó yán shì zūn yǐ yī qiè fǎ jiē yuǎn lí gù
具寿善现白言：“世尊！以一切法皆远离故、
wú suǒ yǒu gù suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà yú yī qiè fǎ ruò néng
无所有故。所以者何？是诸菩萨于一切法，若能
chén děng ruò suǒ chén děng ruò chén děng chù ruò chén děng shí
沉等、若所沉等、若沉等处、若沉等时、
ruò chén děng zhě yóu cǐ chén děng jiē wú suǒ dé yǐ yī qiè fǎ bù kě
若沉等者、由此沉等皆无所得，以一切法不可
dé gù ruò zhū pú sà wén rú shì shì xīn bù chén mò yì bù yōu huǐ
得故。若诸菩萨闻如是事，心不沉没亦不忧悔、
bù jīng bú bù shì xíng bō rě bō luó mì duō ruò zhū pú sà rú shì xíng
不惊不怖，是行般若波罗蜜多。若诸菩萨如是行
shí zhū tiān dì shì dà fàn tiān wáng shì jiè zhǔ děng jiē gòng jìng lǐ
时，诸天帝释、大梵天王、世界主等皆共敬礼。”

fó gào shàn xiàn ruò zhū pú sà néng rú shì xíng shēn bō rě
佛告善现：“若诸菩萨能如是行甚深般若
bō luó mì duō fēi dàn héng wéi zhū tiān dì shì dà fàn tiān wáng shì
波罗蜜多，非但恒为诸天帝释、大梵天王、世
jiè zhǔ děng jiē gòng jìng lǐ shì zhū pú sà yì wéi guò cǐ jí guāng jìng
界主等皆共敬礼。是诸菩萨亦为过此极光净

tiān ruò biàn jìng tiān ruò guǎngguǒ tiān ruò jìng jū tiān jí yú tiān
天、若遍净天、若广果天、若净居天及余天、
lóng ā sù luò děng jiē gòng jìng lǐ yì wéi shí fāng wú liàng wú shù wú
龙、阿素洛等皆共敬礼，亦为十方无量无数无
biān shì jiè zhū fó pú sà jiē gòng hù niàn shàn xiān dāng zhī shì zhū
边世界诸佛、菩萨皆共护念。善现当知！是诸
pú sà cháng wéi zhū fó zhū pú sà zhòng jí zhū tiān lóng ā sù luò
菩萨常为诸佛、诸菩萨众及诸天、龙、阿素洛
děng yì niàn shǒu hù gōng dé shàn gēn niàn niàn zēng zhǎng jí zhèng wú
等忆念守护，功德善根念念增长，疾证无
shàng zhèng děng pú tí shàn xiān dāng zhī shì zhū pú sà yǐ zhù pú sà
上正等菩提。善现当知！是诸菩萨已住菩萨
bú tuì zhuǎn wèi jiǎ shǐ shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè yī qiè
不退转位。假使十方殒伽沙等诸佛世界一切
yǒu qíng jiē biàn wéi mó shì zhū mó zhòng gè fù huà zuò ěr suǒ è mó
有情皆变为魔，是诸魔众各复化作尔所恶魔，
cǐ zhū è mó jiē yǒu wú liàng wú shù shén lì shì zhū è mó jìn qí shén
此诸恶魔皆有无量无数神力，是诸恶魔尽其神
lì bù néng liú nán cǐ zhū pú sà lìng qí bù xíng shēn shēn bō rě bō
力，不能留难此诸菩萨，令其不行甚深般若波
luó mì duō jí yú pú tí huò yǒu tuì zhuǎn
罗蜜多，及于菩提或有退转。

shàn xiān dāng zhī ruò zhū pú sà chéng jiù èr fǎ yī qiè è
“善现当知！若诸菩萨成就二法，一切恶
mó bù néng liú nán hé děng wéi èr yī zhě guān chá yī qiè fǎ kōng
魔不能留难，何等为二？一者、观察一切法空。
èr zhě bù shě yī qiè yǒu qíng fù cì shàn xiān ruò zhū pú sà chéng
二者、不舍一切有情。复次，善现，若诸菩萨成
jiù èr fǎ yī qiè è mó bù néng zhàng ài hé děng wéi èr yī zhě
就二法，一切恶魔不能障碍，何等为二？一者、
rú shuō jiē xī néng xíng èr zhě cháng wéi zhū fó hù niàn shàn xiān
如说皆悉能行。二者、常为诸佛护念。善现
dāng zhī ruò zhū pú sà chéng jiù rú shì èr zhǒng shèng fǎ zhū tiān shén
当知！若诸菩萨成就如是二种胜法，诸天神
děng cháng lái lǐ jìng qīn jìn gòng yǎng qǐng wèn quàn fā zuò rú shì yán
等常来礼敬，亲近供养请问劝发，作如是言：
shàn zāi dà shì rǔ néng rú shí xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng
‘善哉！大士！汝能如实行深般若波罗蜜多方

biànshànqiǎo jí néng ān zhù zhū fó zhì dì yī qiè yǒu qíng wú yī hù
便善巧，疾能安住诸佛智地，一切有情无依怙
zhě néng zuò yī hù wú jiù hù zhě néng zuò jiù hù wú shè zhái zhě néng
者能作依怙，无救护者能作救护，无舍宅者能
zuò shè zhái wú tóu qù zhě néng zuò tóu qù wú zhōu zǔ zhě néng zuò zhōu
作舍宅，无投趣者能作投趣，无洲渚者能作洲
zhǔ wú guī yī zhě wèi zuò guī yī yǔ àn míng zhě néng zuò guāng míng
渚，无归依者为作归依，与暗冥者能作光明，
yǔ lóng máng zhě néng zuò ěr mù hé yǐ gù shàn nán zǐ ruò néng ān
与聋盲者能作耳目。何以故？善男子，若能安
zhù shēn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo jí zhèng wú shàng
住甚深般若波罗蜜多方便善巧，疾证无上
zhèng děng pú tí yī qiè è mó bù néng liú nàn
正等菩提，一切恶魔不能留难。’

shàn xiàn dāng zhī ruò zhū pú sà néng shàn ān zhù shēn shēn bō
“善现当知！若诸菩萨能善安住甚深般
rě bō luó mì duō zé wéi shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè
若波罗蜜多，则为十方无量、无数、无边世界
zhū fó shì zūn chǔ dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng
诸佛世尊处大众中，自然欢喜称扬赞叹名
zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé rú wǒ jīn zhě zài dà zhòng zhōng
字、种姓、色相、功德，如我今者在大众中
zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn bǎo chuáng pú sà jí yú xiàn zhù bú
自然欢喜称扬赞叹宝幢菩萨，及余现住不
dòng fó suǒ jìng xiū fàn xíng zhù shēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà děng
动佛所净修梵行住深般若波罗蜜多诸菩萨等
míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé
名字、种姓、色相、功德。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán yī qiè rú lái yīng zhèng
尔时，善现便白佛言：“一切如来、应、正
děng jué jiē yú zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn yī qiè pú
等觉，皆于众中自然欢喜称扬赞叹一切菩
sà míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé fǒu
萨名字、种姓、色相功德不？”

fó yán fú yě ruò zhū pú sà yǐ yú wú shàng zhèng děng pú
佛言：“不也！若诸菩萨已于无上正等菩
tí dé bú tuì zhuǎn xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo shì
提得不退转行深般若波罗蜜多方便善巧，是

zhū pú sà méngzhū rú lái yīng zhèngděngjué zài dà zhòngzhōng zì rán
诸菩萨蒙诸如来、应、正等觉在大众中自然
huān xǐ chēngyángzàn tàn míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé
欢喜称扬赞叹名字、种姓、色相、功德。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán pō yǒu pú sà wèi yú wú shàng
具寿善现复白佛言：“颇有菩萨未于无上

zhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn ér méng rú lái yīng zhèngděng
正等菩提得不退转，而蒙如来、应、正等
jué zài dà zhòngzhōng zì rán huān xǐ chēngyángzàn tàn míng zì zhǒng
觉在大众中自然欢喜称扬赞叹名字、种
xìng sè xiàng gōng dé fǒu
姓、色相、功德不？”

fó yán yì yǒu wèizhū pú sà suī yú wú shàngzhèngděng pú
佛言：“亦有！谓诸菩萨虽于无上正等菩

tí wèi dé bú tuì ér xiū bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo shì
提未得不退，而修般若波罗蜜多方便善巧，是

zhū pú sà yì méng rú lái yīng zhèngděngjué zài dà zhòngzhōng zì rán
诸菩萨亦蒙如来、应、正等觉在大众中自然
huān xǐ chēngyángzàn tàn míng zì zhǒng xìng sè xiàng gōng dé
欢喜称扬赞叹名字、种姓、色相、功德。

rú yǒu pú sà suí bú dòng fó wéi pú sà shí suǒ xiū ér xué suǒ xíng ér
如有菩萨随不动佛为菩萨时所修而学、所行而

zhù xiū xíng bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo fù yǒu pú sà suí
住，修行般若波罗蜜多方便善巧。复有菩萨随

bǎochuáng pú sà děngsuǒ xiū ér xué suǒ xíng ér zhù xiū xíng bō rě bō
宝幢菩萨等所修而学、所行而住，修行般若波

luó mì duōfāngbiànshànqiǎo shì zhū pú sà suī yú wú shàngzhèngděng
罗蜜多方便善巧。是诸菩萨虽于无上正等

pú tí wèi dé bú tuì ér méng rú lái yīng zhèngděngjué zài dà zhòng
菩提未得不退，而蒙如来、应、正等觉在大众

zhōng zì rán huān xǐ chēngyángzàn tàn míng zì zhǒng xìng sè xiàng
中自然欢喜称扬赞叹名字、种姓、色相、

gōng dé
功德。

fù cì shànxiàn yǒuzhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，有诸菩萨行深般若波罗蜜

duō yú yī qiè fǎ wú shēng fǎ zhōng suī shēn xìn jiě ér wèizhèng dé
多，于一切法无生法⁵³中虽深信解，而未证得
wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ bì jìng kōng xìng suī shēn xìn jiě ér yú
无生法忍；于一切法毕竟空性虽深信解，而于
pú sà bú tuì zhuǎn dì wèi dé zì zài suī zhù zhū fǎ jiē jì jìng xìng ér
菩萨不退转地未得自在；虽住诸法皆寂静性，而
wèi dé rù bú tuì zhuǎn dì shì zhū pú sà yì méng rú lái yīng zhèng
未得入不退转地。是诸菩萨亦蒙如来、应、正
děng jué zài dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì
等觉在大众中自然欢喜称扬赞叹名字、
zhǒng xìng sè xiàng gōng dé
种姓、色相、功德。

shàn xiàn dāng zhī ruò zhū pú sà méng zhū rú lái yīng zhèng
“善现当知！若诸菩萨蒙诸如来、应、正

děng jué zài dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì
等觉在大众中自然欢喜称扬赞叹名字、
zhǒng xìng sè xiàng gōng dé shì zhū pú sà chāo èr shèng dì jìn dà
种姓、色相、功德，是诸菩萨超二乘地近大
pú tí huò yǐ dé shòu bú tuì zhuǎn jì huò jìn dāng shòu bú tuì zhuǎn
菩提，或已得受不退转记，或近当受不退转
jì。”

dì wǔ fēn fù zhǔ pǐn dì èr shí sān 第五分付嘱品第二十三

fù cì shàn xiàn ruò zhū pú sà wén shuō bō rě bō luó mì
“复次，善现，若诸菩萨闻说般若波罗蜜

duō suǒ yǒu yì qù shēn shēng xìn jiě wú huò wú yí bù mí bú
多所有义趣深生信解，无惑、无疑、不迷、不
mèn dàn zuò shì niàn rú fó suǒ shuō lǐ qù bì rán dìng fēi diān dǎo
闷，但作是念：‘如佛所说理趣，必然定非颠倒。’
shì zhū pú sà jué dìng dāng yú bú dòng fó suǒ jí zhū pú sà mó hē sà
是诸菩萨决定当于不动佛所及诸菩萨摩诃萨
suǒ guǎng wén bō rě bō luó mì duō yú shēn yì qù néng shēng xìn jiě
所，广闻般若波罗蜜多，于深义趣能生信解，

⁵³ 大正藏：性；永乐北藏及龙藏：法

jì xìn jiě yǐ qín xiū fàn xíng dāng dé zhù yú bú tuì zhuǎn dì zhù shì
既信解已勤修梵行，当得住于不退转地，住是
dì yǐ jí zhèng pú tí shàn xiàn dāng zhī ruò zhū pú sà dàn wén bō rě
地已疾证菩提。善现当知！若诸菩萨但闻般若
bō luó mì duō shàng huò wú biān gōng dé shèng lì kuàng shēn xìn jiě rú
波罗蜜多，尚获无边功德胜利，况深信解如
shuō xiū xíng shì zhū pú sà jìn yī qiè zhì ān zhù zhēn rú jí zhèng
说修行！是诸菩萨近一切智，安住真如，疾证
pú tí xuān shuō fǎ yào
菩提宣说法要。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán fǎ lí zhēn rú wú bié kě dé
尔时，善现便白佛言：“法离真如无别可得，
wéi shuō hé fǎ jìn yī qiè zhì ān zhù zhēn rú shéi zhèng pú tí shéi
为说何法近一切智，安住真如？谁证菩提？谁
shuō fǎ yào
说法要？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì fǎ lí zhēn rú dōu bù kě
佛告善现：“如是！如是！法离真如都不可
dé shuō hé děng fǎ jìn yī qiè zhì néng zhù zhēn rú jí zhèng pú
得，说何等法近一切智，能住真如，疾证菩
tí xuān shuō fǎ yào zhēn rú zì xìng shàng bù kě dé kuàng yǒu yú fǎ
提宣说法要？真如自性尚不可得，况有余法
néng yǒu suǒ zuò suí shì sù gù zuò rú shì shuō
能有所作！随世俗故作如是说。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，天帝释便白佛言：“如是般若波罗蜜多
lǐ qù shèn shēn jí nán xìn jiě ruò zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì
理趣甚深极难信解。若诸菩萨行深般若波罗蜜
duō suī zhī zhū fǎ jiē bù kě dé ér qiú wú shàng zhèng děng pú tí
多，虽知诸法皆不可得，而求无上正等菩提，
yù wèi yǒu qíng xuān shuō fǎ yào shèn wéi nán shì zhū pú sà zhòng wén shuō
欲为有情宣说法要甚为难事。诸菩萨众闻说
cǐ yǔ xīn bù chén mò wú huò wú yí bù mí bú mèn rú
此语，心不沉没、无惑、无疑、不迷、不闷，如
shì děng shì shèn wéi xī yǒu
是等事甚为希有。”

ěr shí shàn xiàn wèi dì shì yán rú rǔ suǒ shuō zhū pú sà
尔时，善现谓帝释言：“如汝所说‘诸菩萨

zhòngwén rú shì yǔ xīn bù chénmò wú huò wú yí bù mí
众闻如是语，心不沉没、无惑、无疑、不迷、
bú mèn rú shì děng shì shèn xī yǒu zhě jiāo shī jiā zhū pú sà
不闷，如是等事甚希有。’者，憍尸迦，诸菩萨
zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō guān fǎ jiē kōng dōu wú suǒ yǒu shéi
众行深般若波罗蜜多，观法皆空都无所有，谁
chén shéi mò shéi huò shéi yí shéi mí shéi mèn shì gù cǐ
沉、谁没、谁惑、谁疑、谁迷、谁闷？是故此
shì wèi wéi xī yǒu rán wéi yǒu qíng yú chī diān dǎo bù néng tōng dá zhū
事未为希有。然为有情愚痴颠倒，不能通达诸
fǎ jiē kōng gù qiú pú tí yù wèi xuān shuō fāng biàn shàn qiǎo fēi jí wéi
法皆空，故求菩提欲为宣说方便善巧，非极为
nán
难。”

tiān dì shì yán zūn zhě shàn xiàn zhū yǒu suǒ shuō wú bù yī kōng
天帝释言：“尊者善现诸有所说无不依空，
shì gù suǒ yán cháng wú zhì ài rú yǒu yǐ jiàn yǎng shè xū kōng ruò jìn
是故所言常无滞碍，如有以箭仰射虚空，若近
ruò yuǎn jù wú zhì ài
若远俱无滞碍。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán wǒ yǔ zūn zhě shàn xiàn suǒ shuō
时，天帝释便白佛言：“我与尊者善现所说，
wéi shùn rú lái shí yǔ fǎ yǔ yú fǎ suí fǎ wéi zhèng shuō yé
为顺如来实语、法语，于法随法，为正说耶？”

ěr shí shì zūn gào tiān dì shì rǔ yǔ shàn xiàn zhū yǒu suǒ yán
尔时，世尊告天帝释：“汝与善现诸有所言，
jiē shùn rú lái shí yǔ fǎ yǔ yú fǎ suí fǎ jiē wéi zhèng shuō
皆顺如来实语、法语，于法随法，皆为正说。
hé yǐ gù jiāo shī jiā jù shòu shàn xiàn suǒ yǒu biàn cái wú bù yī kōng
何以故？憍尸迦，具寿善现所有辩才无不依空
ér shī shè gù suǒ yǐ zhě hé jù shòu shàn xiàn guān yī qiè fǎ jiē bì
而施設故。所以者何？具寿善现观一切法皆毕
jìng kōng shàng bù dé bō rě bō luó mì duō kuàng dé néng xíng bō rě
竟空，尚不得般若波罗蜜多，况得能行般若
bō luó mì duō zhě shàng bù dé wú shàng zhèng děng pú tí kuàng dé
波罗蜜多者！尚不得无上正等菩提，况得
néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhě shàng bù dé yī qiè zhì zhì
能证无上正等菩提者！尚不得一切智智，

kuàng dé néngzhèng yī qiè zhì zhì zhě shàng bù dé zhēn rú kuàng dé
况得能证一切智智者！尚不得真如，况得
néngzhèngzhēn rú chéng rú lái zhě shàng bù dé wú shēngxìng kuàng dé
能证真如成如来者！尚不得无生性，况得
néngzhèng wú shēngxìngzhě shàng bù dé pú sà kuàng dé néngzhèng fó
能证无生性者！尚不得菩萨，况得能证佛
pú tí zhě shàng bù dé shí lì sì wú suǒ wèi kuàng dé néngchéng
菩提者！尚不得十力、四无所畏，况得能成
shí lì sì wú suǒ wèizhě shàng bù dé fǎ kuàng dé néngshuō fǎ
十力、四无所畏者！尚不得法，况得能说法
zhě
者！

jiāo shī jiā jù shòushànxiàn yú yī qiè fǎ zhù yuǎn lí zhù
“**憍尸迦，具寿善现于一切法住远离住、**
wú suǒ dé zhù bǐ zhū pú sà suǒ zhù bō rě bō luó mì duō wēi miào xíng
无所得住，比诸菩萨所住般若波罗蜜多微妙行
zhù bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán
住，百分不及一，千分不及一，乃至邬波尼杀昙
fēn yì bù jí yī jiāo shī jiā shì zhū pú sà suǒ zhù bō rě bō luó mì
分亦不及一。憍尸迦，是诸菩萨所住般若波罗蜜
duō wēi miào xíng zhù chú rú lái zhù yú yú pú sà jí zhū shēng wén
多微妙行住，除如来住，于余菩萨及诸声闻、
dú jué děng zhù wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào
独觉等住为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、
wéi shàng wéi wú shàng yǐ shì gù jiāo shī jiā ruò zhū pú sà yù yú
为上为无上。以是故，憍尸迦，若诸菩萨欲于
yī qiè yǒu qíng zhòng zhōng wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi
一切有情众中为最为胜、为尊为高、为妙为
wēi miào wéi shàng wéi wú shàng zhě dāng zhù bō rě bō luó mì duō
微妙、为上为无上者，当住般若波罗蜜多。”

ěr shí zhòng zhōng wú liàng wú shù sān shí sān tiān wén fǎ huān xǐ
尔时，众中无量无数三十三天闻法欢喜，
gè qǔ tiān shàng wēi miào xiāng huā fèng sǎn shì zūn jí zhū pú sà liù
各取天上微妙香⁵⁴华，奉散世尊及诸菩萨。六
bǎi bì chū jù cóng zuò qǐ yòu xī zhuó dì xiàng fó hé zhǎng fó shén
百苾刍俱从座起，右膝著地向佛合掌。佛神

⁵⁴ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

lì gù gè yú zhǎngzhōngwēimiàoxiāng huā zì rán yíngmǎn shì bì
力故，各于掌中微妙香⁵⁵华自然盈满。是苾
chúzhòngyǒngyuèhuān xǐ gè yǐ cǐ huā fèngsàn fó shàng jì sǎnhuā
刍众踊跃欢喜，各以此华奉散佛上，既散华
yǐ tóng fā yuànyán wǒ děng yòng sī shèngshàngēn lì yuàncháng ān
已同发愿言：“我等用斯胜善根力，愿常安
zhùshēnshēn bō rě bō luó mì duō wēimiàoxíngzhù sù qù wú shàngzhèng
住甚深般若波罗蜜多微妙行住，速趣无上正
děng pú tí
等菩提。”

ěr shí shì zūn jí biànwēixiào rú fó cháng fǎ cóng qí miàn
尔时，世尊即便微笑。如佛常法，从其面
ménfàngzhǒngzhǒngguāng qīnghuáng chì bái hóng zǐ bì lǜ jīn yín pō
门放种种光，青黄赤白红紫碧绿金银颇
zhī pángzhào wú biānzhū fó guó tǔ shàng zhì fàn shì xià chèfēng lún
胝，傍照无边诸佛国土，上至梵世下彻风轮，
jiàn fù huán lái rào fó yòuzhuàn jīng sān zā yǐ cóng dǐngshàng rù
渐复还来绕佛右转，经三匝已从顶上入。

shí ā nán tuó jí cóng zuò qǐ lǐ fó hé zhǎng bō yán shì
时，阿难陀即从座起，礼佛合掌白言：“世
zūn hé yīn hé yuán xiàn cǐ wēixiào
尊！何因何缘现此微笑？”

ěr shí fó gào ā nán tuó yán cǐ zhū bì chú yú dāng lái shì
尔时，佛告阿难陀言：“此诸苾刍于当来世
xīng yù jié zhōng jiē dé zuò fó tóng míng sǎnhuà jù zú shí hào shēng
星喻劫中皆得作佛，同名散华具足十号，声
wén sēng shù yī qiè jiē děng fó shòu yì děng èr shí qiān jié suí suǒ zhù
闻僧数一切皆等，佛寿亦等二十千劫，随所住
chù yǔ wǔ sè huā yóu cǐ yīn yuán gù wǒ wēixiào ruò zhū pú sà yù dé
处雨五色华，由此因缘故我微笑。若诸菩萨欲得
ān zhù zuì shèng zhù zhě dāng zhù bō rě bō luó mì duō ruò zhū pú sà
安住最胜住者，当住般若波罗蜜多；若诸菩萨
yù dé ān zhù rú lái zhù zhě dāng zhù bō rě bō luó mì duō qīng xǐ
欲得安住如来住者，当住般若波罗蜜多。庆喜
dāng zhī ruò zhū pú sà jīng jìn xiū xíng shēnshēn bō rě bō luó mì duō lìng
当知！若诸菩萨精进修行甚深般若波罗蜜多令

⁵⁵ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

jiū jìng zhě shì zhū pú sà xiān shì huò cóng rén zhōng mò yǐ huán shēng cǐ
究竟者，是诸菩萨先世或从人中没已还生此
chù huò cóng dǔ shǐ duō tiān shàng mò lái shēng rén jiān suǒ yǐ zhě hé
处，或从睹史多天上没来生人间。所以者何？

rú shì èr chù yì xíng bō rě bō luó mì duō fēi yú chù gù qīng xǐ dāng
如是二处易行般若波罗蜜多，非余处故。庆喜当
zhī rú lái xiàn jiàn ruò zhū pú sà jīng jìn xiū xíng shēn shēn bō rě bō luó
知！如来现见，若诸菩萨精进修行甚深般若波罗
mì duō yú shēn mìng cái wú suǒ gù zhě dìng yú wú shàng zhèng
蜜多，于身、命、财无所顾者，定于无上正
děng pú tí dé bú tuì zhuǎn
等菩提得不退转。

fù cì qīng xǐ ruò zhū pú sà tīng wén shòu chí dú sòng
“复次，庆喜，若诸菩萨听闻、受持、读诵、
shū xiě shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì xiàn quàn dǎo zàn lì
书写甚深般若波罗蜜多，示现、劝导、赞励、
qīng xǐ zhù pú sà shèng shàn nán zǐ děng shì zhū pú sà céng yú guò qù
庆喜住菩萨乘善男子等，是诸菩萨曾于过去
wú liàng fó suǒ zhòng zhū shàn gēn fēi wéi shēng wén dú jué děng suǒ
无量佛所种诸善根，非唯声闻、独觉等所。

fù cì qīng xǐ ruò zhū pú sà xiū xué bō rě bō luó mì duō
“复次，庆喜，若诸菩萨修学般若波罗蜜多，
bù jīng bú bù shòu chí dú sòng xì niàn sī wéi ruò fǎ ruò
不惊不怖，受持、读诵、系念、思惟，若法、若
yì ruò wén ruò yì jiē shàn tōng dá suí shùn xiū xíng shì zhū pú sà
义、若文、若意皆善通达随顺修行，是诸菩萨
zé wéi xiàn jiàn wǒ děng rú lái yīng zhèng děng jué
则为现见我等于如来、应、正等觉。

fù cì qīng xǐ ruò zhū pú sà wén shuō rú shì shēn shēn bō
“复次，庆喜，若诸菩萨闻说如是甚深般
rě bō luó mì duō suǒ yǒu yì qù shēn shēng xìn jiě bù shēng huǐ bàng
若波罗蜜多所有义趣深生信解，不生毁谤，
bù kě jǔ huài shì zhū pú sà yǐ céng gòng yǎng wú liàng zhū fó yú zhū
不可沮坏，是诸菩萨已曾供养无量诸佛，于诸
fó suǒ duō zhòng shàn gēn yì wéi wú liàng shàn yǒu suǒ shè
佛所多种善根，亦为无量善友所摄。

fù cì qīng xǐ ruò zhū yǒu qíng néng yú rú lái yīng zhèng
“复次，庆喜，若诸有情能于如来、应、正

děng jué shèng fú tián suǒ zhòng zhū shàn gēn suī dìng dāng dé huò shēng wén
等觉胜福田所种诸善根，虽定当得或声闻
guǒ huò dú jué guǒ huò rú lái guǒ ér zhèng wú shàng zhèng děng pú
果、或独觉果、或如来果，而证无上正等菩
tí yào yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn yì qù shàn dá wú ài jīng
提，要于般若波罗蜜多甚深义趣善达无碍，精
jìn xiū xíng zhū pú sà xíng lìng jí yuán mǎn
进修行诸菩萨行令极圆满。

shì gù qìng xǐ wǒ yǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng
“是故，庆喜，我以般若波罗蜜多甚深经
diǎn fù zhǔ yú rǔ yīng zhèng shòu chí dú sòng tōng lì mò lìng wàng
典付嘱于汝，应正受持、读诵、通利，莫令忘
shī qìng xǐ dāng zhī chú cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn
失。庆喜当知！除此般若波罗蜜多甚深经典，
shòu chí zhū yú wǒ suǒ shuō fǎ shè yǒu wàng shī qí zuì shàng qīng ruò yú
受持诸余我所说法设有忘失，其罪尚轻。若于
bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn bú shàn shòu chí xià zhì yī jù
般若波罗蜜多甚深经典不善受持，下至一句
yǒu suǒ wàng shī qí zuì shèn zhòng qìng xǐ dāng zhī ruò yú bō rě
有所忘失，其罪甚重。庆喜当知！若于般若
bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn xià zhì yī jù néng shàn shòu chí bú wàng
波罗蜜多甚深经典，下至一句能善受持不忘
shī zhě huò fú wú liàng ruò yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn
失者，获福无量。若于般若波罗蜜多甚深经典
bú shàn shòu chí xià zhì yī jù yǒu wàng shī zhě suǒ huò zhòng zuì tóng
不善受持，下至一句有忘失者，所获重罪同
qián fú liàng shì gù qìng xǐ wǒ yǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn
前福量。是故，庆喜，我以般若波罗蜜多甚深
jīng diǎn yīn qín fù rǔ dāng zhèng shòu chí dú sòng tōng lì rú
经典殷勤付汝，当正受持、读诵、通利、如
lǐ sī wéi guǎng wèi tā shuō fēn bié kāi shì lìng shòu chí zhě jiū jìng
理思惟、广为他说，分别开示，令受持者究竟
jiě liǎo wén yì yì qù suǒ yǐ zhě hé ruò zhū pú sà yú shēn bō rě
解了文义意趣。所以者何？若诸菩萨于深般若
bō luó mì duō shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì rú lǐ sī wéi
波罗蜜多受持、读诵、究竟通利、如理思惟、
guǎng wèi tā shuō fēn bié kāi shì lìng qí yì liǎo shì zhū pú sà zé wéi
广为他说，分别开示令其易了，是诸菩萨则为

shòu chí guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shènshēn fǎ zàng guǎngwèi
受持过去、未来、现在诸佛甚深法藏，广为
yǒuqíng xuānshuō kāi shì
有情宣说开示。

qìng xǐ dāng zhī ruò yǒuqíng lèi qǐ yīn jìng xīn xiàn yú wǒ
“庆喜当知！若有情类起殷净心，现于我
suǒ yù chí zhǒngzhǒngshàngmiào gòng jù gòngyǎnggōngjìng wú xiè juànzhě
所欲持种种上妙供具供养恭敬无懈倦者，
dāng yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng
当于般若波罗蜜多至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎngwèiyǒuqíng fēn bié jiě shuō huò fù
勤修学、如理思惟，广为有情分别解说，或复
shū xiě zhǒngzhǒngzhuāngyán gòngyǎnggōngjìng wù dé zàn shě qìng xǐ
书写种种庄严，供养恭敬勿得暂舍。庆喜
dāng zhī ruò zhū pú sà gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tànshènshēn bō
当知！若诸菩萨供养恭敬、尊重赞叹甚深般
rě bō luó mì duō zé wéixiànqiángòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn
若波罗蜜多，则为现前供养恭敬、尊重赞叹
wǒ jí shí fāngsān shì zhū fó qìng xǐ dāng zhī ruò zhū pú sà wénshēn
我及十方三世诸佛。庆喜当知！若诸菩萨闻深
bō rě bō luó mì duō qǐ yīn jìng xīn gōngjìng ài yào jí yú guò qù wèi
般若波罗蜜多，起殷净心恭敬爱乐，即于过去未
lái xiàn zài zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí qǐ yīn jìng xīn gōngjìng ài
来现在诸佛无上正等菩提，起殷净心恭敬爱
yào qìng xǐ rǔ ruò ài yào yú wǒ bù shě yú wǒ yì dāng ài yào
乐。庆喜，汝若爱乐于我、不舍于我，亦当爱乐、
bù shě bō rě bō luó mì duōshènshēn jīng diǎn xià zhì yī jù wù lìng
不舍般若波罗蜜多甚深经典，下至一句勿令
wàng shī
忘失。

qìng xǐ wǒ shuō rú shì bō rě bō luó mì duōshènshēn jīng diǎn
“庆喜，我说如是般若波罗蜜多甚深经典
fù zhǔ yīn yuán shè jīng yī jié nǎi zhì jìng qié shā shù dà jié yì bù néng
付嘱因缘，设经一劫乃至殄伽沙数大劫亦不能
jìn jǔ yào yán zhī rú wǒ jì shì rǔ děng dà shī shènshēn bō rě
尽。举要言之，如我既是汝等大师，甚深般若
bō luó mì duōdāng zhī yì shì rǔ děng dà shī rú sān shì fó shì zhūtiān
波罗蜜多当知亦是汝等大师，如三世佛是诸天、

rén ā sù luò děng wú shàng dà shī shēnshēn bō rě bō luó mì duō
人、阿素洛等无上大师，甚深般若波罗蜜多
dāng zhī yì shì shì jiāntiān rén ā sù luò děng wú shàng dà shī rǔ
当知亦是世间天、人、阿素洛等无上大师。汝
děngtiān rén ā sù luò děng jìngzhòng yú wǒ yì dāng jìngzhòng shèn
等天、人、阿素洛等敬重于我，亦当敬重甚
shēn bō rě bō luó mì duō shì gù qìng xǐ wǒ yǐ wú liàng shàn qiǎo
深般若波罗蜜多。是故，庆喜，我以无量善巧
fāngbiàn fù rǔ bō rě bō luó mì duō shēnshēn jīng diǎn rǔ dāng shòu chí
方便付汝般若波罗蜜多甚深经典，汝当受持
wú lìng wàng shī wǒ jīn chí cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō duì zhū
无令忘失。我今持此甚深般若波罗蜜多，对诸
tiān rén ā sù luò děng wú liàng dà zhòng fù zhǔ yú rǔ yīngzhèng
天、人、阿素洛等无量大众付嘱于汝，应正
shòu chí wù lìng wàng shī qìng xǐ wǒ jīn shí yángào rǔ zhū yǒu jìng
受持勿令忘失。庆喜，我今实言告汝，诸有净
xìn shàn nán zǐ děng ruò yù bù shě fó fǎ sēngbǎo sān shì zhū
信善男子等，若欲不舍佛、法、僧宝、三世诸
fó wú shàng pú tí dìng bù yīng shě shēnshēn bō rě bō luó mì duō rú
佛无上菩提，定不应舍甚深般若波罗蜜多，如
shì míng wéi wǒ děng zhū fó jiào jiè jiào shòu zhū dì zǐ fǎ
是名为我等诸佛教诫教授诸弟子法。

qìng xǐ dāng zhī ruò yǒu ài yào tīng wén bō rě bō luó mì duō
“庆喜当知！若有爱乐听闻般若波罗蜜多，
shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō
受持、读诵、究竟通利、如理思惟、书写、解说，
jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé zhū fó wú shàng
疾证无上正等菩提。所以者何？诸佛无上
zhèng děng pú tí jiē yī bō rě bō luó mì duō ér dé shēng gù shì gù
正等菩提，皆依般若波罗蜜多而得生故。是故，
qìng xǐ ruò zhū pú sà yù dé wú shàng zhèng děng pú tí dāng qín jīng
庆喜，若诸菩萨欲得无上正等菩提，当勤精
jìn xiū xué bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō
进修学般若波罗蜜多。所以者何？甚深般若波
luó mì duō shì zhū pú sà mó hē sà mǔ néng lìng pú sà jí zhèng pú tí
罗蜜多是诸菩萨摩诃萨母，能令菩萨疾证菩提。

qìng xǐ dāng zhī ruò zhū pú sà fǎ yù miè shí hù chí bō rě
“庆喜当知！若诸菩萨法欲灭时，护持般若

bō luó mì duō zé wéi hù chí sān shì zhū fó yī qiè zhì zhì yì wéi hù
波罗蜜多，则为护持三世诸佛一切智智，亦为护
chí sān shì zhū fó wú shàng fǎ zàng
持三世诸佛无上法藏。

qìng xǐ dāng zhī ruò zhū pú sà qín xué liù zhǒng bō luó mì duō
“庆喜当知！若诸菩萨勤学六种波罗蜜多，

jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí shì gù qìng xǐ wǒ yǐ liù zhǒng
疾证无上正等菩提。是故，庆喜，我以六种

bō luó mì duō gèng fù zhǔ rǔ dāng zhèng shòu chí wù lìng wàng shī suǒ
波罗蜜多更付嘱汝，当正受持勿令忘失。所

yǐ zhě hé rú shì liù zhǒng bō luó mì duō shì sān shì fó wú jìn fǎ
以者何？如是六种波罗蜜多是三世佛无尽法

zàng qìng xǐ dāng zhī shí fāng sān shì zhū fó shì zūn suǒ shuō fǎ yào
藏。庆喜当知！十方三世诸佛世尊所说法要，

jiē shì liù zhǒng bō luó mì duō wú jìn fǎ zàng zhī suǒ liú chū shí fāng sān
皆是六种波罗蜜多无尽法藏之所流出。十方三

shì fó jí dì zǐ jiē yī rú shì wú jìn fǎ zàng jīng qín xiū xué yǐ
世佛及弟子，皆依如是无尽法藏精勤修学，已、

zhèng dāng zhèng wú shàng pú tí yǐ zhèng dāng rù wú yú niè
正、当证无上菩提，已、正、当入无余涅

pán
槃。

fù cì qìng xǐ jiǎ shǐ rǔ wèi shēng wén chéng rén shuō shēng
“复次，庆喜，假使汝为声闻乘人说声

wén fǎ yóu cǐ fǎ gù sān qiān dà qiān shì jiè yǒu qíng yī qiè jiē dé ā
闻法，由此法故三千大千世界有情一切皆得阿

luó hàn guǒ yóu wèi wèi wǒ zuò dì zǐ shì wǒ yú rǔ shì wèi shèn suí xǐ
罗汉果，犹未为我作弟子事，我于汝事未甚随喜。

rǔ ruò néng wèi pú sà chéng rén xuān shuō yī jù shēn shēn bō rě bō luó
汝若能为菩萨乘人宣说一句甚深般若波罗

mì duō xiāng yìng zhī fǎ jí míng wèi wǒ zuò dì zǐ shì wǒ yú cǐ shì
蜜多相应之法，即名为我作弟子事，我于此事

shēn shēng suí xǐ
深生随喜。

fù cì qìng xǐ jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng
“复次，庆喜，假使三千大千世界一切有情

jù shí zhèng dé ā luó hàn guǒ bǐ suǒ chéng jiù shī jiè xiū xìng zhū
俱时证得阿罗汉果，彼所成就施、戒、修性诸

fú yè shì yú yì yún hé nìngwéiduōfǒu
福业事。于意云何？宁为多不？”

qìng xǐ duìyuē shènduō shì zūn
庆喜对曰：“甚多！世尊！”

fó gàoqìng xǐ ruò yǒushēngwén néng wéi pú sà xuānshuō bō
佛告庆喜：“若有声闻能为菩萨宣说般

rě bō luó mì duōxiāngyìng zhī fǎ jīng yī zhòu yè zhǎnzhuǎn nǎi zhì jīng
若波罗蜜多相应之法，经一昼夜展转乃至经

tán zhǐ qǐng shì shēngwén rén suǒ huò fú jù shènduō yú qián hé yǐ gù
弹指顷，是声闻人所获福聚甚多于前。何以故？

cǐ shēngwén rén suǒ huò fú jù chāoguò yī qiè shēngwén dú jué zhū
此声闻人所获福聚，超过一切声闻、独觉诸

shàngēn gù
善根故。

fù cì qìng xǐ ruò yǒu pú sà wéi shēngwén rén shuō shēng
“复次，庆喜，若有菩萨为声闻人说声

wén fǎ jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒuqíng yóu cǐ fǎ gù xī
闻法，假使三千大千世界一切有情由此法故悉

jiē zhèng dé ā luó hàn guǒ yú yì yún hé rú shì pú sà suǒ huò fú
皆证得阿罗汉果。于意云何？如是菩萨所获福

jù nìngwéiduōfǒu
聚宁为多不？”

qìng xǐ duìyuē shènduō shì zūn
庆喜对曰：“甚多！世尊！”

fó gàoqìng xǐ ruò yǒu pú sà wéi zhū yǒuqíng xuānshuō bō rě
佛告庆喜：“若有菩萨为诸有情宣说般若

bō luó mì duōxiāngyìng zhī fǎ jīng yī zhòu yè zhǎnzhuǎn nǎi zhì jīng tán
波罗蜜多相应之法，经一昼夜展转乃至经弹

zhǐ qǐng rú shì pú sà suǒ huò fú jù shènduō yú qián hé yǐ gù
指顷，如是菩萨所获福聚甚多于前。何以故？

shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng fǎ shī chāoguò yī qiè shēngwén
甚深般若波罗蜜多相应法施，超过一切声闻、

dú jué xiāngyìng fǎ shī jí bǐ èr shèng zhū shàngēn gù qìng xǐ dāng zhī
独觉相应法施及彼二乘诸善根故。庆喜当知！

ruò zhū pú sà chéng jiù yì niàn rú shì shàngēn fù yú wú shàng zhèng
若诸菩萨成就忆念如是善根，复于无上正

děng pú tí yǒu tuì zhuǎnzhě wú yǒu shì chù
等菩提有退转者，无有是处。”

dì wǔ fēnjiàn bú dòng fó pǐn dì èr shí sì
第五分见不动佛品第二十四

ěr shí rú lái sì zhòngwéirào zànshuō bō rě bō luó mì duō
尔时，如来四众围绕，赞说般若波罗蜜多，
fù ā nán tuó lìng shòu chí yǐ fù yú yī qiè bì chū bì chū ní wū
付阿难陀令受持已，复于一切苾刍、苾刍尼、
bō suǒ jiā wū bō sī jiā tiān lóng yào chā jiàn dá fù dēng dà
波索迦、邬波斯迦、天、龙、药叉、健达缚等大
zhòng huì zhōng xiàn shén tōng lì lìng zhòng jiē jiàn bú dòng rú lái yīng
众会中现神通力，令众皆见不动如来、应、
zhèng děng jué shēng wén pú sà dà zhòng wéi rào wèi rú dà hǎi bù
正等觉，声闻、菩萨大众围绕，为如大海不
kě dòng huì xuān shuō zhèng fǎ jí jiàn bǐ tǔ yán jìng zhī xiàng qí shēng
可动会宣说正法，及见彼土严净之相。其声
wén sēng jiē ā luó hàn zhū lòu yǐ jìn wú fù fán nǎo dé zhēn zì zài
闻僧皆阿罗汉，诸漏已尽无复烦恼，得真自在
xīn shàn jiě tuō huì shàn jiě tuō rú tiáo huì mǎ yì rú dà lóng yǐ
心善解脱、慧善解脱，如调慧马亦如大龙，已
zuò suǒ zuò yǐ bàn suǒ bàn qì zhū zhòng dàn dài dé jǐ lì jìn zhū yǒu
作所作已办所办，弃诸重担速得己利，尽诸有
jié zhèng zhī jiě tuō zhì xīn zì zài dì yī jiū jìng qí pú sà sēng yī
结正知⁵⁶解脱，至心自在第一究竟。其菩萨僧一
qiè jiē shì zhòng wàng suǒ shí dé tuó luó ní jí wú ài biàn chéng jiù
切皆是众望所识，得陀罗尼及无碍辩，成就
wú liàng bù kě sī yì bù kě chēng liáng wēi miào gōng dé fó shè shén
无量不可思议、不可称量微妙功德。佛摄神
lì lìng cǐ sì zhòng tiān lóng yào chā jiàn dá fù dēng bú fù
力，令此四众、天、龙、药叉、健达缚等不复
jiàn bǐ bú dòng rú lái yīng zhèng děng jué shēng wén pú sà jí
见彼不动如来、应、正等觉、声闻、菩萨及
yú dà zhòng bìng bǐ fó tǔ yán jìng zhī xiàng bǐ fó zhòng huì jí yán jìng
余大众并彼佛土严净之相。彼佛众会及严净
tǔ jiē fēi cǐ tǔ yǎng ēn suǒ zhào suǒ yǐ zhě hé fó shè shén lì yú
土皆非此土眼根所照。所以者何？佛摄神力，于

⁵⁶ 大正藏：智；永乐北藏及龙藏：知

bǐ yuǎnjìng wú jiànyuán gù
彼 远 境 无 见 缘 故。

ěr shí fó gào ā nántuóyán bú dòng rú lái yīng zhèng
尔 时 ， 佛 告 阿 难 陀 言 ： “ 不 动 如 来 、 应 、 正
děngjué guó tǔ zhòng huì rǔ gèngjiàn fǒu
等 觉 国 土 众 会 ， 汝 更 见 不 ？ ”

ā nántuóyán wǒ bú fù jiàn bǐ shì fēi cǐ yǎnsuǒxíngjìng
阿 难 陀 言 ： “ 我 不 复 见 彼 事 ， 非 此 眼 所 行 境
gù
故 。”

shí fó fù gào ā nántuóyán rú bǐ rú lái zhòng huì guó tǔ
时 ， 佛 复 告 阿 难 陀 言 ： “ 如 彼 如 来 众 会 国 土
fēi cǐ tǔ yǎnsuǒxíngjìng jiè dāng zhī zhū fǎ yì fù rú shì fēi yǎngēn
非 此 土 眼 所 行 境 界 ， 当 知 诸 法 亦 复 如 是 ， 非 眼 根
děngsuǒxíngjìng jiè qīng xǐ dāng zhī fǎ bù xíng fǎ fǎ bú jiàn fǎ
等 所 行 境 界 。 庆 喜 当 知 ！ 法 不 行 法 ， 法 不 见 法 ，
fǎ bù zhī fǎ fǎ bú zhèng fǎ qīng xǐ dāng zhī yī qiè fǎ xìng wú
法 不 知 法 ， 法 不 证 法 。 庆 喜 当 知 ！ 一 切 法 性 无
néng xíng zhě wú néng jiàn zhě wú néng zhī zhě wú néng zhèng zhě
能 行 者 、 无 能 见 者 、 无 能 知 者 、 无 能 证 者 、
wú dòng wú zuò suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè fǎ jiē wú zuò yòng
无 动 、 无 作 。 所 以 者 何 ？ 以 一 切 法 皆 无 作 用 ，
néng qǔ suǒ qǔ jù rú xū kōng xìng yuǎn lí gù yī yī qiè fǎ bù
能 取 、 所 取 俱 如 虚 空 ， 性 远 离 故 ； 以 一 切 法 不
kě sī yì néng suǒ sī yì jiē rú huàn shì xìng yuǎn lí gù yī
可 思 议 ， 能 、 所 思 议 皆 如 幻 士 ， 性 远 离 故 ； 以
yī qiè fǎ wú zuò shòu zhě rú guāng yǐng děng bù jiān shí gù qīng
一 切 法 无 作 、 受 者 ， 如 光 影 等 ， 不 坚 实 故 。 庆
xǐ dāng zhī ruò zhū pú sà néng rú shì xíng míng xíng bō rě bō luó mì
喜 当 知 ！ 若 诸 菩 萨 能 如 是 行 ， 名 行 般 若 波 罗 蜜
duō yú zhū fǎ xiàng wú suǒ zhí zhuó ruò zhū pú sà néng rú shì xué
多 ， 于 诸 法 相 无 所 执 著 ； 若 诸 菩 萨 能 如 是 学 ，
míng xué bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú suǒ qǔ shě
名 学 般 若 波 罗 蜜 多 ， 于 一 切 法 无 所 取 舍 。

qīng xǐ dāng zhī ruò zhū pú sà yù dé yī qiè bō luó mì duō
“ 庆 喜 当 知 ！ 若 诸 菩 萨 欲 得 一 切 波 罗 蜜 多 ，
sù jí yuán mǎn zhì yī qiè fǎ jiū jìng bǐ àn yīng xué bō rě bō luó mì
速 疾 圆 满 至 一 切 法 究 竟 彼 岸 ， 应 学 般 若 波 罗 蜜

duō suǒ yǐ zhě hé rú shì xuézhě yú zhū xuézhōng wéi zuì wéishèng
多。所以者何？如是学者于诸学中为最为胜、
wéi zūn wéigāo wéimiào wéiwēimiào wéishàng wéi wú shàng lì yì
为尊为高、为妙为微妙、为上为无上，利益
ān lè yī qiè shì jiān qìng xǐ dāng zhī ruò zhū pú sà néng rú shì xué
安乐一切世间。庆喜当知！若诸菩萨能如是学，
wú yī hù zhě wèizuò yī hù zhū fó shì zūn kāi xǔ chēngzàn xiū xué bō
无依怙者为作依怙，诸佛世尊开许称赞修学般
rě bō luó mì duō qìng xǐ dāng zhī zhū fó pú sà xué cǐ xué yǐ ān zhù
若波罗蜜多。庆喜当知！诸佛菩萨学此学已安住
cǐ zhōng néng yǐ yòushǒu ruò yòu zú zhǐ jǔ qǔ sānqiān dà qiān shì jiè
此中，能以右手若右足指，举取三千大千世界，
zhì zhì tā fāng huò huán běn chù qí zhōng yǒu qíng bù zhī bù jué wú
掷置他方或还本处，其中有情不知、不觉、无
sǔn wú bù suǒ yǐ zhě hé shènshēn bō rě bō luó mì duō gōng dé
损、无怖。所以者何？甚深般若波罗蜜多功德
wēi lì bù kě sī yì guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jí zhū pú sà xué
威力不可思议。过去未来现在诸佛及诸菩萨，学
cǐ bō rě bō luó mì duō yú qù lái jīn jí wú wéi fǎ xī jiē
此般若波罗蜜多，于去、来、今及无为法，悉皆
huò dé wú ài zhì jiàn shì gù qìng xǐ wǒ shuō néng xué shènshēn bō
获得无碍智见。是故，庆喜，我说能学甚深般
rě bō luó mì duō yú zhū xuézhōng wéi zuì wéishèng wéi zūn wéigāo
若波罗蜜多，于诸学中为最为胜、为尊为高、
wéimiào wéiwēimiào wéishàng wéi wú shàng
为妙为微妙、为上为无上。

qìng xǐ dāng zhī zhū yǒu yù qǔ shènshēn bō rě bō luó mì duō
“庆喜当知！诸有欲取甚深般若波罗蜜多
liàng biān jì zhě rú yú chī zhě yù qǔ xū kōng liàng jí biān jì hé
量、边际者，如愚痴者欲取虚空量及边际。何
yǐ gù shènshēn bō rě bō luó mì duō gōng dé wú liàng wú biān jì
以故？甚深般若波罗蜜多功德无量、无边际
gù qìng xǐ dāng zhī wǒ zhōng bù shuō shènshēn bō rě bō luó mì duō
故。庆喜当知！我终不说甚深般若波罗蜜多，
rú míng shēndēng yǒu liàng biān jì suǒ yǐ zhě hé míng jù wén
如名、身等有量、边际。所以者何？名句、文
shēn shì yǒu liàng fǎ shènshēn bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì fēi
身是有量法，甚深般若波罗蜜多功德胜利非

yǒuliàng fǎ fēi míng shēnděngnéngliáng bō rě bō luó mì duōgōng dé
有量法，非名、身等能量般若波罗蜜多功德
shèng lì yì fēi bō rě bō luó mì duōgōng dé shèng lì shì bǐ suǒ
胜利，亦非般若波罗蜜多功德胜利是彼所
liáng 量。”

jù shòuqìng xǐ biàn bó fó yán hé yīn yuán gù shènsēn bō
具寿庆喜便白佛言：“何因缘故，甚深般
rě bō luó mì duōshuōwéi wú liàng
若波罗蜜多说为无量？”

fó gàoqìng xǐ shènsēn bō rě bō luó mì duōxìng wú jìn gù
佛告庆喜：“甚深般若波罗蜜多性无尽故、
xìngyuǎn lí gù shuōwéi wú liàng qìng xǐ dāng zhī sān shì zhū fó jiē xué
性远离故说为无量。庆喜当知！三世诸佛皆学
bō rě bō luó mì duō jiū jìng yuán mǎn zhèng dé wú shàng zhèng děng pú
般若波罗蜜多，究竟圆满证得无上正等菩
tí wèi zhū yǒu qíng xuān shuō kāi shì ér cǐ bō rě bō luó mì duō cháng
提，为诸有情宣说开示，而此般若波罗蜜多常
wú miè jìn suǒ yǐ zhě hé shènsēn bō rě bō luó mì duō rú tài xū
无灭⁵⁷尽。所以者何？甚深般若波罗蜜多如太虚
kōng bù kě jìn gù zhū yǒu yù jìn shènsēn bō rě bō luó mì duō zé wéi
空不可尽故，诸有欲尽甚深般若波罗蜜多则为
yù jìn xū kōng biān jì shì gù qìng xǐ shènsēn bō rě bō luó mì
欲尽虚空边际。是故，庆喜，甚深般若波罗蜜
duōshuōwéi wú jìn yóu wú jìn gù shuōwéi wú liàng
多说为无尽，由无尽故说为无量。”

ěr shí shàn xiàn zuò shì niàn yán cǐ chù shènsēn wǒ dāng
尔时，善现作是念言：“此处甚深，我当
wèn fó
问佛。”

zuò shì niàn yǐ biàn bó fó yán shènsēn bō rě bō luó mì duō
作是念已，便白佛言：“甚深般若波罗蜜多，
rú lái hé gù shuōwéi wú jìn
如来何故说为无尽？”

fó gào shàn xiàn shènsēn bō rě bō luó mì duō yóu rú xū kōng
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多犹如虚空

⁵⁷ 大正藏：减；永乐北藏及龙藏：灭

bù kě jìn gù
不可尽故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà yīn fā bō rě bō
具寿善现复白佛言：“云何菩萨引发般若波

luó mì duō
罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà zhòngyīngguānzhū sè shòu xiǎng
佛告善现：“诸菩萨众应观诸色、受、想、

xíng shí jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān wú míng
行、识皆无尽故，引发般若波罗蜜多，应观无明

nǎi zhì lǎo sǐ jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō rú shì
乃至老死皆无尽故，引发般若波罗蜜多。如是，

shànxiàn zhū pú sà zhòngyīngzuò rú shì yīn fā bō rě bō luó mì duō
善现，诸菩萨众应作如是引发般若波罗蜜多。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà zhòng rú shì guānchá shí èr yuán qǐ yuǎn
善现当知！诸菩萨众如是观察十二缘起远

lí èr biān rú shì guānchá shí èr yuán qǐ wú zhōng wú biān shì zhū
离二边。如是观察十二缘起无中无边，是诸

pú sà bú gòngmiào guān wèiyào ān zuòmiào pú tí zuò fāngnéng rú
菩萨不共妙观，谓要安坐妙菩提座，方能如

shì rú shí guānchá shí èr yuán qǐ lǐ qù shèshēn rú tài xū kōng bù
是如实观察十二缘起、理趣甚深如太虚空不

kě jìn gù biànnéngzhèng dé yī qiè zhì zhì shànxiàndāng zhī ruò
可尽故，便能证得一切智智。善现当知！若

zhū pú sà yǐ rú xū kōng wú jìn xíngxiàng xíngshēn bō rě bō luó mì duō
诸菩萨以如虚空无尽行相，行深般若波罗蜜多，

rú shí guānchá shí èr yuán qǐ bú duòshēngwén jí dú jué dì jí
如实观察十二缘起，不堕声闻及独觉地，疾

zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
证无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà zhòng ruò yú wú shàngzhèngděng
“善现当知！诸菩萨众若于无上正等

pú tí yǒu tuì zhuǎnzhě jiē yóu bù yī rú shì zuò yì fāngbiànshànqiǎo
菩提有退转者，皆由不依如是作意方便善巧，

bù rú shí zhī zhū pú sà zhòng xíngshēn bō rě bō luó mì duō yún hé yīng
不如实知诸菩萨众行深般若波罗蜜多，云何应

yǐ wú jìn xíngxiàng yīn fā bō rě bō luó mì duō rú shí guānchá shí èr
以无尽行相引发般若波罗蜜多，如实观察十二

yuán qǐ shànxiàndāng zhī zhū pú sà zhòng ruò yú wú shàng zhèngděng
缘起？善现当知！诸菩萨众若于无上正等
pú tí yǒu tuì zhuǎnzhě jiē yóuyuǎn lí yīn fā bō rě bō luó mì duō
菩提有退转者，皆由远离引发般若波罗蜜多
fāngbiànshànqiǎo shànxiàndāng zhī zhū pú sà zhòng ruò yú wú shàng
方便善巧。善现当知！诸菩萨众若于无上
zhèngděng pú tí bú tuì zhuǎnzhě yī qiè jiē yī yīn fā bō rě bō luó
正等菩提不退转者，一切皆依引发般若波罗
mì duō fāngbiànshànqiǎo shì zhū pú sà yóu yī rú shì fāngbiànshànqiǎo
蜜多方便善巧。是诸菩萨由依如是方便善巧，
xíngshēn bō rě bō luó mì duō yǐ rú xū kōng wú jìn xíngxiàng rú shí
行深般若波罗蜜多，以如虚空无尽行相，如实
guānchá shí èr yuán qǐ rú shì guānchá yuán qǐ fǎ shí bú jiànyǒu fǎ
观察十二缘起，如是观察缘起法时，不见有法
wú yīn ér shēng bú jiànyǒu fǎ xìngxiàng chángzhù bú jiànyǒu fǎ yǒuzuò
无因而生，不见有法性相常住，不见有法有作
shòuzhě shì zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō yǐ rú xū kōng
受者。是诸菩萨行深般若波罗蜜多，以如虚空
wú jìn xíngxiàng rú shí guānchá shí èr yuán qǐ yīn fā bō rě bō luó
无尽行相，如实观察十二缘起，引发般若波罗
mì duō néng jí zhèng dé yī qiè zhì zhì
蜜多，能疾证得一切智智。

shànxiàndāng zhī ruò shí pú sà rú shí guānchá shí èr yuán
“善现当知！若时菩萨如实观察十二缘
qǐ yīn fā bō rě bō luó mì duō shì shí pú sà dōu bú jiàn sè shòu
起，引发般若波罗蜜多，是时菩萨都不见色、受、
xiǎng xíng shí bú jiàn cǐ fó shì jiè bú jiàn bǐ fó shì jiè bú
想、行、识，不见此佛世界，不见彼佛世界，不
jiànyǒu fǎ néngjiàn cǐ bǐ zhū fó shì jiè ruò zhū pú sà néng rú shì xíng
见有法能见此彼诸佛世界。若诸菩萨能如是行
shènsēn bō rě bō luó mì duō shì shí è mó jí shēng yōunǎo rú zhòng
甚深般若波罗蜜多，是时恶魔极生忧恼如中
dú jiàn pì rú yǒurén fù mǔ cù sàngshēn xīn kǔ tòng è mó yì ěr
毒箭，譬如有人父母卒丧身心苦痛，恶魔亦尔。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán wéi yī è mó jiàn zhū pú sà
具寿善现便白佛言：“为一恶魔见诸菩萨
xíngshēn bō rě bō luó mì duō jí shēng yōunǎo rú zhòng dú jiàn wéi
行深般若波罗蜜多，极生忧恼如中毒箭，为

biànsānqiān dà qiān shì jiè yī qiè è mó jiē yì rú shì
遍三千大千世界一切恶魔皆亦如是？”

fó gào shàn xiàn biàn mǎn sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè è mó
佛告善现：“遍满三千大千世界一切恶魔，

jiàn zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō jí shēng yōu nǎo rú zhōng
见诸菩萨行深般若波罗蜜多，极生忧恼如中

dú jiàn gè yú běn zuò bù néng zì ān suǒ yǐ zhě hé ruò zhū pú sà
毒箭，各于本座不能自安。所以者何？若诸菩萨

zhù shēn bō rě bō luó mì duō shì jiān tiān rén ā sù luò děng sì
住深般若波罗蜜多，世间天、人、阿素洛等伺

qiú qí duǎn jiē bù néng dé yì fù bù néng rǎo luàn tuì huài shì gù
求其短皆不能得，亦复不能扰乱退坏。是故，

shàn xiàn ruò zhū pú sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí dāng qín
善现，若诸菩萨欲证无上正等菩提，当勤

ān zhù shēn shēn bō rě bō luó mì duō ruò zhū pú sà néng qín ān zhù shēn
安住甚深般若波罗蜜多。若诸菩萨能勤安住甚

shēn bō rě bō luó mì duō zé néng xiū mǎn bù shī jìng jiè ān rěn
深般若波罗蜜多，则能修满布施、净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ruò zhū pú sà néng zhèng xiū
精进、静虑、般若波罗蜜多。若诸菩萨能正修

xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō biàn néng jù zú xiū mǎn yī qiè bō
行甚深般若波罗蜜多，便能具足修满一切波

luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo zhū mó shì qǐ jiē néng rú shí jué zhī yuǎn
罗蜜多方便善巧，诸魔事起皆能如实觉知远

lí
离。

shì gù shàn xiàn ruò zhū pú sà yù zhèng shè shòu fāng biàn
“是故，善现，若诸菩萨欲正摄受方便

shàn qiǎo yīng zhèng xiū xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō ruò shí pú sà
善巧，应正修行甚深般若波罗蜜多。若时菩萨

xiū xíng yīn fā shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì shí wú liàng wú biān shì
修行引发甚深般若波罗蜜多，是时无量无边世

jiè zhū fó shì zūn jiē gòng hù niàn shì zhū pú sà yīng zuò shì niàn bǐ
界诸佛世尊皆共护念。是诸菩萨应作是念：‘彼

zhū rú lái yīng zhèng děng jué yì cóng bō rě bō luó mì duō shēng yī
诸如来、应、正等觉亦从般若波罗蜜多生一

qiè zhì zuò shì niàn yǐ fù yīng sī wéi rú zhū rú lái yīng
切智。’作是念已，复应思惟：‘如诸如来、应、

zhèngděng jué suǒ yīngzhèng fǎ wǒ yì dāngzhèng
正等觉所应证法，我亦当证。’

rú shì shànxiàn ruò zhū pú sà xiū xíng yīn fā shèns hēn bō
“如是，善现，若诸菩萨修行引发甚深般
rě bō luó mì duō zuò shì sī wéi jīng tán zhǐ qǐngsuǒ shēng fú jù shèng
若波罗蜜多，作是思惟经弹指顷所生福聚，胜
yǒusuǒ dé zhū pú sà zhòng jīng rú yuē jiā shā shù dà jié xiū xíng bù shī suǒ
有所得诸菩萨众经如殄伽沙数大劫修行布施所
huò gōng dé hé kuàng néng yú yī rì bàn rì shì zhū pú sà bù jiǔ
获功德，何况能于一日、半日！是诸菩萨不久
dāng zhù bú tuì zhuǎn dì cháng wéi rú lái yīng zhèngděng jué gòng
当住不退转地，常为如来、应、正等觉共
suǒ hù niàn zhū pú sà zhòng ruò wéi zhū fó suǒ hù niàn zhě dìng zhèng wú
所护念。诸菩萨众若为诸佛所护念者，定证无
shàng zhèngděng pú tí bú duò shēng wén dú jué děng dì yú zhū è
上正等菩提，不堕声闻、独觉等地，于诸恶
qù jué dìng bù shēng cháng shēng tiān rén bù lí zhū fó ruò zhū pú
趣决定不生，常生天、人不离诸佛。若诸菩
sà xiū xíng yīn fā shèns hēn bō rě bō luó mì duō yì niàn sī wéi zhū fó
萨修行引发甚深般若波罗蜜多，忆念思惟诸佛
gōng dé jīng tán zhǐ qǐng shàng huò wú biān gōng dé shèng lì kuàng jīng
功德，经弹指顷，尚获无边功德胜利，况经
yī rì ruò guò yī rì yǒng měng jīng jìn xiū xíng yīn fā shèns hēn bō rě
一日若过一日，勇猛精进修行引发甚深般若
bō luó mì duō yì niàn sī wéi zhū fó gōng dé rú xiāng xiàng děng zhū
波罗蜜多，忆念思惟诸佛功德！如香象等，诸
pú sà zhòng bú dòng fó suǒ cháng xiū fàn xíng bù lí bō rě bō luó mì
菩萨众不动佛所常修梵行，不离般若波罗蜜
duō。”

shí bó qié fànshuō shì jīng yǐ wú liàng pú sà mó hē sà zhòng
时，薄伽梵说是经已，无量菩萨摩诃萨众，
cí shì pú sà ér wéi shàngshǒu jù shòu shànxiàn shè lì zǐ děng zhū
慈氏菩萨而为上首，具寿善现、舍利子等诸
dà shēng wén bìng zhū tiān lóng jiàn dá fù děng yī qiè dà zhòng
大声闻，并诸天、龙、健达缚等，一切大众
wén fó suǒshuō jiē dà huān xǐ xìn shòu fèng xíng
闻佛所说，皆大欢喜信受奉行。

大般若波罗蜜多经卷第五百六十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng dì liù huì
大般若波罗蜜多经第六会⁵⁸

xù
序

táng xī míng sì shā mén xuán zé zhì
唐西明寺沙门玄则制⁵⁹

yuán⁶⁰ fū kòng guī tú yǐ mí lún jiànyào jí ér duānwù mò ruò
原⁶⁰夫控归涂以弥纶、践要极而端务，莫若

jǐng shí dù yú yī shī pī liù bì yú sān tán shěn bō rě zhī dà yóu
警十度于一施、披六蔽于三檀。矧般若之大猷，

gù zǒng líng ér gāo shì chéng shù xīn zhī jiāng yǎo jī xíng zhī shū zhóu
固总领而高视，诚庶心之肩牖，积行之枢轴，

gù néng fàn wéi zhēn jì chōng sè chén qū fàn zhī zé wú yuán suí
故能范围真际、充塞尘区。泛之则无缘、绥

zhī zé wú dòng dà bēi kàng qí shǒu dà shě wéi qí mò tián wǔ tòng
之则无动，大悲抗其首、大舍维其末，恬五痛

zhī kǔ xiū shū sān qí zhī yáo xù yuàn wú jìn yuǎn yù wù chéng zī
之苦修、倏三祇之遥序。愿无近远，遇物成资；

shàn mǐ hóng xiān chù tú bì yǎn píng wú xiàng ér yǒng rì chuò yǒu
善靡鸿纤，触涂必衍。冯无象而永日，辍有

lún yú cháng yè qióng yōu jìn miào qí bō rě zhī zhì hū yuè yǒu tiān
轮于长夜，穷幽尽妙，其般若之致乎。粤有天

wáng shì wéi zuì shèng juān yuè gōng ér xià bài fàn⁶¹ jiā míng ér shàng
王，是为最胜，捐乐宫而下拜，泛⁶¹嘉名而上

biǎo niàn zī zài zī yuán jiū yuán dù rán yǐ wèi xuán dào gé fēi
表，念兹在兹，爰究爰度。然以位悬道隔，非

mù jī zhī néng cún suǒ yǐ guǐ zhòng xié chén jì yán tí ér qǔ wù
目击之能存；所以轨众谐辰，寄言提而取悟。

⁵⁸ 大正藏：大般若经第六会

⁵⁹ 大正藏：西明寺沙门玄则撰

⁶⁰ 大正藏：源；永乐北藏及龙藏：原

⁶¹ 大正藏：泛；永乐北藏及龙藏：泛

jí jiù shèngtiānwáng bō rě jīn yì chéng bā juàn yī shí qī pǐn
即旧《胜天王般若》，今译成八卷、一十七品。

qí fā míng hóng zhǐ chǎng bá yōu guān gù yǐ fǎ bǎo pián yìng yì
其发明弘旨、敞拔幽关，固已法宝骈映、义

lín jiāo jī zì xìng sān zhǒng yù wú xìng yǐ qiān mián guǒ dé wàn
林交积。自性三种，郁无性以芊⁶²眠；果德万

qū yīn bù dé ér huī huàn fán gǔ qiè zhī shì yóu xī qǔ zhì kuàng
区，殷不德而辉焕。凡鼓篋之士，犹希取质；况

chéng bēi zhī kè rú hé wù sī
乘杯之客，如何勿思？

⁶² 大正藏：阡；永乐北藏及龙藏：芊

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi liù shí liù
大般若波罗蜜多经卷第五百六十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì liù fēn yuán qǐ pǐn dì yī
第六分缘起品第一

rú shì wǒ wén
如是我闻：

yī shí bó qié fàn zhù wáng shè chéng jiù fēng shān dǐng yǔ dà
一时，薄伽梵住王舍城鹞峰山顶，与大

bì chū zhòng sì wàn èr qiān rén jù jiē ā luó hàn zhū lòu yǐ jìn wú
苾刍众四万二千人俱，皆阿罗汉，诸漏已尽无

fù fán nǎo dé zhēn zì zài xīn shàn jiě tuō huì shàn jiě tuō rú tiáo
复烦恼，得真自在心善解脱、慧善解脱，如调

huì mǎ yì rú dà lóng yǐ zuò suǒ zuò yǐ bàn suǒ bàn qì zhū zhòng dàn
慧马亦如大龙，已作所作已办所办，弃诸重担

dài dé jǐ lì jìn zhū yǒu jié zhèng zhī jiě tuō dào xīn zì zài dì yī
逮得己利，尽诸有结正知⁶³解脱，到心自在第一

jiū jìng chú ā nán tuó dú jū xué dì dé yù liú guǒ suǒ wèi jù shòu jiě
究竟，除阿难陀独居学地得预流果，所谓具寿解

jiāo chén nà dà jiā shè bō jí fáng bō dǐ hè lì fá duō dà cǎi
憍陈那、大迦叶波、笈防钵底、褐丽筏多、大采

shū shì dà jiā duō yǎn nà bì lǐn tuó fá cuō shè lì zǐ mǎn
⁶⁴菽氏、大迦多衍那、毕菴陀筏蹉、舍利子、满

cí zǐ bó jǔ luó wū bō lí luó hù luó wú miè shàn xiàn
慈子、薄矩⁶⁵罗、邬波离、罗怙罗、无灭、善现

ér wéi shàng shǒu
而为上首。

fù yǒu qī wàn èr qiān pú sà mó hē sà jiē yǐ tōng dá shèn shēn
复有七万二千菩萨摩诃萨皆已通达甚深

⁶³ 大正藏：智；永乐北藏及龙藏：知

⁶⁴ 大正藏：采；永乐北藏及龙藏：采

⁶⁵ 大正藏：俱；永乐北藏及龙藏：矩

fǎ xìng tiáoshùn yì huà miào xíng píng děng dé wú ài biàn tuó luó ní mén
法性，调顺易化妙行平等，得无碍辩陀罗尼门，
yī qiè yǒu qíng zhēn jìng shàn yǒu néng zhuàn bú tuì wēi miào fǎ lún āi
一切有情真净善友，能转不退微妙法轮，哀
mǐn shì jiān hù chí fǎ zàng yǐ céng gòng yǎng wú liàng rú lái shào lóng
愍世间护持法藏，已曾供养无量如来，绍隆
sān bǎo néng shǐ bù jué tōng dá zhū fó shèn shēn jìng jiè yī shēng suǒ xì
三宝能使不绝，通达诸佛甚深境界，一生所系
fǎ wáng zhēn zǐ cháng néng shào fó zhuàn zhèng fǎ lún suī chǔ shì jiān
法王真子，常能绍佛转正法轮，虽处世间
ér wú suǒ rǎn jù rú shì děng wú liàng gōng dé cóng cǐ fó guó huò cóng
而无所染，具如是等无量功德，从此佛国或从
tā fāng wèi tīng fǎ gù lái zhī fó suǒ suǒ wèi bǎo xiàng pú sà bǎo
他方，为听法故来诣佛所，所谓宝相菩萨、宝
shǒu pú sà bǎo yìn pú sà bǎo jì pú sà bǎo guān pú sà bǎo
手菩萨、宝印菩萨、宝髻菩萨、宝冠菩萨、宝
fēng pú sà bǎo hǎi pú sà bǎo yàn pú sà bǎo chuáng pú sà bǎo
峰菩萨、宝海菩萨、宝焰菩萨、宝幢菩萨、宝
zàng pú sà jīn zàng pú sà jìng zàng pú sà dé zàng pú sà dìng
藏菩萨、金藏菩萨、净藏菩萨、德藏菩萨、定
zàng pú sà zhì zàng pú sà rì zàng pú sà yuè zàng pú sà rú
藏菩萨、智藏菩萨、日藏菩萨、月藏菩萨、如
lái zàng pú sà lián huā zàng pú sà jīn gāng zàng pú sà jiě tuō yuè
来藏菩萨、莲华藏菩萨、金刚藏菩萨、解脱月
pú sà pǔ xián pú sà pǔ yīn pú sà pǔ jiè pú sà pǔ xíng pú
菩萨、普贤菩萨、普音菩萨、普戒菩萨、普行菩
sà pǔ yǎn pú sà guǎng yǎn pú sà lián huā yǎn pú sà zhì huì
萨、普眼菩萨、广眼菩萨、莲华眼菩萨、智慧
pú sà shàng huì pú sà shèng huì pú sà lián huā huì pú sà jīn
菩萨、上慧菩萨、胜慧菩萨、莲华慧菩萨、金
gāng huì pú sà rì guāng pú sà yuè guāng pú sà zhì guāng pú sà
刚慧菩萨、日光菩萨、月光菩萨、智光菩萨、
zhì dé pú sà xián dé pú sà huā dé pú sà rì guān pú sà yuè
智德菩萨、贤德菩萨、华德菩萨、日观菩萨、月
guān pú sà wú rǎn pú sà miào yīn pú sà dà yīn wáng pú sà
观菩萨、无染菩萨、妙音菩萨、大音王菩萨、
shī zǐ hǒu pú sà shī zǐ yóu xì pú sà xián shǒu pú sà děng shí liù
师子吼菩萨、师子游戏菩萨，贤首菩萨等十六

xián pú sà cí shì pú sà děngxián jié zhū pú sà guān zì zài pú sà
贤菩萨，慈氏菩萨等贤劫诸菩萨，观自在菩萨、
miào jí xiáng pú sà ér wéishàngshǒu
妙吉祥菩萨而为上首。

fù yǒu wú liàng sì dà wángzhòngtiān sì dà tiānwáng ér wéi
复有无量四大王众天，四大天王而为
shàngshǒu fù yǒu wú liàngsān shí sāntiān dì shì tiānwáng ér wéishàng
上首。复有无量三十三天，帝释天王而为上

shǒu fù yǒu wú liàng yè mótiān sū yè mótiānwáng ér wéishàngshǒu
首。复有无量夜摩天，苏夜摩天王而为上首。

fù yǒu wú liàng dǔ shǐ duōtiān shān dǔ shǐ duōtiānwáng ér wéishàngshǒu
复有无量睹史多天，珊睹史多天王而为上首。

fù yǒu wú liàng lè biànhuàtiān shàn huàtiānwáng ér wéishàngshǒu fù
复有无量乐变化天，善化天王而为上首。复

yǒu wú liàng tā huà zì zài tiān zì zài tiānwáng ér wéishàngshǒu fù yǒu
有无量他化自在天，自在天王而为上首。复有

wú liàng fàn zhòngděngtiān dà fàn tiānwáng ér wéishàngshǒu fù yǒu wú
无量梵众等天，大梵天王而为上首。复有无

liàng jìng jū tiān dà zì zài tiān ér wéishàngshǒu rú shì tiānwángjiāng
量净居天，大自在天而为上首。如是天王将

zhū juànshǔ wèi tīng fǎ gù lái yì fó suǒ fù yǒu wú liàng ā sù luò
诸眷属，为听法故来诣佛所。复有无量阿素洛

wáng suǒ wèi jù lì ā sù luò wáng jiānyùn ā sù luò wáng zá wēi
王，所谓具力阿素洛王、坚蕴阿素洛王、杂威

ā sù luò wáng bào zhí ā sù luò wáng ér wéishàngshǒu gè lǐng wú
阿素洛王、暴执阿素洛王而为上首，各领无

liàng bǎi qiān juànshǔ wèi tīng fǎ gù lái yì fó suǒ fù yǒu wú liàng dà
量百千眷属，为听法故来诣佛所。复有无量大

lì lóngwáng suǒ wèi wú rè lóngwáng měng yì lóngwáng hǎi zhù lóng
力龙王，所谓无热龙王、猛意龙王、海住龙

wáng gōngqiǎo lóngwáng ér wéishàngshǒu gè lǐng wú liàng bǎi qiān juàn
王、工巧龙王而为上首，各领无量百千眷

shǔ wèi tīng fǎ gù lái yì fó suǒ fù yǒu wú liàng yào chā dà shén rén
属，为听法故来诣佛所。复有无量药叉大神、人

fēi rén děng bìng zhū juànshǔ wèi tīng fǎ gù lái yì fó suǒ
非人等并诸眷属，为听法故来诣佛所。

shí jù fēngshān zòng guǎng sì shí yú shàn nà liàng dà zhòng chōng
时，鹫峰山纵广四十踰缮那量大众充

mǎn dì jí xū kōng mǐ yǒujiān xì
满，地及虚空靡有间隙。

ěr shí shì zūn chǔ shī zǐ zuò wú liàng dà zhòng qián hòu wéi rào
尔时，世尊处师子座，无量大众前后围绕，

gòng yǎng zūn zhòng gōng jǐng zàn tàn yī xīn hé zhǎng zhān yǎng zūn yán
供养尊重、恭敬赞叹，一心合掌瞻仰尊颜。

yú shì rú lái xiàn shén tōng lì cóng miàn mén chū zhǒng zhǒng sè guāng
于是如来现神通力，从面门出种种色光，

pǔ zhào shí fāng wú biān shì jiè xiàn xī yǒu shì huán zhì fó suǒ yòu rào
普照十方无边世界，现希有事还至佛所，右绕

sān zā guī yú miàn mén
三匝归于面门。

shì shí dōng fāng qù cǐ fó tǔ guò shí jìng qié shā shù shì jiè yǒu
是时，东方去此佛土过十殑伽沙数世界，有

fó shì jiè míng yuē zhuāng yán fó hào pǔ guāng rú lái yīng zhèng děng
佛世界名曰庄严，佛号普光如来、应、正等

jué míng xíng yuán mǎn shàn shì shì jiān jiě wú shàng zhàng fū
觉、明行圆满、善逝、世间解、无上丈夫、

tiáo yù shì tiān rén shī fó bó qié fàn shí xiàn zài bǐ ān wěn
调御士、天人师、佛、薄伽梵。时，现在彼安隐

zhù chí wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō yī shèng xiāng yìng zhèng
住持，为诸菩萨摩诃萨众，宣说一乘相应正

fǎ bǐ fó shì jiè shàng bù wén yǒu èr shèng zhī míng kuàng yǒu jīng
法。彼佛世界，尚不闻有二乘之名，况有精

qín xiū qí fǎ zhě bǐ zhū pú sà jiē yú wú shàng zhèng děng pú tí dé
勤修其法者；彼诸菩萨皆于无上正等菩提得

bú tuì zhuǎn bǐ zhū yǒu qíng bù jiǎ duàn shí dàn zī jiě tuō jìng lǜ
不退转；彼诸有情不假段食，但资解脱、静虑、

děng zhì bǐ jiè bù dài rì yuè děng guāng wéi fó shēn guāng zhòu yè
等至；彼界不待日月等光，唯佛身光昼夜

cháng zhào qí tǔ wú yǒu dú cì lì shí xī gǔ shān líng dì
常照，其土无有毒刺、砾石、溪谷、山陵，地

píng rú zhǎng bǐ yǒu pú sà míng yuē lí zhàng jì jiàn cǐ guāng xīn huái
平如掌。彼有菩萨名曰离障，既见此光心怀

yóu yù yǔ zhū pú sà mó hē sà zhòng qián yì fó suǒ dǐng lǐ shuāng
犹豫，与诸菩萨摩诃萨众，前诣佛所，顶礼双

zú piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó dì hé zhǎng gōng jìng bó yán
足，偏覆左肩，右膝著地，合掌恭敬，白言：

shì zūn hé yīn hé yuán ér yǒu cǐ ruì
“世尊！何因何缘而有此瑞？”

shí pǔ guāng fó gào lí zhàngyán xī fāng qù cǐ guò shí jìng
时，普光佛告离障言：“西方去此过十殄
qié shā shù shì jiè yǒu fó shì jiè míngyuē kānrěn fó hào shì jiā móu ní
伽沙数世界，有佛世界名曰堪忍，佛号释迦牟尼，
rú lái shí hào jù zú xiànwèi pú sà mó hē sà zhòng shuō dà bō rě
如来十号具足，现为菩萨摩诃萨众，说大般若
bō luó mì duō yóu bǐ yīn yuán gù xiàn sī ruì
波罗蜜多，由彼因缘故现斯瑞。”

lí zhàng pú sà wén yǐ bái yán wǒ jīn qǐng wǎng kānrěn shì jiè
离障菩萨闻已白言：“我今请往堪忍世界，
guān lǐ gòngyǎng shì jiā rú lái tīng shòu zhèng fǎ wéi yuàn tīng xǔ
观礼供养释迦如来听受正法，惟⁶⁶愿听许！”

shí pǔ guāng fó gào lí zhàngyán jīn zhèng shì shí rǔ yí
时，普光佛告离障言：“今正是时，汝宜
sù wǎng
速往。”

lí zhàng méng xǔ huān xǐ yǒngyuè jí yǔ wú liàng pú sà zhòng
离障蒙许欢喜踊跃，即与无量菩萨众，
jù lái zhì jù fēng shān⁶⁷ dǐng lǐ fó zú yòu rào sān zā tuì zuò yī
俱来至鹞峰山⁶⁷，顶礼佛足，右绕三匝，退坐一
miàn
面。

nán fāng qù cǐ guò shí jìng qié shā shù shì jiè yǒu fó shì jiè míng
南方去此过十殄伽沙数世界，有佛世界名
qīng jìng huā fó hào rì guāng shí hào jù zú bǐ yǒu pú sà míngyuē
清净华，佛号日光，十号具足，彼有菩萨名曰
rì zàng xī fāng qù cǐ guò shí jìng qié shā shù shì jiè yǒu fó shì jiè
日藏。西方去此过十殄伽沙数世界，有佛世界
míngyuē bǎo huā fó hào gōng dé guāng míng shí hào jù zú bǐ yǒu
名曰宝华，佛号功德光明，十号具足，彼有
pú sà míng gōng dé zàng běi fāng qù cǐ guò shí jìng qié shā shù shì jiè
菩萨名功德藏。北方去此过十殄伽沙数世界，
yǒu fó shì jiè míngyuē qīng jìng fó hào zì zài wáng bǐ yǒu pú sà míng
有佛世界名曰清净，佛号自在王，彼有菩萨名

⁶⁶ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

⁶⁷ 大正藏：峰；永乐北藏及龙藏：峰山

yuēguǎngwén dōngnánfāng qù cǐ guò shí jìng qié shā shù shì jiè yǒu fó
曰广闻。东南方去此过十殄伽沙数世界，有佛
shì jiè míngyuēhuǒyàn fó hào gān lù wáng shí hào jù zú bǐ yǒu
世界名曰火焰，佛号甘露王，十号具足，彼有
pú sà míng bú tuì zhuǎn xī nánfāng qù cǐ guò shí jìng qié shā shù shì jiè
菩萨名不退转。西南方去此过十殄伽沙数世界，
yǒu fó shì jiè míngqīngjìnggōng dé fó hào zhì jù shí hào jù zú
有佛世界名清净功德，佛号智炬，十号具足，
bǐ yǒu pú sà míngyuē dà huì xī běifāng qù cǐ guò shí jìng qié shā shù
彼有菩萨名曰大慧。西北方去此过十殄伽沙数
shì jiè yǒu fó shì jiè míngyuēyuè yì fó hào miào yīn wáng shí hào
世界，有佛世界名曰悦意，佛号妙音王，十号
jù zú bǐ yǒu pú sà mínggōng dé jù dōng běifāng qù cǐ guò shí jìng
具足，彼有菩萨名功德聚。东北方去此过十殄
qié shā shù shì jiè yǒu fó shì jiè míng huì zhuāng yán fó hào zhì shàng
伽沙数世界，有佛世界名慧庄严，佛号智上，
shí hào jù zú bǐ yǒu pú sà míngyuēcháng xǐ shàngfāng qù cǐ guò
十号具足，彼有菩萨名曰常喜。上方去此过
shí jìng qié shā shù shì jiè yǒu fó shì jiè míngyuē bú dòng fó hào jīn
十殄伽沙数世界，有佛世界名曰不动，佛号金
gāngxiàng shí hào jù zú bǐ yǒu pú sà míngyuēbǎochuáng xià fāng
刚相，十号具足，彼有菩萨名曰宝幢。下方
qù cǐ guò shí jìng qié shā shù shì jiè yǒu fó shì jiè míngyuēguāngmíng
去此过十殄伽沙数世界，有佛世界名月光明，
fó hào jīn gāngbǎozhuāngyánwáng shí hào jù zú bǐ yǒu pú sà míng
佛号金刚宝庄严王，十号具足，彼有菩萨名
yuēbǎo xìn rú shì yī qiè jiē rú dōngfāng
曰宝信。如是一切皆如东方。

dì liù fēntōng dá pǐn dì èr
第六分通达品第二

shí yǒutiānwángmíngyuē zuì shèng cóngzuò ér qǐ dǐng lǐ
时，有天王名曰最胜，从座而起，顶礼

fó zú piān fù zuǒjiān yòu xī zhuó dì hé zhǎnggōngjìng bó yán
佛足，偏覆左肩，右膝著地，合掌恭敬，白言：

shì zūn wǒ yǒushǎo yí jīn yù wèn fó ruò méng kāi xǔ nǎi gǎn chéng
“世尊！我有少疑今欲问佛，若蒙开许乃敢陈
qǐng
请。”

yú shì fó gào zuì shèngtiānyán tiānwáng rú lái yīng zhèng
于是佛告最胜天言：“天王，如来、应、正
děngjué suí suǒ yí wèndāngwèi jué zhī
等觉随所疑问当为决之。”

shí zuì shèngtiān jì méng fó xǔ yǒngyuèhuān xǐ biàn bó fó
时，最胜天既蒙佛许踊跃欢喜，便白佛
yán shì zūn yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué yī fǎ néng tōng
言：“世尊！云何诸菩萨摩诃萨修学一法，能通
dá yī qiè fǎ
达一切法？”

fó gào zuì shèng shàn zāi shàn zāi néng wèn rú lái rú shì
佛告最胜：“善哉！善哉！能问如来如是
shēn yì dì tīng dì tīng shàn sī niàn zhī rú rǔ suǒ yí dāng wèi
深义，谛听！谛听！善思念之，如汝所疑当为
kāi shì
开释。”

zuì shèngtiānyuē wěi rán yuàn wén
最胜天曰：“唯然！愿闻！”

ěr shí shì zūngào zuì shèngyuē tiānwángdāng zhī zhū pú
尔时，世尊告最胜曰：“天王当知！诸菩
sà mó hē sà xiū xué yī fǎ néng tōng dá yī qiè fǎ zhě suǒ wèi bō rě
萨摩诃萨修学一法，能通达一切法者，所谓般若
bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé
波罗蜜多。若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则
néng tōng dá bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
能通达布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若、

fāngbiànrshànqiǎo miàojuàn lì zhì bō luó mì duō
方便善巧、妙愿、力、智波罗蜜多。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néng tōng dá bù shī bō luó mì duō tiānwáng dāng zhī ruò pú
蜜多，能通达布施波罗蜜多？天王当知！若菩

sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng xíng miào fǎ shī bō
萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能行妙法施波

luó mì duō wèi yǐ jìng xīn wú suǒ xī yuàn wèi tā shuō fǎ bù qiú míng
罗蜜多。谓以净心无所希愿，为他说法不求名

lì dàn wèi miè kǔ bú jiàn wǒ néng wèi bǐ shuō fǎ bú jiàn bǐ tīng
利但为灭苦，不见我能为他说法，不见彼听，

wú èr wú bié zì xìng lí gù
无二、无别、自性离故。

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能

xíng wú wèi shī bō luó mì duō wèi guānyǒu qíng yóu rú fù mǔ xiōng dì
行无畏施波罗蜜多。谓观有情犹如父母、兄弟、

qīn qī lìng yī qiè zhòng xián qīn fù wǒ hé yǐ gù wú shǐ shí lái
亲戚，令一切众咸亲附我。何以故？无始时来

liú zhuǎn liù qù jiē wéi qīn qī ruò zhū yǒu qíng zài bù wèi nán shàng yǐ
流转六趣皆为亲戚，若诸有情在怖畏难，尚以

shēn mìng ér jiù bá zhī kuàng yīng yú bǐ ér jiā nǎo hài bú jiàn wǒ néng
身命而救拔之，况应于彼而加恼害！不见我能

shī bǐ wú wèi bú jiàn bǐ shòu wú èr wú bié zì xìng lí gù
施彼无畏，不见彼受，无二、无别、自性离故。

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能

xíng zī shēng shī bō luó mì duō wèi suí yǒu qíng suǒ xū zī jù zhǒng zhǒng
行资生施波罗蜜多。谓随有情所须资具种种

bù shī lìng qí shòu xíng shí shàn yè dào bú jiàn wǒ néng shī bǐ zī jù
布施，令其受行十善业道，不见我能施彼资具，

bú jiàn bǐ shòu wú èr wú bié zì xìng lí gù
不见彼受，无二、无别、自性离故。

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能

xíng wáng bào shī bō luó mì duō wèi xíng shī shí bú wàng guǒ bào pú sà
行亡报施波罗蜜多。谓行施时不望果报，菩萨

fǎ ěr zì yīng bù shī bú jiàn wǒ néng xíng wáng bào shī bú jiàn shī bào
法尔自应布施，不见我能行亡报施，不见施报，
wú èr wú bié zì xìng lí gù
无二、无别、自性离故。

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng dà bēi shī bō luó mì duō wèi jiàn yǒu qíng pín qióng lǎo bìng wú jiù jì
行大悲施波罗蜜多。谓见有情贫穷老病无救济
zhě qǐ dà bēi xīn ér fā shì yuàn wǒ dé wú shàng zhèng děng jué shí
者，起大悲心而发誓愿：‘我得无上正等觉时，
wèi zhū yǒu qíng zuò guī yī chù wèi yǒu qíng gù yǐ shǎo shàn gēn huí xiàng
为诸有情作归依处，为有情故，以少善根回向
pú tí yì bù fēn bié wǒ néng jiù jì shòu jiù jì zhě wú èr wú bié
菩提，亦不分别我能救济受救济者，无二、无别、
zì xìng lí gù
自性离故。’

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng gōng jìng shī bō luó mì duō wèi suí yǒu qíng suǒ xū zhī wù xún zì jìng
行恭敬施波罗蜜多。谓随有情所需之物，寻自敬
fèng bú lìng pí juàn bú jiàn wǒ néng xíng gōng jìng shī bú jiàn bǐ shòu
奉不令疲倦，不见我能行恭敬施，不见彼受，
wú èr wú bié zì xìng lí gù
无二、无别、自性离故。

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng zūn zhòng shī bō luó mì duō wèi yú yǒu qíng qǐ shī sēng xiǎng huò fù
行尊重施波罗蜜多。谓于有情起师僧想或父
mǔ xiǎng zūn zhòng xīn shī ruò wú cái wù huì yǐ shàn yán bú jiàn wǒ néng
母想尊重心施，若无财物惠以善言，不见我能
xíng zūn zhòng shī bú jiàn bǐ shòu wú èr wú bié zì xìng lí gù
行尊重施，不见彼受，无二、无别、自性离故。

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng gòng yǎng shī bō luó mì duō wèi jiàn zhì duō ruò sēng zhù chù zé
行供养施波罗蜜多。谓见制多、若僧住处，则
yīng sǎo sǎ yǐ zhū huā xiāng jí dēng míng děng ér wéi gòng yǎng ruò jiàn
应扫洒，以诸华香及灯明等而为供养，若见

zūnxiàngzhèng fǎ huǐquē jí yīngjīng qín xiū zhì gòngyǎng ruò jiànsēng
尊像正法毁缺，即应精勤修治供养，若见僧
zhòng yīng yǐ yǐn shí wò jù yī yào ér gòngyǎng zhī bú jiàn wǒ
众，应以饮食、卧具、医药而供养之，不见我
néngxínggòngyǎng shī bú jiàn bǐ shòu wú èr wú bié zì xìng lí
能行供养施，不见彼受，无二、无别、自性离
gù
故。

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng wú yī shī bō luó mì duō wèixíng shī shí bú zuò shì niàn yuàn yǐ
行无依施波罗蜜多。谓行施时不作是念：‘愿以
cǐ shī dé shēngtiān rén zuòtiān rén wáng fù guì shòu lè nǎi
此施得生天、人，作天、人王富贵受乐。’乃
zhì wú shàngzhèngděng pú tí yì bù qǔ qiú wú suǒ dé gù
至无上正等菩提亦不取求，无所得故。

tiānwáng shì míngzhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，是名诸菩萨摩诃萨修学般若波罗
mì duō néngtōng dá bù shī bō luó mì duō
蜜多，能通达布施波罗蜜多。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨修学般若波罗
mì duō néngtōng dá jìng jiè bō luó mì duō tiānwángdāng zhī ruò pú
蜜多，能通达净戒波罗蜜多？天王当知！若菩
sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néngxíngjìng jiè bō luó
萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能行净戒波罗
mì duō wèizhū pú sà zuò shì sī wéi fó yú jìngjiào pí nài yē zhōng
蜜多。谓诸菩萨作是思惟：‘佛于净教毗奈耶中，
shuō bié jiě tuōxiāngyìng jiè jīng pú sà yīng xué bú jiàn jiè xiàng jí néng
说别解脱相应戒经，菩萨应学，不见戒相及能
shòu chí bù zhuó jiè jiàn yì bù zhuó wǒ wú èr wú bié zì xìng
受持，不著戒见亦不著我，无二、无别、自性
lí gù
离故。’

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíngjìng jiè bō luó mì duō wèizhū pú sà zuò shì sī wéi zhū fó wú
行净戒波罗蜜多。谓诸菩萨作是思惟：‘诸佛无

shàngzhèngděng pú tí fēi wéishòu chí jìng jiè biàn dé yàoyīngbiàn xué
上正等菩提，非唯受持净戒便得，要应遍学
pú sà jiè xíng jiè xìngqīngliáng jì jìng bù qǐ wú èr wú bié zì
菩萨戒行，戒性清凉寂静不起，无二、无别、自
xìng lí gù
性离故。’

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng jìng jiè bō luó mì duō wèi zhū pú sà zuò shì sī wéi yún hé chí jiè
行净戒波罗蜜多。谓诸菩萨作是思惟：‘云何持戒
néng duàn fán nǎo fán nǎo sān zhǒng wèi tān chēn chī cǐ yòu gè
能断烦恼？烦恼三种谓贪、瞋、痴，此又各
sān jí shàng zhōng xià duàn cǐ fán nǎo yīng zhī duì zhì tān zēng
三即上、中、下。断此烦恼应知对治：贪增
shàng zhě xiū bù jìng guān jù zú guān shēn sān shí liù wù chēn zēng
上者，修不净观，具足观身三十六物；瞋增
shàng zhě xiū cí bēi guān chī zēng shàng zhě xiū yuán qǐ guān bú
上者，修慈悲观；痴增上者，修缘起观。不
jiàn néng guān jí suǒ guān fǎ wú èr wú bié zì xìng lí gù
见能观及所观法，无二、无别、自性离故。’

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng jìng jiè bō luó mì duō wèi zhū pú sà zuò shì sī wéi yún hé pú sà
行净戒波罗蜜多。谓诸菩萨作是思惟：‘云何菩萨
yīng zhèng yuǎn lí bú zhèng sī wéi wèi zhū pú sà bù qǐ shì xīn wǒ
应正远离不正思惟？谓诸菩萨不起是心：“我
xíng jì jìng xíng lí xíng kōng⁶⁸ zhū yú shā mén pó luó mén děng jiē
行寂静行、离行、空⁶⁸，诸余沙门、婆罗门等皆
chǔ xuān zá bú yào kōng xíng jiàn wú èr bié zhī zì xìng lí jí néng
处喧杂不乐空行。”见无二别知自性离，即能
yuǎn lí bú zhèng sī wéi
远离不正思惟。’

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng jìng jiè bō luó mì duō wèi zhū pú sà suī zhī zhū fǎ lí ér shēn wèi
行净戒波罗蜜多。谓诸菩萨虽知诸法离而深畏

⁶⁸ 大正藏：空行；永乐北藏及龙藏：空

zhòng zuì rú fó suǒshuō yīng chí jìng jiè xiū zhū fú yè nǎi zhì bō rě
众罪，如佛所说应持净戒，修诸福业乃至般若
bō luó mì duō yú shǎo zuì zhōng yīng huái dà jù bù yǔ tóng zhǐ yǐ shì
波罗蜜多，于少罪中应怀大惧不与同止，以世
zūnshuō pì rú dú yào duō shǎo jù hài
尊说：譬如毒药多少俱害。

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng jìng jiè bō luó mì duō wèi zhū pú sà cháng shēng bù wèi xìn xíng xiāng
行净戒波罗蜜多。谓诸菩萨常生怖畏信行相
yīng shè kòng xián chù dú shǒu wú lǚ yǒu shā mén děng zī chí jīn yín
应，设空闲处独守无侣，有沙门等赍持金、银
jí fèi liú lí zhēn zhū děng bǎo yǐ jì pú sà yú zhōng bù qǐ tān zhuó
及吠琉璃、真珠等宝以寄菩萨，于中不起贪著
qǔ xīn zuò shì sī wéi shì zūn cháng shuō nìng dāng zì gē shēn ròu
取心，作是思惟：‘世尊常说：宁当自割身肉
dàn zhī ér yú tā cái bù yǔ fú qǔ
噉之，而于他财不与弗取。’

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng jìng jiè bō luó mì duō wèi zhū pú sà chí jiè jiān gù ruò zhū è mó
行净戒波罗蜜多。谓诸菩萨持戒坚固，若诸恶魔
jí mó juàn shǔ yǐ miào sè xíng bī shì pú sà pú sà yú bǐ xīn bú
及魔眷属，以妙色形逼试菩萨，菩萨于彼心不
dòng yáo zuò shì sī wéi shì zūn cháng shuō sè děng zhū fǎ rú mèng
动摇，作是思惟：‘世尊常说：色等诸法如梦、
huàn huà wú èr wú bié zì xìng lí gù
幻、化，无二、无别、自性离故。’

ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng
“若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能
xíng jìng jiè bō luó mì duō wèi zhū pú sà suī qín chí jiè ér bù xī qiú
行净戒波罗蜜多。谓诸菩萨虽勤持戒，而不希求
rén tiān wáng wèi shēn lí sāng uò yǔ wú sì shī yì miǎn sān qiān
人天王位，身离三过，语无四失，意免三愆，
rú shì chí jiè bú jiàn wǒ chí bú jiàn jiè xiàng wú èr wú bié
如是持戒，不见我持，不见戒相，无二、无别，
zì xìng lí gù
自性离故。

tiānwáng shì míngzhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，是名诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néngtōng dá jìng jiè bō luó mì duō
蜜多，能通达净戒波罗蜜多。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néngtōng dá ān rěn bō luó mì duō tiānwángdāng zhī ruò pú
蜜多，能通达安忍波罗蜜多？天王当知！若菩

sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng xíng ān rěn bō luó
萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能行安忍波罗

mì duō wèizhū pú sà cháng xué nèi rěn yōubēi kǔ nǎo jiē xī bù suí
蜜多。谓诸菩萨常学内忍，忧悲苦恼皆悉不随，

yì xué wàirěn ruò tā dǎ mà qī duó líng rǔ zhōng bù shēngchēn
亦学外忍，若他打骂、欺夺、陵⁶⁹辱终不生瞋，

yì xué fǎ rěn rú shì zūnshuōshēnshēn shí xìng wú fǎ wú wǒ wú
亦学法忍，如世尊说甚深实性无法、无我、无

shēng jì jìng jí shì niè pán wén rú shì shuō xīn bù jīng bù zuò
生、寂静，即是涅槃，闻如是说心不惊怖，作

shì sī wéi bù xué shì fǎ yún hé néng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng
是思惟：‘不学是法，云何能得所求无上正等

pú tí néng jìn wèi lái lì yì ān lè zhū yǒu qíng lèi shěn dì sī
菩提，能尽未来利益安乐诸有情类？’审谛思

wéi tān chēn chī dú rú shì yī yī yú hé chù qǐ hé yīn yuán
惟贪、瞋、痴毒，如是一一于何处起？何因缘

shēng hé yīn yuán miè rú shí guānchá dōu bú jiàn yǒu néng shēng
生？何因缘灭？如实观察都不见有能生、

suǒ shēng néng miè suǒ miè rú shì rěn xīn xiāng xù bú duàn zhòu
所生、能灭、所灭，如是忍心相续不断，昼

yè zhū wèi cháng wú jiàn xì yú suǒ rěn jìng wú jiǎn zé xīn wèi yú
夜诸位常⁷⁰无间隙，于所忍境无拣⁷¹择心，谓于

guó wáng fù mǔ shī zhǎng wǒ yīng xiū rěn yú kě jiā è pú sà
国王、父母、师长我应修忍，余可加恶。菩萨

xíng rěn bú wèi bào ēn míng lì rén yì bù wèi cán chǐ pú sà
行忍不为报恩、名利、仁义、怖畏、惭耻，菩萨

⁶⁹ 大正藏：凌；永乐北藏及龙藏：陵

⁷⁰ 大正藏：尝；永乐北藏及龙藏：常

⁷¹ 大正藏：简；永乐北藏及龙藏：拣

fǎ ěr yīng xíng rěn gù ruò tā jiā hài zhuā dǎ mà rǔ qīn duó
法尔应行忍故；若他加害、挝打、骂辱、侵夺、
qī líng⁷² xīn bù qīng dòng pú sà ruò chǔ wáng chēng děng wèi yǒu pín
欺陵⁷²，心不倾动。菩萨若处王臣等位，有贫
jiàn rén huǐ mà chǐ rǔ zhōng bú cù bào zhé shì wēi xíng⁷³ wèi wǒ jū
贱人毁骂、耻辱，终不卒暴辄示威形⁷³，谓我居
zūn fǎ yīng hē fá dàn zuò shì niàn wǒ yú wǎng xī fó shì zūn suǒ fā
尊法应诃罚，但作是念：‘我于往昔佛世尊所发
hóng shì yuàn yī qiè yǒu qíng wǒ jiē jì bá lìng dé wú shàng zhèng děng
弘誓愿：一切有情我皆济拔，令得无上正等
pú tí jīn ruò qǐ chēn biàn wéi běn yuàn pì rú liáng yī fā rú shì shì
菩提，今若起瞋便违本愿。譬如良医发如是誓：
shì jiān máng yì⁷⁴ wǒ xī liáo zhī ruò zì shī míng qǐ yù tā jí rú
世间盲瞶⁷⁴我悉疗之，若自失明岂愈他疾？’如
shì pú sà wèi chú tā àn zì qǐ chēn huì ān néng jiù bǐ bú jiàn wǒ
是菩萨为除他暗，自起瞋恚安能救彼？不见我
néng rěn jí kě rěn wú èr wú bié zì xìng lí gù
能忍及可忍，无二、无别、自性离故。

tiān wáng shì míng zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，是名诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néng tōng dá ān rěn bō luó mì duō
蜜多，能通达安忍波罗蜜多。

tiān wáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néng tōng dá jīng jìn bō luó mì duō tiān wáng dāng zhī ruò pú
蜜多，能通达精进波罗蜜多？天王当知！若菩
sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng xíng jīng jìn bō luó
萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能行精进波罗

mì duō wèi zhū pú sà wèi miè lìng miè wèi dù lìng dù wèi tuō lìng tuō
蜜多。谓诸菩萨未灭令灭，未度令度，未脱令脱，

wèi ān lìng ān wèi jué lìng jué pú sà rú shì xíng jīng jìn shí yǒu zhū
未安令安，未觉令觉，菩萨如是行精进时，有诸

è mó wèi zuò liú nán wèi pú sà yuē rǔ shàn nán zǐ mò xiū cǐ
恶魔为作留难，谓菩萨曰：‘汝善男子，莫修此

⁷² 大正藏：凌；永乐北藏及龙藏：陵

⁷³ 大正藏：刑；永乐北藏及龙藏：形

⁷⁴ 大正藏：医；永乐北藏及龙藏：瞶

xíngkōngshòu qín kǔ hé yǐ gù wǒ yú wǎng xī céng xiū cǐ xíng wèi
行空受勤苦。何以故？我于往昔曾修此行，未
miè lìng miè wèi dù lìng dù wèi tuō lìng tuō wèi ān lìng ān wèi jué
灭令灭，未度令度，未脱令脱，未安令安，未觉
lìng jué kōngshòu qín kǔ dōu wú shí lì wǒ cóng xī lái duō jiàn pú
令觉，空受勤苦都无实利。我从昔来，多见菩
sà xiū xué cǐ xíng bìng jiē tuì zhuǎn rǔ kě huí xīn xiū èr shèng dào qǔ
萨修学此行并皆退转，汝可回心修二乘道，取
èr shèng guǒ ér zì miè dù pú sà wén yǐ jí biàn jué zhī gào è mó
二乘果而自灭度。’ 菩萨闻已即便觉知，告恶魔
yán rǔ fù dào qù wǒ xīn jiān gù yóu ruò jīn gāng fēi rǔ miù yán
言：‘ 汝复道去，我心坚固犹若金刚，非汝谬言
suǒ néng tuì huài rǔ gù liú nán cháng yè zì kǔ mó wén cǐ yán biàn
所能退坏，汝固留难长夜自苦。’ 魔闻此言便
mò bú xiàn ruò yú pú sà wèi dé bō rě bō luó mì duō xiū qián wǔ
没不现。若余菩萨未得般若波罗蜜多，修前五
zhǒng bō luó mì duō jīng bǎi qiān jié pú sà rú shì xíng jīng jìn shí shàng
种波罗蜜多经百千劫，菩萨如是行精进时，尚
néng chāo guò kuàng èr shèng dì rú shì pú sà xiū xíng bō rě bō luó
能超过，况二乘地！如是菩萨修行般若波罗
mì duō chéng jiù fó fǎ zhòng è jiē lí suī xíng jīng jìn bú sù bù chí
蜜多，成就佛法众恶皆离，虽行精进不速不迟，
ér néng fā qǐ shū shèng dà yuàn shǐ wǒ gǎn shēn yǔ rú lái děng dǐng
而能发起殊胜大愿：‘ 使我感身与如来等，顶
shàng ròu jì méi jiān bái háo fó zhuàn fǎ lún wǒ yì rú shì pì
上肉髻、眉间白毫，佛转法轮我亦如是。’ 譬
rú zhēn jīn zhòng bǎo yíng shì zé wéi yán jìng pú sà jīng jìn yì fù rú
如真金，众宝莹饰则为严净。菩萨精进亦复如
shì lí zhū gòu huì wèi lí lǎn duò xiè dài pí jí bú zì zhī
是，离诸垢秽，谓离⁷⁵懒惰、懈怠、疲极，不自知
jué bú zhèng sī wéi yóu cǐ biàn néng huò shèng qīng jìng fú dé zhì huì
觉、不正思惟，由此便能获胜清净福德智慧
ér gòng zhuāng yán shēn bù pí láo xīn wú yàn dài yī qiè zhàng dào
而共庄严，身不疲劳、心无厌怠，一切障道
è bú shàn fǎ jiē shǐ miè chú suǒ yǒu zhù dào xiàng niè pán fǎ xī lìng zēng
恶不善法皆使灭除，所有助道向涅槃法悉令增

⁷⁵ 大正藏：赖；永乐北藏及龙藏：懒

zhǎng shǎo è bù qǐ hé kuàng qí duō jiǎ shǐ shí fāng jìng qié shā
长；少恶不起，何况其多！假使十方殄伽沙
jiè mǎnzhōng dà huǒ rú wú jiàn yù cǐ shì jiè wàidàn yī yǒuqíngyīng
界，满中大火如无间狱，此世界外但一有情应
kě dù zhě pú sà wèi bǐ shàngcóngzhōngguò kuàngduōyǒuqíng cǐ
可度者，菩萨为彼尚从中过，况多有情！此
zhū pú sà bú zuò shì niàn wú shàng pú tí bú yì kě dé pú sà xiū
诸菩萨不作是念：‘无上菩提不易可得，菩萨修
xíng rú jiù tóu rán yào jīng bǎi qiān nà yǔ duō jié rú sī zhòngdàn shí
行如救头然，要经百千那庾多劫，如斯重担实
nán hè fù dànzuò shì sī guò xiànzhū fó jiē xiū cǐ xíngzhèng
难荷负。’但作是思：‘过、现诸佛皆修此行证
dà pú tí wǒ yì rú shì zhèngyīng xiū xí nìngbǎi qiān jié chǔ dì yù
大菩提，我亦如是正应修习，宁百千劫处地狱
zhōng shǐ zhūyǒuqíng jiē dé dù tuō zhōng bú qì shě sù qù niè pán
中，使诸有情皆得度脱，终不弃舍速趣涅槃。’
pú sà rú shì xíngjīng jìn shí xīn bú zì gāo yú tā bú xià bú jiàn
菩萨如是行精进时，心不自高，于他不下，不见
néngxíng jí suǒxíng fǎ wú èr wú bié zì xìng lí gù
能行及所行法，无二、无别、自性离故。

tiānwáng shì míngzhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，是名诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néngtōng dá jīng jìn bō luó mì duō
蜜多，能通达精进波罗蜜多。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néngtōng dá jìng lǜ bō luó mì duō tiānwángdāng zhī ruò pú
蜜多，能通达静虑波罗蜜多？天王当知！若菩

sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néngxíng jìng lǜ bō luó
萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能行静虑波罗

mì duō wèizhū pú sà yú dà shèngzhōngshēnzhòngshàngēn shēngshēng
蜜多。谓诸菩萨于大乘中深种善根，生生

shì shì duō xiū miào xíng qīn jìn shàn yǒu bù shēng pín jiàn xié jiàn děng
世世多修妙行，亲近善友，不生贫贱、邪见等

jiā chángshēng pó luó mén chà dì lì dà xìng zhèng xìn sānbǎozēng
家，常生婆罗门、刹帝力大姓，正信三宝增

zhǎngshàn fǎ yīn sù shàngēnzuò rú shì niàn yǒuqíngcháng yè zhū qù
长善法，因宿善根作如是念：‘有情长夜诸趣

liú zhuǎn kǔ lún bù xī jiē yóutān ài pú sà niàn yǐ qǐ yàn lí xīn
流 转 ， 苦 轮 不 息 皆 由 贪 爱 。’ 菩 萨 念 已 起 厌 离 心 ，
zhī cóng xū wàng fēn bié ér yǒu shì zūn jīng zhōngzhǒngzhǒngfāngbiàn
知 从 虚 妄 分 别 而 有 ： ‘ 世 尊 经 中 种 种 方 便 ，
shuō yù guòhuàn rú shuò rú chōng⁷⁶ rú dāo rú shé rú pào
说 欲 过 患 如 稍 、 如 穉⁷⁶ 、 如 刀 、 如 蛇 、 如 泡 、
rú mò chòu huì bú jìng zhuǎnbiàn wú cháng yún hé zhì rén tān zhuó cǐ
如 沫 ， 臭 秽 不 净 转 变 无 常 ， 云 何 智 人 贪 著 此
fǎ jí tì xū fà chū jiā xiū dào wèi jiàn wéi jiàn wèi dé wéi dé
法 ？ ’ 即 剃 须 发 出 家 修 道 ， 未 见 为 见 ， 未 得 为 得 ，
wèi zhèng wéi zhèng wén shuō shòu chí ruò shì sù dì ruò shèng yì dì
未 证 为 证 ， 闻 说 受 持 若 世 俗 谛 、 若 胜 义 谛 ，
rú shí xiū xíng rú fǎ guān chá wèi zhèng jiàn zhèng sī wéi zhèng
如 实 修 行 ， 如 法 观 察 ， 谓 正 见 、 正 思 惟 、 正
yǔ zhèng yè zhèng mìng zhèng jīng jìn zhèng niàn zhèng dìng
语 、 正 业 、 正 命 、 正 精 进 、 正 念 、 正 定 ，
yuǎn lí xuān zá bù xùn míng yù yì fù bù qiú gòng yǎng gōng jìng shēn
远 离 喧 杂 不 徇 名 誉 ， 亦 复 不 求 供 养 恭 敬 ， 身
xīn jīng jìn cháng wú xiè xī sī wéi cǐ xīn duō xíng hé jìng wéi shàn
心 精 进 常 无 懈 息 ， 思 惟 此 心 多 行 何 境 ？ 为 善 、
wéi è wéi wú jì yé ruò xíng è jìng sù biàn zhǐ xī ruò xíng wú jì
为 恶 、 为 无 记 耶 ？ 若 行 恶 境 速 便 止 息 ， 若 行 无 记
yì yīng shě zhī ruò xíng shàn jìng jí qín jīng jìn cè lìng zēng zhǎng shū shèng
亦 应 舍 之 ， 若 行 善 境 即 勤 精 进 ， 策 令 增 长 殊 胜
shàn gēn wèi yù duì zhì è bú shàn fǎ yǐn sān shí qī miào pú tí fēn
善 根 。 为 欲 对 治 恶 不 善 法 ， 引 三 十 七 妙 菩 提 分 。
è bú shàn zhě wèi tān chēn chī tān fù yǒu sān wèi shàng zhōng
恶 不 善 者 谓 贪 、 瞋 、 痴 。 贪 复 有 三 ， 谓 上 、 中 、
xià shàng pǐn tān zhě wén yù jìng míng jǔ shēn yǒng yuè shēn xīn huān
下 。 上 品 贪 者 ， 闻 欲 境 名 举 身 踊 跃 ， 深 心 欢
xǐ bù guān yù guò yàn lí bù shēng fēi lǐ zhuī qiú wú yǒu cán
喜 ， 不 观 欲 过 ， 厌 离 不 生 ， 非 理 追 求 ， 无 有 惭
kuì wú cán kuì zhě wèi ruò dú xíng zhū suǒ jīng yóu héng sī yù jìng
愧 ； 无 惭 愧 者 ， 谓 若 独 行 ， 诸 所 经 游 恒 思 欲 境 ，
xīn xīn xiāng xù céng wú zàn shě wéi jiàn miào hǎo bù zhī guò huàn fù mǔ
心 心 相 续 曾 无 暂 舍 ， 唯 见 妙 好 不 知 过 患 ， 父 母

⁷⁶ 大正藏：矛；永乐北藏及龙藏：穉

shī zūn hē bǐ suǒ yù dōu wú kuì chǐ bù jué qǐ zhēng rú shì míng wéi
师尊诃彼所欲，都无愧耻不觉起争，如是名为
wú cán kuì zhě cǐ lèi mìng zhōng dāng duò è qù zhōng pǐn tān zhě
无惭愧者，此类命终当堕恶趣；中品贪者，
lí yù jìng shí yù xīn bù qǐ xià pǐn tān zhě dàn gòng yán xiào yù qíng
离欲境时欲心不起；下品贪者，但共言笑欲情
biàn xiē chēn yì yǒu sān shàng pǐn chēn zhě fèn huì ruò fā xīn hūn mù
便歇。瞋亦有三：上品瞋者，愤恚若发心昏目
luàn huò zào wú jiàn huò bàng zhèng fǎ huò fù zào yú zhū zhòng zuì
乱，或造无间，或谤正法，或复造余诸重罪
yè guò wǔ wú jiàn duō bǎi qiān bèi zhōng pǐn chēn zhě yǐ chēn huì gù
业过五无间多百千倍；中品瞋者，以瞋恚故，
suī zào zhū è xún jí shēng huǐ xià pǐn chēn zhě xīn wú xián hèn dàn
虽造诸恶寻即生悔；下品瞋者，心无嫌恨，但
kǒu hē huǐ jí biàn zhuī huǐ chī yì sān pǐn rú lǐ yīng zhī suī zuò shì
口诃毁即便追悔。痴亦三品，如理应知。虽作是
guān ér zhī zhū fǎ jiē rú huàn mèng xiǎng xiàng guāng yǐng
观，而知诸法皆如幻、梦、响、像、光影、
yáng yàn biàn huà jí xún xiāng chéng xū wàng bù shí diān dǎo gù
阳焰、变化及寻香城，虚妄、不实、颠倒故，
jiàn miè wài jìng jiè nèi xīn jì jìng bú jiàn néng xíng jí suǒ xíng fǎ wú èr
见灭外境界内心寂静，不见能行及所行法，无二、
wú bié zì xìng lí gù
无别、自性离故。

tiān wáng shì míng zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，是名诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néng tōng dá jìng lǜ bō luó mì duō
蜜多，能通达静虑波罗蜜多。

tiān wáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néng tōng dá bō rě bō luó mì duō tiān wáng dāng zhī ruò pú
蜜多，能通达般若波罗蜜多？天王当知！若菩

sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng xíng bō rě bō luó
萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能行般若波罗

mì duō wèi zhū pú sà zhèng zhì guān sè shòu xiǎng xíng shí
蜜多。谓诸菩萨正智观色、受、想、行、识，

bú jiàn sè shēng bú jiàn sè jí bú jiàn sè miè shòu xiǎng xíng
不见色生，不见色集，不见色灭，受、想、行、

shí yì fù rú shì hé yǐ gù zì xìng jiē kōng wú yǒuzhēn shí dàn yǒu
识亦复如是。何以故？自性皆空无有真实，但有
xū jiǎ shī shè míng zì ér xíng bō rě bō luó mì duō huà zhū yǒu qíng
虚假施設名字，而行般若波罗蜜多化诸有情，
zhōng bú wèi shuō wú yè wú guǒ suī zhī zhū fǎ jiē rú huàn mèng
终不为说无业无果。虽知诸法皆如幻、梦、
xiǎng xiàng guāng yǐng yáng yàn biàn huà jí xún xiāng chéng xū
响、像、光影、阳焰、变化及寻香城，虚
wàng wú wǒ yǒu qíng mìng zhě shēng zhě yǎng zhě shì fū
妄无⁷⁷我、有情、命者、生者、养者、士夫、
bǔ tè qié luó ér cháng xuān shuō yǒu yè yǒu guǒ pú sà rú shì xiū xíng
补特伽罗，而常宣说有业有果。菩萨如是修行
bō rě bō luó mì duō è mó juàn shǔ bù néng dé biàn hé yǐ gù
般若波罗蜜多，恶魔眷属不能得便。何以故？
shì zhū pú sà qīn jìn shàn yǒu chéng zhù pú tí lí shì jiān fǎ yú zhū
是诸菩萨亲近善友，成助菩提离世间法，于诸
rú lái shēn shēn zhèng fǎ huān xǐ zàn tàn zhū tiān mó fàn jí yú shā mén
如来甚深正法欢喜赞叹，诸天魔梵及余沙门、
pó luó mén děng chú fó zhèng zhì wú néng jí zhě bú jiàn néng xíng jí
婆罗门等，除佛正智无能及者，不见能行及
suǒ xíng fǎ wú èr wú bié zì xìng lí gù
所行法，无二、无别、自性离故。

tiān wáng shì míng zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，是名诸菩萨摩诃萨修学般若波罗
mì duō néng tōng dá bō rě bō luó mì duō
蜜多，能通达般若波罗蜜多。

tiān wáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨修学般若波罗
mì duō néng tōng dá fāng biàn shàn qiǎo bō luó mì duō tiān wáng dāng
蜜多，能通达方便善巧波罗蜜多？天王当
zhī ruò pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng xíng fāng
知！若菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能行方
biàn shàn qiǎo bō luó mì duō wèi zhū pú sà fāng biàn shàn qiǎo huí xiàng
便善巧波罗蜜多。谓诸菩萨方便善巧，回向
wú shàng zhèng děng pú tí ruò jiàn shì jiān shèng miào huā guǒ cháng chí
无上正等菩提，若见世间胜妙华果，常持

⁷⁷ 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：虚妄无

gòngyǎngzhū fó pú sà rì yè liù shí céng wú zàn fèi yǐ sī shèng
供 养 诸 佛、菩 萨，日 夜 六 时 曾 无 暂 废，以 斯 胜
shàn huí xiàng pú tí jiàn huā guǒ shù yì fù rú shì ruò wén rú lái qiè
善 回 向 菩 提，见 华 果 树 亦 复 如 是。若 闻 如 来 契
jīng zhōng shuō shēn fǎ yì huān xǐ xìn shòu ài yào sòng chí zhuǎn
经 中 说 甚 深 法 义，欢 喜 信 受，爱 乐 诵 持，转
wèi tā shuō yǐ sī miào shàn huí xiàng pú tí ruò jiàn rú lái zhì duō xíng
为 他 说，以 斯 妙 善 回 向 菩 提。若 见 如 来 制 多 形
xiàng jí chí zhǒng zhǒng xiāng huā gòng yǎng yuàn yǒu qíng lǐ pò jiè
像，即 持 种 种 香 华 供 养，愿 有 情 类 离 破 戒
xiāng dé jìng jiè xiāng yóu rú zhū fó sǎo sǎ tú dì yuàn zhū yǒu qíng
香，得 净 戒 香 犹 如 诸 佛；扫 洒 涂 地，愿 诸 有 情
wēi yí qí zhěng huā gài fù zhào yuàn zhū yǒu qíng jiē lí rè nǎo rù
威 仪 齐 整；华 盖 覆 罩，愿 诸 有 情 皆 离 热 恼；入
sēng zhù chù yuàn zhū yǒu qíng jiē rù yuán jì chū sēng zhù chù yuàn zhū
僧 住 处，愿 诸 有 情 皆 入 圆 寂；出 僧 住 处，愿 诸
yǒu qíng jiē chū mó jìng jiàn kāi sēng mén biàn zuò shì yuàn yǐ chū shì
有 情 皆 出 魔 境；见 开 僧 门，便 作 是 愿：‘以 出 世
zhì wèi zhū yǒu qíng qǐ wèi kāi mén jiē lìng wù rù ruò jiàn guān bì
智 为 诸 有 情 启 未 开 门，皆 令 悟 入。’若 见 关 闭，
yuàn wèi yǒu qíng guān bì sān yǒu huò sì è qù ruò dé ān zuò yuàn zhū
愿 为 有 情 关 闭 三 有 或 四 恶 趣；若 得 安 坐，愿 诸
yǒu qíng zuò pú tí zuò ruò yòu xié wò yuàn zhū yǒu qíng jiē zhèng yuán jì
有 情 坐 菩 提 座；若 右 胁 卧，愿 诸 有 情 皆 证 圆 寂；
cóng zuò wò qǐ yuàn zhū yǒu qíng lí zhū qǐ huò ruò shí xǐ zú yuàn
从 坐 卧 起，愿 诸 有 情 离 诸 起 惑；若 时 洗 足，愿
zhū yǒu qíng yuǎn lí chén gù ruò shí lǐ fó yòu rào zhì duō yuàn zhū yǒu
诸 有 情 远 离 尘 垢；若 时 礼 佛 右 绕 制 多，愿 诸 有
qíng jiē dāng zuò fó tiān rén gōng jìng bù yǐ wéi xǐ ruò yǒu wài dào xié
情 皆 当 作 佛，天 人 恭 敬 不 以 为 喜。若 有 外 道 邪
jiàn nán huà biàn zuò shì niàn wǒ wéi bǐ shī bǐ màn suǒ chí bì bù
见 难 化，便 作 是 念：‘我 为 彼 师，彼 慢 所 持 必 不
kěn xìn qiě zuò tóng xué huò wéi dì zǐ suī chǔ bǐ zhòng jiè xíng duō
肯 信，且 作 同 学 或 为 弟 子；虽 处 彼 众，戒 行 多
wén shèng zhū wài dào yīn yǐ xiáng fú zūn shì wéi shī yán bì xìn shòu huǐ
闻 胜 诸 外 道，因 以 降 伏 尊 事 为 师 言 必 信 受，毁
qí xié fǎ shuō zhèng niè pán lìng rù rú lái qīng jìng fǎ jiào jīng xiū fàn
其 邪 法 说 正 涅 槃，令 入 如 来 清 净 法 教，精 修 梵

xíng jìng lù dēng chí dé shèngshéntōngguǎng xiū miào shàn jiàn
行、静虑、等持，得胜神通广修妙善。’ 见
duō yù zhě huàzuò nǚ rén dì yī duānzhènglìng qí ài zhuó shū hū zhī
多欲者，化作女人第一端正令其爱著，倏忽之
qǐng shì xiàn wú cháng sè biàn pāngzhàng làn huài chòuchù lìng
顷示现无常，色变、膨胀、烂坏、臭处，令
shēnzēng è qǐ yàn lí xīn jí fù běnxíngwéi pú sà xiàng yīn ér wèi
深憎恶起厌离心，即复本形为菩萨像，因而为
shuō shēnshēn fǎ yào lìng fā wú shàngzhèngděng jué xīn xiū xíng dà
说甚深法要，令发无上正等觉心，修行大
shèngchéng wú shàngguǒ jiàn dà shèngzhě lí shàn zhī shí suī qín jīng jìn
乘成无上果。见大乘者离善知识，虽勤精进
xué èr shèngdào ér yú qí guǒ bù néngzhèng dé shī yú dà shèng wú
学二乘道，而于其果不能证得，失于大乘无
shàng fǎ lì guān bǐ gēnxìngwèishuō dà shèng lìng qí huí xīn rù wú
上法利；观彼根性为说大乘，令其回心入无
shàngdào wèi fā xīn zhěhuàlìng fā xīn ruò yǐ fā xīn quàn lìng jiān gù
上道，未发心者化令发心，若已发心劝令坚固。
jiàn chí jiè rén fànshǎoqing zuì bù jiě chén huǐ xiè tuì chóuyōu yóu
见持戒人犯少轻罪，不解陈悔，懈退愁忧，由
cǐ bù néng jìn xiū shèngdào biàn wèishuō fǎ lìng sù huǐ chú xīn lí
此不能进修胜道；便为说法令速悔除，心离
chóuyōu jìn xiū shèngdào shì zhū pú sà mó hē sà zhòng shǎo yù xǐ
愁忧进修胜道。是诸菩萨摩诃萨众，少欲喜
zú zhuān qiú fǎ lì wèiyǒuqíngshuō gòngyǎng rú lái yóu cǐ biàn chéng
足专求法利，为有情说供养如来，由此便成
liù dào bǐ àn shuō fǎ gòngyǎng shì wéi bù shī bō luó mì duō xíng
六到彼岸：说法供养，是为布施波罗蜜多；行
bù wéiyán shì wéi jìng jiè bō luó mì duō zhū tiān mó děng bù néng huài
不违言，是为净戒波罗蜜多；诸天魔等不能坏
luàn shì wéi ān rěn bō luó mì duō xīn xīn xiāng xù bù jué láo juàn
乱，是为安忍波罗蜜多；心心相续不觉劳倦，
shì wéi jīng jìn bō luó mì duō zhuān xīn yī niàn bù yuán yì jìng shì wéi
是为精进波罗蜜多；专心一念不缘异境，是为
jìng lù bō luó mì duō shuō fǎ gòngyǎng lí wǒ wǒ suǒ shì wéi bō
静虑波罗蜜多；说法供养离我、我所，是为般
rě bō luó mì duō bú jiàn néng xíng jí suǒ xíng fǎ wú èr wú bié
若波罗蜜多。不见能行及所行法，无二、无别、

zì xìng lí gù
自性离故。

tiānwáng shì míngzhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，是名诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néngtōng dá fāngbiànshànqiǎo bō luó mì duō
蜜多，能通达方便善巧波罗蜜多。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néngtōng dá miào yuàn bō luó mì duō tiānwáng dāng zhī ruò
蜜多，能通达妙愿波罗蜜多？天王当知！若

pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng xíng miào yuàn bō
菩萨摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能行妙愿波

luó mì duō wèi zhū pú sà zhū yǒu suǒ yuàn bú wèi shì jiān suǒ shòu kuài lè
罗蜜多。谓诸菩萨诸有所愿不为世间所受快乐，

yì bú wèi jǐ qiú chū sān jiè xiū èr shèng dào zhèng niè pán lè dàn zuò
亦不为己求出三界修二乘道证涅槃乐，但作

shì yuàn yī qiè yǒu qíng jiē rù wú yú bō niè pán jiè wǒ shēn zuì hòu
是愿：‘一切有情皆入无余般涅槃界，我身最后

nǎi chéng zhèng jué wèi fā xīn zhě huà lìng fā xīn ruò yǐ fā xīn lìng xiū
乃成正觉。未发心者化令发心，若已发心令修

dà xíng yǐ xiū dà xíng lìng dé pú tí yǐ dé pú tí quàn qǐng shuō fǎ
大行，已修大行令得菩提，已得菩提劝请说法，

zhǎn zhuǎn nǎi zhì bō niè pán hòu yǐ miào qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhì shè
展转乃至般涅槃后，以妙七宝起窞堵波置设

lì luó ér xìng gòng yǎng lìng wú liàng zhòng huò fú wú biān fù fā yuàn
利罗而兴供养，令无量众获福无边。’复发愿

yán zhū yǒu shì jiè fó chéng zhèng jué xī wú tiān mó jí zhū wài dào
言：‘诸有世界佛成正觉，悉无天魔及诸外道

ér wéi rǎo luàn yuàn yóu zì zhì fā wú shàng xīn bù jiǎ wài yuán suī fā
而为扰乱；愿由自智发无上心，不假外缘虽发

ér tuì yòu dāng yuàn wǒ cháng chǔ shì jiān chéng shú yǒu qíng lìng huò lì
而退；又当愿我常处世间，成熟有情令获利

lè yuàn xīn fā yì zhū pú sà děng ruò wén rú lái shuō shēn fǎ
乐；愿新发意诸菩萨等，若闻如来说甚深法，

rú shí wù rù xīn wú jīng bù yuàn zhū yǒu qíng dé dà zhì huì jiē shàn
如实悟入心无惊怖；愿诸有情得大智慧，皆善

tōng dá wú biān fó dào wú biān fó jìng wú biān dà bēi ráo yì wú
通达无边佛道、无边佛境、无边大悲，饶益无

biānzhū yǒuqíng lèi shì zhū pú sà duōyuàn zì shēnhéngchǔ huì guó bù
边诸有情类。’ 是诸菩萨多愿自身恒处秽国不
shēngjìng tǔ hé yǐ gù rú yǒubìngzhě nǎi jiǎ yī yào ruò wú qí
生净土。何以故？如有病者乃假医药，若无其
jí yī yào wú yòng pú sà rú shì fā miào yuàn shí bú jiàn néng xíng jí
疾医药无用。菩萨如是发妙愿时，不见能行及
suǒ xíng fǎ wú èr wú bié zì xìng lí gù
所行法，无二、无别、自性离故。

tiānwáng shì míngzhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，是名诸菩萨摩诃萨修学般若波罗
mì duō néngtōng dá miào yuàn bō luó mì duō
蜜多，能通达妙愿波罗蜜多。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨修学般若波罗
mì duō néngtōng dá lì bō luó mì duō tiānwáng dāng zhī ruò pú sà
蜜多，能通达力波罗蜜多？天王当知！若菩萨
mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néng xíng lì bō luó mì duō
摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能行力波罗蜜多。

wèi zhū pú sà néng fú tiān mó cuī zhū wài dào jù zú fú dé zhì huì lì
谓诸菩萨能伏天魔、摧诸外道，具足福德智慧力
gù yī qiè fó fǎ wú bù xiū xíng yī qiè fó jìng wú bú zhèng jiàn yǐ
故，一切佛法无不修行，一切佛境无不证见。以

shéntōng lì yòng yī máo duān jǔ shàn bù zhōu huò sì zhōu jiè huò dà
神通力，用一毛端举赡部洲或四洲界或大
qiān jiè nǎi zhì shí fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè huán zhì běn chù
千界乃至十方无量殑伽沙等世界，还置本处

ér wú suǒ sǔn huò yǐ shén lì yú xū kōng zhōng qǔ zhǒng zhǒng bǎo shī
而无所损；或以神力，于虚空中取种种宝施
yǒuqíng lèi néng yú shí fāng wú biān shì jiè zhū fó shuō fǎ wú bù wén
有情类；能于十方无边世界，诸佛说法无不闻

chí bú jiàn néng xíng jí suǒ xíng fǎ wú èr wú bié zì xìng lí gù
持。不见能行及所行法，无二、无别、自性离故。

tiānwáng shì míngzhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，是名诸菩萨摩诃萨修学般若波罗
mì duō néngtōng dá lì bō luó mì duō
蜜多，能通达力波罗蜜多。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néngtōng dá zhì bō luó mì duō tiānwángdāng zhī ruò pú sà
蜜多，能通达智波罗蜜多？天王当知！若菩萨

mó hē sà xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néngxíng zhì bō luó mì duō
摩诃萨修学般若波罗蜜多，则能行智波罗蜜多。

wèizhū pú sà guānchá wǔ yùnsēng fēi shí shēng miè fēi shí miè sī wéi
谓诸菩萨观察五蕴生非实生，灭非实灭，思惟

wǔ yùn jiē bì jìngkōng wú wǒ yǒuqíng mìngzhě shēngzhě yǎng
五蕴皆毕竟空，无我、有情、命者、生者、养

zhě shì fū bǔ tè qié luó yú fū diāndǎo xū wàng zhí zhuó bù
者、士夫、补特伽罗。愚夫颠倒虚妄执著，不

rú shí zhī zhū yùn fēi wǒ yùnzhōng wú wǒ bù rú shí zhī wǒ fēi zhū yùn
如实知诸蕴非我，蕴中无我；不如实知我非诸蕴，

wǒ zhōng wú yùn yóu sī zhū qù shēng sǐ lún huí rú xuán huǒ lún yú fū
我中无蕴，由斯诸趣生死轮回，如旋火轮愚夫

wàng zhí rán yī qiè fǎ zì xìngběnkōng wú shēng wú miè yuán
妄执。然一切法自性本空、无生、无灭，缘

hé wèishēng yuán lí wèimiè shí wú shēngmiè xìng fēi wú gù bù kě
合谓生，缘离谓灭，实无生灭，性非无故不可

shuōshēng xìng fēi yǒu gù bù kě shuōmiè shì zhū pú sà yú yī qiè jìng
说生，性非有故不可说灭。是诸菩萨于一切境

wú yǒu yī fǎ bù tōng dá zhě xiū xíng cǐ zhì bō luó mì duō èr shèng
无有一法不通达者，修行此智波罗蜜多，二乘

wàidào bù néng yǎn bì yǐ zhì guānchá cóngchū fā xīn nǎi zhì niè pán
外道不能掩蔽，以智观察，从初发心乃至涅槃

jiē xī míngliǎo néng yǐ yī fǎ zhī yī qiè jìng dá yī qiè jìng bù lí yī
皆悉明了；能以一法知一切境，达一切境不离一

fǎ suǒ yǐ zhě hé zhēn rú yī gù shì zhū pú sà xiū cǐ zhì shí
法。所以者何？真如一故。是诸菩萨修此智时，

bú jiànnéng xiū jí suǒ xiū fǎ wú èr wú bié zì xìng lí gù
不见能修及所修法，无二、无别、自性离故。

tiānwáng shì míngzhū pú sà mó hē sà xiū xué bō rě bō luó
“天王，是名诸菩萨摩诃萨修学般若波罗

mì duō néngtōng dá zhì bō luó mì duō shì míng pú sà xiū xué yī fǎ
蜜多，能通达智波罗蜜多，是名菩萨修学一法，

néngtōng dá yī qiè fǎ
能通达一切法。”

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi liù shí qī
大般若波罗蜜多经卷第五百六十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì liù fēn xiǎn xiàng pǐn dì sān
第六分显相品第三

ěr shí zuì shèng fù cóng zuò qǐ piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó
尔时，最胜复从座起，偏覆左肩，右膝著
dì hé zhǎng xiàng fó bó yán shì zūn shèn shēn bō rě bō luó
地，合掌向佛，白言：“世尊！甚深般若波罗
mì duō yǐ hé wéi xiàng
蜜多以何为相？”

yú shì shì zūn gào zuì shèng yuē tiān wáng dāng zhī rú dì
于是世尊告最胜曰：“天王当知！如地、
shuǐ huǒ fēng kōng děng xiàng shèn shēn bō rě bō luó mì duō yì
水、火、风、空等相，甚深般若波罗蜜多亦
fù rú shì
复如是。”

shì shí zuì shèng biàn bó fó yán shì zūn yún hé shèn shēn
是时，最胜便白佛言：“世尊！云何甚深
bō rě bō luó mì duō rú dì shuǐ huǒ fēng kōng děng xiàng
般若波罗蜜多如地、水、火、风、空等相？”

fó gào zuì shèng tiān wáng dāng zhī pǔ biàn guǎng dà nán kě
佛告最胜：“天王当知！普遍广大难可
duó liáng shì wéi dì xiàng shèn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì
度量是为地相，甚深般若波罗蜜多亦复如是。

hé yǐ gù zhū fǎ zhēn rú pǔ biàn guǎng dà nán cè liáng gù tiān wáng
何以故？诸法真如普遍广大难测量故。天王

dāng zhī yī qiè yào cǎo yī dì shēng zhǎng shèn shēn bō rě bō luó mì
当知！一切药草依地生长；甚深般若波罗蜜

duō yì fù rú shì pǔ néng shēng zhǎng yī qiè shàn fǎ tiān wáng dāng zhī
多亦复如是，普能生长一切善法。天王当知！

pì rú dà dì zēng zhī bù xǐ jiǎn zhī bù yōu lí wǒ wǒ suǒ
譬如大地，增之不喜，减之不忧，离我、我所，

wú èr xiàng gù shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì zàn tàn
无二相故；甚深般若波罗蜜多亦复如是，赞叹
bù zēng huǐ zī bù jiǎn lí wǒ wǒ suǒ wú èr xiàng gù yòu rú
不增，毁訾不减，离我、我所，无二相故。又如
dà dì shì jiānwǎng lái jǔ zú xià zú wú bù yī zhī shènsēn bō
大地，世间往来举足、下足无不依之；甚深般
rě bō luó mì duō yì fù rú shì ruò qiú shàn qù ruò xiàng niè pán wú
若波罗蜜多亦复如是，若求善趣、若向涅槃无
bù yī zhǐ yòu rú dà dì chū zhǒng zhǒng bǎo shènsēn bō rě bō
不依止。又如大地，出种种宝；甚深般若波
luó mì duō yì fù rú shì chū shēng shì jiān zhǒng zhǒng gōng dé yòu rú
罗蜜多亦复如是，出生世间种种功德。又如
dà dì chóng yǐ wén méng zhǒng zhǒng kǔ shì bù néng qīng dòng
大地，虫、蚁、蚊、虻种种苦事不能倾动；
shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì lí wǒ wǒ suǒ dōu wú fēn
甚深般若波罗蜜多亦复如是，离我、我所都无分
bié bù kě qīng dòng yòu rú dà dì ruò wén shī zǐ lóng xiàng děng
别不可倾动。又如大地，若闻师子、龙、象等
shēng zhōng wú jīng bù shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì yī
声终无惊怖；甚深般若波罗蜜多亦复如是，一
qiè tiān mó jí wài dào děng bù néng kǒng jù hé yǐ gù bú jiàn yǒu wǒ
切天魔及外道等不能恐惧。何以故？不见有我，
bú jiàn yǒu fǎ zì xìng kōng gù
不见有法，自性空故。

tiān wáng dāng zhī pì rú shuǐ dà cóng gāo fù xià shuǐ zú
“天王当知！譬如水大，从高赴下，水族
suǒ guī shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì cóng zhēn fǎ jiè
所归；甚深般若波罗蜜多亦复如是，从真法界
liú qù shì jiān yī qiè shàn fǎ zhī suǒ yī zhǐ yòu rú shuǐ dà néng rùn
流趣世间，一切善法之所依止。又如水大，能润
cǎo mù shēng yú huā guǒ shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì
草木生于华果；甚深般若波罗蜜多亦复如是，
rùn zhū děng chí shēng zhù dào fǎ chéng yī qiè zhì dé fó fǎ guǒ lì
润诸等持生助道法，成一切智得佛法果，利
yì ān lè yī qiè yǒu qíng yòu rú shuǐ dà zì cǎo mù gēn néng shǐ qīng
益安乐一切有情。又如水大，渍草木根，能使倾
bá suí liú ér qù shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì néng
拔随流而去；甚深般若波罗蜜多亦复如是，能

miè yī qiè jiàn qù fán nǎo xí qì gēnběnyǒng bú fù shēng yòu
灭一切见、趣、烦恼、习气根本永不复生。又

rú shuǐ dà xìngběnqīng jié wú gòu wú zhuó shēnshēn bō rě bō luó mì
如水大，性本清洁无垢无浊；甚深般若波罗蜜

duō yì fù rú shì tǐ wú fán nǎo gù míngqīng jié néng lí zhū huò gù
多亦复如是，体无烦恼故名清洁，能离诸惑故

míng wú gòu yī xiàng fēi yì gù míng wú zhuó rú rén xià rè yù shuǐ
名无垢，一相非异故名无浊。如人夏热，遇水

qīngliáng rè nǎoyǒuqíng dé wén rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō
清凉；热恼有情得闻如是甚深般若波罗蜜多，

bì huòqīngliáng lí zhū rè nǎo rú rén huàn kě dé shuǐ nǎi zhǐ qiú
必获清凉离诸热恼。如人患渴，得水乃止；求

chū shì fǎ dé shēn bō rě bō luó mì duō sī yuàn biàn zhǐ yòu rú quán
出世法，得深般若波罗蜜多思愿便止。又如泉

chí shēnshēn nán rù rú shì bō rě bō luó mì duō zhū fó jìng jiè shēnshēn
池甚深难入，如是般若波罗蜜多诸佛境界甚深

nán rù yòu rú shì jiānkēngkǎn zhī chùshuǐ jiē píngděng shēnshēn bō rě
难入。又如世间坑塹之处水皆平等；甚深般若

bō luó mì duō yì fù rú shì yú zhū dú jué shēngwén yì shēng jiē
波罗蜜多亦复如是，于诸独觉、声闻、异生皆

xī píngděng yòu rú jìngshuǐ xǐ chúgòu huì lìng dé qīngjìng rú shì pú sà
悉平等。又如净水洗除垢秽令得清净，如是菩萨

tōng dá bō rě bō luó mì duō lí zhū fán nǎo jí dé qīngjìng hé yǐ gù
通达般若波罗蜜多离诸烦恼即得清净。何以故？

shēnshēn bō rě bō luó mì duō zì xìngqīngjìng lí zhū huò gù
甚深般若波罗蜜多自性清净，离诸惑故。

tiānwángdāng zhī pì rú huǒ dà suī shāo yī qiè shù mù yào
“天王当知！譬如火大，虽烧一切树木药

cǎo ér bú niànyán wǒ néngshāo wù shēnshēn bō rě bō luó mì
草，而不念言：‘我能烧物。’甚深般若波罗蜜

duō yì fù rú shì suī néng yǒng miè yī qiè fán nǎo jí zhū xí qì ér
多亦复如是，虽能永灭一切烦恼及诸习气，而

bú niànyán wǒ néng yǒng miè yòu rú huǒ dà xī néng chéngshú
不念言：‘我能永灭。’又如火大，悉能成熟

yī qiè wù lèi shēnshēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì jiē néng
一切物类，甚深般若波罗蜜多亦复如是，皆能

chéngshú yī qiè fó fǎ yòu rú huǒ dà xī néng kū jié zhū shī wù lèi
成熟一切佛法。又如火大，悉能枯竭诸湿物类；

shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì jiē néng kū jié zhū lòu bào
甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 亦 复 如 是 ， 皆 能 枯 竭 诸 漏 暴
78 liú líng yǒng bù qǐ yòu rú huǒ jù zài xuě shān dǐng suī néng yuǎn zhào
流 令 永 不 起 。 又 如 火 聚 在 雪 山 顶 ， 虽 能 远 照
yī yú shàn nà nǎi zhì néng zhào shí yú shàn nà ér wú shì niàn wǒ
一 踰 缮 那 ， 乃 至 能 照 十 踰 缮 那 ， 而 无 是 念 ： ‘ 我
néng zhào yuǎn shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì suī zhào
能 照 远 。 ’ 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 亦 复 如 是 ， 虽 照
shēng wén dú jué pú sà ér yì bú niàn wǒ néng zhào bǐ
声 闻 、 独 觉 、 菩 萨 ， 而 亦 不 念 ： ‘ 我 能 照 彼 。 ’
yòu rú qín shòu yè jiàn huǒ guāng kǒng bù yuǎn bì bó fú yì shēng
又 如 禽 兽 ， 夜 见 火 光 恐 怖 远 避 ， 薄 福 异 生 、
shēng wén dú jué ruò wén bō rě bō luó mì duō kǒng jù shě lí shèn
声 闻 、 独 觉 ， 若 闻 般 若 波 罗 蜜 多 恐 惧 舍 离 。 甚
shēn bō rě bō luó mì duō wén míng shàng nán kuàng néng xiū xué rú yè
深 般 若 波 罗 蜜 多 闻 名 尚 难 ， 况 能 修 学 ！ 如 夜
yuǎn shè mí shī zhèng lù ruò jiàn huǒ guāng shēng dà huān xǐ zhī yǒu jù
远 涉 迷 失 正 路 ， 若 见 火 光 生 大 欢 喜 ， 知 有 聚
luò jí wǎng qù zhī zhì biàn ān wěnyǒng wú bù wèi shēng sǐ kuàng yè
落 疾 往 趣 之 ， 至 便 安 隐 永 无 怖 畏 ， 生 死 旷 夜
yǒu fú dé rén ruò wén bō rě bō luó mì duō shēng dà huān xǐ shòu chí
有 福 德 人 ， 若 闻 般 若 波 罗 蜜 多 ， 生 大 欢 喜 受 持 、
dú sòng yǒng lí fán nǎo xīn dé ān lè rú shì jiān huǒ guì jiàn jiē tóng
读 诵 ， 永 离 烦 恼 心 得 安 乐 。 如 世 间 火 ， 贵 贱 皆 同 ；
shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì shèng zhě yì shēng píng
甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 亦 复 如 是 ， 圣 者 、 异 生 平
děng jiē yǒu rú pó luó mén jí chà dì lì xiángòng yǎng huǒ zhū fó
等 皆 有 ， 如 婆 罗 门 及 刹 帝 力 咸 供 养 火 ， 诸 佛 、
pú sà xián jiē gòng yǎng shènsēn bō rě bō luó mì duō yòu rú xiǎo huǒ
菩 萨 咸 皆 供 养 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 。 又 如 小 火 ，
néng shāo sān qiān dà qiān shì jiè shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù
能 烧 三 千 大 千 世 界 ； 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 亦 复
rú shì ruò wén yī jù zé néng fén shāo wú liàng fán nǎo
如 是 ， 若 闻 一 句 则 能 焚 烧 无 量 烦 恼 。

tiān wáng dāng zhī pì rú fēng dà néng lìng yī qiè wù lèi zēng
“ 天 王 当 知 ！ 譬 如 风 大 ， 能 令 一 切 物 类 增

78 大正藏：瀑；永乐北藏及龙藏：暴

zhǎng shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì néng lìng yī qiè shì
长；甚深般若波罗蜜多亦复如是，能令一切世、
chū shì jiān shàn fǎ zēng zhǎng yòu rú fēng dà ruò zēng shèng shí pǔ
出世间善法增长。又如风大，若增盛时，普
néng cuī miè yī qiè wù lèi shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì
能摧灭一切物类；甚深般若波罗蜜多亦复如是，
ruò xiū zēng shèng biàn néng cuī miè shēng sǐ fán nǎo yòu rú fēng dà
若修增盛，遍能摧灭生死烦恼。又如风大，
néng lìng yù rè jiē dé qīng liáng shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù
能令熨⁷⁹热皆得清凉；甚深般若波罗蜜多亦复
rú shì néng lìng fán nǎo yù rè yǒu qíng zhèng dé qīng liáng niè pán cháng
如是，能令烦恼郁热有情证得清凉涅槃常
lè yòu rú fēng dà piāo yáng bù tíng shènsēn bō rě bō luó mì duō
乐。又如风大，飘扬不停；甚深般若波罗蜜多
yì fù rú shì yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ zhù
亦复如是，于一切法都无所住。

tiān wáng dāng zhī shènsēn bō rě bō luó mì duō lí gòu wú
“天王当知！甚深般若波罗蜜多离垢、无
zhuó jì jìng wú liàng wú biān zhì huì píng děng tōng dá zhū fǎ shí
著、寂静、无量、无边智慧，平等通达诸法实
xìng rú tài xū kōng xìng wú suǒ zhù lí jìng jiè xiàng chāo xún sì děng
性，如太虚空性无所住，离境界相，超寻伺等，
xīn jí xīn suǒ dōu wú fēn bié wú shēng wú miè zì xìng lí gù
心及心所都无分别、无生、无灭，自性离故。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō lì lè yǒu qíng shì jiān xī yǒu yóu rú rì yuè yī qiè shòu yòng
蜜多，利乐有情世间希有，犹如日月一切受用。
wèi rú liáng yuè néng chú rè nǎo shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù
谓如凉月，能除热恼；甚深般若波罗蜜多亦复
rú shì néng chú yī qiè fán nǎo rè dú yòu rú míng yuè shì jiān yào
如是，能除一切烦恼热毒。又如明月，世间乐
jiàn shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì yī qiè shèng xián zhī
见；甚深般若波罗蜜多亦复如是，一切圣贤之
suǒ yào jiàn yòu rú bái yuè rì rì zēng zhǎng zhū pú sà zhòng xíng shēn
所乐见。又如白月，日日增长，诸菩萨众行深

⁷⁹ 大正藏：郁；永乐北藏及龙藏：熨

bō rě bō luó mì duō cóngchū fā xīn nǎi zhì zhèng dé suǒ qiú wú shàng
般若波罗蜜多，从初发心乃至证得所求无上
zhèngděng pú tí jiàn jiàn zēng zhǎng yòu rú hēi yuè rì rì jiǎn jìn
正等菩提渐渐增长。又如黑月，日日减尽，
zhū pú sà zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fán nǎo suí mián jiàn jiàn
诸菩萨众行深般若波罗蜜多，烦恼、睡眠渐渐
jiǎn jìn yòu rú mǎnyuè zhū pó luó mén chà dì lì děng xiān suǒ zàn
减尽。又如满月，诸婆罗门、刹帝力等咸所赞
tàn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng xíng shēn bō rě bō luó mì duō
叹，若善男子、善女人等行深般若波罗蜜多，
shì jiān tiān rén ā sù luò děng jiē suǒ zàn tàn yòu rú yuè xíng biàn sì
世间天、人、阿素洛等皆所赞叹。又如月行遍四
zhōu jiè shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì yú sè xīn
洲界；甚深般若波罗蜜多亦复如是，于色、心
děng wú chù bú biàn yòu rú jìng yuè cháng zì zhuāng yán shēn shēn bō
等无处不遍。又如净月，常自庄严；甚深般
rě bō luó mì duō yì fù rú shì xìng běn qīng jìng héng zì zhuāng yán hé
若波罗蜜多亦复如是，性本清净恒自庄严。何
yǐ gù běn xìng lí rǎn wú shēng wú miè biàn yī qiè fǎ zì
以故？本性离染、无生、无灭、遍一切法，自
xìng lí gù pì rú shèng rì suī pò zhòng àn ér bú niàn yán wǒ
性离故。譬如盛日，虽破众暗，而不念言：‘我
néng pò bǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì suī pò wú
能破彼。’甚深般若波罗蜜多亦复如是，虽破无
shǐ yī qiè suí mián ér bú niàn yán wǒ néng pò bǐ yòu rú liè
始一切睡眠，而不念言：‘我能破彼。’又如烈
rì suī kāi lián huā ér bú niàn yán wǒ néng kāi bǐ shēn shēn
日，虽开莲华，而不念言：‘我能开彼。’甚深
bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì suī kāi pú sà mó hē sà xīn ér
般若波罗蜜多亦复如是，虽开菩萨摩诃萨心，而
bú niàn yán wǒ néng kāi bǐ yòu rú lì rì suī zhào shí fāng
不念言：‘我能开彼。’又如丽日，虽照十方，
ér bú niàn yán wǒ néng biàn zhào shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì
而不念言：‘我能遍照。’甚深般若波罗蜜多亦
fù rú shì suī zhào wú biān ér wú zhào xiàng rú jiàn dōng fāng chì míng
复如是，虽照无边而无照相。如见东方赤明

xiàngxiàn zé zhī bù jiǔ rì lún dāngchū ruò wén bō rě bō luó mì duō
相现，则知⁸⁰不久日轮当出，若闻般若波罗蜜多，
dāng zhī shì rén qù fó bù yuǎn rú shàn bù zhōuzhūshàn shì nǚ ruò jiàn
当知是人去佛不远。如瞻部洲诸善士女，若见
rì chūshēng dà xīn qīng ruò shí shì jiānyǒushēn bō rě bō luó mì duō
日出生大忻庆，若时世间有深般若波罗蜜多
míng zì chūxiàn yī qiè shèngxián jiē dà huān xǐ yòu rú rì chū yuè
名字出现，一切圣贤皆大欢喜。又如日出，月
jí xīngguāng jiē xī bú xiàn ruò zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
及星光皆悉不现，若诸菩萨行深般若波罗蜜多，
wàidào èr shèngsuǒyǒugōng dé jiē xī bú xiàn yòu rú rì chū fāngjiàn
外道二乘所有功德皆悉不现。又如日出，方见
kēngkǎngāo xià zhī chù ruò zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shì
坑坎高下之处，若诸菩萨行深般若波罗蜜多，世
jiān nǎi zhī xié zhèng zhī dào hé yǐ gù shènshēn bō rě bō luó mì
间乃知邪正之道。何以故？甚深般若波罗蜜
duō zì xiàngpíngděng wú shēng wú miè xìngyuǎn lí gù
多自相平等，无生无灭，性远离故。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō duō xiū kōngxíng wú suǒ zhùzhuó xiū xí míngdào mièchú àn zhàng
蜜多，多修空行无所住著，修习明道灭除暗障，
yuǎn lí è yǒu qīn jìn zhū fó xīn xīn xiāng xù niàn fó wú duàn tōng dá
远离恶友亲近诸佛，心心相续念佛无断，通达
píngděng suí shùn fǎ jiè suī shéntōng yóu xì biàn shí fāngguó ér shēn
平等随顺法界。虽神通游戏遍十方国，而身
zhùběn tǔ dōu bú dòngyáo guānzhū fó fǎ yóu rú xiànjiàn suī zài shì
住本土都不动摇。观诸佛法犹如现见。虽在世
jiān shì fǎ bù rǎn yóu yū ní chùsuǒ chūliánhuā rú shì pú sà suī chǔ
间世法不染，犹淤泥处所出莲华。如是菩萨虽处
shēng sǐ shènshēn bō rě bō luó mì duōqiǎobiàn lì gù ér bù rǎnzhúo
生死，甚深般若波罗蜜多巧便力故而不染著。
hé yǐ gù shènshēn bō rě bō luó mì duō wú shēng wú miè zì xiàng
何以故？甚深般若波罗蜜多无生、无灭、自相
píngděng bú jiàn bù zhuó xìngyuǎn lí gù yòu rú liánhuā bù
平等、不见、不著，性远离故。又如莲华，不

⁸⁰ 大正藏：是；永乐北藏及龙藏：知

tíngshuǐ dī rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō nǎi zhì shǎo è
停水滴，如是菩萨行深般若波罗蜜多，乃至少恶
yì bú zànzhù yòu rú liánhuā suí suǒ zài chùxiāng qì fēn fù rú shì
亦不暂住。又如莲华，随所在处香气馥馥，如是
pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō ruò zài rén jiānhuò jū tiānshàng
菩萨行深般若波罗蜜多，若在人间或居天上，
chéng yì jù luò xī jù jiè xiāng yòu rú liánhuā bǐngxìngqīng jié
城邑、聚落悉具戒香。又如莲华，禀性清洁，
pó luó ménděngxiánsuǒbǎo ài rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì
婆罗门等咸所宝爱，如是菩萨行深般若波罗蜜
duō tiān lóng yào chā jiàn dá fù děng pú sà zhū fó xián
多，天、龙、药叉、健达缚等、菩萨、诸佛咸
suǒ ài jìng yòu rú liánhuā chū yù kāi fā néngyuèzhòng xīn rú shì
所爱敬。又如莲华，初欲开发能悦众心，如是
pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō hánxiàoxiānyán yuǎn lí pín cù
菩萨行深般若波罗蜜多，含笑先言，远离嘖蹙，
lìngzhòng huān xǐ yòu rú liánhuā mèngzhōngjiàn zhě yì shì jí xiàng
令众欢喜。又如莲华，梦中见者亦是吉相，
zhū rén tiānděng nǎi zhì mèngzhōngwénjiàn pú sà xíngshēn bō rě bō luó
诸人、天等乃至梦中闻见菩萨行深般若波罗
mì duō yì shì jí xiáng kuàngzhēnwénjiàn yòu rú liánhuā chū shǐ shēng
蜜多亦是吉祥，况真闻见！又如莲华，初始生
wèi rén fēi rén děngxiánsuǒ ài hù rú shì pú sà shǐ xué bō rě bō luó
位，人非人等咸所爱护，如是菩萨始学般若波罗
mì duō zhū fó pú sà shì fàn tiānděng gòngsuǒ wèi hù
蜜多，诸佛、菩萨、释梵天等共所卫护。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō xīng rú shì xīn wǒ dāng rú lǐ tōng dá yī qiè bō luó mì duō
蜜多，兴如是心：‘我当如理通达一切波罗蜜多，
jiàohuà yǒu qíng yuán mǎn fó fǎ pú tí shù xià zuò jīn gāng zuò zhèng dé
教化有情圆满佛法；菩提树下坐金刚座，证得
wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún jù shí èr zhǒng wēi miào
无上正等菩提，转妙法轮，具十二种微妙
xíng xiàng shì jiān shā mén pó luó ménděng tiān mó shì fàn
行相，世间沙门、婆罗门等，天、魔、释、梵
suǒ bù néng zhuǎn huà dù shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè
所不能转；化度十方无量无数无边世界一切

yǒuqíng cóngshēng sǐ hǎipíngděng jì bá ān zhì bō rě bō luó mì duō
有情，从生死海平等济拔；安置般若波罗蜜多，
wú guī yī zhě wèizuò guī yī wú jiù hù zhě wèizuò jiù hù yù jiàn fó
无归依者为作归依，无救护者为作救护，欲见佛
zhě lìng dé jiàn fó zuò shī zǐ hǒuyóu xì shéntōng tàn fó gōng dé lìng
者令得见佛；作师子吼游戏神通，叹佛功德令
zhòng kě yǎng qí xīn qīng jìng zhōng bú dòng yáo yì wú chǎn qū yuǎn
众渴仰；其心清净终不动摇，意无谄曲远
lí xié niàn suǒ wèi bú niàn èr shèng zhī fǎ jìn zhū suí mián wú fù
离邪念，所谓不念二乘之法；尽诸随眠，无复
fán nǎo shēn wú wěixíng lí xié wēi yí kǒu wú guǐ yán rú shí ér
烦恼；身无伪行，离邪威仪；口无诡言，如实而
shuō shòu ēn cháng gǎn qīng ēn zhòng bào xīn bù huáihàn kǒu héng
说；受恩常感，轻恩重报；心不怀憾，口恒
ruǎn yǔ rú shì xiū xí qīng jìng zhī xīn bú jiàn néng xíng jí suǒ xíng⁸²
软语。如是修习清净之心，不见能行⁸¹及所行⁸²
fǎ wú èr wú bié zì xìng lí gù
法，无二、无别、自性离故。’

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō xìn jiě rú lái sānzhǒng qīng jìng wèi zhū pú sà zuò shì sī wéi
蜜多，信解如来三种清净。谓诸菩萨作是思惟：

qì jīng zhōng shuō rú lái shēn jìng suǒ wèi fǎ shēn zuì jì jìng shēn
‘契经中说如来身净，所谓法身、最寂静身、

wú děngděngshēn wú liàngshēn bú gòngshēn jīn gāngshēn yú cǐ
无等等身、无量身、不共身、金刚身，于此

jué dìng xīn wú yí huò shì míng xìn jiě rú lái shēn jìng fù cì sī wéi
决定心无疑惑。’是名信解如来身净。复次思惟：

qì jīng zhōng shuō rú lái yǔ jìng rú wèi yì shēngshòu jì zuò fó
‘契经中说如来语净，如为异生受⁸³记作佛，

yì wèi pú sà shòu zuò fó jì xìn rú shì yǔ lǐ bù xiāng wéi suǒ yǐ
亦为菩萨受⁸⁴作佛记，信如是语理不相违。所以

zhě hé rú lái yǒng lí yī qiè guò shī jìn zhū suí mián wú fù fán
者何？如来永离一切过失，尽诸随眠，无复烦

⁸¹ 大正藏：污；永乐北藏及龙藏：行

⁸² 大正藏：污；永乐北藏及龙藏：行

⁸³ 大正藏：授；永乐北藏及龙藏：受

⁸⁴ 大正藏：授；永乐北藏及龙藏：受

nǎo jì jìng qīng jìng ruò tiān mó fàn jí zhū shā mén pó luó mén
恼，寂静清净；若天、魔、梵及诸沙门、婆罗门
děng néng dé rú lái yǔ yè shī zhě wú yǒu shì chù shì míng xìn jiě
等，能得如来语业失者，无有是处。’ 是名信解
rú lái yǔ jìng fù cì sī wéi qì jīng zhōng shuō rú lái yì jìng zhū
如来语净。复次思惟：‘契经中说如来意净，诸
fó shì zūn xīn suǒ sī fǎ shēng wén dú jué pú sà tiān rén
佛世尊心所思法，声闻、独觉、菩萨、天、人
jí yú yǒu qíng wú néng zhī zhě hé yǐ gù rú lái zhī xīn shēn shēn nán
及余有情无能知者。何以故？如来之心甚深难
rù lí zhū xún sī fēi sī liàng jìng wú liàng wú biān tóng xū kōng jiè
入，离诸寻伺非思量境，无量无边同虚空界，
rú shì xìn zhī xīn bù yí huò shì míng xìn jiě rú lái yì jìng
如是信知心不疑惑。’ 是名信解如来意净。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō zuò shì sī wéi rú fó suǒ shuō zhū pú sà mó hē sà wèi zhū
蜜多，作是思惟：‘如佛所说诸菩萨摩诃萨为诸
yǒu qíng hè fù zhòng dàn jiān gù wú tuì bú bù bù pí cì dì
有情荷负重担，坚固无退、不怖、不疲，次第
xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě fāng
修行布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若、方
biàn shàn qiǎo miào yuàn lì zhì bō luó mì duō chéng jiù fó fǎ
便善巧、妙愿、力、智波罗蜜多，成就佛法，
wú zhàng wú ài wú biān wú děng bú gòng zhī fǎ suǒ yán jué
无障、无碍、无边、无等、不共之法；所言决
dìng qí xìng yǒng měng chéng jiù rú lái guǎng dà shì yè shì zhū
定，其性勇猛，成就如来广大事业。’ 是诸
pú sà mó hē sà yú bǐ shì zhōng wú huò wú yí shēn xīn xìn shòu
菩萨摩诃萨于彼事中，无惑、无疑、深心信受。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō zuò shì sī wéi rú fó suǒ shuō zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
蜜多，作是思惟：‘如佛所说诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō jiū jìng ān zuò miào pú tí zuò néng dé wú ài
般若波罗蜜多，究竟安坐妙菩提座，能得无碍
qīng jìng tiān yǎn tiān ěr tā xīn sù zhù suí niàn lòu jìn zhì tōng
清净天眼、天耳、他心、宿住随念、漏尽智通，

yú yī niànrǎng yǐ píngděng zhì tōng dá sān shì rú shí guānchá yī qiè
于 一 念 顷 ， 以 平 等 智 通 达 三 世 ， 如 实 观 察 一 切
shì jiān rú shì yǒuqíng jù shēn è xíng yǔ è xíng yì è xíng huǐ
世 间 ， 如 是 有 情 具 身 恶 行 、 语 恶 行 、 意 恶 行 ， 毁
bàngshèngxián yóu xié jiàn zào xié yè shēnhuàimìngzhōngdāngduò è qù
谤 圣 贤 ， 由 邪 见 造 邪 业 ， 身 坏 命 终 当 堕 恶 趣 ；
rú shì yǒuqíng jù shēnmiào xíng yǔ miào xíng yì miào xíng chēng zàn
如 是 有 情 具 身 妙 行 、 语 妙 行 、 意 妙 行 ， 称 赞
shèngxián yóuzhèngjiàn zào zhèng yè shēnhuàimìngzhōngdāngshēngshàn
圣 贤 ， 由 正 见 造 正 业 ， 身 坏 命 终 当 生 善
qù rú shí guānchá yǒuqíng jiè yǐ zuò shì niànyán wǒ xī fā yuàn
趣 。 如 实 观 察 有 情 界 已 ， 作 是 念 言 ： 我 昔 发 愿
xíng pú sà dào zì jué jué tā cǐ yuàn yīng mǎn shì zhū pú sà yú
行 菩 萨 道 ， 自 觉 、 觉 他 此 愿 应 满 。 ’ 是 诸 菩 萨 于
bǐ shì zhōng wú huò wú yí rú shí xìn shòu tiānwángdāng zhī
彼 事 中 ， 无 惑 、 无 疑 、 如 实 信 受 。 天 王 当 知 ！
zhū pú sà mó hē sà chéng fó zhī suǒ míng wéi jué chù néng zì jué gù
诸 菩 萨 摩 诃 萨 成 佛 之 所 名 为 觉 处 ， 能 自 觉 故
míng wéi zhèng jué néng jué yǒuqíng míng zhèng biàn jué tiānwángdāng zhī
名 为 正 觉 ， 能 觉 有 情 名 正 遍 觉 。 天 王 当 知 ！
shì zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō xìn zhī rú lái chū xīng yú
是 诸 菩 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 ， 信 知 如 来 出 兴 于
shì lì yì ān lè yī qiè yǒuqíng
世 ， 利 益 安 乐 一 切 有 情 。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“ 天 王 当 知 ！ 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗
mì duō wénshuō yī shèngnéngshēn xìn shòu hé yǐ gù zhū fó suǒ
蜜 多 ， 闻 说 一 乘 能 深 信 受 。 何 以 故 ？ 诸 佛 所
shuōzhēn shí bù xū zhǒngzhǒng yú shèng jiē fó shèngchū rú shàn bù
说 真 实 不 虚 ， 种 种 余 乘 皆 佛 乘 出 ， 如 瞻 部
zhōu suī yǒuzhǒngzhǒngchéng yì jù luò bìngshǔ cǐ zhōu rú shì zhū
洲 虽 有 种 种 城 邑 、 聚 落 并 属 此 洲 ， 如 是 诸
shèng suī yǒuzhǒngzhǒngmíngxiàngchā bié jiē shǔ fó shèng cǐ zhū pú sà
乘 虽 有 种 种 名 相 差 别 皆 属 佛 乘 。 此 诸 菩 萨
fù zuò shì niàn zhū fó shì zūn fāng biàn shàn qiǎo zhǒngzhǒng shuō fǎ
复 作 是 念 ： ‘ 诸 佛 世 尊 方 便 善 巧 ， 种 种 说 法
jiē shí bù xū hé yǐ gù zhū fó shuō fǎ suí zhòng gēnxìng suī shuō
皆 实 不 虚 。 何 以 故 ？ 诸 佛 说 法 随 众 根 性 ， 虽 说

sānshèng ér shí yī dào cǐ zhū pú sà fù zuò shì niàn zhū fó shì
三乘而实一道。’此诸菩萨复作是念：‘诸佛世
zūn fán suǒ shuō fǎ yīn shēng shēnyuǎnzhēn shí bù xū hé yǐ gù shì
尊凡所说法，音声深远真实不虚。何以故？释
fàn tiānděng yǒu shǎo gōng dé shàng fù néng chū shēnyuǎn yīn shēng hé
梵天等有少功德，尚复能出深远音声，何
kuàng rú lái wú liàng yì jié jī jí gōng dé shēng bù shēnyuǎn cǐ zhū
况如来无量亿劫积集功德声不深远！’此诸
pú sà fù zuò shì niàn rú lái shuō fǎ bù wéizhònggēn shàng zhōng
菩萨复作是念：‘如来说法不违众根，上、中、
xià pǐn jiē shǐ chéng jiù yǒuqíng gè wèi dú wèi wǒ shuō ér fó běn lái
下品皆使成就，有情各谓独为我说，而佛本来
wú shuō wú shì cǐ zhū pú sà yú rú shì shì wú huò wú yí
无说无示。’此诸菩萨于如是事，无惑、无疑、
shēn xīn xìn jiě
深信信解。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō dé wēi xì xīn zuò rú shì niàn shì jiān cháng yǒu dà huǒ chì
蜜多，得微细心，作如是念：‘世间常有大火炽
rán wèi tān chēn chī wéihuǒyān àn yún hé dāng shǐ yī qiè yǒu
然，谓贪、瞋、痴为火烟暗，云何当使一切有
qíng cóng cǐ shì jiān jiē dé chū lí ruò néng tōng dá zhū fǎ píngděng
情，从此世间皆得出离？若能通达诸法平等，
wú rǎn zhuó xīn míng wéi chū lí rú shí zhī fǎ rú huàn mèngděng shàn
无染著心名为出离，如实知法如幻梦等，善
guān yīn yuán ér bù fēn bié
观因缘而不分别。’

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō zuò shì sī wéi zhū fǎ wú běn ér yǒu yè guǒ zhū fó
蜜多，作是思惟：‘诸法无本而有业果，诸佛、
pú sà fán suǒ fā yán wǒ yīng zhī yì jì zhī yì yǐ jí sī liàng yì sī
菩萨凡所发言我应知意，既知意已即思量义，思
liàng yì yǐ jí jiànzhēn shí jiànzhēn shí yǐ jì dù yǒuqíng
量义已即见真实，见真实已济度有情。’

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō fāngbiànshànqiǎowèizhòngshuō fǎ wèishuōzhū fǎ wú wǒ
蜜多，方便善巧为众说法，谓说诸法无我、
yǒuqíng mìngzhě shēngzhě yǎngzhě shì fū bǔ tè qié luó
有情、命者、生者、养者、士夫、补特伽罗、
yì shēng rú tóng zuòzhě shòuzhě zhī zhě jiànzhě rú shì
意生、儒童、作者、受者、知者、见者，如是
zhū fǎ kōng wú suǒyǒu fēi zì zài xìng xū wàngfēn bié yīn yuán
诸法空、无所有、非自在性、虚妄分别，因缘
hé gù wú shēng sì shēng tiānwángdāng zhī ruòshuōzhū fǎ wú wǒ
合故无生似生。天王当知！若说诸法无我、
yǒuqíng nǎi zhì jiànzhě wéichèn lǐ shuō ruòshuōzhū fǎ kōng wú suǒ
有情乃至见者，为称理说；若说诸法空、无所
yǒu nǎi zhì sì shēng yì chèn lǐ shuō tiānwángdāng zhī fú qí shuō
有乃至似生，亦称理说。天王当知！夫其说
fǎ suí shùn fǎ xiàng shì míngchèn lǐ ruò zhū suǒshuō bù wéi fǎ xiàng
法随顺法相，是名称理。若诸所说不违法相
yǔ fǎ xiāngyìng néng rù píngděngxiǎnxiàn yì lǐ míngqiǎobiànshuō
与法相应，能入平等显现义理，名巧便说。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō dé wú ài biàn wèiruò wú zhuóbìan ruò wú jìn biàn ruò xiāng
蜜多得无碍辩，谓若无著辩、若无尽辩、若相
xù biàn ruò bú duànbiàn bú qiè ruò biàn bù jīng bù biàn bú gòng
续辩、若不断辩、不怯弱辩、不惊怖辩、不共
yú biàn wú biān jì biàn yī qiè tiānrén suǒ ài zhòngbiàn tiānwáng
余辩、无边际辩、一切天人所爱重辩。天王
dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō dé qīngjìng
当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多得清净
biàn wèi bù sī hē biàn bù mí luànbiàn bú bù wèibiàn bú jiāo
辩，谓不嘶喝辩、不迷乱辩、不怖畏辩、不憍
mànbiàn yì jù zú biàn wèi jù zú biàn bù zhuō sè biàn yìng shí
慢辩、义具足辩、味具足辩、不拙涩辩、应时
fēnbiàn
分辩。

tiānwángdāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yuǎn lí dà zhòngwēi dé wèi gù biàn bù sī yè jiān zhù míng
蜜多，远离大众威德畏故，辩不嘶喝；坚住明

liǎo bú qiè zhì gù biàn bù mí luàn pú sà chǔ zhòng rú shī zǐ wáng wú
了 不 怯 智 故， 辩 不 迷 乱； 菩 萨 处 众 如 师 子 王 无
kǒng jù gù biàn bú bù wèi lí fán nǎo gù biàn bù jiāo màn bù
恐 惧 故， 辩 不 怖 畏； 离 烦 恼 故， 辩 不 骄 慢； 不
shuō wú yì qì fǎ xiàng gù biàn yì jù zú shàn jiě shū lùn zhī wén zì
说 无 义 契 法 相 故， 辩 义 具 足； 善 解 书 论 知 文 字
gù biàn wèi jù zú duō jié jī xí qiǎo biàn yǔ gù biàn bù zhuō sè
故， 辩 味 具 足； 多 劫 积 习 巧 便 语 故， 辩 不 拙 涩。

rú shì shuō fǎ shàn shùn sān shí wèi rè yǔ hán shuō wú chā luàn
如 是 说 法 善 顺 三 时， 谓 热、 雨、 寒， 说 无 差 乱；
yì shùn sān fēn wèi chū zhōng hòu shuō bù jiāo zá yóu sī gù
亦 顺 三 分， 谓 初、 中、 后， 说 不 交 杂， 由 斯 故
shuō biàn yìng shí fēn
说 辩 应 时 分。

tiān wáng dāng zhī shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“ 天 王 当 知！ 是 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗
mì duō suǒ dé zhū biàn lìng zhòng huānyuè wèi suí suǒ huà duō wéi ài yǔ
蜜 多， 所 得 诸 辩 令 众 欢 悦， 谓 随 所 化 多 为 爱 语，
hán xiào xiān yán yuǎn lí pín cù fā cí yǒu yì néng chēng rú shí zhū yǒu
含 笑 先 言 远 离 嗔 蹙， 发 词 有 义 能 称 如 实， 诸 有
suǒ shuō bù qī wǔ rén suǒ yán jué dìng zhǒng zhǒng yào shuō yǐ róu ruǎn
所 说 不 欺 侮 人， 所 言 决 定 种 种 乐 说， 以 柔 软
yǔ lìng zhòng huānyuè róng sè kuān hé shǐ tā qīn fù suí yì ér shuō
语 令 众 欢 悦， 容 色 宽 和 使 他 亲 附， 随 义 而 说
wén zhě wù jiě wèi lì yì gù chèn fǎ xiàng shuō píng děng wèi shuō xīn
闻 者 悟 解， 为 利 益 故 称 法 相 说， 平 等 为 说 心
wú piān dǎng lí xū wàng yán zuò jué dìng shuō zhǒng zhǒng yào shuō suí
无 偏 党， 离 虚 妄 言 作 决 定 说， 种 种 乐 说 随
zhòng gēn xìng yóu cǐ yīn yuán lìng zhòng huānyuè
众 根 性， 由 此 因 缘 令 众 欢 悦。

tiān wáng dāng zhī shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“ 天 王 当 知！ 是 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗
mì duō chéng dà wēi dé suǒ yǐ zhě hé fēi fǎ qì zhě bù dé wén
蜜 多 成 大 威 德。 所 以 者 何？ 非 法 器 者 不 得 闻
gù
故。”

ěr shí zuì shèng biàn bó fó yán shì zhū pú sà qí xīn píng
尔 时， 最 胜 便 白 佛 言：“ 是 诸 菩 萨 其 心 平

děng yún hé bú wèi fēi qì zhěshuō
等，云何不为非器者说？”

fó yán tiānwáng shèshēn bō rě bō luó mì duōběnxìngpíng
佛言：“天王，甚深般若波罗蜜多本性平

děng bú jiàn shì qì bú jiàn fēi qì bú jiànnéngshuō bú jiàn suǒ
等，不见是器，不见非器，不见能说，不见所

shuō yǒuqíng xū wàngjiàn qì fēi qì jiànshuō bù shuō suǒ yǐ zhě hé
说，有情虚妄见器非器，见说不说。所以者何？

shèshēn bō rě bō luó mì duō wú shēng wú miè wú fēn bié xiàng yóu
甚深般若波罗蜜多无生、无灭、无分别相，犹

rú xū kōng yī qiè biàn mǎn yǒuqíng yì ěr wú shēng wú miè shēng
如虚空一切遍满；有情亦尔，无生、无灭；声

wén dú jué pú sà rú lái yì fù rú shì wú míng zì fǎ jiǎ lì
闻、独觉、菩萨、如来亦复如是，无名字法假立

míng zì wèi shì yǒuqíng wèi shì bō rě wèi yǒu néng shuō wèi yǒu
名字，谓是有情，谓是般若，谓有能说，谓有

suǒ shuō wèi yǒu tīng zhě jí suǒ tīng fǎ shèng yì dì zhōng jiē tóng yī
所说，谓有听者及所听法，胜义谛中皆同一

xiàng suǒ wèi wú xiàng dōu wú chā bié shì zhū pú sà xíng shēn bō rě
相，所谓无相，都无差别。是诸菩萨行深般若

bō luó mì duō wēi dé zhòng gù suī cháng yào shuō fēi qì bù wén
波罗蜜多，威德重故，虽常乐说，非器不闻。

tiānwáng dāng zhī shèshēn bō rě bō luó mì duō bú wèi fēi
“天王当知！甚深般若波罗蜜多，不为非

qì zhū yǒuqíng shuō bú wèi wài dào è jiàn zhě shuō bú wèi xiè màn bú
器诸有情说，不为外道恶见者说，不为懈怠不

xìn zhě shuō bú wèi qiú fǎ mào yì zhě shuō bú wèi tān ài míng lì zhě
信者说，不为求法贸易者说，不为贪爱名利者

shuō bú wèi jí dù mì lìn zhě shuō bú wèi shēng máng lóng yǎ zhě shuō
说，不为嫉妬秘吝者说，不为生盲聋哑者说。

suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
所以者何？诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，

xīn wú qiān lìn bú mì shēn fǎ yú yǒuqíng lèi fēi wú cí bēi yì bú qì
心无悭吝不秘深法，于有情类非无慈悲，亦不弃

shě zhū yǒuqíng lèi rán yǒuqíng lèi sù zhí shàn gēn dé jiàn rú lái jí wén
舍诸有情类，然有情类宿植善根，得见如来及闻

zhèng fǎ rú lái yú fǎ běn wú shuō xīn yì bú zuò yì wèi cǐ wèi
正法，如来于法本无说心，亦不作意为此、为

bǐ dànzhàngzhòngzhě suī jìn rú lái ér bú jiàn wén pú sà yì ěr
彼，但障重者虽近如来而不见闻，菩萨亦尔。”

ěr shí zuì shèng fù bó fó yán hé děng yǒu qíng kān wén zhū
尔时，最胜复白佛言：“何等有情堪闻诸

fó pú sà shuō fǎ
佛菩萨说法？”

fó yán tiān wáng ruò jù zhèng xìn gēn xìng chún shú kān wéi fǎ
佛言：“天王，若具正信根性纯熟堪为法

qì yú guò qù fó céng zhòng shàn gēn xīn wú chǎn qū wēi yí qí zhěng
器，于过去佛曾种善根，心无谄曲威仪齐整，

bù qiú míng lì qīn jìn shàn yǒu lì gēn cōng míng shuō wén zhī yì wéi fǎ
不求名利亲近善友，利根聪明说文知义，为法

jīng jìn bù wéi shèng zhǐ cǐ děng yǒu qíng kān wén zhū fó pú sà shuō fǎ
精进不违圣旨，此等有情堪闻诸佛菩萨说法。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà néng zuò fǎ shī shàn
“天王当知！诸菩萨摩诃萨能作法师善

qiǎo shuō fǎ yún hé qiǎo shuō wèi wèi ráo yì zhū yǒu qíng gù suī shuō
巧说法，云何巧说？谓为饶益诸有情故，虽说

fó fǎ ér shuō fó fǎ jìng bù kě dé suī shuō yī qiè bō luó mì duō
佛法，而说佛法竟不可得；虽说一切波罗蜜多，

ér shuō yī qiè bō luó mì duō jìng bù kě dé suī shuō pú tí ér shuō
而说一切波罗蜜多竟不可得；虽说菩提，而说

pú tí jìng bù kě dé suī shuō duàn fán nǎo ér shuō fán nǎo jìng bù kě
菩提竟不可得；虽说断烦恼，而说烦恼竟不可

dé suī shuō zhèng niè pán ér shuō niè pán jìng bù kě dé suī shuō shēng
得；虽说证涅槃，而说涅槃竟不可得；虽说声

wén sì xiàng sì guǒ ér shuō shēng wén sì xiàng sì guǒ jìng bù kě
闻四向、四果，而说声闻四向、四果竟不可

dé suī shuō dú jué ruò xiàng ruò guǒ ér shuō dú jué ruò xiàng ruò
得；虽说独觉若向、若果，而说独觉若向、若

guǒ jìng bù kě dé suī shuō duàn wǒ jiàn ér shuō wǒ jiàn jìng bù kě dé
果竟不可得；虽说断我见，而说我见竟不可得；

suī shuō yǒu yè guǒ ér shuō yè guǒ jìng bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
虽说有业果，而说业果竟不可得。所以者何？

míng zì suǒ dé jiē fēi shí fǎ fǎ fēi míng zì fēi yán jìng jiè fǎ bù
名字所得皆非实法，法非名字、非言境界，法不

kě sī yì fēi xīn suǒ liáng gù míng zì fēi fǎ fǎ fēi míng zì
可思议，非心所量故。名字非法，法非名字，

dàn yǐ shì sù xū wàng jiǎ míng ér yǒu suǒ shuō wú míng zì fǎ shuō wéi
但以世俗虚妄假名而有所说，无名字法说为
míng zì míng zì shì kōng kōng wú suǒ yǒu wú suǒ yǒu zhě fēi zhēn shèng
名字，名字是空，空无所有，无所有者非真胜
yì fēi shèng yì zhě jí shì xū wàng yú fū zhī fǎ tiān wáng dāng zhī
义，非胜义者即是虚妄愚夫之法。天王当知！
shì míng pú sà shàn qiǎo shuō fǎ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě
是名菩萨善巧说法。诸菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō yǐ fāng biàn lì dé wú ài biàn suí zhòng gēn xìng xuān
波罗蜜多，以方便力得无碍辩，随众根性，宣
shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō lìng zhū yǒu qíng rú shí wù
说如是甚深般若波罗蜜多，令诸有情如实悟
rù”
入。”

dì liù fēn fǎ jiè pǐn dì sì zhī yī
第六分法界品第四之一

ěr shí zuì shèng fù cóng zuò qǐ piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó
尔时，最胜复从座起，偏覆左肩，右膝著
dì hé zhǎng gōng jìng ér bó fó yán shì zūn yún hé zhū pú sà
地，合掌恭敬，而白佛言：“世尊！云何诸菩萨
mó hē sà xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō tōng dá fǎ jiè
摩诃萨学深般若波罗蜜多通达法界？”

yú shì fó gào zuì shèng tiān yán shàn zāi shàn zāi dì tīng
于是佛告最胜天言：“善哉！善哉！谛听！
dì tīng jí shàn zuò yì wú dāng wèi rǔ fēn bié jiě shuō
谛听！极善作意，吾当为汝分别解说。”

zuì shèng tiān yán wěi rán yuàn shuō wǒ děng yào wén
最胜天言：“唯然！愿说！我等乐闻。”

fó gào zuì shèng tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xué
佛告最胜：“天王当知！诸菩萨摩诃萨学
shēn bō rě bō luó mì duō yǒu miào huì gù qīn jìn shàn yǒu fā qín jīng
深般若波罗蜜多，有妙慧故亲近善友，发勤精
jìn lí zhū zhàng gǎo xīn dé qīng jìng gōng jìng zūn zhòng yào xí kōng xíng
进离诸障惑，心得清净恭敬尊重，乐习空行
yuǎn lí zhū jiàn xiū rú shí dào tōng dá fǎ jiè tiān wáng dāng zhī shì
远离诸见，修如实道通达法界。天王当知！是

zhū pú sà yǎomiào huì gù qīn jìn shànyǒu huān xǐ jìng shì rú zhēn fó
诸菩萨有妙慧故亲近善友，欢喜敬事如真佛
xiǎng yǐ qīn jìn gù lí zhū xiè dài mièchú yī qiè è bú shàn fǎ shēng
想，以亲近故离诸懈怠，灭除一切恶不善法生
zhǎngshàngēn jì mièfánǎoyuǎn lí zhàng fǎ shēn yǔ yì yè
长善根，既灭烦恼远离障法，身、语、意业
jiē dé qīngjìng yóuqīngjìng gù biànshēngjìngzhòng yǐ jìngzhòng xīn xiū
皆得清净，由清净故便生敬重，以敬重心修
xí kōngxíng xiū kōngxíng gù yuǎn lí zhū jiàn lí zhū jiàn gù xiū xíngzhèng
习空行，修空行故远离诸见，离诸见故修行正
dào xiū zhèngdào gù néngjiàn fǎ jiè
道，修正道故能见法界。”

ěr shí zuì shèng fù bó fó yán shì zūn yún hé míngwéi fǎ
尔时，最胜复白佛言：“世尊！云何名为法
jiè
界？”

fó gào zuì shèng tiānwángdāng zhī fǎ jiè jí shì bù xū wàng
佛告最胜：“天王当知！法界即是不虚妄
xìng
性。”

shì zūn yún hé bù xū wàngxìng
“世尊！云何不虚妄性？”

tiānwáng jí shì bú biàn yì xìng
“天王，即是不变异性。”

shì zūn yún hé bú biàn yì xìng
“世尊！云何不变异性？”

tiānwáng jí shì zhū fǎ zhēn rú
“天王，即是诸法真如。”

shì zūn hé wèizhū fǎ zhēn rú
“世尊！何谓诸法真如？”

tiānwángdāng zhī zhēn rú shēnmiào dàn kě zhì zhī fēi yán
“天王当知！真如深妙，但可智知非言
néngshuō hé yǐ gù zhū fǎ zhēn rú guòzhūwén zì lí yǔ yánjìng
能说。何以故？诸法真如，过诸文字离语言境，
yī qiè yǔ yè bù néngxíng gù lí zhū xì lùn jué zhū fēn bié wú cǐ
一切语业不能行故；离诸戏论，绝诸分别；无此
wú bǐ lí xiàng wú xiàng yuǎn lí xún sì guòxún sì jìng wú xiǎng
无彼，离相无相；远离寻伺，过寻伺境；无想

wú xiàng chāoguò èr jìng yuǎn lí yú fū guò yú fū jìng chāozhū
无相，超过二境；远离愚夫，过愚夫境；超诸
mó shì lí zhūzhànguò fēi shí suǒ liǎo zhù wú suǒ zhù jì jìng shèng
魔事，离诸障惑；非识所了，住无所住寂静圣
zhì jí wú fēn bié hòu dé zhì jìng wú wǒ wǒ suǒ qiú bù kě dé
智及无分别后得智境，无我、我所；求不可得，
wú qǔ wú shě wú rǎn wú zhuó qīng jìng lí gòu zuì shèng dì yī
无取无舍；无染无著，清净离垢；最胜第一，
xìng cháng bú biàn ruò fó chū shì ruò bù chū shì xìng xiàng cháng zhù
性常不变，若佛出世、若不出世性相常住。
tiān wáng dāng zhī shì wéi fǎ jiè zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě
天王当知！是为法界。诸菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō xiū zhèng fǎ jiè duō bǎi qiān zhǒng nán xíng kǔ xíng lìng zhū
波罗蜜多修证法界，多百千种难行苦行，令诸
yǒu qíng jiē dé tōng dá tiān wáng shì míng shí xiàng bō rě bō luó mì duō
有情皆得通达。天王，是名实相般若波罗蜜多、
zhēn rú shí jì wú fēn bié xiàng bù sī yì jiè yì míng zhēn kōng
真如、实际、无分别相、不思議界，亦名真空
jí yī qiè zhì yī qiè xiàng zhì bú èr fǎ jiè
及一切智、一切相智、不二法界。”

ěr shí zuì shèng biàn bó fó yán shì zūn yún hé néng zhèng
尔时，最胜便白佛言：“世尊！云何能证、
néng dé rú shì fǎ jiè
能得如是法界？”

fó gào zuì shèng tiān wáng dāng zhī chū shì bō rě bō luó mì
佛告最胜：“天王当知！出世般若波罗蜜
duō jí hòu suǒ dé wú fēn bié zhì néng zhèng néng dé
多及后所得无分别智能证、能得。”

shì zūn zhèng dé yì yǒu hé yì
“世尊！证得义有何异？”

tiān wáng dāng zhī chū shì bō rě bō luó mì duō néng rú shí
“天王当知！出世般若波罗蜜多能如实
jiàn gù míng wéi zhèng hòu zhì tōng dá gù míng wéi dé
见故名为证，后智通达故名为得。”

ěr shí zuì shèng fù bó fó yán rú fó suǒ shuō wén sī
尔时，最胜复白佛言：“如佛所说闻、思、
xiū huì qǐ bù tōng dá shí xiàng bō rě bō luó mì duō ér fù shuō yǒu
修慧，岂不通达实相般若波罗蜜多，而复说有

chū shì bō rě bō luó mì duō jí hòu suǒ dé wú fēn bié zhì néng zhèng
出世般若波罗蜜多及后所得无分别智能证、
néng dé?
能得？”

fó yán fú ěr suǒ yǐ zhě hé shí xiàng bō rě bō luó mì
佛言：“不尔！所以者何？实相般若波罗蜜
duō shēn wēi miào wén huì cū qiǎn bù néng dé jiàn shì shèng yì gù
多甚深微妙，闻慧粗浅不能得见；是胜义故
sī bù néng liáng chū shì fǎ gù xiū bù néng xíng
思不能量，出世法故修不能行。

tiān wáng dāng zhī shí xiàng bō rě bō luó mì duō shēn wēi
“天王当知！实相般若波罗蜜多甚深微
miào yì shēng èr shèng suǒ bù néng jiàn hé yǐ gù bǐ rú shēng
妙，异生二乘所不能见。何以故？彼如生
máng bú jiàn zhòng sè yīng ér qī rì bú jiàn rì lún shàng bù néng jiàn
盲不见众色。婴儿七日不见日轮，尚不能见，
kuàng néng zhèng dé tiān wáng pì rú xià rè yǒu rén xī xíng zài yú
况能证得！天王，譬如夏热，有人西行在于
kuàng yě fù yǒu yī rén cóng xī ér zhì wèn qián rén yuē wǒ jīn
旷野，复有一人从西而至，问前人曰：‘我今
rè kě zhī hé chù yǒu qīng shuǐ shù yīn kě jiàn yōu jì bǐ rén
热渴，知何处有清水、树荫，可见忧济？’ 彼人
dá yuē cóng cǐ dōng xíng dāng yǒu èr lù yī zuǒ èr yòu yí cóng yòu
答曰：‘从此东行当有二路，一左二右宜从右
lù jiàn cì qián xíng yǒu qīng quán chí jí liáng yīn shù tiān wáng yú
路，渐次前行有清泉池及凉荫树。’ 天王，于
yì yún hé bǐ rè kě zhě suī wén rú shì quán jí shù míng sī wéi
意云何？彼热渴者虽闻如是泉及树名，思惟
wǎng qù jí chú rè kě dé qīng liáng fǒu
往趣即除热渴得清凉不？”

fú yě shì zūn bǐ zhì rù chí xǐ yǐn xī shù fāng lí
“不也！世尊！彼至入池洗饮、息树，方离
rè kě nǎi dé qīng liáng
热渴乃得清凉。”

fó yán tiān wáng rú shì rú shì wén sī xiū huì
佛言：“天王，如是！如是！闻、思、修慧
bù néng tōng dá shí xiàng bō rě bō luó mì duō tiān wáng dāng zhī suǒ
不能通达实相般若波罗蜜多。天王当知！所

yánkuàng yě jí yù shēng sǐ rén yù yǒuqíng rè yù zhòng huò kě
言旷野即喻生死，人喻有情，热喻众惑，渴
yù tān ài dōng lái rén zhě yù zhū pú sà zuǒ lù jí yù fēi zhèng zhí
喻贪爱，东来人者喻诸菩萨，左路即喻非正直
dào yòu lù yù yú yī qiè zhì dào zhū pú sà zhòng xíng shēn bō rě bō
道，右路喻于一切智道，诸菩萨众行深般若波
luó mì duō shàn zhī shēng sǐ zhèng zhí zhī lù quán yù bō rě bō luó
罗蜜多，善知生死正直之路；泉喻般若波罗
mì duō shù yù dà bēi zhū pú sà mó hē sà xíng èr fǎ gù yuǎn lí
蜜多，树喻大悲，诸菩萨摩诃萨行二法故，远离
yì shēng jí èr shèng dào tiānwáng dāng zhī shēn shēn bō rě bō luó mì
异生及二乘道。天王当知！甚深般若波罗蜜
duō suī wú xíng xiàng ér qiǎo shuō gù lìng zhū yǒuqíng néng zhèng néng
多虽无形相，而巧说故，令诸有情能证、能
dé
得。

tiānwáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō néng rú shí zhī lì wú suǒ wèi bú gòng fǎ kōng yì rú
蜜多，能如实知力、无所畏、不共法空，亦如
shí zhī zhū jiè dìng huì jiě tuō jiě tuō zhì jiàn yùn kōng yì rú
实知诸戒、定、慧、解脱、解脱智见蕴空，亦如
shí zhī nèi kōng wài kōng jí nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng
实知内空、外空及内外空、空空、大空、胜
yì děng kōng suī zhī zhū fǎ wú bù jiē kōng ér zhī kōng xiàng yì bù kě
义等空，虽知诸法无不皆空，而知空相亦不可
dé bù qǔ kōng xiàng bù qǐ kōng jiàn bù zhí kōng xiàng bù yī zhǐ
得，不取空相，不起空见，不执空相，不依止
kōng pú sà rú shì bù qǔ zhū gù yú kōng bú duò tiānwáng dāng zhī
空，菩萨如是不取著故于空不堕。天王当知！

zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō yuǎn lí zhū xiàng wèi
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多远离诸相，谓
dōu bú jiàn nèi wài zhū xiàng lí xì lùn xiàng lí fēn bié xiàng lí xún
都不见内外诸相，离戏论相，离分别相，离寻
qiú xiàng lí tān zhū xiàng lí jìng jiè xiàng lí pān yuán xiàng lí
求相，离贪著相，离境界相，离攀缘相，离
zhū néng zhī jí suǒ zhī xiàng
诸能知及所知相。”

ěr shí zuì shèngbiàn bó fó yán ruò zhū pú sà mó hē sà
尔时，最胜便白佛言：“若诸菩萨摩诃萨

zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō néng rú shì guān zhū fǎ wú xiàng
众行深般若波罗蜜多，能如是观诸法无相，
fó bó qié fàn fù yún hé guān
佛薄伽梵复云何观？”

fó yán tiān wáng zhū fó jìng jiè bù kě sī yì hé yǐ gù
佛言：“天王，诸佛境界不可思议。何以故？

lí jìng jiè gù yī qiè yǒu qíng sī liàng fó jìng xīn zé kuáng luàn bù zhī
离境界故。一切有情思量佛境，心则狂乱不知
cǐ bǐ hé yǐ gù tóng xū kōng xìng bù kě sī liàng qiú bù kě dé
此彼。何以故？同虚空性不可思量，求不可得
lí xún sì jìng zhū pú sà zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō shàng bú
离寻伺境。诸菩萨众行深般若波罗蜜多，尚不
jiàn yǒu yì shēng jìng děng kě dé sī liàng kuàng fó jìng jiè yì bù yī
见有异生境等可得思量，况佛境界！亦不依
zhǐ yī qiè miào yuàn suī xíng zhǒng zhǒng bù shī jìng jiè ān rěn
止一切妙愿，虽行种种布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ér yú bǐ guǒ dōu wú suǒ zhuó
精进、静虑、般若波罗蜜多，而于彼果都无所著。
yú zhū gōng dé nǎi zhì niè pán yì bù yī zhuó hé yǐ gù lí wǒ
于诸功德乃至涅槃亦不依著。何以故？离我、
wǒ suǒ wú èr wú bié zì xìng lí gù
我所，无二无别，自性离故。”

fó shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō dà fǎ mén shí lìng
佛说如是甚深般若波罗蜜多大法门时，令

cǐ sān qiān dà qiān shì jiè liù zhǒng biàn dòng miào gāo shān wáng mù
此三千大千世界六种变动，妙高山王、目
zhēn lín tuó shān dà mù zhēn lín tuó shān jīn gāng lún wéi shān dà jīn
真邻陀山、大目真邻陀山、金刚轮围山、大金
gāng lún wéi shān xiāng shān bǎo shān hēi shān dà hēi shān jiē xī
刚轮围山、香山、宝山、黑山、大黑山皆悉
zhèn dòng wú liàng bǎi qiān zhū pú sà zhòng jiē tuō shàng fú wéi fó fū
震动。无量百千诸菩萨众，皆脱上服为佛敷
zuò qí zuò gāo guǎng rú miào gāo shān wú liàng bǎi qiān shì fàn
座，其座高广如妙高山。无量百千释、梵、
hù shì zhū tiān wáng děng hé zhǎng gōng jìng sàn zhòng miào huā wèi miào
护世诸天王等，合掌恭敬散众妙华，谓妙

yīn huā dà miào yīn huā jí jí xiánghuā dà jí xiánghuā qīnghuáng
音华、大妙音华，及吉祥华、大吉祥华、青黄
chì bái hóng zǐ liánhuā
赤白红紫莲华。

shí jiù fēngshānzòngguǎng sì shí yú shàn nà liàng jī huābiàn
时，鹞峰山纵广四十踰缮那量，积华遍
mǎn zhì rú lái xī wú liàngtiān zǐ zhù xū kōngzhōng zòu zhū tiānyuè
满至如来膝。无量天子住虚空中，奏诸天乐
chàng rú shì yán zài dǔ fó xīng shì zài wénzhuàn fǎ lún shàn zāi
唱如是言：“再睹佛兴世，再闻转法轮。善哉！
shàn bù zhōu yī qiè yǒuqíng lèi qín xiū gōng dé duōzhòngshàngēn dé
瞻部洲一切有情类，勤修功德多种善根，得
wén rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō kuàng fù dāng lái yǒu néng xìn
闻如是甚深般若波罗蜜多，况复当来有能信
zhě dāng zhī rú shì yī qiè yǒuqíng xī xíngzhū fó rú lái jìng jiè
者！当知如是一切有情，悉行诸佛如来境界。”

fù yǒu wú liàng bǎi qiān lóng wáng jí yǐ shén lì pǔ xīng dà yún
复有无量百千龙王，即以神力普兴大云，
jiàng shù xiāng yǔ sǎ jiù fēngshān biàn jí sān qiān dà qiān shì jiè zhū tīng
降澍香雨洒鹞峰山，遍及三千大千世界，诸听
fǎ zhě wéi jué xiāng rùn bú jiàn zhān rú wú liàng lóng nǚ xī yú fó qián
法者唯觉香润不见沾濡，无量龙女悉于佛前
hé zhǎng zàn tàn fù yǒu wú liàng jiàn dá fù shén yǐ miào yuè yīn ér
合掌赞叹。复有无量健达缚神，以妙乐音而
gòng yǎng fó zhū yào chā zhòng sàn zhū miào huā ā sù luò děng
供养佛；诸药叉众，散诸妙华；阿素洛等，
gòng yǎng gōng jìng shí fāng wú liàng wú biān fó tǔ wú shù rú lái yīng
供养恭敬。十方无量无边佛土无数如来、应、
zhèng děng jué méi jiān háo xiàng jiē fàng guāng míng zhào cǐ sān qiān dà qiān
正等觉，眉间毫相皆放光明照此三千大千
shì jiè yōu àn zhī chù wú bú dà míng biàn jiù fēngshān qí guāng hè yì
世界，幽暗之处无不大明，遍鹞峰山其光赫奕；
zuò sī shì yǐ gè huán běn jiè yòu rào sān zā rù fó dǐng zhōng wú liàng
作斯事已各还本界，右绕三匝入佛顶中。无量
bǎi qiān pó luó mén zhòng jí chà dì lì zhǎng zhě jū shì gè yǐ zhǒng
百千婆罗门众及刹帝力长者居士，各以种
zhǒng tú xiāng mò xiāng chuáng gài fān huā ér gòng yǎng fó ěr
种涂香、末香、幢盖、幡华而供养佛。尔

shí huìzhōng qī shí èr yì pú sà mó hē sà dé wú shēng fǎ rěn wú
时，会中七十二亿菩萨摩诃萨得无生法忍，无
liàng bǎi qiān zhū yǒu qíng lèi yuǎn chén lí gòu shēng jìng fǎ yǎn wú liàng bǎi
量百千诸有情类远尘离垢生净法眼，无量百
qiān zhū yǒu qíng lèi jiē fā wú shàng zhèng děng jué xīn
千诸有情类皆发无上正等觉心。

ěr shí zuì shèng fù bó fó yán shēn shēn bō rě bō luó mì duō
尔时，最胜复白佛言：“甚深般若波罗蜜多

jì jué yǔ yán lí zhū wén zì yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě
既绝语言离诸文字，云何菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō wèi zhū yǒu qíng shuō rú shì fǎ
波罗蜜多，为诸有情说如是法？”

fó gào zuì shèng tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng
佛告最胜：“天王当知！诸菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō wèi zhū yǒu qíng shuō rú shì fǎ wèi xiū xí
深般若波罗蜜多，为诸有情说如是法，为修习

fó fǎ ér zhū fó fǎ bì jìng bù kě dé wèi chéng shú zhū bō luó mì
佛法，而诸佛法毕竟不可得；为成熟诸波罗蜜

duō ér zhū bō luó mì duō bì jìng bù kě dé wèi qīng jìng fó pú tí
多，而诸波罗蜜多毕竟不可得；为清净佛菩提，

ér fó pú tí bì jìng bù kě dé wèi lí miè niè pán ér lí miè niè pán
而佛菩提毕竟不可得；为离灭涅槃，而离灭涅槃

bì jìng bù kě dé wèi sì shā mén guǒ ér sì shā mén guǒ bì jìng bù kě
毕竟不可得；为四沙门果，而四沙门果毕竟不可

dé wèi dú jué pú tí ér dú jué pú tí bì jìng bù kě dé wèi duàn
得；为独觉菩提，而独觉菩提毕竟不可得；为断

chú wǒ qǔ ér wǒ jí qǔ bì jìng bù kě dé shì pú sà mó hē sà xíng
除我取，而我及取毕竟不可得。是菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō xīn bù fēn bié yī qiè fǎ xiàng wǒ néng fēn
深般若波罗蜜多，心不分别一切法相，我能分

bié jí suǒ fēn bié jiē bù kě dé suí shùn bō rě bō luó mì duō bù wéi
别及所分别皆不可得，随顺般若波罗蜜多不违

shēng sǐ suī zài shēng sǐ bù wéi bō rě bō luó mì duō suí shùn fǎ
生死，虽在生死不违般若波罗蜜多随顺法

xiàng
相。”

ěr shí zuì shèng biàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà yún hé
尔时，最胜便白佛言：“诸菩萨摩诃萨云何

suí shùnshēnshēn fǎ xiàng bù wéi shì sù
随顺甚深法相不违世俗？”

fó yán tiānwáng pú sà suí shùnshēnshēn bō rě bō luó mì
佛言：“天王，菩萨随顺甚深般若波罗蜜
duō bù yuǎn lí sè shòu xiǎng xíng shí bù yuǎn lí yù jiè
多，不远离色、受、想、行、识，不远离欲界、
sè jiè wú sè jiè bù yuǎn lí fǎ ér wú qǔ zhuó suí shùn bō rě
色界、无色界，不远离法而无取著，随顺般若
bō luó mì duō bù yuǎn lí dào hé yǐ gù jù dà fāngbiànshànqiǎo
波罗蜜多不远离道。何以故？具大方便善巧
lì gù
力故。”

yú shì zuì shèng fù bó fó yán hé wèi pú sà fāngbiànshàn
于是最胜复白佛言：“何谓菩萨方便善
qiǎo
巧？”

fó yán tiānwáng wèi sì wú liàng zhū pú sà mó hē sà jù
佛言：“天王，谓四无量，诸菩萨摩诃萨具
dà cí bēi xǐ shě xīn gù chángnéng lì lè suǒ huà yǒu qíng
大慈、悲、喜、舍心故，常能利乐所化有情，
shì wèi pú sà fāngbiànshànqiǎo
是为菩萨方便善巧。”

shì zūn yún hé cǐ sì míng dà
“世尊！云何此四大？”

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō jù wú biān cí wú fēn bié cí zhū fǎ xìng cí bù xiū xī
蜜多，具无边慈、无分别慈、诸法性慈、不休息
cí wú nǎo hài cí guǎngráo yì cí píngděngxìng cí biàn lì lè
慈、无恼害慈、广饶益慈、平等性慈、遍利乐
cí chū shì jiān cí rú shì děng lèi míngwéi dà cí
慈、出世间慈，如是等类名为大慈。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō jiàn zhū yǒu qíng jù zhǒngzhǒng kǔ wú guī yī chù wèi yù jì bá
蜜多，见诸有情具种种苦无归依处，为欲济拔
fā pú tí xīn qín qiú zhèng fǎ jì zì dé yǐ wèi yǒu qíng shuō zhū qiǎn
发菩提心勤求正法；既自得已为有情说，诸慳

tān zhě jiàoxíng bù shī wú jiè pò jiè jiàoshòu chí jiè xìngbào è zhě
贪者教行布施，无戒、破戒教受持戒，性暴恶者
jiàoxíng rěn rǔ lǎn duò xiè dài jiàoxíng jīng jìn sǎn luàn xīn zhě jiàoxíng jìng
教行忍辱，懒惰懈怠教行精进，散乱心者教行静
lǜ zhū yú chī zhě jiàoxué miào huì wèi dù yǒu qíng suī zāo zhǒng zhǒng jí
虑，诸愚痴者教学妙慧，为度有情虽遭种种极
kǔ nán shì zhōng bù shě lí dà pú tí xīn rú shì děng lèi míng wéi dà
苦难事，终不舍离大菩提心，如是等类名为大
bēi
悲。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō zuò shì sī wéi sān jiè chì huǒ wǒ yǐ chū lí gù shēng
蜜多，作是思惟：‘三界炽火，我已出离，故生

huān xǐ jiǔ xiāngchán xì shēng sǐ zhī shéng wǒ yǐ duàn jié gù
欢喜；久相缠系生死之绳，我已断截，故

shēnghuān xǐ yú shēng sǐ hǎi xún sī qǔ xiàng wǒ yǐ yǒngchū gù
生欢喜；于生死海寻伺取相，我已永出，故

shēnghuān xǐ wú shǐ suǒ shù jiāomàn zhī chuáng wǒ yǐ cuī zhé gù
生欢喜；无始所竖憍慢之幢，我已摧折，故

shēnghuān xǐ yǐ jīn gāng zhì pò fán nǎoshān lìng yǒng sǎn miè gù
生欢喜；以金刚智破烦恼山，令永散灭，故

shēnghuān xǐ wǒ zì ān wěn fù ān wěn tā yú chī hēi àn
生欢喜。我自安隐，复安隐他。愚痴、黑暗、

tān chēn màn děng fán nǎo xì fù jiǔ mèi shì jiān jīn shǐ dé jué
贪、瞋、慢等烦恼系缚，久寐世间今始得觉，

gù shēnghuān xǐ wǒ jīn yǐ miǎn yī qiè è qù fù néng jì bá è qù
故生欢喜；我今已免一切恶趣，复能济拔恶趣

yǒu qíng lìng dé chū lí gù shēnghuān xǐ yǒu qíng jiǔ yú shēng sǐ mí
有情令得出离，故生欢喜；有情久于生死迷

luàn bù zhī chū dào wǒ jīn jì bá kāi shì zhèng lù jiē lìng dé zhì yī
乱不知出道，我今济拔开示正路，皆令得至一

qiè zhì chéng bì jìng ān lè gù shēnghuān xǐ rú shì děng lèi míng
切智城毕竟安乐，故生欢喜。’如是等类名

wéi dà xǐ
为大喜。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō pǔ yú yī qiè yǎn suǒ jiàn sè ěr suǒ wén shēng bí suǒ xiù
蜜多，普于一切眼所见色，耳所闻声，鼻所嗅
xiāng shé suǒ cháng wèi shēn suǒ jué chù yì suǒ liǎo fǎ bù zhuó bù
香，舌所尝味，身所觉触，意所了法，不著不
lí ér qǐ shě xīn rú shì děng lèi míng wéi dà shě
离而起舍心，如是等类名为大舍。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō chéng jiù rú shì sì dà wú liàng yóu cǐ míng wéi fāng biàn shàn
蜜多，成就如是四大无量，由此名为方便善
qiǎo
巧。”

大般若波罗蜜多经卷第五百六十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi liù shí bā
大般若波罗蜜多经卷第五百六十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì liù fēn fǎ jiè pǐn dì sì zhī èr
第六分法界品第四之二

ěr shí zuì shèng fù bó fó yán shì zūn yún hé zhū pú sà
尔时，最胜复白佛言：“世尊！云何诸菩萨

mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō wèi dù yǒu qíng shì xiàn zhū
摩诃萨行深般若波罗蜜多，为度有情示现诸
xiàng
相？”

fó gào zuì shèng tiān wáng dāng zhī shèn shēn bō rě bō luó mì
佛告最胜：“天王当知！甚深般若波罗蜜

duō xiàng bù kě dé zhū pú sà xiàng yì bù kě dé dàn yóu fāng biàn shàn
多相不可得，诸菩萨相亦不可得，但由方便善

qiǎo wēi lì wèi yǒu qíng lèi shì xiàn rù tāi nǎi zhì niè pán zhǒng zhǒng huà
巧威力，为有情类示现入胎乃至涅槃种种化

xiàng hé yǐ gù zhū tiān jì cháng wèi wú duò luò shì gù pú sà xíng
相。何以故？诸天计常谓无堕落，是故菩萨行

shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo wèi pò bǐ zhí shì xiàn rù
深般若波罗蜜多方便善巧，为破彼执示现入

tāi yīn lìng bǐ tiān qǐ wú cháng niàn shì jiān zuì shèng zuì gāo
胎，因令彼天起无常念：‘世间最胜、最高、

wú děng yú yù bù rǎn shàng yǒu duò luò kuàng yú tiān zhòng ér dé
无等，于欲不染尚有堕落，况余天众而得

cháng yé shì gù jiē yīng wù fù fàng yì qín jiā jīng jìn xì niàn xiū
常耶？是故皆应勿复放逸，勤加精进系念修

dào rú jiàn rì lún shàng yǒu yīn mò jí zhī yíng huǒ bù dé jiǔ zhù
道，如见日轮尚有隐没，即知萤火不得久住。’

fù yǒu zhū tiān fàng yì zhù lè bù xiū zhèng fǎ zì qíng yóu xì suī yǔ
复有诸天放逸著乐，不修正法恣情游戏，虽与

pú sà tóng chǔ tiān gōng bù wǎng lǐ bài bù zī shòu fǎ gè zuò shì niàn
菩萨同处天宫，不往礼拜不咨受法，各作是念：

jīn qiěshòu lè míng yì pú sà dāngshòu fǎ yào gòngxiāngwèiyán
‘今且受乐，明诣菩萨当受法要。’共相谓言：

wǒ yǔ pú sà cháng cǐ tóngzhù xiū xíng hé wǎn shì gù pú sà
‘我与菩萨常此同住，修行何晚？’是故菩萨

xíngshēn bō rě bō luó mì duō qín xiū jīng jìn rú jiù tóu rán pò fàng yì
行深般若波罗蜜多，勤修精进如救头然，破放逸

xíng shì xiànduò luò rú shì shì xiànyǒu èr yīn yuán yī lìng zhūtiān lí
行示现堕落。如是示现有二因缘：一、令诸天离

fàng yì gù èr lìng yǒuqíngxián dé jiàn gù shì jiān fù yǒu xià liè yǒu
放逸故。二、令有情咸得见故。世间复有下劣有

qíng shàngēnshǎo gù bù kānjiàn fó chéng wú shàngjué zhuànmiào fǎ
情，善根少故，不堪见佛成无上觉转妙法

lún pú sà wèi bǐ shì xiànyīng ér jí zuòtóng zǐ hòugōngyóu xì pú sà
轮，菩萨为彼示现婴儿及作童子后宫游戏；菩萨

ruò zuò yú xiàngshuō fǎ hòugōng nǚ rén zé bú xìn yào shì gù shì xiàn
若作余像说法，后宫女人则不信乐，是故示现

yīng ér tóng zǐ yǒugāoxíng rén cháng néng lí sù pú sà wèi bǐ shì
婴儿、童子。有高行人常能离俗，菩萨为彼示

xiànchū jiā fù yǒutiān rén zuò rú shì niàn duānzuòshòu lè bù dé
现出家。复有天人作如是念：‘端坐受乐不得

shèngdào pú sà wèi bǐ shì xiàn kǔ xíng yì wèixiáng fú kǔ xíng wài
圣道。’菩萨为彼示现苦行；亦为降伏苦行外

dào shì xiànzhǒngzhǒng nán xíng kǔ xíng fù yǒutiān rén cháng yè fā yuàn
道，示现种种难行苦行。复有天人长夜发愿：

pú sà xíng yì pú tí zuò shí wǒ děngtiān rén chángxiàngòngyǎng
‘菩萨行诣菩提座时，我等天人常献供养。’

pú sà wèi bǐ yì pú tí zuò wú liàngtiān rén jì gòngyǎng yǐ yī qiè
菩萨为彼诣菩提座。无量天人既供养已，一切

huò dé pú tí yīn yuán fù yǒutiān rén zuò rú shì niàn è mó wàidào
获得菩提因缘。复有天人作如是念：‘恶魔外道

zhàng ài zhèng fǎ yuàn dé pú sà zuò pú tí zuò xiáng fú è mó jí
障碍正法，愿得菩萨坐菩提座，降伏恶魔及

zhū wàidào yǒuzhèng xìn zhě jiē lìng jiàn fǎ shì gù pú sà chéngzhèng
诸外道，有正信者皆令见法。’是故菩萨成正

jué yǐ sānqiān shì jiè biàn xū kōng zhōng zhǒngzhǒng yīn shēng ér zàn
觉已，三千世界遍虚空中，种种音声而赞

tàn yuē fó rì chū shì yíngguāng yīn mò zhūtiān rén děngxián zuò
叹曰：‘佛日出世，荧光隐没。’诸天人等咸作

shì yán yuàn wǒ wèi lái chéng wú shàng jué rú jīn pú sà suǒ zhèng pú
是言：‘愿我未来成无上觉，如今菩萨所证菩
tí wèi cǐ yǒu qíng zuò pú tí zuò yǒu tiān rén děng zuò rú shì yán
提。’为此有情坐菩提座。有天人等作如是言：

yuàn jiàn dà shī chéng yī qiè zhì yī qiè xiàng zhì wú shī zhì zì
‘愿见大师成一切智、一切相智、无师智、自
rán zhì shì zhū yǒu qíng suī bù qiú chū lí ér gēn xìng chún shú shì shēn
然智。’是诸有情虽不求出离，而根性纯熟是深
fǎ qì wèi shì yǒu qíng shì xiàn sān zhuǎn shí èr xíng xiàng wú shàng fǎ lún
法器。为是有情示现三转十二行相无上法轮。

fù yǒu tiān rén yào wén yuán jì pú sà wèi bǐ shì xiàn niè pán
复有天人乐闻圆寂，菩萨为彼示现涅槃。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō néng xiàn rú shì zhǒng zhǒng huà xiàng
蜜多，能现如是种种化相。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō zhōng bù shēng yú wú xiá zhī chù hé yǐ gù wú fú dé rén
蜜多，终不生于无暇之处。何以故？无福德人

bù wén bō rě bō luó mì duō shèng míng zì gù shì zhū pú sà yòu fù
不闻般若波罗蜜多胜名字故。是诸菩萨又复

cháng lí yī qiè è yè zhōng bù huǐ fàn fó suǒ shuō jiè xīn wú jí dù
常离一切恶业，终不毁犯佛所说戒，心无嫉妬，

shēn yǔ wú shī yǐ yú guò qù wú liàng fó suǒ duō zhǒng shàn gēn jù
身语无失，已于过去无量佛所多种善根，具

shèng fú dé zhì huì fāng biàn chéng jiù dà yuàn xīn yào jì jìng qín xíng
胜福德智慧方便，成就大愿心乐寂静，勤行

jīng jìn lí zhū xiè dài
精进离诸懈怠。

tiān wáng dāng zhī shì zhū pú sà wú yǒu è yè duò dì yù qù
“天王当知！是诸菩萨无有恶业堕地狱趣，

shí shàn yè dào cháng xiàn xíng gù shì zhū pú sà wú yǒu pò jiè duò páng
十善业道常现行故；是诸菩萨无有破戒堕傍

shēng qù cháng néng hù chí suǒ shòu jiè gù shì zhū pú sà wú yǒu jí
生趣，常能护持所受戒故；是诸菩萨无有嫉

dù bú duò è guǐ qù bù shēng xié jiàn jiā cháng zhí shàn yǒu yuǎn
妬，不堕饿鬼趣，不生邪见家，常值善友，远

lí è yǒu hé yǐ gù yǐ yú guò qù wú liàng fó suǒ shēnzhòng shàn
离恶友。何以故？已于过去无量佛所深种善
gēn shì gù shēngchù fù guì zì zài jiē jù zhèngjiàn shì zhū pú sà suí
根，是故生处富贵自在皆具正见。是诸菩萨随
suǒ shòu shēn bù quē zhū gēn chéng fó fǎ qì hé yǐ gù yú guò qù
所受身，不缺诸根成佛法器。何以故？于过去
shì gòng yǎng zhū fó tīng wén zhèng fǎ lǐ jìng dà zhòng shì gù shēng
世供养诸佛、听闻正法、礼敬大众，是故生
chù cháng jù zhū gēn xíng xiàng duān yán chéng fó fǎ qì shì zhū pú sà
处常具诸根，形相端严成佛法器。是诸菩萨
bù shēng biān dì gēn dùn yú chī bù zhī shàn è yǔ yán yì qù fēi
不生边地，根钝愚痴，不知善恶，语言义趣非
fó fǎ qì bù shí shā mén pó luó mén děng hé yǐ gù pú sà
佛法器，不识沙门、婆罗门等。何以故？菩萨
shòu shēng bì zài zhōng guó lì gēn zhì huì yán cí biàn liǎo shàn zhī yǔ
受生必在中国，利根智慧言词辩了，善知语
yì shì fó fǎ qì shàn zhī shā mén pó luó mén děng hé yǐ gù
义是佛法器，善知沙门、婆罗门等。何以故？
pú sà sù shì jù shèng fú dé zhì huì lì gù pú sà zhōng bù shēng
菩萨宿世具胜福德智慧力故。菩萨终不生
cháng shòu tiān bù néng lì tā bú jiàn fó gù shì zhū pú sà duō shēng
长寿天，不能利他不见佛故；是诸菩萨多生
yù jiè shì xiàn chū shì lì lè yǒu qíng hé yǐ gù jù shèng fāng biàn
欲界，示现出世利乐有情。何以故？具胜方便
shàn qiǎo lì gù pú sà bù shēng wú fó shì jiè cǐ chù wú fó wú
善巧力故。菩萨不生无佛世界，此处无佛、无
shuō fǎ zhě bù wén zhèng fǎ bú gòng yǎng sēng suǒ yǐ zhě hé
说法者，不闻正法、不供养僧。所以者何？
pú sà shēngchù bì jù sān bǎo sù yuàn qiáng gù shì zhū pú sà wén è
菩萨生处必具三宝，宿愿强故。是诸菩萨闻恶
shì jiè shēnshēng yàn lí xiū xíng jì jìng xīn bú xiè dài jīng jìn chì rán
世界深生厌离，修行寂静心不懈怠，精进炽然
yǐ yī qiè shàn miè zhū è fǎ
以一切善灭诸恶法。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǐ rú shì děng zhǒng zhǒng yīn yuán zhōng bù shēng yú wú xiá
蜜多，以如是等种种因缘，终不生于无暇

zhī chù
之处。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō nǎi zhì mèngzhōngshàng bú wàng shī dà pú tí xīn kuàng yú
蜜多，乃至梦中尚不忘失大菩提心，况于

jué shí dāng yǒu wàng shī hé yǐ gù yī qiè shàn fǎ shēng yú cǐ xīn
觉时当有忘失！何以故？一切善法生于此心，

jí shì wú shàngzhèngděngjué xīn ruò wú cǐ xīn zé wú yǒu fó wú fó
即是无上正等觉心，若无此心则无有佛，无佛

wú fǎ wú fǎ wú sēng yóu cǐ xīn gù dé yǒu sān bǎo jí yǒu rén tiān
无法，无法无僧；由此心故得有三宝，及有人天

85 xiū shànshòu lè shì zhū pú sà cháng lí chǎnzhà zhì zhí róu hé
修善受乐。是诸菩萨常离谄诈，质直柔和，

qí xīn qīngjìng yú zhū fó fǎ bù shēng yóu yù yù tīngshòuzhě bú mì
其心清净，于诸佛法不生犹豫，欲听受者不秘

shēn yì lí zhū jí dù yuǎnsān tú yè yú chū zhōng hòu wú biàn
深义，离诸嫉妬远三涂业，于初、中、后无变

yì xiàng xíng bù wéiyán hù dà shèng fǎ jiàn tóng xué zhě shēn shēng gōng
易相，行不违言护大乘法，见同学者深生恭

jìng quàn qín xiū xí chēngzàn dà shèng yú shuō fǎ shī cháng shēng fó
敬，劝勤修习称赞大乘，于说法师常生佛

xiǎng qīn jìn shàn yǒu yuǎn lí è yǒu shì zhū pú sà xíng shēn bō rě
想，亲近善友，远离恶友。是诸菩萨行深般若

bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo chéng jiù rú shì pú tí zhī xīn yī yīn
波罗蜜多方便善巧，成就如是菩提之心，依因

cǐ xīn dé sù zhù zhì hé yǐ gù yǐ céng gòng yǎng wú liàng zhū fó
此心得宿住智。何以故？已曾供养无量诸佛，

hù chí zhèng fǎ xiū qīngjìng jiè yuǎn lí è yè zhàng ài yǒng wú xīn
护持正法修清净戒，远离恶业障碍永无，心

chánguān xǐ xīn qín xiū xué xīn bù sǎnluàn xīn zhì bù shī suǒ
常欢喜、心勤修学，心不散乱、心智不失。所

yǐ zhě hé shì zhū pú sà yóu céng gòng yǎng wú liàng zhū fó zé zhòng
以者何？是诸菩萨由曾供养无量诸佛则重

zhèng fǎ yóuzhòng fǎ gù guǎng wèi tā shuō wèi hù zhèng fǎ bù xī
正法，由重法故广为他说，为护正法不惜

85 大正藏：天人；永乐北藏及龙藏：人天

shēnmìng shēn yǔ yì yè xī jiē qīngjìng yè qīngjìng yǐ dé lí
身命，身、语、意业悉皆清净，业清净已得离
zhàng ài lí zhàng ài gù xīn chánguān xǐ xīn huān xǐ gù zé qín jīng
障碍，离障碍故心常欢喜，心欢喜故则勤精
jìn xīn xìngzhèng zhí niàn zhì yuánmǎn yóuniàn zhì gù zhī guò qù shēng
进，心性正直念智圆满，由念智故知过去生
yī shí bǎi qiān nǎi zhì wú shù shì zhū pú sà xíngshēn bō rě bō
一、十、百、千乃至无数。是诸菩萨行深般若波
luó mì duō rú shí liǎo zhī guò qù shēngchù jì liǎo sù shì qīn jìn shàn
罗蜜多，如实了知过去生处；既了宿世，亲近善
yǒu yóushànyǒu gù yú zhū fó suǒ sān shì bù shī wèiwén jiàn
友；由善友故，于诸佛所三事不失，谓闻、见、
niàn chángyàotīng fǎ gòngyǎngsēngbǎo yú yī qiè shí céng wú kōng
念。常乐听法、供养僧宝，于一切时曾无空
guò fó pú sà suǒ chángshēngōngjìng lǐ bài gòngyǎng shí
过。佛、菩萨所常深恭敬、礼拜、供养，时
wú zàn shě xíngzhù zuò wò bù lí duōwén
无暂舍，行住坐卧不离多闻。

tiānwángdāng zhī shì zhū pú sà chí jìng jiè gù chángwén
“天王当知！是诸菩萨持净戒故，常闻

bō rě bō luó mì duōgōng dé míng zì cháng qín xiū xí zhù pú tí fēn
般若波罗蜜多功德名字，常勤修习助菩提分，
céng bù yuǎn lí sān jiě tuō mén yú yī qiè shí xiū sì wú liàng cháng
曾不远离三解脱门，于一切时修四无量，常
wén wú shàng yī qiè zhì míng
闻无上一切智名。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yóu cǐ yīn yuán qīn jìn shànyǒu
蜜多，由此因缘亲近善友。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō nǎi zhì mèngzhōng bú jìn è yǒu kuàng yú jué shí ér qīn jìn
蜜多，乃至梦中不近恶友，况于觉时而亲近
bǐ suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà yú pò jiè rén zhuó xié jiàn
彼！所以者何？诸菩萨摩诃萨于破戒人、著邪见
rén bú lǜ yí rén xíng xié mìng rén wú yì yǔ rén zhù lǎn duò rén
人、不律仪人、行邪命人、无义语人、住懒惰人、

yào shēng sǐ rén   bèi pú tí rén   ài sù wù rén   suī cháng lián mǐn ér
乐 生 死 人、背 菩 提 人、爱 俗 务 人，虽 常 怜 愍 而
bú gòng zhù
不 共 住。

tiān wáng dāng zhī   zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天 王 当 知！诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗

mì duō   yóu rú shì fǎ yuǎn lí è yǒu
蜜 多，由 如 是 法 远 离 恶 友。

tiān wáng dāng zhī   zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天 王 当 知！诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗

mì duō   néng dé rú lái shí shēn chā bié   yún hé wéi shí   yī   píng
蜜 多，能 得 如 来 十 身 差 别。云 何 为 十？一、平

děng shēn   èr   qīng jìng shēn   sān   wú jìn shēn   sì   shàn xiū shēn
等 身。二、清 净 身。三、无 尽 身。四、善 修 身。

wǔ   fǎ xìng shēn   liù   lí xún sì shēn   qī   bù sī yì shēn
五、法 性 身。六、离 寻 伺 身。七、不 思 议 身。

bā   jì jìng shēn   jiǔ   xū kōng shēn   shí   miào zhì shēn
八、寂 静 身。九、虚 空 身。十、妙 智 身。”

ěr shí   zuì shèng biàn bó fó yán   zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
尔 时，最 胜 便 白 佛 言：“诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深

bō rě bō luó mì duō   hé wèi néng dé rú lái shí shēn
般 若 波 罗 蜜 多，何 位 能 得 如 来 十 身？”

fó gào zuì shèng   tiān wáng dāng zhī   zhū pú sà mó hē sà xíng
佛 告 最 胜：“天 王 当 知！诸 菩 萨 摩 诃 萨 行

shēn bō rě bō luó mì duō   yú chū dì zhōng dé píng děng shēn   hé yǐ gù
深 般 若 波 罗 蜜 多，于 初 地 中 得 平 等 身。何 以 故？

tōng dá fǎ xìng   lí zhū xié qū   jiàn píng děng gù   dì èr dì zhōng dé
通 达 法 性，离 诸 邪 曲，见 平 等 故。第 二 地 中 得

qīng jìng shēn   hé yǐ gù   lí fàn jiè shī   jiè qīng jìng gù   dì sān dì
清 净 身。何 以 故？离 犯 戒 失，戒 清 净 故。第 三 地

zhōng dé wú jìn shēn   hé yǐ gù   lí yù tān chēn dé shèng dìng gù
中 得 无 尽 身。何 以 故？离 欲 贪 瞋 得 胜 定 故。

dì sì dì zhōng dé shàn xiū shēn   hé yǐ gù   cháng qín xiū xí pú tí
第 四 地 中 得 善 修 身。何 以 故？常 勤 修 习 菩 提

fēn gù   dì wǔ dì zhōng dé fǎ xìng shēn   hé yǐ gù   guān zhū dì lǐ
分 故。第 五 地 中 得 法 性 身。何 以 故？观 诸 谛 理

zhèng fǎ xìng gù   dì liù dì zhōng dé lí xún sì shēn   hé yǐ gù
证 法 性 故。第 六 地 中 得 离 寻 伺 身。何 以 故？

guānyuán qǐ lǐ lí xún sì gù dì qī dì zhōng dé bù sī yì shēn hé
观缘起理离寻伺故。第七地中得不思议身。何
yǐ gù fāngbiànshànqiǎo zhì xíngmǎn gù dì bā dì zhōng dé jì jìng
以故？方便善巧智行满故。第八地中得寂静
shēn hé yǐ gù lí zhū fán nǎo xì lùn shì gù dì jiǔ dì zhōng dé
身。何以故？离诸烦恼戏论事故。第九地中得
xū kōng shēn hé yǐ gù shēn xiàng wú jìn biàn yī qiè gù dì shí dì
虚空身。何以故？身相无尽遍一切故。第十地
zhōng dé miào zhì shēn hé yǐ gù yī qiè zhǒng zhì xiū yuán mǎn gù
中得妙智身。何以故？一切种智修圆满故。”

yú shì zuì shèng fù bó fó yán fó pú sà shēn qǐ wú chā
于是最胜复白佛言：“佛、菩萨身岂无差
bié ? ”
别？”

fó gào zuì shèng tiānwángdāng zhī shēn wú chā bié gōng dé
佛告最胜：“天王当知！身无差别，功德
yǒu yì qí yì yún hé wèi fó pú sà shēn wú chā bié suǒ yǐ zhě
有异。其义云何？谓佛、菩萨身无差别。所以者
hé yǐ yī qiè fǎ tóng yī xìng xiàng gōng dé yì zhě wèi rú lái shēn
何？以一切法同一性相；功德异者，谓如来身
jù zhū gōng dé pú sà bù ěr wú dāng wèi rǔ lüè shuō pì yù pì
具诸功德，菩萨不尔。吾当为汝略说譬喻：譬
rú bǎo zhū ruò jù zhuāng shì bú jù zhuāng shì qí zhū wú yì fó
如宝珠，若具庄饰、不具庄饰其珠无异；佛、
pú sà shēn yì fù rú shì gōng dé yǒu yì fǎ xìng wú bié suǒ yǐ zhě
菩萨身亦复如是，功德有异，法性无别。所以者
hé rú lái gōng dé yī qiè yuán mǎn jìn yú shí fāng biàn yǒu qíng jiè
何？如来功德一切圆满，尽于十方遍有情界，
qīng jìng lí gòu zhàng ài yǒng wú pú sà zhī shēn gōng dé wèi mǎn yǒu
清净离垢障碍永无；菩萨之身功德未满足，有
yú zhàng gù pì rú yuè lún yǒu mǎn wèi mǎn yuè xìng wú yì èr
余障故。譬如月轮⁸⁶有满、未满足，月性无异；二
shēn yì rán rú shì zhū shēn xī jiē jiān gù bù kě pò huài yóu ruò jīn
身亦然，如是诸身悉皆坚固，不可破坏犹若金
gāng suǒ yǐ zhě hé sān dú bú pò shì fǎ bù rǎn è qù rén
刚。所以者何？三毒不破、世法不染，恶趣、人、

⁸⁶ 大正藏：白月；永乐北藏及龙藏：月轮

tiān kǔ bù néng bī xī jiē yuǎn lí shēnglǎobìng sǐ néng fú wàidào
天苦不能逼，悉皆远离生老病死，能伏外道、
chāomó jìng jiè bú qù dú jué jí shēngwénshèng yǐ shì yīn yuán bù
超魔境界，不趣独觉及声闻乘，以是因缘不
kě pò huài
可破坏。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shànnéngjiāng⁸⁷ dǎo shì jiān tiān rén ā sù luò děngxián
蜜多，善能将⁸⁷导世间，天、人、阿素洛等咸
jiē xìn yòng pì rú yǒurén shàn wéi jiāng⁸⁸ dǎo ruò zhū guó wáng ruò
皆信用。譬如有人善为将⁸⁸导，若诸国王、若
yǔ wáng děng zhǎng zhě jū shì xián xìn yòng zhī cǐ zhū pú sà yì fù rú
与王等长者居士咸信用之；此诸菩萨亦复如
shì shēngwén dú jué pú sà rú lái jiē xī gòng xǔ wéi shàn jiāng⁸⁹
是，声闻、独觉、菩萨、如来皆悉共许为善将⁸⁹
dǎo rú shàn jiāng⁹⁰ dǎo guó wáng dà chén pó luó mén děng xián
⁸⁹导。如善将⁹⁰导，国王、大臣、婆罗门等咸
gòng zūn jìng cǐ zhū pú sà yì fù rú shì tiān lóng yào chā ā
共尊敬；此诸菩萨亦复如是，天、龙、药叉、阿
sù luò děng yǒu xué wú xué zhī suǒ gòng yǎng rú xiǎn kuàng yě xíng rén
素洛等有学、无学之所供养。如险旷野行人
pí juàn yù shàn jiāng⁹¹ dǎo néng lìng ān wěn cǐ zhū pú sà yì fù rú
疲倦，遇善将⁹¹导能令安隐；此诸菩萨亦复如
shì yǐ qiǎo biàn lì jiāng⁹² dǎo yǒu qíng lìng yú shēng sǐ ān wěn dé chū
是，以巧便力将⁹²导有情，令于生死安隐得出。
rú zhū pín rén yī fù zhǎng zhě fāng chū xiǎn nàn yī qiè wàidào jí pó
如诸贫人，依富长者方出险难，一切外道及婆
luó mén yú shēng sǐ zhōng yī cǐ pú sà nǎi dé chū lí rú dà zhǎng
罗门，于生死中依此菩萨乃得出离。如大长
zhě wú liàng zī cái wéi yī qiè rén zhī suǒ shòu yòng cǐ zhū pú sà yì
者无量资财，为一切人之所受用；此诸菩萨亦

⁸⁷ 大正藏：樊；永乐北藏及龙藏：将

⁸⁸ 大正藏：樊；永乐北藏及龙藏：将

⁸⁹ 大正藏：樊；永乐北藏及龙藏：将

⁹⁰ 大正藏：樊；永乐北藏及龙藏：将

⁹¹ 大正藏：樊；永乐北藏及龙藏：将

⁹² 大正藏：樊；永乐北藏及龙藏：将

fù rú shì shēng sǐ yǒuqínggòngsuǒshòuyòng rú dà zhǎngzhě yù guò
复如是，生死有情共所受用。如大长者欲过
xiǎnnàn bì jiǎ duōbàn yǐn shí zī liáng jiē xī jù zú ěr nǎi néng dù
险难必假多伴，饮食资粮皆悉具足，尔乃能度；
cǐ zhū pú sà yì fù rú shì yù chū shì jiānshēng sǐ xiǎnnàn bì yǐ
此诸菩萨亦复如是，欲出世间生死险难，必以
fú huì shè zhū yǒuqíng fāng dù shì jiān zhì yī qiè zhì rú rén yuǎnxíng
福慧摄诸有情，方度世间至一切智。如人远行
duō jī bǎo wù wèi dé lì gù cǐ zhū pú sà yì fù rú shì cóngshēng
多赍宝物，为得利故；此诸菩萨亦复如是，从生
sǐ hǎi qù yī qiè zhì yào guǎng xiū jí fú huì zhēn cái wèi sù zhèng dé
死海趣一切智，要广修集福慧珍财，为速证得
yī qiè zhì gù rú shì jiān rén qiú cái wú yàn cǐ zhū pú sà yì fù rú
一切智故。如世间人求财无厌；此诸菩萨亦复如
shì yào qiú shèng fǎ céng wú yàn xīn rú jiàng dǎozhě sì shì shèng tā
是，乐求胜法曾无厌心。如将⁹³导者四事胜他：
cái fù wèigāo jì néng yán xìn cǐ zhū pú sà yì fù rú shì
财富、位高、技⁹⁴能、言信；此诸菩萨亦复如是，
fù zhū gōng dé chǔ wèi zūngāo yú fǎ zì zài suǒ yán wú yì rú rén shàn
富诸功德处位尊高，于法自在所言无异。如人善
dǎo zhì yú dà chéng cǐ zhū pú sà yì fù rú shì jiāng dǎoyǒuqíng
导至于大城；此诸菩萨亦复如是，将⁹⁵导有情
zhì yī qiè zhì
至一切智。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shàn zhī kě xíng bù kě xíng lù suǒ wèi xié zhèng qū zhí
蜜多，善知可行、不可行路，所谓邪正、曲直、
ān wēi yǒushuǐ wú shuǐ ruò yǒu liú nànhuòchū lí dào jiē shàntōng dá
安危、有水无水⁹⁶，若有留难或出离道皆善通达。
shì zhū pú sà zhī wú dào lù fán suǒ shì dǎo bù wéizhònggēn wèi dà
是诸菩萨知无倒路，凡所示导不违众根，为大
shèngrén shuō wú shàng dào bù shuō dú jué jí shēngwéndào wèi dú jué
乘人说无上道，不说独觉及声闻道；为独觉

⁹³ 大正藏：奘；永乐北藏及龙藏：将

⁹⁴ 大正藏：伎；永乐北藏及龙藏：技

⁹⁵ 大正藏：奘；永乐北藏及龙藏：将

⁹⁶ 大正藏：水有水无；永乐北藏及龙藏：有水无水

rénshuō dú jué dào   bù shuō pú sà jí shēngwéndào   wèishēngwénrén
人说独觉道，不说菩萨及声闻道；为声闻人
shuōshēngwéndào   bù shuō dú jué jí pú sà dào   wèizhuó wǒ zhěshuō
说声闻道，不说独觉及菩萨道；为著我者说
wú wǒ dào   wèizhuó fǎ zhěshuō fǎ kōngdào   zhuó èr biānzhě wèishuō
无我道，为著法者说法空道，著二边者为说
zhōngdào   wèi mí luànzhěshuō zhǐ guāndào lìng bù mí luàn   wèi xì lùn
中道，为迷乱者说止观道令不迷乱，为戏论
zhěshuōzhēn rú dào lìng bú xì lùn   zhuóshēng sǐ zhěshuō niè pándào lìng
者说真如道令不戏论，著生死者说涅槃道令
chū shì jiān   wèi mí tú zhěshuō zhèng zhí dào lìng yuǎn xié lù   tiānwáng
出世间，为迷涂者说正直道令远邪路。天王，
shì míngzhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō   zhī xié zhèng
是名诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，知邪正
lù   jiāng   dǎoyǒuqíng lìng dé chū lí
路，将⁹⁷导有情令得出离。”

dì liù fēnniànzhù pǐn dì wǔ 第六分念住品第五

ěr shí   zuì shèng fù cóngzuò qǐ   piān fù zuǒjiān   yòu xī zhuó
尔时，最胜复从座起，偏覆左肩，右膝著
dì   hé zhǎngōngjìng   ér bái fó yán   zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
地，合掌恭敬，而白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō   néng rú shì zhī lù   fēi lù zhě xīn yuán hé
般若波罗蜜多，能如是知路、非路者心缘何
zhù
住？”

fó gào zuì shèng   tiānwángdāng zhī   zhū pú sà mó hē sà xíng
佛告最胜：“天王当知！诸菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō xīn zhèng wú luàn   suǒ yǐ zhě hé   shì zhū pú
深般若波罗蜜多心正无乱。所以者何？是诸菩
sà shàn xiū shēn   shòu   xīn   fǎ niànzhù   fán suǒ yóu xíngchéng yì
萨善修身、受、心、法念住，凡所游行城邑、
jù luò   wénshuō lì yǎng xīn bù tān rǎn   rú fó shì zūn jiè jīng zhōngshuō
聚落，闻说利养心不贪染，如佛世尊戒经中说，

⁹⁷ 大正藏：樊；永乐北藏及龙藏：将

shàn zì yì niàn lí zhū fán nǎo
善自忆念离诸烦恼。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō xiū shēnniànzhù wèi cǐ pú sà yǐ rú shí zhì yuǎn lí yī qiè
蜜多修身念住？谓此菩萨以如实智，远离一切
yǔ shēnxiāngyìng è bú shàn fǎ guānchá cǐ shēn cóng zú zhì dǐngwéi
与身相应恶不善法，观察此身，从足至顶唯
yǒuzhǒngzhǒng bú jìngguò shī wú wǒ wú lè wú cháng bài huài
有种种不净过失，无我、无乐、无常败坏，
xīngsāochòu huì jīn mào lián chí rú sī è sè shéidāng xǐ jiàn rú shì
腥臊臭秽筋脉连持，如斯恶色谁当喜见？如是
guān yǐ shēnzhōngtān yù zhí shēn wǒ jiàn jiē bú fù shēng yóu cǐ
观已，身中贪欲、执身我见皆不复生，由此
biànnéngshùnzhūshàn fǎ
便能顺诸善法。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō xiū shòuniànzhù wèi cǐ pú sà zuò shì sī wéi zhū shòu jiē
蜜多修受念住？谓此菩萨作是思惟：‘诸受皆
kǔ yǒuqíngdiāndǎowàng qǐ lè xiǎng yì shēng yú chī wèi kǔ wéi lè
苦，有情颠倒妄起乐想，异生愚痴谓苦为乐，
shèngzhě dànshuō yī qiè jiē kǔ wèiduànmiè kǔ yīng xiū jīng jìn yì
圣者但说一切皆苦；为断灭苦应修精进，亦
dāngquàn yú qín xiū cǐ fǎ zuò shì guān yǐ héngzhùshòuniàn bù suí
当劝余勤修此法。’作是观已，恒住受念不随
shòuxíng xiū xíngduànshòu yì lìng tā xué
受行，修行断受亦令他学。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō xiū xīn niànzhù wèi cǐ pú sà zuò shì sī wéi cǐ xīn wú
蜜多修心念住？谓此菩萨作是思惟：‘此心无
cháng yú wèichángzhù shí kǔ wèi lè wú wǒ wèi wǒ bú jìng wèi
常，愚谓常住，实苦谓乐，无我谓我，不净谓
jìng cǐ xīn bú zhù sù jí zhuǎn yì suí miángēnběn zhū è qù
净；此心不住，速疾转易，随眠根本，诸恶趣
mén fán nǎo yīn yuán huàimièshàn qù shì bù kě xìn tān chēn
门、烦恼因缘，坏灭善趣，是不可信贪、瞋、

chīshēng⁹⁸ yú yī qiè fǎ xīn wéiqiándǎo ruòshàn zhī xīn xī jiě zhòng
痴生⁹⁸；于一切法心为前导，若善知心悉解众

fǎ zhǒngzhǒng shì fǎ jiē yóu xīn zào xīn bú zì jiànzhǒngzhǒngguò shī
法；种种世法皆由心造，心不自见种种过失，

ruòshàn ruò è jiē yóu xīn qǐ xīn xìng sù zhuǎn rú xuánhuǒ lún piāo hū
若善若恶皆由心起；心性速转如旋火轮，飘忽

bù tíng rú fēng yě mǎ rú shuǐbào⁹⁹ qǐ rú huǒnéngshāo zuò rú
不停如风野马，如水暴⁹⁹起，如火能烧。’作如

shì guān lìng niàn bú dòng lìng xīn suí yǐ bù suí xīn xíng ruò néng fú xīn
是观令念不动，令心随已不随心行，若能伏心

zé fú zhòng fǎ
则伏众法。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō xiū fǎ niànzhù wèi cǐ pú sà néng rú shí zhī shì jiān suǒ yǒu è
蜜多修法念住？谓此菩萨能如实知世间所有恶

bú shàn fǎ wèi tān chēn chī jí yú fán nǎo yú zhū fán nǎo yīng
不善法，谓贪、瞋、痴及余烦恼，于诸烦恼应

xiū duì zhì wèi xiū tān yù chēn huì yú chī jí yú fán nǎo duì zhì chā
修对治，谓修贪欲、瞋恚、愚痴及余烦恼对治差

bié rú shí zhī yǐ jí huí qǐ niàn bù xíng bǐ fǎ yì lìng tā lí
别。如实知已即回起念，不行彼法亦令他离。

tiānwáng yún hé zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王，云何诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yú jìng qǐ niàn wèi cǐ pú sà ruò yù sè shēng xiāng wèi
蜜多于境起念？谓此菩萨若遇色、声、香、味、

chù jìng biàn zuò shì niàn yún hé yú cǐ bù zhēn shí fǎ ér shēng tān ài
触境便作是念：‘云何于此不真实法而生贪爱？

cǐ nǎi yì shēng yú chī suǒ zhuó jí shì bú shàn rú shì zūn shuō ài
此乃异生愚痴所著，即是不善。如世尊说：“爱

jí shēng zhuó zhuó jí mí miù yóu cǐ bù zhī shàn fǎ è fǎ
即生著，著即迷谬。”由此不知善法、恶法，

yǐ shì yīn yuán duò yú è qù pú sà rú shì zì bú lòu shī bù zhuó
以是因缘堕于恶趣。’菩萨如是自不漏失，不著

jìng jiè lìng tā yì ěr
境界，令他亦尔。

⁹⁸ 大正藏：主；永乐北藏及龙藏：生

⁹⁹ 大正藏：瀑；永乐北藏及龙藏：暴

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duōniàn ā liàn rě wèi cǐ pú sà zuò shì sī wéi ā liàn rě chù
蜜多念阿练若，谓此菩萨作是思惟：‘阿练若处

shì wú zhēngrén zhī suǒ jū zhǐ jì jìng zhù chù tiān lóng yào chā
是无诤人之所居止寂静住处，天、龙、药叉、

tā xīn zhì zhě xī néng zhī wǒ xīn xīn suǒ fǎ bù yīng zhù cǐ qǐ xié sī
他心智者悉能知我心、心所法，不应住此起邪思

wéi yóu cǐ sī wéi jí dé shě lí yú fǎ zhèngniàn qín xiū xíng zhī
惟。’由此思惟即得舍离，于法正念勤修行之。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō zuò shì sī wéi chéng yì jù luò duō zhū xuān zá fēi chū
蜜多，作是思惟：‘城邑、聚落多诸喧杂，非出

jiā rén suǒ kě xíng chù zé bù yīng wǎng suǒ wèi gū jiǔ yín nǚ wáng
家人所可行处，则不应往，所谓酤酒、淫女、王

gōng bó yì gē wǔ rú shì děng chù jiē yuǎn lí zhī
宫、博奕、歌舞，如是等处皆远离之。’

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō wén lì yǎng míng qǐ zhèng yì niàn wèi zuò shì niàn wèi shēng
蜜多，闻利养名起正忆念，谓作是念：‘为生

bǐ fú yīng shòu cǐ cái bù yóu tān ài shòu yǐ lìn xī yǎng yù qī zǐ
彼福应受此财，不由贪爱；受已吝惜养育妻子，

bù yán wǒ yǒu rú shì cái wù ér pǔ zhōu jǐ yī qiè pín qióng rú shì
不言我有如是财物，而普周给一切贫穷，如是

xíng zhě rén suǒ zàn tàn zhōng bú jì zhuó wǒ jí wǒ suǒ fù zuò shì niàn
行者人所赞叹，终不计著我及我所。’复作是念：

rén jiē chēng wǒ huì shī míng wén shì jiān wú cháng xū yú mó miè
‘人皆称我惠施名闻。世间无常须臾磨灭，

yún hé zhì rén wú cháng wú shí bù héng wú zhǔ suí bǐ ér xíng
云何智人无 常、无实、不恒、无主，随彼而行

zhí wǒ wǒ suǒ
执我、我所？’

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō niàn fó shì zūn suǒ shuō jìn jiè wèi zuò shì niàn sān shì zhū
蜜多，念佛世尊所说禁戒，谓作是念：‘三世诸

fó jiē xué cǐ jiè chéng wú shàng jué zhèng dà niè pán rú shì zhī yǐ
佛皆学此戒，成无上觉证大涅槃。’如是知己

jīng qín xiū xué
精勤修学。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō wèihuà yǒuqíng jí zì xiū xí shǎo yù xǐ zú zhuó fèn sǎo yī
蜜多，为化有情及自修习，少欲喜足著粪扫衣，

xīn cháng qīng jié xìn lì jiān gù nìng shī shēnmìng yú jiè bú fàn xīn lí
心常清洁信力坚固，宁失身命于戒不犯；心离

jiāomànyóuxíngchéng yì suī fú bì yī ér bù shēng chǐ yuǎn lí xiè
憍慢游行城邑，虽服弊衣而不生耻；远离懈

dài cháng xiū jīng jìn suǒ zuò wèi bàn zhōng bù zhōng zhǐ yú fèn sǎo yī
怠常修精进，所作未办终不中止；于粪扫衣

bú jiàn guò huàn xiǔ gù bì huài zhōng wú qīng bǐ dàn qǔ qí dé fú
不见过患，朽故弊坏终无轻鄙，但取其德；夫

lí yù zhě nǎi fú cǐ yī rú lái suǒ zàn xī qiǎn tān zhuó yì bú zì zàn
离欲者乃服此衣，如来所赞息慳贪著；亦不自赞

wǒ néng fú cǐ yú tā bù fú zhōng wú huǐ yán rú cǐ xíng rén zhū tiān
我能服此，于他不服终无毁言。如此行人诸天

lǐ jìng fó suǒ zàn tàn pú sà hù chí pó luó mén děng gōng jìng gòng
礼敬，佛所赞叹，菩萨护持，婆罗门等恭敬供

yǎng
养。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō néng xiū rú shì qīng jìng miào xíng
蜜多，能修如是清净妙行。”

ěr shí zuì shèng biàn bō fó yán gāo xíng pú sà xíngshēn bō rě
尔时，最胜便白佛言：“高行菩萨行深般若

bō luó mì duō hé yòng zhuó cǐ fèn sǎo yī yé
波罗蜜多，何用著此粪扫衣耶？”

fó yán tiānwáng zhū dà pú sà hù shì jiān gù zhuó fèn sǎo yī
佛言：“天王，诸大菩萨护世间故著粪扫衣。

suǒ yǐ zhě hé shì jiān ruò jiàn zhuó cǐ yī fú miè è shēng shàn
所以者何？世间若见著此衣服灭恶生善。

tiānwáng yú yì yún hé pú sà gāo xíng hé rú shì zūn
“天王，于意云何？菩萨高行何如世尊？”

zuì shèng bái yán   bǎiqiānwàn yì nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn
最胜白言：“百千万亿乃至邬波尼杀昙分

yì bù jí yī hé yǐ gù   fó shì fǎ wáng jù yī qiè zhì wú yǒu yī
亦不及一。何以故？佛是法王具一切智，无有一

fǎ bù néngzhào gù
法不能照故。

tiānwáng   yú yì yún hé   fó duì yī qiè tiān lóng yàochā
“天王，于意云何？佛对一切天、龙、药叉、

rén fēi rén děng shì xiàn kǔ xíng   jí chángzàn tàn dù duōgōng dé   cǐ hé
人非人等示现苦行，及常赞叹杜多功德，此何

suǒ wèi
所为？”

zuì shèng bái yán   shì zūn   wèi yù jiàohuà kě dù zhū yǒuqíng lèi
最胜白言：“世尊！为欲教化可度诸有情类

jí chū fā xīn zhū pú sà děng   wèiduàn fán nǎowèishuō duì zhì
及初发心诸菩萨等，未断烦恼为说对治。”

fó yán   rú shì   rú shì   tiānwáng   gāoxíng pú sà zhuó fèn
佛言：“如是！如是！天王，高行菩萨著粪

sǎo yī yì fù rú shì   shì gù pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō fāng
扫衣亦复如是，是故菩萨行深般若波罗蜜多，方

biànshànqiǎoráo yì yǒuqíng
便善巧饶益有情。

tiānwángdāng zhī   zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō   wèi shì jiān gù dàn xù sān yī   hé yǐ gù   xīn xǐ zú gù gèng
蜜多，为世间故但畜三衣。何以故？心喜足故更

bù duō qiú jí shì shǎo yù   bù qiú qǐ gù wú suǒ jù jī   bú jù jī gù
不多求即是少欲，不求乞故无所聚积，不聚积故

zé wú sàng shī   wú sàng shī gù zé bù yōu kǔ   wú yōu kǔ gù zé lí fán
则无丧失，无丧失故则不忧苦，无忧苦故则离烦

nǎo   lí fán nǎo gù zé wú suǒ zhuó   wú suǒ zhuó gù zé wéi lòu jìn
恼，离烦恼故则无所著，无所著故则为漏尽。

tiānwángdāng zhī   zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō   wèi yù ráo yì zhū yǒuqíng gù   rù zhū chéng yì chí bō qǐ shí
蜜多，为欲饶益诸有情故，入诸城邑持钵乞食。

hé yǐ gù   shì zhū pú sà dà bēi xūn xīn   guān zhū yǒuqíng duō yǒu qióng
何以故？是诸菩萨大悲熏心，观诸有情多有穷

kǔ yù lìng fù lè shòu bǐ gòngyǎng rù chéng yì shí wēi yí qí zhěng
苦，欲令富乐受彼供养；入城邑时威仪齐整，
xīn zhèng bú luànshànshè zhūgēn xú bù ér xíngqián shì liù zhǒu bú gù
心正不乱善摄诸根，徐步而行前视六肘，不顾
zuǒyòu rú fǎ qǐ shí cì dì ér wǎng bú yuè pín jiā chènliàng qǔ shí
左右如法乞食，次第而往不越贫家，称量取食
zhōng bù chángshòu yú suǒ dé zhōnggèng kāi yī fēn nǐ shī pín fá gòng
终不长受，于所得中更开一分，拟施贫乏供
yǎng fú tián hé yǐ gù xìn shī nánxiāo wèishēng fú gù
养福田。何以故？信施难消，为生福故。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō dàn yī zuò shí ér bù yí dòng hé yǐ gù pú sà yī zuò
蜜多，但一坐食而不移动。何以故？菩萨一坐
miào pú tí zuò mó lái rǎoluàn yì bù yí dòng yú chū shì dìng huì zhì
妙菩提座，魔来娆乱亦不移动，于出世定慧智
fǎ kōng shí jì zhēn rú rú lǐ shèngdào yī qiè zhǒng zhì jiē
法空、实际、真如、如理圣道、一切种智皆
bù yí dòng hé yǐ gù yī qiè zhì fǎ yī zuò dé gù shì gù pú sà
不移动。何以故？一切智法一坐得故。是故菩萨
xíngshēn bō rě bō luó mì duōdàn yī zuò shí tiānwángdāng zhī zhū pú
行深般若波罗蜜多但一坐食。天王当知！诸菩
sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo wèi zhū
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多方便善巧，为诸
yǒuqíng shì xiàn qǐ shí
有情示现乞食。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō chángqín xiū xué ā liàn rě xíng wèi xiū fàn xíng yú zhūgēn
蜜多，常勤修学阿练若行。谓修梵行，于诸根
zhōng bù qǐ guò shī yàoduōwén lì kān xiū zhèng xíng lí wǒ bù wèi
中不起过失，乐多闻力，堪修正行，离我怖畏，
bú jì zhuóshēn chángxíng jì jìng shì zhū pú sà yú zhèng fǎ zhōng
不计著身，常行寂静。是诸菩萨于正法中
chángyào chū jiā chí sān lún jiè shàn zhī fǎ xiàng rú lái suǒ shuō wéi
常乐出家，持三轮戒善知法相，如来所说为
shǎo zhuàng lǎo sānzhǒng rén jiè xī néng liǎo dá bù yuán wài jìng zhuān
少、壮、老三种人戒悉能了达；不缘外境专

niàn zì xīn hē huǐ shì fǎ zàn tàn chū shì tiáo fú zhū gēn bù qǔ è¹⁰⁰
念自心，诃毁世法赞叹出世，调伏诸根不取恶

jìng yú ā liàn rě jū wú nà n chù chéng yì qǐ shí bù yuǎn bú jìn
境；于阿练若居无难处，城邑乞食不远不近，

yǒu qīng quán shuǐ guàn xǐ biàn yì fēng huā guǒ lín wú è qín shòu yán xué
有清泉水盥洗便易；丰华果林无恶禽兽，岩穴

jì jìng kòng xián hǎn rén rú shì shèng chù ér wéi jū zhǐ suǒ céng wén fǎ
寂静空闲罕人，如是胜处而为居止；所曾闻法

zhòu yè sān shí qín jiā zàn sòng shēng lí gāo xià xīn bù yuán wài zhuān
昼夜三时，勤加赞诵声离高下，心不缘外专

niàn yì chí pó luó mén děng lái zhì qí chù gù mìng lìng zuò huān xǐ wèi
念忆持；婆罗门等来至其处，顾命令坐欢喜慰

wèn guān qí gēn xìng wéi shuō zhèng fǎ lìng dé huān xǐ xìn shòu xiū xíng
问，观其根性为说正法，令得欢喜信受修行。

rú shì jù zú fāng biàn shàn qiǎo yuǎn lí wǒ xīn yǐ wú wǒ gù yú ā
如是具足方便善巧远离我心，以无我故于阿

liàn rě bù shēng bù wèi lí bù wèi gù yào xíng jì jìng pú sà rú shì
练若不生怖畏，离怖畏故乐行寂静；菩萨如是

qiǎo fāng biàn lì shì xiàn xiū xíng ā liàn rě xíng
巧方便力，示现修行阿练若行。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shàn guān zhū xíng zuò shì sī wéi yī qiè yǐn shí qīng jìng xiāng
蜜多，善观诸行，作是思惟：‘一切饮食清净香

jié shēn huǒ chù zhī jí chéng bú jìng làn huài chòu chù yú fū wú zhì ài
洁，身火触之即成不净烂坏臭处；愚夫无智爱

zhuó cǐ shēn jí zhū yǐn shí ruò yī shèng zhì rú shí guān chá jí shēng
著此身及诸饮食，若依圣智如实观察，即生

yàn wù bù qǐ yào zhuó
厌恶不起乐著。’

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō zuò shì sī wéi duō xíng chēn fèn biàn qǐ è yè wǒ jīn dāng
蜜多，作是思惟：‘多行瞋忿便起恶业，我今当

lí chēn xīn qù dào zhēn shí sī wéi fēi tú kǒu shuō
离瞋心趣道，真实思惟非徒口说。’

¹⁰⁰ 大正藏：慧；永乐北藏及龙藏：恶

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō zuò rú shì niàn ruò fǎ yǒushēng jí shì yīn yuán yīn yuán
蜜多，作如是念：‘若法有生即是因缘，因缘

zhī fǎ yòucóngyuán qǐ yún hé zhì zhě yú cǐ xū wàng yīn yuánshēng fǎ
之法又从缘起，云何智者于此虚妄因缘生法

ér zuò zuì qiān pú sà shēnzhōngyǒuzhàngshàn fǎ jí zì chúduàn
而作罪愆？’ 菩萨身中有障善法即自除断，

ruò bù néngduàn tā zhàngshàn fǎ xīn biànshēngshě bù qǐ wú míng
若不能断他障善法，心便生舍不起无明。

yún hé míngwéizhàngshàn zhī fǎ wèi bù gōngjìng fó fǎ
“云何名为障善之法？谓不恭敬佛、法、

sēngbǎo jí qīngjìng jiè bú jìngtóngxué lǎoshǎoyòuxiǎo zì gāolíng¹⁰¹
僧宝及清净戒，不敬同学，老少幼小自高陵¹⁰¹

bǐ qù xiàng wǔ yù bèi shě niè pán ér qǐ wǒ jiàn huò yǒu qíng jiàn nǎi
彼；趣向五欲，背舍涅槃，而起我见或有情见乃

zhì zhī zhě jiàn jiàn zhě jiàn zhí kōng qǐ duàn jiàn zhí yǒu qǐ cháng jiàn
至知者见、见者见；执空起断见，执有起常见；

yuǎn lí xián shèng qīn jìn yú fū shě chí jiè rén yī pò jiè zhě
远离贤圣，亲近愚夫；舍持戒人，依破戒者；

qīn fù è yǒu yuǎn lí shàn yǒu wén shēn shēn fǎ biàn shēng huǐ bàng
亲附恶友，远离善友；闻甚深法，便生毁谤；

shēn è lǜ¹⁰² yí yǔ wú shàn shuō xīn jù chǎn qū fán nǎo suǒ fù
身恶律¹⁰²仪，语无善说，心具谄曲；烦恼所覆，

tān zhuó lì yǎng wǔ màn jù shēng yī xìng guì màn èr zhǒng
贪著利养；五慢具生：一、姓贵慢，二、种

zú màn sān jiàn shèng màn sì guó tǔ màn wǔ tú zhòng
族慢，三、见胜慢，四、国土慢，五、徒众

màn jiàn è biàn zhù yù shàn ér shě zàn měi nǚ rén tóng zhì wài
慢；见恶便助，遇善而舍；赞美女人、童稚外

dào bú yào xiū xí ā liàn rě xíng bù jiě jié shí yuǎn lí shī zhǎng
道，不乐修习阿练若行；不解节食，远离师长；

suī fù dú sòng bù zhī shí jié jiàn shàn bú zhòng jiàn è bú bù
虽复读诵，不知时节；见善不重，见恶不怖；

rú xiàng wú gōu mǎ wú pèi lè fàng yì bú zhì xǐ shēng chēn fèn xīn
如象无钩、马无辔勒，放逸不制喜生瞋忿；心

¹⁰¹ 大正藏：陵；永乐北藏及龙藏：凌

¹⁰² 大正藏：威；永乐北藏及龙藏：律

wú cí niàn jiàn kǔ bù mǐn yù jí bù zhān yú sǐ bú bù chǔ dà
无慈念，见苦不愍；遇疾不瞻，于死不怖；处大
huǒ jù dōu bù qiú chū yīngzuò bú zuò fēi zuò fǎn zuò bù sī ér
火聚，都不求出；应作不作，非作反作；不思而
sī yīng sī bù sī fēi wàng ér qiú bù chū wèi chū fēi lù wèi lù
思，应思不思；非望而求，不出谓出；非路谓路，
wèi dé wèi dé yào xí zhòng è yuǎn lí dà shàn huǐ zǐ dà shèng
未得谓得；乐习重恶，远离大善；毁訾大乘
jí dà shèng rén zàn tàn xiǎo dào jí xué xiǎo zhě duō yào dòu luàn hào
及大乘人，赞叹小道及学小者；多乐斗乱，好
cū è yán xīn wú cí bēi lìng tā bù wèi chū yán cū bǐ lǐ
粗恶言；心无慈悲，令他怖畏；出言粗鄙，理¹⁰³
wú yī shí yào zhuó xì lùn ér bù néng shě rú shì děng shì míng zhàng
无一实；乐著戏论，而不能舍。如是等事名障
shàn fǎ
善法。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō xiū xí kōng xíng miè xì lùn fǎ zuò shì sī wéi suǒ guān jìng
蜜多，修习空行灭戏论法，作是思惟：‘所观境
jiè jiē xī kōng wú néng guān zhī xīn yì fù fēi yǒu wú néng suǒ guān
界皆悉空无，能观之心亦复非有，无能、所观
èr zhǒng chā bié zhū fǎ yī xiàng suǒ wèi wú xiàng rú shì sī wéi
二种差别，诸法一相，所谓无相。’如是思惟
qiǎn nèi wài xiàng bú jiàn shēn xīn yì bú jiàn fǎ cì dì xiāng xù xiū xué
遣内外相，不见身心亦不见法，次第相续修学
zhǐ guān guān wèi rú shí jiàn fǎ zhǐ wèi yī xīn bú luàn pú sà rú
止观：观谓如实见法，止谓一心不乱。菩萨如
shì xiū guān xíng yǐ jí dé jìng jiè jiè qīng jìng gù xíng yì qīng jìng shì
是修观行已即得净戒，戒清净故行亦清净，是
míng pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō guān xíng qīng jìng
名菩萨行深般若波罗蜜多观行清净。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō hù chí rú lái wú shàng fǎ zàng tīng shòu zhèng fǎ wèi hù fǎ
蜜多，护持如来无上法藏听受正法，为护法

¹⁰³ 大正藏：语；永乐北藏及龙藏：理

gù bú wèi lì yǎng wèi sānbǎozhǒng bú duàn jué gù bú wèi gōng
故，不为利养；为三宝种不断绝故，不为恭
jìng wèi yù shǒu hù dà shèng xíng gù bú wèi míng yù wú guī yī zhě
敬；为欲守护大乘法行故，不为名誉；无归依者
lìng dé guī yī wú jiù jì zhě lìng dé jiù jì wú ān lè zhě lìng dé ān
令得归依，无救济者令得救济，无安乐者令得安
lè wú huì yǎn zhě lìng dé huì yǎn xiū xiǎoshèng zhě shì shēng wéndào
乐，无慧眼者令得慧眼；修小乘者示声闻道，
xué zhōng shèng zhě shì dú jué dào xíng dà shèng zhě shì wú shàng dào rú
学中乘者示独觉道，行大乘者示无上道，如
shì tīng fǎ wéi wú shàng zhì zhōng bù wéi dé xià liè zhī shèng
是听法为无上智，终不为得下劣之乘。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shàn zhī zhǒngzhǒng pí nài yē fǎ wèi pí nài yē pí nài yē
蜜多，善知种种毗奈耶法，谓毗奈耶、毗奈耶
xíng pí nài yē shēnshēn pí nài yē wēi xì jìng yǔ bú jìng yǒu shī
行、毗奈耶甚深、毗奈耶微细、净与不净、有失
wú shī bié jiě tuō běn shēng wén pí nài yē pú sà pí nài yē
无失、别解脱本、声闻毗奈耶、菩萨毗奈耶。
shì zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō yú rú shì děng pí nài yē
是诸菩萨行深般若波罗蜜多，于如是等毗奈耶
fǎ jiē xī shàn zhī
法皆悉善知。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shàn zhī yī qiè wēi yí jiè xíng shàn xué shēng wén dú jué
蜜多，善知一切威仪戒行，善学声闻、独觉、
pú sà suǒ shòu chí jiè jì xiū jiè xíng ruò jiàn wēi yí bù chēng zhòng yì
菩萨所受持戒。既修戒行，若见威仪不称众意，
zé yīng shě lí fēi chù bù xíng ruò yǒu shā mén wēi yí jiè xíng jù zú qīng
则应舍离，非处不行；若有沙门威仪戒行具足清
bái jí qīn jìn zhī ruò pó luó mén yì xué yú xíng zé quàn shě lí xiū
白，即亲近之；若婆罗门异学余行，则劝舍离修
pí nài yē xiū xí rú shì jiè xíng chéng mǎn xīn wú qiǎo wěi jí dù biàn
毗奈耶。修习如是戒行成满，心无巧伪嫉妬便
miè zì xíng bù shī yì quàn tā xíng zàn tàn bù shī lìng tā xiū xué jiàn
灭，自行布施亦劝他行，赞叹布施令他修学，见

tā bù shī xīn shēng suí xǐ bú zuò shì niàn shī wǒ fēi yú dàn
他布施心生随喜，不作是念：‘施我非余。’但
yīng sī wéi zhūyǒuqíng lèi duōyǒu pín fá jī hánkùn kǔ yuàn bǐ dé
应思惟：‘诸有情类多有贫乏饥寒困苦，愿彼得
cáixiàn shì ān lè wénzhèng fǎ gù hòu shì ān lè wǒ yīng jīn shì jīng
财现世安乐，闻正法故后世安乐。我应今世精
qín xiū dào yuàn yǔ yǒuqíng tóng dé chū lí shì míng pú sà wú jí dù
勤修道，愿与有情同得出离。’是名菩萨无嫉妬
xīn yú zhūyǒuqíng jiē dé píngděng ruò xíng bù shī jìng jiè ān rěn
心，于诸有情皆得平等。若行布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě nǎi zhì yī qiè xiàng zhì pǔ wèiyǒuqíng qí xīn
精进、静虑、般若乃至一切相智，普为有情其心
wú èr hé yǐ gù suǒ xiū zhī fǎ yǔ yǒuqíng gòng niàn wéi jìng jiè lìng
无二。何以故？所修之法与有情共念为境界令
sù dé dào yú shēng sǐ huǒ zì jì dé chū yì yuàn yǒuqíng tóng dé chū
速得道，于生死火自既得出，亦愿有情同得出
lí
离。

tiānwáng pì rú zhǎngzhě liù zǐ yòu zhì bìng jiē ài niàn wú
“天王，譬如长者六子幼稚，并皆爱念无
piāndǎng xīn zhǎngzhě zài wài qí zhái huǒ qǐ yú yì yún hé ěr shí
偏党心。长者在外国其宅火起，于意云何？尔时，
zhǎngzhě pō yǒu shì niàn yú qí liù zǐ xiānhòu jiù fǒu
长者颇有是念：‘于其六子先后救不？’”

fú yě shì zūn hé yǐ gù qí fù yú zǐ xīn píngděng
“不也！世尊！何以故？其父于子心平等
gù
故。”

tiānwángdāng zhī pú sà yì ěr yú fū tānzhuó chǔ zài liù
“天王当知！菩萨亦尔。愚夫贪著处在六
qù shēng sǐ huǒ zhái bù zhī chū lí shì zhū pú sà yǐ píngděng xīn
趣，生死火宅不知出离；是诸菩萨以平等心，
zhǒngzhǒng fāngbiàn yòuhuà lìng chū jiē xī ān zhì yuán jì jiè zhōng
种种方便诱化令出，皆悉安置圆寂界中。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō yú fǎ yì děng wèi hù zhèng fǎ gòngyǎng rú lái zhǒngzhǒng
蜜多，于法亦等，为护正法供养如来，种种

gòng jù gòngyǎng rú lái rú shí xiū xíng gòngyǎng rú lái lì yì ān lè
供具供养如来，如实修行供养如来，利益安乐

yī qiè yǒu qíng shǒu hù yī qiè yǒu qíng shàn fǎ suí shùn yǒu qíng shàn néng
一切有情，守护一切有情善法，随顺有情善能

huà dǎo xíng pú sà dào xíng bù wéi yán xīn wú pí juàn qiú wú shàng jué
化导，行菩萨道行不违言，心无疲倦求无上觉。

ruò néng rú shì nǎi dé míng wéi gòngyǎng zhū fó bù yǐ zī cái ér wéi
若能如是，乃得名为供养诸佛不以资财而为

gòngyǎng hé yǐ gù fǎ shì fó shēn ruò gòngyǎng fǎ jí gòngyǎng
供养。何以故？法是佛身，若供养法即供养

fó zhū fó shì zūn jiē cóng rú shí xiū xíng ér lái xī wéi lì yì ān lè
佛。诸佛世尊皆从如实修行而来，悉为利益安乐

yǒu qíng hù qí shàn fǎ suí shùn yǒu qíng ruò bù ěr zhě wéi běn shì yuàn
有情，护其善法随顺有情，若不尔者违本誓愿，

lǎn duò xiè dài bù néng chéng jiù pú tí zhī xīn hé yǐ gù pú sà suǒ
懒惰懈怠不能成就菩提之心。何以故？菩萨所

qù wú shàng pú tí yǔ yǒu qíng gòng ruò wú yǒu qíng yún hé néng dé wú
趣无上菩提与有情共，若无有情，云何能得无

shàng pú tí
上菩提？

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō xiū xíng zhèng fǎ gòngyǎng rú lái míng zhēn gòngyǎng rú shì gòng
蜜多，修行正法供养如来名真供养。如是供

yǎng bá chú wǒ màn yuǎn lí sù wù tì luò xū fà yú qí fù mǔ
养拔除我慢，远离俗务剃落须发，于其父母、

xiōng dì qīn qī bù xiāng guān yù yóu rú yǐ sǐ xíng zhuàng yī fú bìng
兄弟、亲戚不相关预犹如已死，形状衣服并

yì yú cháng zhí chí yìng qì yóu rù chéng yì ruò zhì qīn lǐ zhān tú
异于常，执持应器游入城邑；若至亲里旃荼

luó jiā yì cuī wǒ màn xià yì qǐ shí wèi zuò shì niàn wǒ mìng shǔ
罗家，亦摧我慢下意乞食，谓作是念：‘我命属

tā yóu bǐ shī shí wǒ mìng cún jì yǐ shì yīn yuán néng chú wǒ màn
他，由彼施食我命存济，以是因缘能除我慢。’

fù zuò shì niàn wǒ jīn yīng qǔ shī yǒu dēng yì lìng shēng huān xǐ xī
复作是念：‘我今应取师友等意令生欢喜，昔

wèi wén fǎ wéi dé wén gù ruò jiàn tā rén chēn fèn dòu zhēng jí yīng rěn
未闻法为得闻故；若见他人瞋忿斗争，即应忍

rǔ xià yì bì zhī pú sà rú shì bá chú wǒ màn
辱下意避之。’ 菩萨如是拔除我慢。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shēngjiānzhèng xìn hé yǐ gù duōzhūgōng dé sù shì suǒ
蜜多，生坚正信。何以故？多诸功德，宿世所

zhòngshàngēn lì qiáng shàn yīn jù zú zhèngjiànchéng jiù bú xìn
种善根力强；善因具足，正见成就；不信

wàiyuán nèi xīn qīngjìng bù yī yú shī xīn xíngtiáo zhí yuǎn lí
外缘，内心清净；不依余师，心行调直；远离

chǎnzhà zhūgēncōng lì jù zú bō rě bō luó mì duō lí zhū gài
谄诈，诸根聪利；具足般若波罗蜜多，离诸盖、

zhàng qí xīn qīngjìng yuǎn lí è yǒu qīn jìn shànyǒu xún qiú shàn
障，其心清净；远离恶友，亲近善友；寻求善

yán bù shēng xiè dài wén suǒ shuō fǎ zhī fó gōng dé
言不生懈怠，闻所说法知佛功德。”

ěr shí zuì shèng biàn bó fó yán wéi yuàn dà cí āi mǐn
尔时，最胜便白佛言：“惟¹⁰⁴愿大慈哀愍！

wèi shuō rú lái gōng dé dà wēi shén xiàng
为说如来功德大威神相！”

fó gào zuì shèng tiānwáng rǔ jīn dì tīng shàn sī wú
佛告最胜：“天王，汝今谛听！善思！吾

dāng wèi rǔ shuō fó gōng dé wēi shén shǎo fēn
当为汝说佛功德威神少分。”

zuì shèng bó yán wěi rán yuàn shuō wǒ děng yào wén
最胜白言：“唯然！愿说！我等乐闻。”

fó yán tiānwáng rú lái jù zú wú biān dà cí biàn zhào yǒu
佛言：“天王，如来具足无边大慈遍照有

qíng yǒu qíng jiè shè nǎi zhì shí fāng jìn xū kōng jiè yì jiē biàn zhào bù
情，有情界摄，乃至十方尽虚空界亦皆遍照不

kě cè liáng rú lái dà bēi shēng wén dú jué jí zhū pú sà jiē suǒ wú
可测量。如来大悲声闻、独觉及诸菩萨皆所无

yǒu hé yǐ gù bú gòng fǎ gù shí fāng shì jiè wú yī yǒu qíng rú lái
有。何以故？不共法故，十方世界无一有情如来

dà bēi suǒ bù néng zhào rú lái shuō fǎ jiū jìng wú jìn pǔ wèi shí fāng
大悲所不能照。如来说法究竟无尽，普为十方

¹⁰⁴ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

zhū yǒu qíng lèi jīng wú liàng jié zhǒng zhǒng yīn yuán shuō zhū fǎ yào yì
诸有情类，经无量劫种种因缘，说诸法要亦
bù kě jìn ruò yǒu qíng jiè zhǒng zhǒng yán cí yī qiè jù yì nán wèn rú
不可尽；若有情界种种言词一切句义难问，如
lái yī tán zhǐ qǐng yī yī yǒu qíng gè wéi fēn bié wú néng huài zhě rú
来一弹指顷，一一有情各为分别无能坏者。如
lái suǒ dé wú ài jìng lǜ jìng jiè shēn shēn wú cè liáng zhě jiǎ shǐ yī qiè
来所得无碍静虑境界甚深无测量者，假使一切
shì jiè yǒu qíng jiē dé zhù yú pú sà shí dì duō bǎi qiān jié rù shèng
世界有情，皆得住于菩萨十地，多百千劫入胜
děng chí bù néng cè liáng rú lái dìng jìng rú lái zhī shēn liàng wú biān
等持，不能测量如来定境。如来之身量无边
jì hé yǐ gù suí suǒ yào jiàn yú yī niàn qǐng néng xiàn wú biān yì
际。何以故？随所乐见，于一念顷能现无边异
lèi shēn gù rú lái tiān yǎn zuì shèng qīng jìng yī qiè shì jiè yī qiè yǒu
类身故。如来天眼最胜清净，一切世界一切有
qíng sè xiàng chā bié jí yú wù lèi zhǒng zhǒng bù tóng rú lái jiē jiàn
情色相差别，及余物类种种不同，如来皆见，
rú guān zhǎng zhōng ā mó luò guǒ zhū rén tiān yǎn suǒ bù néng jí
如观掌中阿摩洛果，诸人、天眼所不能及。
rú lái tiān ěr zuì shèng qīng jìng yī qiè yǒu qíng yīn shēng chā bié jí yú
如来天耳最胜清净，一切有情音声差别，及余
wù lèi suǒ yǒu yīn shēng yī niàn xī wén jiě liǎo qí yì rú lái fù yǒu
物类所有音声，一念悉闻解了其义。如来复有
jìng tā xīn zhì yī qiè shì jiè yī qiè yǒu qíng yī yī sī wéi zuò yè shòu
净他心智，一切世界一切有情一一思惟作业受
guǒ wú biān chā bié fó sì wēi yí yú yī niàn qǐng jiē xī liǎo zhī hé yǐ
果无边差别，佛四威仪于一念顷皆悉了知。何以
gù fó cháng zài dìng wú sǎn luàn gù
故？佛常在定无散乱故。

tiān wáng dāng zhī fó wú shī niàn xīn bù sǎn luàn gēn wú
“天王当知！佛无失念，心不散乱，根无
yì yuán hé yǐ gù lí fán nǎo xí zuì wéi qīng jìng jì jìng wú gòu
异缘。何以故？离烦恼习，最为清净，寂静无垢；
yǒu fán nǎo zhě shī niàn sǎn luàn gēn yǒu yì yuán rú lái shì zūn wú
有烦恼者，失念散乱，根有异缘；如来世尊无
lòu lí gòu dé yī qiè fǎ zì zài píng děng cháng zài děng chí jí děng
漏离垢，得一切法自在平等，常在等持及等

zhì gù rú lái dàn zhù yī zhǒng wēi yí yóu yī děng chí nǎi zhì yuán jì
至故。如来但住一种威仪，游一等持乃至圆寂，
zhū rén tiān děng shàng bù néng zhī kuàng fù rú lái jīng wú liàng jié
诸人、天等尚不能知，况复如来经无量劫，
xiū xí wú liàng wú biān děng chí ér yǒu rén tiān néng liǎo zhī zhě hé
修习无量无边等持，而有人、天能了知者！何
yǐ gù rú lái gōng dé bù kě duó liáng bù kě sī yì bù kě guān
以故？如来功德不可度量、不可思议、不可观
gù”
故。”

ěr shí zuì shèng biàn bó fó yán wǒ wén rú lái sān wú shù jié
尔时，最胜便白佛言：“我闻如来三无数劫

xiū xíng chéng fó yún hé jīn shuō wú liàng jié xiū
修行成佛，云何今说无量劫修？”

fó yán tiān wáng qí yì bù ěr hé yǐ gù pú sà suǒ
佛言：“天王，其义不尔。何以故？菩萨所

qù wú shàng pú tí wú liàng gōng dé¹⁰⁵ nǎi dé chéng bàn fēi bù jīng yú
趣无上菩提，无量功德¹⁰⁵乃得成办，非不经于

ěr xǔ jié shù ér néng zhèng rù fǎ píng děng lǐ xiū zhì jiū jìng nǎi
尔许劫数，而能证入法平等理，修至究竟乃

chēng chéng fó
称成佛。”

yú shì zuì shèng bó yán shì zūn shàn zāi shàn zāi kuài shuō
于是最胜白言：“世尊！善哉！善哉！快说

fǎ yào shàn néng quàn fā yī qiè yǒu qíng zhòng zhí shàn gēn yuǎn lí yè
法要，善能劝发一切有情种植善根，远离业

zhàng xīn yào fó guǒ xiū pú sà xíng ruò yǒu qíng lèi dé wén rú lái
障，欣乐佛果，修菩萨行。若有情类得闻如来

gōng dé wēi shén xīn shēng huān xǐ xìn shòu zàn tàn dāng zhī bù jiǔ
功德威神，心生欢喜信受赞叹，当知不久

chéng fó gōng dé wēi shén fǎ qì kuàng fù yǒu néng shòu chí dú sòng
成佛功德威神法器，况复有能受持、读诵、

shū xiě gòng yǎng wèi tā jiě shuō bǐ suǒ huò fú bù kě sī yì
书写、供养、为他解说，彼所获福不可思议！”

fó yán tiān wáng rú shì rú shì bǐ yǒu qíng lèi rú lái
佛言：“天王，如是！如是！彼有情类如来

¹⁰⁵ 大正藏：力；永乐北藏及龙藏：德

hù chí yǐ zhòngshàngēn jīng duō jié shù ruò yú guò qù gòngyǎng duō fó
护持，已种善根经多劫数，若于过去供养多佛，
nǎi dé wén fó gōng dé wēishén tiānwáng dāng zhī ruò shàn nán zǐ
乃得闻佛功德威神。天王当知！若善男子、
shàn nǚ rén děng xīn wú yí huò yú qī rì zhōng zǎo yù qīng jìng zhuó xīn
善女人等心无疑惑，于七日中澡浴清净，著新
jìng yī huāxiāng gòngyǎng yī xīn zhèng niàn rú qián suǒ shuō rú lái gōng
净衣，华香供养，一心正念如前所说如来功
dé jí dà wēishén ěr shí rú lái cí bēi hù niàn xiànshēn lìng jiàn
德及大威神，尔时，如来慈悲护念，现身令见
shǐ yuàn mǎn zú ruò yǒu quē shǎo huā xiāng děng shì dàn yī xīn niàn gōng
使愿满足。若有阙少华香等事，但一心念功
dé wēishén jiāng mìng zhōng shí bì dé jiàn fó
德威神，将命终时必得见佛。”

ěr shí zuì shèng fù bó fó yán pō yǒu yǒu qíng wén shuō rú shì
尔时，最胜复白佛言：“颇有有情闻说如是
rú lái gōng dé jí dà wēishén bù qǐ xìn xīn ér huǐ bàng fǒu
如来功德及大威神，不起信心而毁谤不？”

fó yán yì yǒu wèi yǒu yǒu qíng wén shuō rú shì rú lái gōng dé
佛言：“亦有！谓有有情闻说如是如来功德
wēishén fǎ mén qǐ bú shàn xīn chēn fèn huǐ bàng yú shuō fǎ shī shēng
威神法门，起不善心瞋忿毁谤，于说法师生
è yǒuxiǎng bǐ hòu shě mìng bì duò dì yù duō jié shòu kǔ ruò zhū yǒu
恶友想，彼后舍命必堕地狱多劫受苦。若诸有
qíng wén shuō rú shì rú lái gōng dé jí dà wēishén huān xǐ xìn shòu zàn
情闻说如是如来功德及大威神，欢喜信受赞
tàn yì niàn yú shuō fǎ shī shēng shàn yǒuxiǎng bǐ hòu shě mìng dìng shēng
叹忆念，于说法师生善友想；彼后舍命定升
rén tiān zhǎn zhuǎn shèng jìn nǎi zhì chéng fó
人、天，展转胜进乃至成佛。”

ěr shí shì zūn chū guǎng cháng shé xiàng zì fù miàn lún cì fù
尔时，世尊出广长舌相自覆面轮，次覆
tóu dǐng cì fù biàn shēn cì fù shī zǐ zuò cì fù pú sà zhòng
头顶，次覆遍身，次覆师子座，次覆菩萨众，
cì fù shēng wén zhòng rán hòu nǎi fù shì fàn hù shì rén fēi rén
次覆声闻众，然后乃覆释、梵、护世、人非人
děng yī qiè dà zhòng huán shōu shé xiàng gào dà zhòng yán rú lái shì
等一切大众，还收舌相告大众言：“如来世

zūn yǒu shì shé xiàng   qǐ dāng wàng yǔ   rǔ děng dà zhòng yú wǒ suǒ
尊有是舌相，岂当妄语？汝等大众于我所

shuō jiē yīng xìn shòu   cháng yè huò ān
说皆应信受，长夜获安。”

shuō shì fǎ shí   zhòng zhōng bā wàn sì qiān pú sà dé wú shēng
说是法时，众中八万四千菩萨得无生

rěn   wú liàng yǒu qíng yuǎn chén lí gòu shēng jìng fǎ yǎn   wú shù yǒu qíng
忍，无量有情远尘离垢生净法眼，无数有情

jiē fā wú shàng zhèng děng jué xīn
皆发无上正等觉心。

大般若波罗蜜多经卷第五百六十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi liù shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百六十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì liù fēn fǎ xìng pǐn dì liù
第六分法性品第六

ěr shí zuì shèng fù cóng zuò qǐ piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó
尔时，最胜复从座起，偏覆左肩，右膝著

dì hé zhǎng gōng jìng ér bó fó yán xī yǒu shì zūn shàn¹⁰⁶
地，合掌恭敬，而白佛言：“希有！世尊！善¹⁰⁶

shuō zhū fó wēi miào gōng dé jí dà wēi shén zhū fó rú lái yīn hé dé cǐ
说诸佛微妙功德及大威神，诸佛如来因何得此

wēi miào gōng dé jí dà wēi shén wéi yuàn shì zūn fēn bié jiě shuō
微妙功德及大威神？惟愿世尊分别解说！”

fó gào zuì shèng tiān wáng dāng zhī rú lái suǒ xíng jí suǒ dé
佛告最胜：“天王当知！如来所行及所得

guǒ shèn shēn wēi miào bù kě sī yì
果，甚深微妙不可思议。”

zuì shèng bó yán fó xíng hé fǎ shuō wēi shēn miào bù kě sī
最胜白言：“佛行何法说为深妙不可思

yì
议？”

fó yán rú lái fǎ xìng yīn guǒ shèn shēn wēi miào bù kě sī yì
佛言：“如来法性因果甚深微妙不可思议，

gōng dé wēi shén jí suǒ shuō fǎ lì lè tā shì yì fù rú shì
功德威神及所说法利乐他事亦复如是。”

zuì shèng fù yán yún hé fǎ xìng shèn shēn wēi miào bù kě sī
最胜复言：“云何法性甚深微妙不可思

yì
议？”

fó yán tiān wáng rú lái fǎ xìng zài yǒu qíng lèi yùn jiè
佛言：“天王，如来法性在有情类蕴、界、

¹⁰⁶ 大正藏：若；永乐北藏及龙藏：善

chùzhōng cóng wú shǐ lái zhǎnzhuǎnxiāng xù fán nǎo bù rǎn běnxìng qīng
处中，从无始来展转相续，烦恼不染本性清
jìng zhū xīn yì shí bù néng yuán qǐ yú xún sì děng bù néng fēn
净，诸心、意、识不能缘起，余寻伺等不能分
bié xié niàn sī wéi bù néng yuán lǜ yuǎn lí xié niàn wú míng bù shēng
别，邪念思惟不能缘虑，远离邪念无明不生，
shì gù bù cóng shí èr yuán qǐ shuō míng wú xiàng fēi suǒ zuò fǎ wú
是故不从十二缘起说名无相，非所作法、无
shēng wú miè wú biān wú jìn zì xiàng cháng zhù tiān wáng dāng
生、无灭、无边、无尽、自相常住。天王当
zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō néng zhī fǎ xìng
知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，能知法性
qīng jìng rú shì wú rǎn wú zhuó yuǎn lí gòu huì cóng zhū fán nǎo chāo rán
清净如是，无染无著远离垢秽，从诸烦恼超然
jiě tuō cǐ xìng jí míng zhū fó fǎ běn fú dé zhì huì yīn zhī ér qǐ
解脱。此性即名诸佛法本，福德智慧因之而起，
běnxìng míng jìng bù kě sī yì tiān wáng wǒ jīn dāng shuō pì yù rǔ
本性明净不可思议。天王，我今当说譬喻，汝
yīng dì tīng shàn sī niàn zhī
应谛听！善思念之。”

wáng yán shì zūn wěi rán yuàn shuō
王言：“世尊！唯然！愿说！”

fó gào zuì shèng tiān wáng dāng zhī pì rú wú jià rú yì bǎo
佛告最胜：“天王当知！譬如无价如意宝
zhū zhuāng shì yíng zhì jiǎo jié kě ài tǐ jí yuán jìng wú yǒu gòu zhuó
珠，装饰莹治皎洁可爱，体极圆净无有垢浊，
duò zài yū ní jīng shí yǐ jiǔ yǒu rén shí dé huān xǐ qǔ zhī qín jiā
堕在淤泥经时已久，有人拾得欢喜取之，勤加
shǒu hù bú lìng duò luò fǎ xìng yì rán suī zài fán nǎo bù wéi suǒ rǎn
守护不令堕落；法性亦然，虽在烦恼不为所染，
hòu fù xiǎn xiàn tiān wáng zhū fó xī zhī yǒu qíng běnxìng qīng jìng kè
后复显现。天王，诸佛悉知有情本性清净，客
chén fán nǎo zhī suǒ fù bì bù néng wù rù shì gù pú sà xíng shēn bō rě
尘烦恼之所覆蔽不能悟入。是故菩萨行深般若
bō luó mì duō yīng zuò shì niàn wǒ dāng jīng qín wéi yǒu qíng shuō shèn
波罗蜜多，应作是念：‘我当精勤为有情说甚
shēn bō rě bō luó mì duō chú qí fán nǎo lìng dé wù rù yī qiè yǒu qíng
深般若波罗蜜多，除其烦恼令得悟入。一切有情

běnxìng jiē jìng dāng qǐ zūn jìng bù yīngqīnglíng¹⁰⁷ yīngtóng dà shī rú fǎ
本性皆净，当起尊敬不应轻陵¹⁰⁷，应同大师如法
gòngyǎng cǐ zhū pú sà yóuzuò shì niàn biànnéngshēng qǐ bō rě dà
供养。’此诸菩萨由作是念，便能生起般若大
bēi pú sà rú shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō jí néngzhèng rù bú
悲；菩萨如是行深般若波罗蜜多，即能证入不
tuì zhuǎn dì shì zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō fù zuò shì
退转地。是诸菩萨行深般若波罗蜜多，复作是
niàn cǐ zhū fán nǎo wú lì wú néng zì tǐ xū wàng wéiqīngjìng
念：‘此诸烦恼无力、无能、自体虚妄、违清净
fǎ hé yǐ gù bèi yī qiè zhì shùnshēng sǐ gù qīngjìng fǎ xìngwéi
法。何以故？背一切智顺生死故。清净法性为
zhū fǎ běn zì xìngběn wú¹⁰⁸ xū wàng fán nǎo jiē cóng xié niàn diān dǎo
诸法本，自性本无¹⁰⁸，虚妄烦恼皆从邪念颠倒
ér shēng
而生。’

tiānwángdāng zhī pì rú sì dà yī xū kōng lì xū kōng wú
“天王当知！譬如四大依虚空立，虚空无
yī fán nǎo yì ěr yī yú fǎ xìng fǎ xìng wú yī shì zhū pú sà
依；烦恼亦尔，依于法性，法性无依。是诸菩萨
xíngshēn bō rě bō luó mì duō rú shí guān zhī bù qǐ wéi nì yǐ suí
行深般若波罗蜜多，如实观知不起违逆，以随
shùn gù fán nǎo bù shēng shì zhū pú sà guānchá fán nǎo bù shēng rǎn zhuó
顺故烦恼不生。是诸菩萨观察烦恼不生染著，
wèizuò shì niàn ruò zì rǎn zhuó yún hé shuō fǎ lìng tā chū lí
谓作是念：‘若自染著，云何说法令他出离？’
shì gù pú sà duàn miè zhuó xīn rú shí shuō jiào jiě yǒu qíng fù shì zhū
是故菩萨断灭著心，如实说教解有情缚。是诸
pú sà fù zuò shì niàn ruò shēng sǐ zhōng yǒu yī fán nǎo néng yì yǒu
菩萨复作是念：‘若生死中有一烦恼能益有
qíng wǒ zé shè shòu rán wú shì shì gù yīng duàn miè shì zhū pú
情，我则摄受，然无是事，故应断灭。’是诸菩
sà fù zuò shì niàn rú xī zhū fó xíngshēn bō rě bō luó mì duō duàn
萨复作是念：‘如昔诸佛行深般若波罗蜜多断
zhū fán nǎo wǒ yì yīng ěr hé yǐ gù zhū fó rú lái xī zài yīn dì
诸烦恼，我亦应尔。何以故？诸佛如来昔在因地，

¹⁰⁷ 大正藏：凌；永乐北藏及龙藏：陵

¹⁰⁸ 大正藏：无本；永乐北藏及龙藏：本无

yì rú shì xué chéng pú tí gù shì zhū pú sà yóu cǐ èr yuán fāng
亦如是学成菩提故。’是诸菩萨由此二缘，方
biàn shàn qiǎo guān zhī fǎ xìng rú shì fǎ xìng wú liàng wú biān wéi zhū fán
便善巧观知法性；如是法性无量无边，为诸烦
nǎo zhī suǒ yǐn fù suí shēng sǐ liú chén mò liù qù cháng yè lún zhuǎn
恼之所隐覆，随生死流沉没六趣，长夜轮转
suí yǒu qíng gù míng yǒu qíng xìng
随有情故名有情性。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō qǐ yàn lí xīn chú wǔ jìng yù miè zhū fēn bié xiū wú shàng dào
蜜多，起厌离心除五境欲，灭诸分别修无上道，
shì shí cǐ xìng míng wéi chū lí chāo yī qiè kǔ gù míng jì jìng shì jiū
是时此性名为出离，超一切苦故名寂静，是究
jìng fǎ shì suǒ yào qiú yī qiè zhǒng zhì cháng zhù wēi miào yīn cǐ fǎ
竟法世所乐求，一切种智常住微妙，因此法
xìng néng dé zì zài shòu fǎ wáng wèi
性能得自在受法王位。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō chū zhōng hòu wèi guān chá fǎ xìng yī qiè píng děng běn lái
蜜多，初、中、后位观察法性，一切平等本来
jì jìng bù wéi zhū fǎ zhī suǒ guà ài yóu rú xū kōng bù wéi sè ài
寂静，不为诸法之所罣碍，犹如虚空不为色碍。

shì zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō rú shí guān zhī zhū fó suǒ
是诸菩萨行深般若波罗蜜多，如实观知诸佛所
shuō yī qiè miào xíng rú liàng xiū xíng fǎ xìng gōng dé bù kě jù shuō
说，一切妙行如量修行，法性功德不可具说，

wú yǒu èr xiàng guò yī yì jìng píng děng yī xiàng xún sì bù xíng pú sà
无有二相过一异境，平等一相寻伺不行。菩萨

rú shì xíng shēn bō rě bō luó mì duō néng chú èr xiàng wǒ xiàng fǎ
如是行深般若波罗蜜多，能除二相：我相、法
xiàng yī qiè yì shēng wéi zhí suǒ fù bù shí bú jiàn bù dé fǎ
相。一切异生为执所缚，不识、不见、不得法

xìng shì zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō zé néng tōng dá rú
性。是诸菩萨行深般若波罗蜜多，则能通达如

shì fǎ xìng zài zhū yǒu qíng wú èr wú bié hé yǐ gù zhū fǎ zhēn rú
是法性在诸有情无二、无别。何以故？诸法真如

wú yì xiàng gù
无异相故。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yī cǐ fǎ xìng xiū xí shàngēn lái rù sānyǒuráo yì yǒuqíng
蜜多，依此法性修习¹⁰⁹善根，来入三有饶益有情，

sūi xiàn wú cháng ér fēi zhēn shí hé yǐ gù shì zhū pú sà xíngshēn
虽现无常而非真实。何以故？是诸菩萨行深

bō rě bō luó mì duō rú shí guān zhī zhēn fǎ xìng gù jù zú fāngbiàn
般若波罗蜜多，如实观知真法性故，具足方便

dà bēi yuàn lì bù shě yǒuqíng èr shèng yì shēng jì wú rú shì dà bēi
大悲愿力不舍有情；二乘异生既无如是大悲

yuàn lì shì gù bú jiànyuánjìng fǎ xìng bù néng rú shí ráo yì yǒuqíng
愿力，是故不见圆净法性，不能如实饶益有情。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō néng rú shì guānzhēnjìng fǎ xìng yī qiè shèngzhě rú shí wù rù
蜜多，能如是观真净法性。一切圣者如实悟入，

wú néng xiū zhě wú suǒ xiū fǎ wú néng xíng zhě wú suǒ xíng fǎ
无能修者、无所修法，无能行者、无所行法，

wú xīn wú xīn suǒ wú yè wú yì shú wú kǔ wú lè rú
无心、无心所，无业、无异熟，无苦、无乐。如

shì guānzhě míng dé píngděng wú yì yuǎn lí suí shùn dà wú wǒ
是观者名得平等，无异远离随顺广大，无我、

wǒ suǒ wú gāo wú xià zhēn shí wú jìn chángzhù míngjìng suǒ yǐ
我所、无高、无下，真实无尽常住明净。所以

zhě hé yī qiè shèng fǎ yóu cǐ chéngshú¹¹⁰ yīn shì xìng gù xiǎnxiàn
者何？一切圣法由此成熟¹¹⁰，因是性故显现

shèngzhě zhū fó rú lái wú biāngōng dé bú gòng zhī fǎ cóng cǐ xìng
圣者，诸佛如来无边功德不共之法从此性

shēng yóu shì xìngchū yī qiè shèngzhě jiè dìng huì pǐn cóng cǐ xìng
生、由是性出，一切圣者戒、定、慧品从此性

shēng zhū fó pú sà shēnshēn bō rě bō luó mì duō cóng cǐ xìngchū shì
生，诸佛菩萨甚深般若波罗蜜多从此性出。是

xìng jì jìng guò zhū míngxiàng xìng shì zhēn shí yuǎn lí diāndǎo xìng bú
性寂静过诸名相，性是真实远离颠倒，性不

¹⁰⁹ 大正藏：诸；永乐北藏及龙藏：习

¹¹⁰ 大正藏：就；永乐北藏及龙藏：熟

biàn yì gù chēngzhēn rú shì shèng zhì jìng gù míngshèng yì fēi yǒu fēi
变异故称真如，是圣智境故名胜义，非有非
wú fēi cháng fēi duàn fēi shēng sǐ fēi niè pán fēi rǎn fēi jìng
无、非常非断、非生死非涅槃、非染非净、
lí yī lí yì wú xiàng wú míng
离一离异、无相无名。

tiānwángdāng zhī cǐ zhū pú sà fù zuò shì niàn fǎ xìng lí
“天王当知！此诸菩萨复作是念：‘法性离
xiàng zhū fǎ lí xiàng wú èr wú bié hé yǐ gù zhū fǎ lí xiàng jí
相，诸法离相无二无别。何以故？诸法离相即
fǎ xìng lí xiàng fǎ xìng lí xiàng jí yǒuqíng lí xiàng yǒuqíng lí xiàng
法性离相，法性离相即有情离相，有情离相
jí fǎ jiè lí xiàng fǎ jiè lí xiàng jí zhū fǎ lí xiàng rú shì lí xiàng
即法界离相，法界离相即诸法离相，如是离相
qiú bù kě dé fǎ xìngzhēn rú yǒuqíngzhēn rú wú èr wú bié yǒu
求不可得。法性真如、有情真如无二无别，有
qíngzhēn rú fǎ xìngzhēn rú wú èr wú bié fǎ xìngzhēn rú zhū fǎ
情真如、法性真如无二无别，法性真如、诸法
zhēn rú wú èr wú bié zhū fǎ zhēn rú zhū fó zhēn rú wú èr wú bié
真如无二无别，诸法真如、诸佛真如无二无别，
fǎ xìngzhēn rú sān shì zhēn rú bù xiāngwéi nì guò qù zhēn rú wèi
法性真如、三世真如不相违逆，过去真如、未
lái zhēn rú bù xiāngwéi nì wèi lái zhēn rú xiàn zài zhēn rú bù xiāngwéi
来真如不相违逆，未来真如、现在真如不相违
nì xiàn zài zhēn rú guò qù zhēn rú bù xiāngwéi nì sān shì zhēn rú
逆，现在真如、过去真如不相违逆，三世真如
jí yùn jiè chùzhēn rú yùn jiè chùzhēn rú jí rǎn jìngzhēn
即蕴、界、处真如，蕴、界、处真如即染净真
rú rǎn jìngzhēn rú jí shēng sǐ niè pánzhēn rú shēng sǐ niè
如，染净真如即生死、涅槃真如，生死、涅
pánzhēn rú jí yī qiè fǎ zhēn rú
槃真如即一切法真如。’

tiānwángdāng zhī zhēn rú míngwéi wú yì wú biàn wú shēng
“天王当知！真如名为无异、无变、无生、
wú miè¹¹¹ zì xìngzhēn shí yǐ wú zhēng gù shuō míngzhēn rú rú shí
无灭¹¹¹，自性真实，以无诤故说名真如；如实

¹¹¹ 大正藏：诤；永乐北藏及龙藏：灭

zhī jiàn zhū fǎ bù shēng zhū fǎ suī shēng zhēn rú bú dòng zhēn rú suī
知见诸法不生，诸法虽生真如不动，真如虽
shēng zhū fǎ ér zhēn rú bù shēng shì míng fǎ shēn qīng jìng bú biàn rú
生诸法而真如不生，是名法身。清净不变如
xū kōng wú děngděng yī qiè sān jiè wú yǒu yī fǎ suǒ néng jí zhě biàn
虚空无等等，一切三界无有一法所能及者，遍
yǒu qíng shēn wú yǔ děng zhě qīng jìng lí gòu běn lái bù rǎn zì xìng míng
有情身无与等者；清净离垢本来不染，自性明
jìng zì xìng bù shēng zì xìng bù qǐ zài xīn yì shí fēi xīn yì shí
净、自性不生、自性不起，在心意识非心意识，
xìng jí shì kōng wú xiàng wú yuàn biàn xū kōng jiè zhū yǒu qíng chù yī
性即是空、无相、无愿；遍虚空界诸有情处一
qiè píngděng wú liàng wú biān bú yì bù bié fēi sè shòu
切平等，无量、无边、不异、不别；非色、受、
xiǎng xíng shí bù lí sè shòu xiǎng xíng shí fēi dì
想、行、识，不离色、受、想、行、识，非地、
shuǐ huǒ fēng dà bù lí dì shuǐ huǒ fēng dà wú shēng
水、火、风大，不离地、水、火、风大；无生，
bù lí shēng suī nì shēng sǐ bú shùn niè pán yǎn bù néng jiàn
不离生；虽逆生死，不顺涅槃；眼不能见，
ěr bù néng wén bí bù néng xiù shé bù néng cháng shēn bù néng jué
耳不能闻，鼻不能嗅，舌不能尝，身不能觉，
yì bù néng zhī bú zài xīn yì shí bù lí xīn yì shí
意不能知；不在心意识，不离心意识。

tiān wáng dāng zhī shì míng fǎ xìng zhū pú sà mó hē sà xíng
“天王当知！是名法性。诸菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō yǐ néng tōng dá cǐ fǎ xìng gù xiū xíng qīng jìng
深般若波罗蜜多，以能通达此法性故修行清净，
néng yú sān qiān dà qiān shì jiè zhū shàn bù zhōu chéng yì jù luò shì xiàn
能于三千大千世界诸瞻部洲城邑聚落示现
sè shēn suǒ xiàn shēn zhě fēi sè fēi xiàng ér xiàn sè xiàng suī fēi liù gēn
色身；所现身者非色非相而现色相，虽非六根
suǒ xíng jìng jiè ér huà yǒu qíng cháng wú xiū xī wèi shuō cǐ shēn wú
所行境界，而化有情常无休息，为说此身无
cháng wú wǒ shì kǔ fēi jìng zhī zhū yǒu qíng yǒu jì jìng xìng gù
常、无我、是苦、非净，知诸有情有寂静性故，
wèi shì xiàn wú liàng zhǒng shēn fāng biàn shàn qiǎo lìng bǐ shòu huà zhī yī
为示现无量种身，方便善巧令彼受化，知一

qiè shēndōu wú zuò zhě yì wú shòuzhě rú mù shí děng ér wèiyǒuqíng
切身都无作者亦无受者如木石等，而为有情

shuōqīngjìngxíng pú sà rú shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō tōng dá
说清净行。菩萨如是行深般若波罗蜜多，通达

fǎ xìng jí dé zì zài wú yǒu yí dòng ér qǐ zhì yè yóu xì shéntōng
法性即得自在，无有移动而起智业，游戏神通

zhǒngzhǒng shì xiàn ān zhù zì zài ér néng shì xiànzhǒngzhǒngwēi yí
种种示现，安住自在而能示现种种威仪，

zì zài néng qù yī qiè xiàng zhì jiē xī tōng dá yī qiè fǎ xìng
自在能趣一切相智，皆悉通达一切法性。

tiānwángdāng zhī shēnshēn bō rě bō luó mì duō rú shì zì
“天王当知！甚深般若波罗蜜多如是自

zài shì wú jìn xiàng biàn yī qiè chù wú sè xiàn sè zì zài biànguānzhū
在是无尽相，遍一切处无色现色，自在遍观诸

yǒuqíng xīn jiàn rú shí xīn xìng zì zài yì niàn wú biān wú shù jié
有情心，见如实心性；自在忆念，无边无数劫，

xiāng xù bú duàn zì zài biànhuà zhù jiě tuō xiàng zì zài lòu jìn
相续不断；自在变化，住解脱相；自在漏尽，

wèiyǒuqíng gù bú zhèng lòu jìn zì zài chū shì shì shèng zhì jìng zì
为有情故不证漏尽；自在出世，是圣智境；自

zài shēnshēn shēngwén dú jué bù néng cè liáng zì zài jiān láo
在甚深，声闻、独觉不能测量；自在坚牢，

mó bù néng huài zuò pú tí zuò chéng jiù fó fǎ zuì wéi dì yī zì zài
魔不能坏，坐菩提座成就佛法最为第一；自在

suí shùn zhuàn miào fǎ lún zì zài tiáohuà yī qiè yǒuqíng zì zài shòu
随顺，转妙法轮；自在调化一切有情；自在受

wèi dé fǎ zì zài
位得法自在。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō rú shí tōng dá shēnshēn fǎ xìng dé shì zì zài xiū shì zì
蜜多，如实通达甚深法性，得是自在，修是自

zài jí dé yī qiè jìng lǜ jiě tuō děng chí děng zhì bú xì
在，即得一切静虑、解脱、等持、等至，不系

sān jiè suǒ yǐ zhě hé yuǎn lí yī qiè xū wàng fēn bié fán nǎo xì
三界。所以者何？远离一切虚妄分别、烦恼系

fù diāndǎo zhí xiàng ruò yù shòu shēng yú shēng zì zài yuǎn lí
缚、颠倒执相。若欲受生，于生自在，远离

xì fù ruò yù xiànmìe yú miè zì zài suí qí shēngchù héngshè
系缚；若欲现灭，于灭自在，随其生处，恒摄
dà shèngchéngshú fó fǎ néng yú shí fāng tuī qiú fó fǎ jìng bù kě dé
大乘成熟佛法；能于十方推求佛法竟不可得，
zhī yī qiè fǎ tóng yī fó fǎ fēi cháng fēi duàn hé yǐ gù tuī qiú
知一切法同一佛法非常非断。何以故？推求
cǐ fǎ bù kě dé gù yǐ rú shí lǐ qiú bù kě dé cǐ fǎ bù kě shuō
此法不可得故，以如实理求不可得。此法不可说
yǒushuō wú yì wú míngxiàngguò cǐ jìng jiè ruò lí míngxiàng jí shì píng
有说无，亦无名相过此境界，若离名相即是平
děng ruò fǎ píngděng jí wú zhí zhuó wú kě zhí zhuó shì fǎ zhēn shí
等，若法平等即无执著，无可执著是法真实，
ruò zhuó zhēn shí jí shì xū wàng yǐ bù zhuó gù jí fēi xū wàng wú
若著真实即是虚妄，以不著故即非虚妄，无
suǒ zhì zhuó xīn jí wú ài wú ài jí wú zhàng wú zhàng jí wú zhēng
所滞著心即无碍，无碍即无障，无障即无诤，
ruò fǎ wú zhēng jí tóng xū kōng bú xì sān jiè ruò yī qiè chù wú suǒ xì
若法无诤即同虚空不系三界。若一切处无所系
shǔ shì fǎ wú sè wú xiàng wú xíng ruò fǎ wú sè wú xiàng
属，是法无色、无相、无形，若法无色、无相、
wú xíng yīng zhī shì fǎ suí bǐ jìng jiè ér lí néng zhī yì lí suǒ zhī hé
无形，应知是法随彼境界而离能知亦离所知。何
yǐ gù shì zhōng wú yǒushǎo fǎ kě jué shǎo fǎ néng jué shì míng
以故？是中无有少法可觉、少法能觉，是名
pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōtōng dá píngděng
菩萨行深般若波罗蜜多通达平等。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō guānchá fā qǐ dà cí dà bēi dà xǐ dà shě dōu bú
蜜多，观察发起大慈、大悲、大喜、大舍，都不
jiàn wǒ bú jiàn yǒuqíng nǎi zhì bú jiàn zhī zhě jiàn zhě suī xíng bù
见我，不见有情，乃至不见知者、见者，虽行布
shī ér wú suǒ shě suī chí jìng jiè ér lí jiè xiàng suī xiū ān rěn ér xīn
施而无所舍，虽持净戒而离戒相，虽修安忍而心
wú jìn suī xiū jīng jìn ér lí qí xiàng suī xiū jìng lǜ ér wú suǒ jì
无尽，虽修精进而离其相，虽修静虑而无所寂，
suī xiū bō rě ér wú suǒ yuán suī xiū niàn zhù ér wú suǒ qǔ suī xiū
虽修般若而无所缘，虽修念住而无所取，虽修

zhèngduàn ér xīn píngděng suī xiū shén zú ér lí xì lùn suī xiū gēn
正断而心平等，虽修神足而离戏论，虽修根、
lì ér bù fēn bié yǒu qíng zhū gēn jí lí qiān shī suī xiū jué zhī ér wú
力而不分别有情诸根及离愆失，虽修觉支而无
fēn bié suī xiū dào zhī ér wú gōng yòng suī xiū jìng xìn ér wú suǒ zhuó
分别，虽修道支而无功用，虽修净信而无所著，
zì rán zhì huì yì niàn zhū fǎ píngděng zhì xīn xiū zhū miào dìng wú fēn bié
自然智慧忆念诸法平等智心，修诸妙定无分别
xīn guān chá miào huì wú zhǐ xī xīn xiū shē mó tā wú suǒ jiàn xīn
心，观察妙慧无止息心，修奢摩他无所见心，
xiū pí bō shè nà wú suǒ niàn xīn xiū fó suí niàn tōng dá fǎ jiè píngděng
修毗钵舍那无所念心，修佛随念通达法界平等
zhī xīn xiū fǎ suí niàn wú suǒ zhù xīn xiū sēng suí niàn běn xīn qīng jìng
之心，修法随念无所住心，修僧随念本心清净，
jiào huà yǒu qíng bù qǐ fēn bié fǎ jiè zhī xīn shè yī qiè fǎ rú xū kōng
教化有情不起分别；法界之心摄一切法，如虚空
xīn yán jìng fó tǔ wú suǒ dé xīn dé wú shēng rěn wú jìn tuì xīn dé bú
心严净佛土，无所得心得无生忍，无进退心得不
tuì zhuǎn yuǎn lí xiàng xīn bú jiàn yǒu xiàng sān jiè píngděng xīn zhuāng
退转，远离相心不见有相，三界平等心庄
yán pú tí zuò wú suǒ jué xīn zhī yī qiè fǎ suī zhuàn fǎ lún bú jiàn
严菩提座，无所觉心知一切法，虽转法轮不见
shuō tīng suī xiàn niè pán ér zhī shēng sǐ běn xìng píngděng
说、听，虽现涅槃而知生死本性平等。

tiān wáng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō rú shì guān fǎ bú jiàn néng guān bú jiàn suǒ guān jí shí
蜜多，如是观法，不见能观，不见所观，即时
néng dé yóu xì zì zài hé yǐ gù zì xīn qīng jìng néng jiàn yī qiè yǒu
能得游戏自在。何以故？自心清净能见一切有
qíng jìng gù tiān wáng dāng zhī pì rú xū kōng biàn mǎn yī qiè shì zhū
情净故。天王当知！譬如虚空遍满一切，是诸
pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō xīn yì rú shì
菩萨行深般若波罗蜜多心亦如是。”

shuō cǐ fǎ shí zhòng zhōng bā wàn sì qiān tiān rén jù fā wú
说此法时，众中八万四千天人俱发无
shàng zhèngděng jué xīn sān wàn èr qiān pú sà dé wú shēng fǎ rěn bā
上正等觉心，三万二千菩萨得无生法忍，八

wàn sì qiānyǒuqíngyuǎnchén lí gòushēngjìng fǎ yǎn yī wàn èr qiān bì
万四千有情远尘离垢生净法眼，一万二千苾
chúzhū lòu yǒng jìn
刍诸漏永尽。

ěr shí fó gào zuì shèngtiānyán tiānwángdāng zhī zhū pú
尔时，佛告最胜天言：“天王当知！诸菩
sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō xīn dé qīngjìngshēn rú dà
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，心得清净深如大
hǎi fú dé zhì huì bù kě cè liáng néng xiàn chū shì zhū gōng dé bǎo
海，福德智慧不可测量，能现出世诸功德宝，
yǒuqíngyòng zhī nǎi zhì pú tí wú yǒu jié jìn pú sà fú dé yì fù bù
有情用之乃至菩提无有竭尽，菩萨福德亦复不
jiǎn yóu rú dà hǎi duō chū zhòng bǎo pú sà zhì huì shèn shēn nán rù
减；犹如大海多出众宝，菩萨智慧甚深难入，
shēngwén dú jué wú néng shè zhě yì rú dà hǎi xiǎo shòu bú rù pú
声闻、独觉无能涉者，亦如大海小兽不入，菩
sà zhì huì guǎng dà wú biān hé yǐ gù wú zhuó wú zhù wú sè
萨智慧广大无边。何以故？无著、无住、无色、
wú xiàng pú sà zhì huì cóng chū zhì hòu cì dì zhuǎn shēn chū pú tí xīn
无相。菩萨智慧从初至后次第转深，初菩提心、
hòu yī qiè zhì pú sà fǎ ěr bù yǔ fán nǎo è yǒu gòng zhù shì jiān zhì
后一切智。菩萨法尔不与烦恼恶友共住，世间智
huì ruò rù pú sà zhì huì hǎi zhōng yī xiàng yī wèi suǒ wèi wú xiàng
慧若入菩萨智慧海中，一相、一味所谓无相，
qù yī qiè zhì wú fēn bié wèi pú sà zhì huì guān yī qiè fǎ bú jiàn zēng
趣一切智无分别味。菩萨智慧观一切法不见增
jiǎn hé yǐ gù tōng dá píngděngshēn fǎ xìng gù pú sà suǒ yǒu dà
减。何以故？通达平等深法性故。菩萨所有大
cí bēi lì bù wéi běnyuàn yī qiè shèng zhě zhī suǒ yī chù wèi zhū yǒu
慈悲力不违本愿，一切圣者之所依处，为诸有
qíngyǒng jié shuō fǎ wú yǒu qióng jìn tiānwáng pú sà xíngshēn bō rě
情永劫说法无有穷尽。天王，菩萨行深般若
bō luó mì duō tōng dá rú shì shēnshēn fǎ xìng
波罗蜜多，通达如是甚深法性。

tiānwáng pú sà shànnéngtōng dá shì sù dì fǎ suī shuō zhū
“天王，菩萨善能通达世俗谛法，虽说诸
sè ér fēi shí yǒu tuī qiú cǐ sè zhōng bù qǔ zhuó shòu xiǎng xíng
色而非实有，推求此色终不取著，受、想、行、

shí yì fù rú shì suī shuō dì jiè ér fēi shí yǒu tuī qiú dì jiè zhōng
识亦复如是；虽说地界而非实有，推求地界终
bù qǔ zhuó shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yì fù rú shì suī
不取著，水、火、风、空、识界亦复如是；虽
shuō yǎn chù ér fēi shí yǒu tuī qiú yǎn chù zhōng bù qǔ zhuó ěr bí
说眼处而非实有，推求眼处终不取著，耳、鼻、
shé shēn yì chù yì fù rú shì suī shuō sè chù ér fēi shí yǒu tuī
舌、身、意处亦复如是；虽说色处而非实有，推
qiú sè chù zhōng bù qǔ zhuó shēng xiāng wèi chù fǎ chù yì
求色处终不取著，声、香、味、触、法处亦
fù rú shì suī fù shuō wǒ ér fēi shí yǒu tuī qiú cǐ wǒ zhōng bù qǔ
复如是；虽复说我而非实有，推求此我终不取
zhuó yǒu qíng nǎi zhī zhī zhě jiàn zhě yì fù rú shì suī shuō shì jiān ér fēi
著，有情乃至知者见者亦复如是；虽说世间而非
shí yǒu tuī qiú shì jiān zhōng bù qǔ zhuó suī shuō shì fǎ ér fēi shí yǒu
实有，推求世间终不取著；虽说世法而非实有，
tuī qiú shì fǎ zhōng bù qǔ zhuó suī shuō fó fǎ ér fēi shí yǒu tuī qiú
推求世法终不取著；虽说佛法而非实有，推求
fó fǎ zhōng bù qǔ zhuó suī shuō pú tí ér fēi shí yǒu tuī qiú pú tí
佛法终不取著；虽说菩提而非实有，推求菩提
zhōng bù qǔ zhuó
终不取著。

tiānwángdāng zhī fán yǒu yán shuō míng shì sù dì cǐ fēi zhēn
“天王当知！凡有言说名世俗谛，此非真
shí ruò wú shì sù jí bù kě shuō yǒu shèng yì dì shì zhū pú sà tōng
实，若无世俗即不可说有胜义谛。是诸菩萨通
dá shì sù dì bù wéi shèng yì dì yóu tōng dá gù zhī yī qiè fǎ wú
达世俗谛不违胜义谛，由通达故，知一切法无
shēng wú miè wú chéng wú huài wú cǐ wú bǐ yuǎn lí yǔ yán wén
生无灭、无成无坏、无此无彼，远离语言文
zì xì lùn
字戏论。

tiānwángdāng zhī shèng yì dì zhě lí yán jì jìng shèng zhì
“天王当知！胜义谛者离言寂静，圣智
jìng jiè wú biàn huài fǎ ruò fó chū shì ruò bù chū shì xìng xiàng cháng zhù
境界无变坏法，若佛出世、若不出世性相常住，
shì míng pú sà tōng dá shèng yì
是名菩萨通达胜义。”

ěr shí zuì shèng biàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ wú shēng wú
尔时，最胜便白佛言：“若一切法无生无

miè zì xìng kōng lí yún hé yǒu fó chū xiàn shì jiān jí zhuǎn fǎ lún
灭，自性空离，云何有佛出现世间及转法轮？

yún hé pú sà yú wú shēng fǎ ér jiàn yǒu shēng ? ”
云何菩萨于无生法而见有生？”

fó gào zuì shèng tiān wáng dāng zhī zhū fǎ wú miè shì gù wú
佛告最胜：“天王当知！诸法无灭是故无

shēng hé yǐ gù xìng bú biàn gù dàn yóu shì sù jiàn yǒu shēng miè
生。何以故？性不变故，但由世俗见有生灭，

jiē shì xū wàng fēi zhēn shí yǒu ruò zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì
皆是虚妄非真实有。若诸菩萨行深般若波罗蜜

duō fāng biàn shàn qiǎo jiàn yīn yuán fǎ zhī shì sù dì kōng wú suǒ yǒu
多，方便善巧见因缘法，知世俗谛空无所有，

bú jiàn jiān shí fēi yǒu sì yǒu rú huàn rú mèng rú xiǎng rú
不见坚实，非有似有，如幻、如梦、如响、如

xiàng rú guāng yǐng rú yáng yàn rú biàn huà shì rú xún xiāng chéng
像、如光影、如阳焰、如变化事、如寻香城，

yáo dòng bù ān cóng yīn yuán qǐ shì zhū pú sà yǐ miào bō rě guān zhū
摇动不安从因缘起，是诸菩萨以妙般若观诸

fǎ kōng guǎng shuō nǎi zhì cóng yīn yuán qǐ zuò shì sī wéi cǐ děng
法空，广说乃至从因缘起，作是思惟：‘此等

zhū fǎ jīn jiàn yǒu shēng yǒu zhù yǒu miè hé yīn yuán shēng hé yīn
诸法今见有生、有住、有灭，何因缘生？何因

yuán miè jì sī wéi yǐ jí rú shí zhī wú míng yīn yuán gù shēng zhū
缘灭？’既思惟已，即如实知无明因缘故生诸

xíng yī xíng shēng shí guǎng shuō nǎi zhì yóu yǒu gù shēng shēng jí yǒu
行，依行生识，广说乃至由有故生，生即有

lǎo lǎo gù yǒu sǐ jí chóu tàn kǔ yōu nǎo shì gù xiū xíng wéi duàn wú
老，老故有死及愁叹苦忧恼。是故修行为断无

míng wú míng ruò duàn yú shí yī zhī zhǎn zhuǎn suí miè rú shēn ruò duàn
明，无明若断余十一支展转随灭，如身若断

mìng děng suí miè
命等随灭。

tiān wáng dāng zhī xié jiàn wài dào wéi qiú jiě tuō dàn yù duàn
“天王当知！邪见外道为求解脱，但欲断

sǐ bù zhī duàn shēng ruò fǎ bù shēng jí wú yǒu miè pì rú yǒu rén kuài
死不知断生，若法不生即无有灭。譬如有人块

zhì shī zǐ shī zǐ zhú rén ér kuài zì xī pú sà yì ěr dàn duàn qí
掷师子，师子逐人而块自息，菩萨亦尔，但断其
shēng ér sǐ zì miè quǎnwéizhúkuài bù zhī zhú rén kuàizhōng bù xī
生而死自灭；犬唯逐块不知逐人，块终不息，
wàidào yì ěr bù zhī duànshēngzhōng bù lí sǐ pú sà rú shì xíng
外道亦尔，不知断生终不离死。菩萨如是行
shēn bō rě bō luó mì duō shàn zhī yīn yuán zhū fǎ shēng miè
深般若波罗蜜多，善知因缘诸法生灭。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō zhī yuánshēng fǎ kōng wú suǒ yǒu bù qǐ wǒ màn shēng fù
蜜多，知缘生法空无所有，不起我慢；生富
guì jiā bù qǐ háo fù zūn guì èr màn shēng pín jiàn jiā zì zhī
贵家，不起豪富、尊贵二慢；生贫贱家，自知
sù yè bú shènqīngjìng dé guǒ xià liè xīn qǐ yàn lí biàn qiú chū jiā zuò
宿业不甚清净得果下劣，心起厌离便求出家，作
rú shì niàn rú wǒ cǐ shēn zá yè suǒ dé gèng xiū jìng yè lìng zì qīng
如是念：‘如我此身杂业所得，更修净业令自清
jìng shǐ tā yì ěr zì jì qiú dù yì fù dù tā zì qiú chū lí yì
净，使他亦尔；自既求度亦复度他，自求出离亦
jiě tā fù yǐ shì yīn yuán biàn qǐ jīng jìn yuǎn lí xiè dài zhàng
解他缚。’以是因缘，便起精进远离懈怠，障
dào è fǎ jiē yīng duàn chū zhù dào shàn fǎ jiē yīng zēng zhǎng qín xiū
道恶法皆应断除，助道善法皆应增长，勤修
jīng jìn zuò shì sī wéi wǒ fù zhòng dàn yīng dāng zì miè yī qiè fán nǎo
精进作是思惟：‘我负重担，应当自灭一切烦恼，
dù tuō yǒu qíng bù yīng xiè dài
度脱有情不应懈怠。’

shì zhū pú sà qīn jìn shī zhǎng duō wén shǎo wén yǒu zhì
“是诸菩萨亲近师长，多闻、少闻、有智、
wú zhì chí jiè pò jiè jù shēng fó xiǎng gōng jìng tóng xué sī wéi
无智、持戒、破戒俱生佛想恭敬同学，思惟：
wǒ jīn yī shī xué xí xiū shàn wèi mǎn yīng lìng mǎn zú fán nǎo wèi
‘我今依师学习，修善未满足应令满足，烦恼未
jìn yīng duàn lìng jìn shǒu hù shàn fǎ shě lí bú shàn jù yī qiè zhì lián
尽应断令尽，守护善法舍离不善，具一切智怜
mǐn shì jiān dà bēi fú tián fán nǎo jì jìng tiān rén shī zhě shì wǒ dà shī
愍世间，大悲福田烦恼寂静。天人师者是我大师，

shàn dé shèng lì yī qiè tiān rén jiē shì fǎ zhǔ yǐ wéi dà shī shì
善得胜利，一切天、人皆事法主以为大师。’是
zhū pú sà zuò shì sī wéi fó shuō jìng jiè shè wéi shēn mìng yì bù huǐ
诸菩萨作是思惟：‘佛说净戒，设为身命亦不毁
fàn rú shì zūn shuō suí shùn fó jiào jí gòng yǎng fó pó luó mén
犯。如世尊说：随顺佛教，即供养佛。婆罗门
děng zhǒng zhǒng yǐn shí xìn xīn shī yǔ rú fǎ shòu yòng bú lìng bǐ
等种种饮食、信心施与，如法受用，不令彼
rén kōng wú guǒ bào shí zhě shī zhě jù dé lì yì pó luó mén děng
人空无果报，食者、施者俱得利益。婆罗门等
yǐ shā mén míng ér yú pú sà zuò fú tián xiǎng pú sà yīng dāng rú
以沙门名，而于菩萨作福田想。’菩萨应当如
lǐ rú liàng xiū xíng zhèng fǎ jí lìng xiǎn xiàn shā mén gōng dé fú tián
理如量修行正法，即令显现沙门功德、福田
gōng dé pú sà rú shì zì xíng huà tā wèi cháng xiū fèi
功德。菩萨如是自行化他未尝休废。

shì zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō rú shì xiū xíng
“是诸菩萨行深般若波罗蜜多，如是修行

zé néng suí shùn yī qiè shì jiān jiàn chēn fèn zhě shēng xià liè xīn jiàn jiāo
则能随顺一切世间，见瞋忿者生下劣心，见憍
màn zhě qǐ wú wǒ xiǎng jiàn xié qū zhě qǐ zhèng zhí xiǎng jiàn kuáng yǔ
慢者起无我想，见邪曲者起正直想，见诳语
zhě qǐ rú shí yán yú è yán zhě cháng shuō ài yǔ jiàn gāng qiáng zhě
者起如实言，于恶言者常说爱语，见刚强者
shì xiàn róu hé jiàn zào dú zhě zé shēng cí rěn jiàn xié fǎ zhě zé
示现柔和，见躁¹¹²毒者则生慈忍，见邪法者则
shēng dà cí jiàn kǔ nǎo zhě zé shēng dà bēi jiàn qiān jí zhě zé xíng bù
生大慈，见苦恼者则生大悲，见悭嫉者则行布
shī cǐ zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō rú shì suí shùn shì jiān
施。此诸菩萨行深般若波罗蜜多，如是随顺世间
zhì gù shēng jìng fó tǔ hé yǐ gù chí jiè wú quē lí zhū zá sǐ
智故生净佛土。何以故？持戒无缺，离诸杂秽，
xiū píng děng xīn yú yǒu qíng suǒ jù dà shàn gēn bù zhuó míng lì yǒu
修平等心，于有情所具大善根，不著名利，有
qīng jìng xìn wú suǒ xī wàng qín xíng jīng jìn bù shēng xiè dài xiū zhū jìng
清净信无所希望，勤行精进不生懈怠，修诸静

¹¹² 大正藏：殍；永乐北藏及龙藏：躁

lù lí sǎnlùn fǎ yǐ wēimiào huì ér xí duōwén zhūgēn wú quē jù
虑离散乱法，以微妙慧而习多闻，诸根无缺具
zú lì zhì cháng xiū dà cí yuǎn lí chēnnǎo yǐ shì yīn yuánshēngjìng
足利智，常修大慈远离瞋恼，以是因缘生净
fó tǔ
佛土。”

ěr shí zuì shèngbiàn bó fó yán rú fó suǒshuō xiū jiè děng
尔时，最胜便白佛言：“如佛所说修戒等
fǎ shēngjìng fó tǔ wéiyào bèi xiū wéi suí xiū yī shēngjìng fó tǔ
法生净佛土，为要备修，为随修一生净佛土？”

fó gào zuì shèng tiānwángdāng zhī ruò yǒu pú sà yú qiánsuǒ
佛告最胜：“天王当知！若有菩萨于前所
shuōzhǒngzhǒng fǎ zhōng jìng xiū yī xíng jí bèizhòng fǎ rú shì yī xíng
说种种法中，净修一行即备众法，如是一行
yì shēngjìng tǔ hé yǐ gù yī yī xíngzhōng jù zhòng xíng gù
亦生净土。何以故？一一行中具众行故。

shì zhū pú sà shēngjìng fó tǔ bù wéi tāi wū hé yǐ gù
“是诸菩萨生净土不为胎污。何以故？

shì zhū pú sà zào zuò fó xiàng xiū yíng sēng yuán fó zhì duō qián xiāng ní
是诸菩萨造作佛像修营僧园，佛制多前香泥
tú dì shāoxiāng gòng yǎng huò bù miào huā huò yǐ xiāng tāng guàn xǐ fó
涂地烧香供养，或布妙华，或以香汤灌洗佛

xiàng yú sēng yuán nèi sǎo sǎ ní tú fù mǔ shī sēng cí xīn gòng shì
像，于僧园内扫洒泥涂，父母师僧慈心供侍，
tóng xué shàn yǒu jí zhū shā mén yǐ píng děng xīn gōng jìng gòng yǎng chí cǐ
同学善友及诸沙门以平等心恭敬供养，持此

shàn gēn yǔ zhū¹¹³ yǒu qíng gòng huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí lìng
善根与诸¹¹³有情共回向无上正等菩提，令
zhū yǒu qíng jiē dé qīng jìng pú sà rú shì jí dé lí yù hé yǐ gù
诸有情皆得清净，菩萨如是即得离欲。何以故？

xīn wú qǔ zhuó bù rǎn péng dǎng bèi zhū jìng jiè yuǎn lí ài yuán yú
心无取著不染朋党，背诸境界远离爱缘，于
miào yù jìng xīn bú ài rǎn fó suǒ shuō jiè rú shí xiū xíng yú sì gòng
妙欲境心不爱染，佛所说戒如实修行，于四供

yǎng shǎo yù xǐ zú qù dé zhī shēn xīn cháng bù wèi héng yào jì jìng
养少欲喜足，趣得支身心常怖畏，恒乐寂静

¹¹³ 大正藏：与；永乐北藏及龙藏：与诸

yuǎn lí zhī fǎ
远离之法。

rú shì pú sà bù zhuó sù shì jí dé jìng mìng wú wěi wēi yí
“如是菩萨不著俗事，即得净命，无伪威仪

qī zhà yǔ yì wèi shī zhǔ qián zhōng bù wěi xiàn ān xiáng xú bù shì qián
欺诈语意，谓施主前终不伪现，安庠徐步视前

liù zhǒu bú gù zuǒ yòu xié mìng wēi yí wú shī zhǔ shí jí biàn zòng dàn
六肘，不顾左右邪命威仪，无施主时即便纵诞；

yòu duì shī zhǔ bú wèi lì yǎng chū shùn bǐ yì xì yǔ měi yán wú shī zhǔ
又对施主不为利养，出顺彼意细语美言，无施主

shí yǔ biàn cū bǐ jiàn tā xíng shī xīn shí qǐ tān ér yán bù xū bù
时语便粗鄙；见他行施心实起贪，而言不须，不

dé biàn nǎo yǔ xiàn shǎo yù xīn duō tān lì
得便恼；语现少欲，心多贪利。

shì zhū pú sà wú rú shì děng qiú lì zhī xiàng ruò jiàn shī zhǔ
“是诸菩萨无如是等求利之相，若见施主

zhōng bù fā yán sān yī bì huài shí wù quē shǎo huò xū yī yào
终不发言：‘三衣弊坏，什物阙少，或须医药。’

yòu duì shī zhǔ zhōng bù fā yán mǒu jiǎ shī zhǔ shī wǒ cǐ wù bǐ rén
又对施主终不发言：‘某甲施主施我此物，彼人

wèi wǒ chí jiè duō wén dà bēi xīn jìng suī ěr zàn tàn wǒ wú cǐ dé
谓我持戒、多闻、大悲心净，虽尔赞叹我无此德，

wéi qín xiū shàn bào shī zhǔ ēn
唯勤修善报施主恩。’

shì zhū pú sà bú duì bái yī zì zàn huǐ tā ér qiú míng lì
“是诸菩萨不对白衣自赞毁他而求名利，

jiàn shī yú rén bù shēng chēn nǎo zhōng bù chǎn qū ér yǐ qǔ cái bú
见施余人不生瞋恼，终不谄曲而以取财，不

zhà qīn shàn hài tā qǔ wù bù xī tā rǔ xì nòng qǔ cái shī zhǔ nǐ
诈亲善害他取物，不希他辱戏弄取财。施主拟

shī ruò suǒ zàn rén huò shuō fǎ zhě huò fù dà zhòng huò wèi bié nǐ
施若所赞人、或说法者、或复大众，或未别拟，

huò shī wèi jué pú sà zhōng bú rù zhōng qǔ fēn ruò shòu shī cái zhōng
或施未决，菩萨终不入中取分。若受施财终

bù zhí zhuó cǐ shì wǒ wù cǐ shì wǒ yǒu xún dāng huí shī zhū
不执著：‘此是我物，此是我有。’寻当回施诸

yú shā mén huò pó luó mén shī sēng fù mǔ jí yú pín fá píng děng shòu
余沙门或婆罗门、师僧、父母及余贫乏平等受

yòng ruò cái wù jìn bù yǐ wéiyōu shǎoyuē bù dé xīn wú kǔ nǎo
用。若财物尽不以为忧，少¹¹⁴不得心无苦恼。

shì zhū pú sà ruò shòu tā shī ruò huí shī tā èr jù qīngjìng
“是诸菩萨若受他施、若回施他二俱清净，

xíngqīngjìng gù xīn bù pí láo hé yǐ gù shì zhū pú sà wèi lì yǒu
行清净故心不疲劳。何以故？是诸菩萨为利有

qíng jiǔ chǔshēng sǐ ér bú yàn huàn ruò yǒu mó shì zhòng kǔ bī qiè xīn
情久处生死而不厌患，若有魔事众苦逼切，心

wú tuì zhuǎn ruò rén yù xíng èr shèng zhī dào jí wèi shuō fǎ bú dàn qú
无退转；若人欲行二乘之道，即为说法不惮劬

láo pú sà zì xiū pú tí fēn fǎ zhōng wú yàn juàn
劳，菩萨自修菩提分法终无厌倦。

cǐ zhū pú sà rú shì jīng jìn zé néng suí shùn fó zhèngjiàoxíng
“此诸菩萨如是精进，则能随顺佛正教行。

hé yǐ gù cǐ zhū pú sà yuǎn lí fàng yì xīn cháng jǐn shèn shàn
何以故？此诸菩萨远离放逸，心常谨慎，善

zì shèshēn bú zào zhū è yǔ yì yì ěr suī chǔ xiàn zài héng jù
自摄身不造诸恶，语、意亦尔。虽处现在恒惧

wèi lái duàn zhū è fǎ lìng yǒng bù qǐ yán bì fù lǐ cháng shuō fǎ
未来，断诸恶法令永不起，言必附理，常说

jiào fēi fǎ bù yán qì zá huì yè xiū chún jìng xíng bù huǐ fó jiào yuǎn
教非法不言，弃杂秽业修纯净行，不毁佛教，远

lí fán nǎo bú jìng zhī fǎ shì zé hù chí rú lái zhèngjiào zhū è bú
离烦恼不净之法，是则护持如来正教，诸恶不

shàn jiē duàn lí zhī
善皆断离之。

cǐ zhū pú sà rú shì suí shùn qīngjìng fó jiào ruò jiàn yǒu qíng
“此诸菩萨如是随顺清净佛教，若见有情

shū yán hán xiào yuǎn lí pín¹¹⁵ cù suǒ yǐ zhě hé xīn lí huì zhuó zhū
舒颜含笑远离¹¹⁵蹙。所以者何？心离秽浊诸

gēn qīngjìng lí chēn huì gòu nèi wú hèn jié pú sà rú shì jí dé duō
根清净，离瞋恚垢内无恨结。菩萨如是，即得多

wén guān chā shēng sǐ néng rú shí zhī tān chēn chí huǒ shāo rán mí
闻观察生死，能如实知贪、瞋、痴火烧然迷

luàn yì rú shí jué yǒu wéi wú cháng yī qiè xíng kǔ zhū fǎ wú wǒ
乱，亦如实觉有为无常，一切行苦，诸法无我，

¹¹⁴ 大正藏：日；永乐北藏及龙藏：曰

¹¹⁵ 大正藏：噤；永乐北藏及龙藏：蹙

shì jiānyǒuqíngdānzhuó xì lùn yòu rú shí jué yī qiè fǎ zhōngwéiyǒu niè
世间有情耽著戏论，又如实觉一切法中唯有涅槃
pán zuì wéi jì jìng wén tā shuō fǎ jí néng sī yì chuán yǐ shòu rén
槃最为寂静，闻他说法，即能思义传以授人，
fā dà cí bēi qǐ jiān gù niàn ruò bù wén fǎ jí wú sī xiū shì gù wén
发大慈悲起坚固念，若不闻法即无思修。是故闻
huì rú zhòng zì běn yī qiè zhì huì yīn zhī ér shēng
慧如众字本，一切智慧因之而生。

jì dé duō wén zé hù zhèng fǎ ruò wèi lái shì zhèng fǎ miè
“既得多闻则护正法。若未来世正法灭

shí yǒuzhūyǒuqíngyào qín xiū xíng bù zhí fǎ jù wú rén wèishuōshèn
时，有诸有情乐勤修行，不值法炬，无人为说甚

shēn fǎ yào pú sà ěr shí jí wèixuānchàngshènsēn bō rě bō luó mì
深法要；菩萨尔时即为宣畅甚深般若波罗蜜

duō lìng zhūyǒuqíng xiū jiè dìng huì yīn ér zànyuē rǔ shàn
多，令诸有情修戒、定、慧，因而赞曰：‘汝善

nán zǐ néng yú rú shì zhèng fǎ miè shí fā pú tí xīn qiú wú shàng jué
男子，能于如是正法灭时，发菩提心求无上觉，

wèi yù lì lè yī qiè yǒuqíng rú shì bō rě bō luó mì duōshēnsēn jīng
为欲利乐一切有情，如是般若波罗蜜多甚深经

diǎn sān shì zhū fó zhī suǒ xíng chù rǔ ruò qín xiū dà jué fēi yuǎn hé
典，三世诸佛之所行处，汝若勤修大觉非远。何

yǐ gù shēnsēn bō rě bō luó mì duō yǔ dà pú tí bù xiāng lí gù
以故？甚深般若波罗蜜多与大菩提不相离故。

rú rén zhòng yù qí miáo yǐ xiù dāng zhī shì rén huò guǒ bù jiǔ pú sà
如人种谷其苗已秀，当知是人获果不久，菩萨

yì ěr qiú dà pú tí dé wén bō rě bō luó mì duō dāng zhī qù fó jué
亦尔，求大菩提得闻般若波罗蜜多，当知去佛决

dìng fēi yuǎn shàn nán zǐ děng ruò yǒu shě lí shēnsēn bō rě bō luó mì
定非远。善男子等！若有舍离甚深般若波罗蜜

duō gèng yī yú jīng qiú wú shàng jué ruò néng zhèng dé bì wú shì
多，更依余经求无上觉，若能证得，必无是

chù pì rú wáng zǐ shě qí fù wáng gèng jiù yú rén qiú wéi tài zǐ
处。譬如王子舍其父王，更就余人求为太子，

jué bù kě dé pú sà yì ěr qiú yī qiè zhì bì yīn bō rě bō luó mì
决不可得；菩萨亦尔，求一切智必因般若波罗蜜

duō ruò yī yú jīng dìng bù néng dé pì rú dú zǐ ruò yù xū rǔ bì yī
多，若依余经定不能得。譬如犊子若欲须乳必依

qí mǔ ruò jiù yú niú zé bù kě dé pú sà yì ěr qiú dà pú tí
其母，若就余牛则不可得；菩萨亦尔，求大菩提
yào yī bō rě bō luó mì duō ruò yī yú fǎ bì bù néng zhèng
要依般若波罗蜜多，若依余法必不能证。

tiānwángdāng zhī zhū pú sà mó hē sà qīn jìn bō rě bō luó
“天王当知！诸菩萨摩诃萨亲近般若波罗

mì duō wéi fǎ wáng zǐ xiàng hǎo yán shēn zhū gēn wú quē xíng fó xíng chù
蜜多为法王子，相好严身诸根无缺，行佛行处，

jué fó suǒ jué jiù hù yī qiè kǔ nǎo yǒu qíng shàn néng tōng dá fó suǒ
觉佛所觉，救护一切苦恼有情，善能通达佛所

shuō jiào cháng xiū fàn xíng yuǎn lí rǎn zhuó shǒu hù zhū fó yī qiè zhì
说教，常修梵行远离染浊，守护诸佛一切智

chéng shì zhū pú sà wéi fǎ wáng zǐ shì fàn hù shì jiē gòng zūn
城，是诸菩萨为法王子，释、梵、护世皆共尊

zhòng hé yǐ gù xíng pú sà dào yǐ dé bú tuì yī qiè è mó bù
重。何以故？行菩萨道已得不退，一切恶魔不

néng qīng dòng ān zhù fó fǎ tōng dá yī qiè kōng píng děng lǐ bú
能倾动，安住佛法，通达一切空平等理，不

xìn wài yuán rú shì ān zhù fó fǎ zhì huì bù yǔ shēng wén dú jué
信外缘。如是安住佛法智慧，不与声闻、独觉

děng gòng chāo guò shì jiān zhù wú shēng rěn
等共，超过世间住无生忍。

shì zhū pú sà néng rú shí zhī yī qiè yǒu qíng ān míng chī
“是诸菩萨能如实知一切有情贪、瞋、痴

pǐn shàng zhōng xià yì yì rú shí zhī shàn jí jiān gù xīn pǐn chā bié
品上、中、下异，亦如实知善及坚固心品差别。

rú shí zhī yǐ gè gè wèi shuō zhū duì zhì mén rú shì shàn néng huà yǒu
如实知己，各各为说诸对治门，如是善能化有

qíng lèi shì zhū pú sà ruò yǒu yǒu qíng yīng jiàn fó shēn ér dé dù zhě
情类。是诸菩萨，若有有情应见佛身而得度者，

jí xiàn fó shēn ér wèi shuō fǎ jiàn pú sà shēn ér dé dù zhě xiàn pú
即现佛身而为说法；见菩萨身而得度者，现菩

sà shēn ér wèi shuō fǎ jiàn dú jué shēn ér dé dù zhě xiàn dú jué shēn
萨身而为说法；见独觉身而得度者，现独觉身

ér wèi shuō fǎ jiàn shēng wén shēn ér dé dù zhě xiàn shēng wén shēn ér
而为说法；见声闻身而得度者，现声闻身而

wèi shuō fǎ ruò jiàn shì fàn pó luó mén chà dì lì zhǎng zhě
为说法；若见释、梵、婆罗门、刹帝力、长者、

jū shì dēngshēn ér dé dù zhě jí jiē xiàn zhī ér wèishuō fǎ pú sà
居士等身而得度者，即皆现之而为说法。菩萨

rú shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎo huà zhū yǒuqíng
如是行深般若波罗蜜多方便善巧，化诸有情

lìng dé dù tuō
令得度脱。

shì zhū pú sà xīn xìng cí hé zhèng zhí ruǎnshàn wú zhū chǎn
“是诸菩萨心性慈和正直软善，无诸谄

qū jí dù gòu huì xīn cháng qīng jìng lí cū è yǔ duō xíng rěn rǔ qīn
曲嫉妬垢秽，心常清净离粗恶语，多行忍辱亲

xiá yǒuqíng pú sà rú shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō zài chù ān lè
狎有情。菩萨如是行深般若波罗蜜多，在处安乐。

suǒ yǐ zhě hé jù zú zhèngjiàn jí qīng jìng jiàn qīng jìng zhī xíng suǒ
所以者何？具足正见及清净见、清净之行，所

xíng jìng jiè yǔ xīn xiāng yìng ruò xīn xiāng wéi è bú shàn fǎ jìng jiè huì
行境界与心相应；若心相违恶不善法、境界秽

chù sī zé bù xíng
处，斯则不行。

shì zhū pú sà jiàn tóng xué rén shēn xīn huān xǐ ruò cái ruò fǎ
“是诸菩萨见同学人深心欢喜，若财若法

jiē gòng shòu yòng wéi xíng fó dào wéi fó wéi shī pú sà rú shì zài
皆共受用，唯行佛道，唯佛为师。菩萨如是在

chù ān lè jù zhū shè fǎ ér shè yǒuqíng yǐ lì yì shī ruò ān lè
处安乐，具诸摄法而摄有情，以利益施，若安乐

shī ruò wú jìn shī shè zhū yǒuqíng yǐ lì yì yǔ ruò yǒu yì yǔ
施、若无尽施摄诸有情，以利益语，若有义语、

ruò rú fǎ yǔ ruò bú yì yǔ shè zhū yǒuqíng yǐ cái lì yì píngděng
若如法语、若不异语摄诸有情，以财利益平等，

ruò shēn lì yì píngděng ruò mìng lì yì píngděng ruò zī jù lì yì píng
若身利益平等、若命利益平等、若资具利益平

děng shè zhū yǒuqíng
等摄诸有情。

tiān wáng dāng zhī lì yì shī zhě jí shì fǎ shī ān lè shī
“天王当知！利益施者即是法施，安乐施

zhě jí shì cái shī wú jìn shī zhě jí shì zhèng dào lì yì yǔ zhě lìng
者即是财施，无尽施者即示正道；利益语者令

shēng shàn fǎ yǒu yì yǔ zhě lìng jiàn zhèng lǐ rú fǎ yǔ zhě suí shùn fó
生善法，有义语者令见正理，如法语者随顺佛

jiào bú yì yǔ zhěshuō rú shí fǎ cái lì yì píngděngzhě wèi kě yǐn
教，不异语者说如实法；财利益平等者谓可饮
shí jí yī fú děng shēn lì yì píngděngzhě rú yǐ shè wèi lì yì jǐ
食及衣服等，身利益平等者如以摄卫利益己
shēnlìng tā yì ěr mìng lì yì píngděngzhě wèi zhūzhēnbǎomíngwéi wài
身令他亦尔，命利益平等者谓诸珍宝名为外
mìng zī jù lì yì píngděngzhě wèixiàngmǎděng yī qiè jìng cái shì zhū
命，资具利益平等者谓象马等一切净财。是诸
pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō zì xíng yǔ tā jiē xī tóngděng
菩萨行深般若波罗蜜多，自行与他皆悉同等。

shì zhū pú sà shòushēngduānzhèng chángnéng xiū xí jì jìng
“是诸菩萨受生端正，常能修习寂静

wēi yí bù wěi wēi yí qīngjìng wēi yí zhòngsuǒ yào jiàn nèi wài wēn
威仪、不伪威仪、清净威仪，众所乐见内外温
shàn guānzhě wú yànnéngyuè rén yì yī qiè yǒuqíngxiánsuǒ ài zhòng
善，观者无厌能悦人意，一切有情咸所爱重，
qí yǒujiànzhě jiē fā shàn xīn chēnfènzhě jiàn xīn zé hé jiě cǐ zhū
其有见者皆发善心，瞋忿者见心则和解。此诸
pú sà rú shì duānzhèngkānwéi yī zhǐ děng hù yǒuqíng lìng fán nǎo miè
菩萨如是端正堪为依止，等护有情令烦恼灭，
néng yǐn yǒuqíngchū lí shēng sǐ wú biānkuàng yě néng dù yǒuqíng shì
能引有情出离生死，无边旷野能度有情，世
jiānxiǎnnàn wú juànshǔ zhě wèizuò qīn yǒu fán nǎo bìngzhě wèizuò liáng yī
间险难无眷属者为作亲友，烦恼病者为作良医，
wú jiù hù zhě wèizuò jiù hù wú guī yī zhě wèizuò guī yī wú míng yǒu
无救护者为作救护，无归依者为作归依，无明有
qíngwèizuò fǎ jù
情为作法炬。

rú shì pú sà wèi zhū yǒuqíngzuò suǒ yī zhǐ shànliáo zhòngbìng
“如是菩萨为诸有情作所依止，善疗众病

rú yào shù wáng rú yǒu shù wáng míng wéi shàn jiàn gēn jīng zhī yè jí zhū
如药树王。如有树王名为善见，根茎枝叶及诸
huāguǒ sè xiāng wèi chù jiē néng liáo bìng cǐ zhū pú sà yì fù
花果色、香、味、触皆能疗病；此诸菩萨亦复
rú shì cóngchū fā xīn nǎi zhì jiū jìng cháng wèi yǒuqíng liáo fán nǎo jí
如是，从初发心乃至究竟，常为有情疗烦恼疾。
pú sà duō yǒu fú dé zhì huì zhū yǒu jiàn wén zhòng bìng jiē yù
菩萨多有福德智慧，诸有见闻众病皆愈。

shì zhū pú sà gōng dé xiāng yìng suí lì suǒ kāng gòng yǎng sān
“是诸菩萨功德相应，随力所堪供 养三

bǎo yǒu jí bìng zhě jiē shī yī yào ruò jiàn jī kě jí shī yǐn shí ruò
宝，有疾病者皆施医药，若见饥渴即施饮食，若

hán dòng zhě jí shī yī fú qīn jiào guǐ fàn jìn xīn chéng shì tóng xué fǎ
寒冻者即施衣服，亲教轨范尽心承 事，同学法

rén hé zhǎng gōng jìng zào sēng zhù chù jǐ shī yuán tián suí yǒu zī cái shí
人合掌恭敬，造僧住处给施园田，随有资财时

shí shī yǔ suǒ yǒu pú lì rú fǎ liào lǐ wén yǒu míng dé fàn
时施与，所有仆隶¹¹⁶如法料¹¹⁷理，闻有名德、梵

zhì shā mén xiū zhèng xíng zhě shí shí zī jìn
志、沙门、修正行者时时咨 覲。

cǐ zhū pú sà néng shēng zhòng shàn yǒu qiǎo fāng biàn huà dù
“此诸菩萨能生众善，有巧方便化度

yǒu qíng zhù cǐ fó tǔ shēn bú dòng yáo ér yóu wú biān zhū fó shì jiè
有情，住此佛土身不动摇，而游无边诸佛世界

fó pú sà suǒ zī shòu zhèng fǎ huò xiàng gòng yǎng wú liàng rú lái
佛、菩萨所咨受正法，或现供养无量如来，

huò xiàn xiū xí zhù pú tí fēn huò xiàng gòng yǎng chū chéng fó zhě huò xiàn
或现修习助菩提分，或现供养初成佛者，或现

zì shēn chéng děng zhèng jué huò xiàn wèi zhòng zhuàn miào fǎ lún huò xiàn
自身成等正觉，或现为众转妙法轮，或现

niè pán zuò dà ráo yì huò yīng dù zhě wèi xiàn huà shēn jiē lìng dé jiàn huò
涅槃作大饶益，或应度者为现化身，皆令得见获

dé lì lè suī zuò rú shì zhǒng zhǒng fó shì ér bú zuò yì yì wú fēn
得利乐；虽作如是种种佛事，而不作意亦无分

bié
别。”

ěr shí zuì shèng biàn bái fó yán shì zūn yún hé cǐ zhū pú
尔时，最胜便白佛言：“世尊！云何此诸菩

sà zuò zhǒng zhǒng huà wú fēn bié xīn
萨作种种化无分别心？”

fó yán tiān wáng pì rú rì yuè suī zhào yī qiè ér bù fēn bié
佛言：“天王，譬如日月虽照一切而不分别：

wǒ fā guāng míng néng yǒu suǒ zhào rán yǒu qíng lèi zì yè shì lì
‘我发光明能有所照。’然有情类自业势力，

¹¹⁶ 大正藏：吏；永乐北藏及龙藏：隶

¹¹⁷ 大正藏：斟；永乐北藏及龙藏：料

gǎn dé rì yuèzhòu yè xúnzhào cǐ zhū pú sà yì fù rú shì suī xiàn
感得日月昼夜巡照；此诸菩萨亦复如是，虽现
huàshēn ér wú fēn bié hé yǐ gù yǒuqíng gè yǒu sù shì shàn yè
化身而无分别。何以故？有情各有宿世善业，
pú sà xī fā dù yǒuqíngyuàn yóu cǐ yuàn lì suí bǐ suǒniàn jí xiàn
菩萨昔发度有情愿，由此愿力，随彼所念即现
huàshēn gù wú fēn bié cǐ zhū pú sà fāngbiànshànqiǎo néngzuò rú
化身，故无分别。此诸菩萨方便善巧，能作如
shì huà yǒuqíng shì sù qù wú shàngzhèngděng pú tí hé yǐ gù cǐ
是化有情事，速趣无上正等菩提。何以故？此
zhū pú sà bù shī yuánmǎn chí jiè qīngjìng wú chuānquē zá jiè pǐn qīng
诸菩萨布施圆满，持戒清净无穿缺杂，戒品清
jìng guò zhū shēngwén jí dú jué děng jù zú ān rěn jīng jìn jìng lǜ
净过诸声闻及独觉等，具足安忍、精进、静虑、
bō rě qiǎobiàn miào yuàn lì zhì jí zhū rú lái bú gònggōng
般若、巧便、妙愿、力、智及诸如来不共功
dé chāozhūshēngwén dú jué dì gù
德，超诸声闻、独觉地故。

tiānwángdāng zhī pú sà chū dì nǎi zhì shí dì xíngshēn bō rě
“天王当知！菩萨初地乃至十地行深般若
bō luó mì duō xiū rú shì xíngnéngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
波罗蜜多，修如是行能证无上正等菩提。”

shuō shì fǎ shí èr wàntiān zǐ yuǎnchén lí gòushēngjìng fǎ yǎn
说是法时，二万天子远尘离垢生净法眼，
sānwàn pú sà dé wú shēng rěn bā wàn sì qiānzhūtiān jí rén jù fā wú
三万菩萨得无生忍，八万四千诸天及人俱发无
shàngzhèngděng jué xīn wú liàng bǎi qiānzhū jiàn dá fù jí jīn nà luò rào
上正等觉心，无量百千诸健达缚及紧捺洛绕
jiù fēngshānhuān xǐ hé zhǎngzàn tàn rú lái wú liàng bǎi qiānzhū yào chā
鹞峰山欢喜合掌赞叹如来，无量百千诸药叉
zhòng rào jiù fēngshānhuān xǐ hé zhǎng yù zhòng miào huā ér gòng yǎng fó
众绕鹞峰山欢喜合掌雨众妙华而供养佛。

shí fāng wú liàng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè gè yǒu wú liàng pú
十方无量殑伽沙等诸佛世界，各有无量菩
sà lái jí zàn tàn rú lái shì zūn shàn wèi zhū pú sà shuō shēn shēn bō
萨来集赞叹：“如来世尊善为诸菩萨说甚深般
rě bō luó mì duō yīn shì bō rě bō luó mì duō dé yǒu rén tiān sì xiàng
若波罗蜜多。因是般若波罗蜜多，得有人天四向、

sì guǒ jí yǒu dú jué dào yǔ pú tí yì yǒu pú sà shí dì shí dù
四果，及有独觉道与菩提，亦有菩萨十地、十度，
rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi
如来十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、
dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ yī qiè xiàng zhì yī qiè
大喜、大舍、十八佛不共法、一切相智、一切
zhì děng wú biān fó fǎ jiē yóu bō rě bō luó mì duō ér dé chéng bàn
智等无边佛法皆由般若波罗蜜多而得成办。

rú shì jiān shì jiē yī xū kōng xū kōng wú yī shèn shēn bō rě bō luó
如世间事皆依虚空，虚空无依；甚深般若波罗
mì duō yì fù rú shì wéi zhòng fǎ běn ér zì wú yī yuàn lìng wǒ
蜜多亦复如是，为众法本，而自无依。愿令我
děng yú dāng lái shì wèi zhū pú sà mó hē sà děng xuān shuō bō rě bō
等于当来世，为诸菩萨摩诃萨等宣说般若波
luó mì duō rú jīn shì zūn suǒ shuō wú yì zuò shì yǔ yǐ chí zhū
罗蜜多，如今世尊所说无异。”作是语已，持诸
xiāng huā fèng sǎn rú lái jí zhū zhòng huì
香华奉散如来及诸众会。

shí yǒu wú liàng jù fēng shān zhōng jiù zhù tiān shén jí yú jí zhě
时，有无量鹞峰山中旧住天神及余集者，
kōng zhōng zàn yuē xī yǒu shì zūn wǒ děng yì niàn wú liàng zhū fó
空中赞曰：“希有！世尊！我等忆念无量诸佛
yǐ céng yú cǐ jù fēng shān zhōng wèi zhū dà zhòng xuān shuō bō rě bō
已曾于此鹞峰山中，为诸大众宣说般若波
luó mì duō rú jīn wú yì
罗蜜多，如今无异。”

ěr shí zuì shèng biàn bō fó yán kōng zhōng tiān shén níng yǒu zhì
尔时，最胜便白佛言：“空中天神宁有智
huì zhī fó jìng jiè jiǔ jìn chā bié yán wú liàng fó yǐ céng yú cǐ xuān
慧知佛境界久近差别，言无量佛已曾于此宣
shuō bō rě bō luó mì duō
说般若波罗蜜多？”

fó yán tiān wáng cǐ tiān shén zhòng jiē shì ān zhù bù kě sī
佛言：“天王，此天神众皆是安住不可思
yì jiě tuō pú sà shì gù néng zhī guò qù fó jìng jiǔ jìn chā bié tiān
议解脱菩萨，是故能知过去佛境久近差别。天
wáng wǒ xī wéi pú sà shí yì céng shēng bǐ tiān shén qù zhōng jiàn
王，我昔为菩萨时，亦曾生彼天神趣中，见

wú liàng fó zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí wèi zhū zhòng huì xuān
无量佛证得无上正等菩提，为诸众会宣
shuō miào fǎ nǎi zhì niè pán wǒ cháng jìng lǐ hé zhǎng zàn tàn hé yǐ
说妙法乃至涅槃，我常敬礼合掌赞叹。何以
gù bǐ tiānshén qù shòuliàngchángyuǎn jiàn wén wǎng xī wú biān shì
故？彼天神趣寿量长远，见闻往昔无边事
gù”
故。”

ěr shí zhòngzhōng yǒu yī tiān zǐ míng yuē guāng dé jí cóng zuò
尔时，众中有一天子名曰光德，即从座
qǐ piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó dì hé zhǎng xiàng fó bó yán
起，偏覆左肩，右膝著地，合掌向佛白言：
shì zūn zhū fó pú sà yīng jū jìng tǔ yún hé shì zūn chū xiàn yú cǐ
“世尊！诸佛菩萨应居净土，云何世尊出现于此
huì è chōng mǎn kān rěn shì jiè
秽恶充满堪忍世界？”

fó gào guāng dé tiān zǐ dāng zhī zhū fó rú lái suǒ jū zhī chù
佛告光德：“天子当知！诸佛如来所居之处，
jiē wú zá huì jí shì jìng tǔ
皆无杂秽即是净土。”

yú shì rú lái yǐ shéntōng lì lìng cǐ sān qiān dà qiān shì jiè
于是如来以神通力，令此三千大千世界，
dì píng rú zhǎng liú lí suǒ chéng wú zhū shān líng duī fù jīng jí
地平如掌琉璃¹¹⁸所成，无诸山陵、堆阜、荆棘，
chù chù jiē yǒu bǎo jù xiāng huā ruǎn cǎo quán chí bā gōng dé shuǐ
处处皆有宝聚、香华、软草、泉池、八功德水、
qī bǎo jiē bì huā guǒ cǎo mù xián shuō pú sà bú tuì fǎ lún wú
七宝阶陛、花果草木，咸说：“菩萨不退法轮无
zhū yì shēng shēng wén dú jué suī yǒu pú sà cóng shí fāng lái
诸异生、声闻、独觉。虽有菩萨从十方来，
bù wén yú shēng wéi cháng wén shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō
不闻余声，唯常闻说甚深般若波罗蜜多。”

chù chù lián huā rú chē lún liàng qīng hóng chì bái zhòng bǎo zhuāng
处处莲华如车轮量，青红赤白众宝庄
yán zhū huā tái zhōng jiē yǒu pú sà jié jiā fū zuò sī wéi dà shèng jiàn
严；诸华台中皆有菩萨结跏趺坐思惟大乘，见

¹¹⁸ 大正藏：琉；永乐北藏及龙藏：琉

cǐ rú lái chǔ dà jí huì wèi pú sà zhòng shuō shēn fǎ wú liàng bǎi
此如来处大集会为菩萨众说甚深法，无量百

qiān shì fàn hù shì gòngyǎng zàn tàn gōngjìng wéi rào
千释、梵、护世供养、赞叹、恭敬围绕。

ěr shí guāng dé jiàn sī shì yǐ yǒngyuè huān xǐ zàn tàn fó yán
尔时，光德见斯事已踊跃欢喜，赞叹佛言：

shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì rú lái suǒ shuō zhēn shí bù
“甚奇！世尊！希有！善逝！如来所说真实不

xū zhū fó rú lái suǒ jū zhī chù jiē wú zá huì jí shì jìng tǔ rú
虚，诸佛如来所居之处，皆无杂秽即是净土。如

fó suǒ shuō qí yì wú èr yǒu qíng bó fú jiàn jìng wéi huì shì zūn ruò
佛所说其义无二，有情薄福见净为秽。世尊！若

shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng dé wén bō rě bō luó mì duō gōng dé
善男子、善女人等，得闻般若波罗蜜多功德

míng zì shèn wéi xī yǒu kuàng néng shū xiě shòu chí dú sòng
名字，甚为希有！况能书写、受持、读诵、

wèi tā yǎn shuō
为他演说！”

fó gào guāng dé tiān zǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ
佛告光德：“天子当知！若善男子、善女

rén děng wú liàng dà jié yǐ wú ài xīn shī zhū yǒu qíng zhǒng zhǒng cái wù
人等无量大劫以无碍心，施诸有情种种财物。

yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ qīng jìng xìn shū xiě cǐ jīng zhuǎn shī
有善男子、善女人等以清净信书写此经，转施

tā rén shòu chí dú sòng suǒ huò gōng dé shèn duō yú qián hé yǐ gù
他人受持、读诵，所获功德甚多于前。何以故？

cái shī yǒu jié fǎ shī wú qióng hé yǐ gù cái shī dàn néng dé shì
财施有竭，法施无穷。何以故？财施但能得世

jiānguǒ rén tiān lè guǒ céng dé huán shī jīn suī zàn dé ér hòu bì
间果，人、天乐果曾得还失，今虽暂得而后必

tuì ruò yǐ fǎ shī dé wèi céng dé suǒ wèi niè pán dìng wú tuì yì
退；若以法施得未曾得，所谓涅槃，定无退义。

shè yǒu jiào huà sān qiān dà qiān shì jiè yǒu qíng jiē lìng ān zhù
“设有教化三千大千世界有情，皆令安住

shí shàn yè dào ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ jìng xìn xīn shòu
十善业道。若善男子、善女人等，以净信心受

chí dú sòng shēn shēn bō rě bō luó mì duō wèi tā yǎn shuō gōng dé
持、读诵甚深般若波罗蜜多，为他演说，功德

shèng bǐ wú liàng wú biān hé yǐ gù yī qiè shàn fǎ jiē yóu bō rě
胜彼无量无边。何以故？一切善法皆由般若
bō luó mì duō ér dé shēng gù shè yǒu jiào huà sān qiān dà qiān shì jiè yǒu
波罗蜜多而得生故。设有教化三千大千世界有
qíng jiē lìng zhèng dé sì xiàng sì guǒ dú jué pú tí ruò shàn nán
情，皆令证得四向、四果、独觉菩提。若善男
zǐ shàn nǚ rén děng yǐ jìng xìn xīn shòu chí dú sòng shū xiě bō
子、善女人等，以净信心受持、读诵、书写般
rě bō luó mì duō gōng dé shèng qián wú liàng wú shù hé yǐ gù
若波罗蜜多，功德胜前无量无数。何以故？
shēng wén dú jué jiē yóu bō rě bō luó mì duō ér dé shēng gù zhū pú
声闻、独觉皆由般若波罗蜜多而得生故。诸菩
sà fǎ jiē cóng bō rě bō luó mì duō ér dé chū xiàn yīn cǐ bō rě bō
萨法皆从般若波罗蜜多而得出现，因此般若波
luó mì duō yǒu fó chū shì shì gù bō rě bō luó mì duō suí suǒ zài chù
罗蜜多有佛出世；是故般若波罗蜜多随所在处，
dāng zhī jí shì miào pú tí zuò yì shì rú lái zhuàn fǎ lún chù shàn
当知即是妙菩提座，亦是如来转法轮处。善
nán zǐ děng yīng niàn cǐ chù cháng yǒu rú lái yīng zhèng děng jué
男子等！应念此处常有如来、应、正等觉。
hé yǐ gù yī qiè zhū fó jiē yóu bō rě bō luó mì duō ér dé shēng gù
何以故？一切诸佛皆由般若波罗蜜多而得生故。
ruò rén gòng yǎng rú lái xíng xiàng suǒ huò gōng dé bù rú gòng yǎng shèn
若人供养如来形像所获功德，不如供养甚
shēn bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù sān shì zhū fó jiē yīn bō rě
深般若波罗蜜多。何以故？三世诸佛皆因般若
bō luó mì duō ér dé yǒu gù
波罗蜜多而得有故。”

大般若波罗蜜多经卷第五百六十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi qī shí
大般若波罗蜜多经卷第五百七十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì liù fēn píng děng pǐn dì qī
第六分平等品第七

ěr shí zuì shèng fù cóng zuò qǐ piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó
尔时，最胜复从座起，偏覆左肩，右膝著
dì hé zhǎng gōng jìng ér bó fó yán rú shì zūn shuō fǎ xìng píng děng
地，合掌恭敬而白佛言：“如世尊说法性平等，
hé wèi píng děng děng hé fǎ gù míng wéi píng děng
何谓平等？等何法故名为平等？”

fó gào zuì shèng tiān wáng dāng zhī děng guān zhū fǎ zì xìng jì
佛告最胜：“天王当知！等观诸法自性寂
jìng bù shēng bú miè gù míng píng děng yī qiè fán nǎo xū wàng fēn
静、不生不灭，故名平等；一切烦恼虚妄分
bié zì xìng jì jìng bù shēng bú miè gù míng píng děng míng xiàng fēn
别自性寂静、不生不灭，故名平等；名相分
bié zì xìng jì jìng bù shēng bú miè gù míng píng děng miè zhū diān dǎo
别自性寂静、不生不灭，故名平等；灭诸颠倒
bù qǐ pān yuán gù míng píng děng néng yuán xīn miè wú míng yǒu
不起攀缘，故名平等；能缘心灭，无明、有、
ài jí jù jì jìng chī ài miè gù bú fù zhí zhuó wǒ jí wǒ suǒ gù míng
爱即俱寂静，痴爱灭故不复执著我及我所，故名
píng děng wǒ wǒ suǒ zhí yǒng miè chú gù míng sè jì jìng gù míng píng
平等；我、我所执永灭除故名色寂静，故名平
děng míng sè miè gù biān jiàn bù shēng gù míng píng děng duàn cháng
等；名色灭故边见不生，故名平等；断常
miè gù shēn jiàn jì jìng gù míng píng děng tiān wáng dāng zhī néng zhí
灭故身见寂静，故名平等。天王当知！能执、
suǒ zhí yī qiè fán nǎo zhàng shàn fǎ zhě yī shēn jiàn shēng ruò zhū pú sà
所执一切烦恼障善法者依身见生，若诸菩萨
xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo néng miè shēn jiàn yī qiè
行深般若波罗蜜多方便善巧能灭身见，一切

suí mián jí zhū fán nǎo jiē yǒng jì jìng zuò yuàn yì xī pì rú dà shù
随眠及诸烦恼皆永寂静，作愿亦息。譬如大树
bá chú gēn zhū zhī tiáo yè děng wú bù kū sǐ rú rén wú shǒu
拔除根株，枝、条、叶等无不枯死；如人无首，
mìng gēn děng jué suí mián fán nǎo yì fù rú shì ruò duàn shēn jiàn yú
命根等绝。随眠烦恼亦复如是，若断身见余
jiē yǒng miè ruò rén néng guān zhū fǎ wú wǒ néng zhí suǒ zhí jiē yǒng
皆永灭。若人能观诸法无我，能执、所执皆永
jì miè
寂灭。”

ěr shí zuì shèng biàn bó fó yán yún hé wǒ jiàn qǐ zhàng zhēn
尔时，最胜便白佛言：“云何我见起障真
lǐ
理？”

fó gào zuì shèng tiān wáng dāng zhī yú wǔ qǔ yùn wàng wèi yǒu
佛告最胜：“天王当知！于五取蕴妄谓有
wǒ jí qǐ wǒ jiàn zhēn shí zhī fǎ zì xìng píng děng wú néng suǒ zhí
我即起我见，真实之法自性平等，无能、所执，
wǒ jiàn xiāng wéi shì gù wéi zhàng tiān wáng dāng zhī rú shì wǒ jiàn bú
我见相违是故为障。天王当知！如是我见不
zài nèi bú zài wài bú zài liǎng jiān dōu wú suǒ zhù míng wéi jì jìng jí shì
在内不在外不在两间，都无所住名为寂静，即是
píng děng yuǎn lí wǒ jiàn tōng dá píng děng míng zhēn shí kōng guān
平等；远离我见，通达平等，名真实空；观
chá cǐ kōng wú xiàng wú yuàn zì xìng jì jìng bù shēng bú miè bù
察此空、无相、无愿自性寂静、不生不灭、不
qǔ bú zhuó yuǎn lí wǒ jiàn gù míng píng děng tiān wáng dāng zhī
取不著，远离我见，故名平等。天王当知！

suǒ yán wǒ zhě wú lái wú qù wú yǒu zhēn shí xū wàng fēn bié fǎ
所言我者无来无去、无有真实、虚妄分别，法
cóng wàng shēng yì shì xū wàng ruò zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì
从妄生亦是虚妄。若诸菩萨行深般若波罗蜜
duō fāng biàn shàn qiǎo guān rú shì fǎ yuǎn lí xū wàng shì gù míng wéi
多方便善巧，观如是法远离虚妄，是故名为
jì jìng píng děng
寂静平等。

tiān wáng dāng zhī néng zhí suǒ zhí míng wéi chì rán lí míng
“天王当知！能执、所执名为炽然，离名

jì jìng zhū fán nǎo zhàng míng wéi chì rán lí míng jì jìng ruò zhū pú
寂静；诸烦恼障名为炽然，离名寂静。若诸菩
sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo néng rú shí zhī néng
萨行深般若波罗蜜多方便善巧，能如实知能
zhí suǒ zhí zhū fán nǎo miè wéi zēng shàn fǎ duàn néng suǒ zhí jí zhū
执、所执诸烦恼灭为增善法，断能、所执及诸
fán nǎo bú jiàn kě shēng bú jiàn kě miè gù míng píng děng xiū yī
烦恼，不见可生，不见可灭，故名平等；修一
qiè zhǒng bō luó mì duō yuǎn lí mó zhàng bú jiàn kě xiū bú jiàn kě lí
切种波罗蜜多远离魔障，不见可修，不见可离，
gù míng píng děng pú sà cháng yuán pú tí fēn fǎ bù qǐ shēng wén
故名平等。菩萨常缘菩提分法，不起声闻、
dú jué zuò yì yú pú tí fēn shēng wén dú jué bú jiàn yì xiàng gù
独觉作意，于菩提分声闻、独觉不见异相，故
míng píng děng yuán yī qiè zhì xīn bù xiū xī cháng xiū kōng xíng yóu
名平等；缘一切智，心不休息常修空行，由
dà bēi lì bù shě yǒu qíng gù míng píng děng
大悲力不舍有情，故名平等。

tiān wáng dāng zhī ruò zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“天王当知！若诸菩萨行深般若波罗蜜

duō fāng biàn shàn qiǎo yú yī qiè fǎ xīn yuán zì zài xīn yuán wú xiàng
多方便善巧，于一切法心缘自在；心缘无相
ér xiū pú tí bú jiàn wú xiàng jí pú tí yì gù míng píng děng xīn
而修菩提，不见无相及菩提异，故名平等；心
yuán wú yuàn bù shě sān jiè bú jiàn wú yuàn jí sān jiè yì gù míng píng
缘无愿不舍三界，不见无愿及三界异，故名平
děng guān shēn bú jìng xīn zhù qīng jìng guān xíng wú cháng xīn yuán
等；观身不净，心住清净；观行无常，心缘
shēng sǐ ér bú yàn shě guān yǒu qíng kǔ zhù niè pán lè guān fǎ wú
生死而不厌舍；观有情苦，住涅槃乐；观法无
wǒ yú yǒu qíng lèi qǐ dà bēi xīn cháng wéi yǒu qíng shuō bú jìng yào
我，于有情类起大悲心，常为有情说不净药，
bú jiàn tān bìng cháng shuō dà cí bú jiàn chēn bìng cháng shuō yuán
不见贪病；常说大慈，不见瞋病；常说缘
qǐ bú jiàn chī bìng wèi děng bìng zhě shuō wú cháng yào bú jiàn děng
起，不见痴病；为等病者说无常药，不见等
bìng jí wú cháng yì rú shì pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng
病及无常异。如是菩萨行深般若波罗蜜多方

biànshànqiǎo yú yī qiè fǎ xīn yuán zì zài yuán lí tān fǎ wèihuà
便善巧，于一切法心缘自在；缘离贪法，为化
shēngwén yuán lí chēn fǎ wèihuà dú jué yuán lí chī fǎ wèi
声闻；缘离瞋法，为化独觉；缘离痴法，为
huà pú sà yuán yī qiè sè yuàn dé rú lái qīng jìng miào sè wú suǒ dé
化菩萨；缘一切色，愿得如来清净妙色无所得
gù yuán yī qiè shēng wèi dé zhū fó wēi miào yīn shēng wú suǒ dé gù
故；缘一切声，为得诸佛微妙音声无所得故；
yuán yī qiè xiāng yuàn dé zhū fó qīng jìng jiè xiāng wú suǒ dé gù yuán
缘一切香，愿得诸佛清净戒香无所得故；缘
yī qiè wèi yuàn dé rú lái wèi zhōng dì yī dà shì fū xiàng wú suǒ dé
一切味，愿得如来味中第一大士夫相无所得
gù yuán yī qiè chù yuàn dé rú lái róu ruǎn shǒu zhǎng wú suǒ dé gù
故；缘一切触，愿得如来柔软手掌无所得故；
yuán yī qiè fǎ yuàn dé rú lái jì jìng zhī xīn wú suǒ dé gù yuán zhū
缘一切法，愿得如来寂静之心无所得故；缘诸
bù shī wèi dé chéng jiù fó xiàng hǎo shēn yuán zhū jìng jiè wèi dé
布施，为得成就佛相好身；缘诸净戒，为得
yuán mǎn yán jìng fó tǔ yuán zhū ān rěn yuàn dé zhū fó dà fàn yīn
圆满严净佛土；缘诸安忍，愿得诸佛大梵音
shēng jí dé zhū fó jìng guāng míng shēn yuán zhū jīng jìn wèi dù yǒu qíng
声及得诸佛净光明身；缘诸精进，为度有情
cháng wú jiàn duàn yuán zhū jìng lǜ wèi yù chéng jiù guǎng dà shén tōng
常无间断；缘诸静虑，为欲成就广大神通；
yuán zhū bō rě wèi duàn yī qiè wàng jiàn fán nǎo yuán zhū dà cí píng
缘诸般若，为断一切妄见烦恼；缘诸大慈平
děng wú ài wèi zhū yǒu qíng jiē dé ān lè yuán zhū dà bēi wèi hù
等无碍，为诸有情皆得安乐；缘诸大悲，为护
zhèng fǎ jiù bá yǒu qíng shēng sǐ dà kǔ yuán zhū dà xǐ wèi dé shuō
正法救拔有情生死大苦；缘诸大喜，为得说
fǎ wú ài zì zài yuè lè yǒu qíng yuán zhū dà shě wèi bù zhí jiàn yǒu qíng
法无碍自在悦乐有情；缘诸大舍，为不执见有情
fán nǎo jié fù suí mián
烦恼、结、缚、随眠。

tiān wáng dāng zhī ruò zhū pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“天王当知！若诸菩萨行深般若波罗蜜

duō fāng biàn shàn qiǎo bú jiàn èr shì míng píng děng xíng yuán sì shè fǎ
多方便善巧，不见二事名平等行；缘四摄法，

wèihuà yǒuqíng yuánqiān jí guò wèishě zī cái xiū xíng bù shī yuán
为化有情；缘慳嫉过，为舍资财修行布施；缘
pò jiè shī wèizhù jìng jiè yuánchēnfèn shī wèi dé ān rěn yuán
破戒失，为住净戒；缘瞋忿失，为得安忍；缘
xiè dài shī wèichéng rú lái dà jīng jìn lì yuánsǎnlùn shī wèi dé
懈怠失，为成如来大精进力；缘散乱失，为得
rú lái jì jìngshèngdìng yuán è huì shī wèichéng rú lái wú ài zhì
如来寂静胜定；缘恶慧失，为成如来无碍智
huì yuán èr shèng fǎ wèi yù chéng jiù wú shàng dà chéng yuánzhū
慧；缘二乘法，为欲成就无上大乘；缘诸
è qù wèi yù jì bá yī qiè yǒuqíng yuánzhūshàn qù wèi yù lìng
恶趣，为欲济拔一切有情；缘诸善趣，为欲令
zhī zhū rén tiānguǒ jiē dāng bài huài yuánzhū yǒuqíng wèi lìng liǎo dá
知诸人、天果皆当败坏；缘诸有情，为令了达
dōu wú jiān shí wéiyǒu xū wàng yuán fó suí niàn wèi dé chéng jiù zhù
都无坚实唯有虚妄；缘佛随念，为得成就助
dào shèngdìng yuán fǎ suí niàn wèi dé tōng dá zhū fǎ mì zàng yuán
道胜定；缘法随念，为得通达诸法秘藏；缘
sēng suí niàn wèi hé hé zhòng xīn wú tuì zhuǎn yuánshě suí niàn wèi
僧随念，为和合众心无退转；缘舍随念，为
wú ài zhuó yuán jiè suí niàn wèi dé jìng jiè yuántiān suí niàn wèi
无爱著；缘戒随念，为得净戒；缘天随念，为
chéng pú tí zhū tiānzàn tàn yuán zì shēnxiàng wèi dé fó shēn yuán
成菩提诸天赞叹；缘自身相，为得佛身；缘
zì yǔ xiàng wèi dé fó yǔ yuán zì yì xiàng wèi dé zhū fó píngděng
自语相，为得佛语；缘自意相，为得诸佛平等
zhī xīn yuányǒuwéi fǎ wèichéng fó zhì yuán wú wéi fǎ wèi dé
之心；缘有为法，为成佛智，缘无为法，为得
jì jìng
寂静。

tiānwángdāng zhī ruò zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“天王当知！若诸菩萨行深般若波罗蜜
duō fāngbiànshànqiǎo wú yǒu yī xīn yī xíngkōngguò ér bù huíxiàng yī
多方便善巧，无有一心一行空过而不回向一
qiè zhì zhě rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō fāngbiànshàn
切智者。如是菩萨行深般若波罗蜜多方便善
qiǎo suī biànyuán fǎ ér néng bù zhuó shì gù míngwéi fāngbiànshàn
巧，虽遍缘法而能不著，是故名为：方便善

qiǎoguān yī qiè fǎ wú bú qù xiàng dà pú tí zhě
巧观一切法，无不趣向大菩提者。

pì rú sānqiān dà qiān shì jiè suǒ chū zhū wù wú bù jiē wéi
“譬如三千大千世界所出诸物，无不皆为

yǒuqíngshòuyòng rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiàn
有情受用；如是菩萨行深般若波罗蜜多方便

shànqiǎosuǒyuánjìng jiè wú bù ráo yì qù xiàng pú tí pì rú zhòng
善巧所缘境界，无不饶益趣向菩提。譬如众

sè wú yǒu bù yīn sì dà zhǒngzhě rú shì pú sà suǒyuánjìng jiè wú
色无有不因四大种者；如是菩萨所缘境界，无

yǒu yī fǎ bú qù pú tí hé yǐ gù pú sà xiū xíng jiē yīn wàiyuán
有一法不趣菩提。何以故？菩萨修行皆因外缘

ér dé chéng lì wèi zhū pú sà yīn qiān jí zhě chéng jiù bù shī bō luó
而得成立，谓诸菩萨因悭嫉者，成就布施波罗

mì duō yīn bèi ēn zhě chéng jiù jìng jiè bō luó mì duō yīn è xìng
蜜多；因背恩者，成就净戒波罗蜜多；因恶性

zhě chéng jiù ān rěn bō luó mì duō yīn xiè dài zhě chéng jiù jīng jìn
者，成就安忍波罗蜜多；因懈怠者，成就精进

bō luó mì duō yīn sǎnluànzhě chéng jiù jìng lù bō luó mì duō yīn
波罗蜜多；因散乱者，成就静虑波罗蜜多；因

yú chī zhě chéng jiù bō rě bō luó mì duō ruò zhū yǒuqíng sǔn nǎo pú
愚痴者，成就般若波罗蜜多；若诸有情损恼菩

sà pú sà yīn bǐ fú duànchēn huì
萨，菩萨因彼伏断瞋恚。

pú sà ruò jiàn xiū xíng shàn fǎ xiàng pú tí zhě shēng jǐ zǐ
“菩萨若见修行善法向菩提者，生己子

xīn rú shì pú sà zàn bù shēng xǐ huǐ bù shēngchēn jiàn wú lè zhě
心。如是菩萨赞不生喜，毁不生瞋；见无乐者，

qǐ dà cí xīn jiàn yǒu kǔ zhě qǐ dà bēi xīn jiàn yǒu lè zhě qǐ
起大慈心；见有苦者，起大悲心；见有乐者，起

dà xǐ xīn jiàn wú kǔ zhě qǐ dà shě xīn yīn nán huà zhě fā shē
大喜心；见无苦者，起大舍心；因难化者，发奢

mó tā yīn yì huà zhě fā pí bō shè nà yīn xìn xíng zhě qǐ zhī
摩他；因易化者，发毗钵舍那；因信行者，起知

ēn zhì ruò jiàn yǒuqíng wài è yuán shèng wài shàn yuán liè zé qín shǒu
恩智；若见有情外恶缘胜、外善缘劣，则勤守

hù ruò jiàn yīn lì yǒuqiángshèngzhě zhǒngzhǒngfāngbiàn lìng shòujiào
护；若见因力有强胜者，种种方便令受教

fǎ ruò jiàn zhì huì kāi wù yǒu qíng zé wèi xuān shuō shēn shēn fǎ yào
法；若见智慧开悟有情，则为宣说甚深法要；
ruò jiàn yǒu qíng guǎng shuō nǎi wù zé wèi cì dì xuān shuō zhū fǎ ruò zhū
若见有情广说乃悟，则为次第宣说诸法；若诸
yǒu qíng zhí zhuó wén zì wèi shuō jù yì lìng dé kāi xiǎo ruò yǐ xué zhǐ
有情执著文字，为说句义令得开晓；若已学止，
wèi shuō miào guān ruò yǐ xué guān wèi shuō jì zhǐ ruò zhí chí jiè
为说妙观；若已学观，为说寂止；若执持戒，
wèi shuō dì yù chí jiè wú zhí zé bù shuō zhī ruò zhí wén huì wèi
为说地狱；持戒无执，则不说之；若执闻慧，为
shuō sī xiū ruò zhí děng chí wèi shuō bō rě ruò yǒu ài yào ā liàn
说思修；若执等持，为说般若；若有爱乐阿练
rě zhě jí wèi bǐ shuō xīn yuǎn lí fǎ ruò yǒu yào wén fó gōng dé zhě
若者，即为彼说心远离法；若有乐闻佛功德者，
jí wèi bǐ shuō wú shàng shèng zhì wèi tān yù zhě shuō bú jìng fǎ wèi
即为彼说无上圣智；为贪欲者，说不净法；为
chēn huì zhě shuō cí bēi fǎ wèi yú chī zhě shuō yuán qǐ fǎ wèi
瞋恚者，说慈悲法；为愚痴者，说缘起法；为
děng fēn zhě shuō zhǒng zhǒng fǎ huò shuō bú jìng huò shuō cí bēi
等分者，说种种法，或说不净，或说慈悲，
huò shuō yuán qǐ yǐ tiáo fú zhě wèi shuō jìng jiè shèng dìng miào
或说缘起；已调伏者，为说净戒、胜定、妙
huì yīng rù fó shèng ér shòu huà zhě wèi cì dì shuō bō luó mì duō
慧；应入佛乘而受化者，为次第说波罗蜜多；
yīng yǐ yì cuò ér shòu huà zhě xiān zhé qí cí hòu wèi shuō fǎ yīng zhǒng
应以抑挫而受化者，先折其词后为说法；应种
zhǒng yán ér shòu huà zhě jí wèi bǐ shuō yīn yuán pì yù lìng dé kāi jiě
种言而受化者，即为彼说因缘、譬喻令得开解；
yīng yǐ shēn fǎ ér shòu huà zhě wèi shuō bō rě bō luó mì duō fāng biàn
应以深法而受化者，为说般若波罗蜜多方便
shàn qiǎo wú wǒ wú fǎ zhuó zhū jiàn zhě wèi shuō fǎ kōng duō xún
善巧无我、无法；著诸见者，为说法空；多寻
sì zhě wèi shuō wú xiàng zhuó yǒu wéi zhě wèi shuō wú yuàn zhuó
伺者，为说无相；著有为者，为说无愿；著
zhū yùn zhě wèi shuō rú huàn zhuó zhū jiè zhě wèi shuō wú xìng zhuó
诸蕴者，为说如幻；著诸界者，为说无性；著
zhū chù zhě wèi shuō rú mèng zhuó yù jiè zhě wèi shuō chì rán zhuó
诸处者，为说如梦；著欲界者，为说炽然；著

sè jiè zhě wèishuōxíng kǔ zhuó wú sè jiè zhě wèishuōzhūxíng wú
色界者，为说行苦；著无色界者，为说诸行无
cháng nánhuà yǒuqíng wèizànshèngzhǒng yì huà yǒuqíng wèishuō
常；难化有情，为赞圣种；易化有情，为说
jìng lǜ jí wú liàng xīn ruò wénshēngtiān ér shòuhuàzhě wèishuōkuài lè
静虑及无量心；若闻生天而受化者，为说快乐；
yīn shēngwén fǎ ér shòuhuàzhě wèishuōshèng dì yīn dú jué fǎ ér
因声闻法而受化者，为说圣谛；因独觉法而
shòuhuàzhě wèishuōyuán qǐ yīn pú sà fǎ ér shòuhuàzhě wèishuō
受化者，为说缘起；因菩萨法而受化者，为说
jìng xīn dà cí bēi fǎ xiū xíng pú sà wèishuō fú huì bú tuì pú sà
净心大慈悲法；修行菩萨，为说福慧；不退菩萨，
wèishuōjìng tǔ yī shēngsuǒ xì pú sà wèishuōyán pú tí zuò yīng
为说净土；一生所系菩萨，为说严菩提座；应
yǐ fó shuō ér shòuhuàzhě wèi qí xiāng xù cì dì ér shuō
以佛说而受化者，为其相续次第而说。

tiānwángdāng zhī rú shì pú sà xiū xíngqīngjìng shènsēn bō
“天王当知！如是菩萨修行清净甚深般
rě bō luó mì duō fāngbiànshànqiǎo dé zhū zì zài shuō fǎ lì yì wú
若波罗蜜多，方便善巧得诸自在，说法利益无
yǒukōngguò
有空过。”

shuō shì pú sà zì zài fǎ shí sān wàntiān rén jù fā wú shàng
说是菩萨自在法时，三万天人俱发无上
zhèngděngjué xīn wǔ qiān pú sà dé wú shēng rěn
正等觉心，五千菩萨得无生忍。

ěr shí shì zūn jí biànwēixiào zhū fó fǎ ěr xiànwēixiào shí
尔时，世尊即便微笑。诸佛法尔现微笑时，
zhǒngzhǒng sè guāng cóng miàn mén chū qīng huáng chì bái zǐ pō zhī jiā
种种色光从面门出，青黄赤白紫颇胝迦
pǔ zhào shí fāng wú biān shì jiè xiàn xī yǒu shì huán zhì fó suǒ yòu rào
普照十方无边世界，现希有事还至佛所，右绕
sān zā rù fó dǐng zhōng
三匝入佛顶中。

shí shè lì zǐ dǔ sī ruì xiàng xīn huáiyóu yù jí cóng zuò
时，舍利子睹斯瑞相，心怀犹豫，即从座
qǐ piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó dì hé zhǎng gōng jìng ér bái fó yán
起，偏覆左肩，右膝著地，合掌恭敬而白佛言：

shì zūn yǐ hé yīn yuán xiàn cǐ ruì xiàng
“世尊！以¹¹⁹何因缘现此瑞相？”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán cǐ zuì shèng tiān yǐ céng guò qù
尔时，佛告舍利子言：“此最胜天已曾过去
wú liàng wú shù wú biān dà jié yú zhū fó suǒ xiū xíng yī qiè bō luó mì
无量无数无边大劫，于诸佛所修行一切波罗蜜
duō wèi zhū pú sà shǒu hù bō rě bō luó mì duō yóu cǐ yīn yuán
多，为诸菩萨守护般若波罗蜜多，由此因缘，
jīn dé zhí wǒ zī shòu bō rě bō luó mì duō yú wèi lái shì fù jīng wú
今得值我咨受般若波罗蜜多；于未来世复经无
liàng wú shù dà jié xiū xí wú shàng pú tí zī liáng rán hòu zhèng dé suǒ
量无数大劫，修习无上菩提资粮，然后证得所
qiú wú shàng zhèng děng pú tí shí hào jù zú fó míng gōng dé zhuāng
求无上正等菩提，十号具足，佛名功德庄
yán tǔ míng zuì jí yán jìng jié míng qīng jìng
严，土名最极严净，劫名清净。

qí tǔ fēng lè rén zhòng chì shèng chún pú sà sēng wú shēng
“其土丰乐人众炽盛，纯菩萨僧无声
wén zhòng bǐ tǔ dà dì qī bǎo hé chéng zhòng bǎo zhuāng yán píng tǎn
闻众。彼土大地七宝合成，众宝庄严平坦
rú zhǎng xiāng huā ruǎn cǎo ér yán shì zhī wú zhū shān líng duī fù
如掌，香华、软草而严饰之，无诸山陵、堆阜、
jīng jí chuáng fān huā gài zhǒng zhǒng zhuāng yán yǒu dà dū chéng
荆棘，幢幡、华盖种种庄严。有大都城
míng wéi nán fú qī bǎo luó wǎng mí fù qí shàng jīn shéng jiāo luò jiǎo
名为难伏，七宝罗网弥覆其上，金绳交络角
xuán jīn líng zhòu yè liù shí kōng tiān zòu yuè jí sàn zhǒng zhǒng tiān miào
悬金铃，昼夜六时空天奏乐，及散种种天妙
xiāng huā qí tǔ rén zhòng huān wú shòu lè shèng miào chāo bǐ tā huà
香华。其土人众欢娱受乐，胜妙超彼他化
tiān gōng rén tiān wǎng lái bù xiāng gé ài wú sān è qù jí èr shèng
天宫；人、天往来不相隔碍，无三恶趣及二乘
míng bǐ tǔ yǒu qíng wéi qiú fó zhì qí fó héng wèi zhū dà pú sà xuān
名。彼土有情唯求佛智，其佛恒为诸大菩萨宣
shuō zhǒng zhǒng qīng jìng fǎ yào wú liàng wú biān pú sà sù juàn shǔ wú xié jiàn
说种种清净法要；无量无边菩萨眷属无邪见

¹¹⁹ 大正藏：有；永乐北藏及龙藏：以

zhí pò jiè xié mìng yì wú mánglóng yīn yǎ bèi lǚ jí gēn
执、破戒、邪命，亦无盲聋、瘖哑、背偻及根
quēděngzhū chǒu è shì sān shí èr xiàng bā shí zhǒnghǎo¹²⁰ zhuāngyán
缺等诸丑恶事，三十二相八十种好¹²⁰庄严
qí shēn bǐ tǔ rú lái shòu bā xiǎo jié zhū rén tiānzhòng wú zhōng
其身。彼土如来寿八小劫，诸人、天众无中
yāozhě fó yǒu rú shì wú liànggōng dé ruò yù shuō fǎ xiānfàngguāng
夭者。佛有如是无量功德，若欲说法先放光
míng zhū pú sà zhòng yù sī guāng yǐ jí zhī shì zūnjiāng yù shuō fǎ
明，诸菩萨众遇斯光已，即知世尊将欲说法，
wǒděng jīn zhě yí yīngwǎngtīng shí tiānwèi fó fū shī zǐ zuò qí
我等今者宜应往听。时，天为佛敷师子座，其
liànggāoguǎngbǎi yú shàn nà zhǒngzhǒngzhuāngyán wú liànggòngyǎng
量高广百踰缮那，种种庄严无量供养。
shì zūnshēngzuò wèizhòngshuō fǎ bǐ zhū pú sà cōngmíng lì gēn yī
世尊升座为众说法，彼诸菩萨聪明利根，一
wénlǐng wù lí wǒ wǒ suǒ zī jù yǐn shí yìngniàn jí zhì
闻领悟离我、我所，资具、饮食应念即至。”
fó shuō zuì shèngshòu jì fǎ shí wǔ wàntiānrénshēn xīn huān xǐ
佛说最胜受记法时，五万天人深心欢喜，
jù fā wú shàngzhèngděngjué xīn jiē yuàn wèi lái shēng bǐ fó tǔ
俱发无上正等觉心，皆愿未来生彼佛土。
ěr shí zuì shèngwén fó suǒshuō huān xǐ yǒngyuè dé wèicéng
尔时，最胜闻佛所说，欢喜踊跃得未曾
yǒu shàngshēng xū kōng qī duō luó shù shí sānqiān jiè liù zhǒngbiàn
有，上升虚空七多罗树。时，三千界六种变
dòng zhūtiān jī yuè bù gǔ zì míng sànzhòngtiānhuā yǐ gòngyǎng fó
动，诸天伎乐不鼓自鸣，散众天华以供养佛
jí dà pú sà zuì shèngtiānwáng shí bǐ tiānwángcóngkōng ér xià
及大菩萨、最胜天王。时，彼天王从空而下，
lǐ fó shuāng zú tuì zuò yī miàn
礼佛双足退坐一面。

¹²⁰ 大正藏：二十八相；永乐北藏及龙藏：三十二相八十种好

dì liù fēnxiànxiàngpǐn dì bā
第六分现相品第八

shí shè lì zǐ wèn zuì shèng yán pú sà xiū xíng shèn shēn bō
时，舍利子问最胜言：“菩萨修行甚深般
rě bō luó mì duō fāngbiàn shàn qiǎo tōng dá fǎ xìng ěr shí jí yīng zuò
若波罗蜜多，方便善巧通达法性，尔时即应坐
pú tí zuò zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù
菩提座，证得无上正等菩提，转妙法轮度
yǒu qíng zhòng hé yuán xiān xiàn kǔ xíng liù nián xiáng fú tiān mó hòu
有情众，何缘先现苦行六年、降伏天魔，后
chéng zhèng jué
成正觉？”

zuì shèng dá yuē dà dé dāng zhī pú sà xiū xíng shèn shēn bō
最胜答曰：“大德当知！菩萨修行甚深般
rě bō luó mì duō fāngbiàn shàn qiǎo tōng dá fǎ xìng shí wú kǔ xíng
若波罗蜜多，方便善巧通达法性，实无苦行，
wèi fú wài dào gù shì xiàn zhī ér bǐ tiān mó shì yù jiè zhǔ bǐng xìng tiáo
为伏外道故示现之，而彼天魔是欲界主，禀性调
shàn shí bù yīng huài wèi huà yǒu qíng gù shì xiáng fú
善实不应坏，为化¹²¹有情故示降伏。

wèi zhū wài dào zì chēng néng xiū kǔ xíng dì yī shì gù pú sà
“谓诸外道自称能修苦行第一，是故菩萨
shì xiàn néng xiū guò bǐ kǔ xíng wèi zhū yǒu qíng huò jiàn pú sà qū yī xī
示现能修过彼苦行，谓诸有情或见菩萨屈一膝
lì huò jiàn pú sà jǔ liǎng shǒu lì huò jiàn pú sà shì rì ér lì huò
立；或见菩萨举两手立；或见菩萨视日而立；或
jiàn pú sà wǔ rè zhì shēn huò jiàn pú sà dào xuán qí shēn huò jiàn pú
见菩萨五热炙身；或见菩萨倒悬其身；或见菩
sà wò yú jí cì huò wò niú fèn huò wò yú shí huò fù wò dì
萨卧于棘刺，或卧牛粪，或卧¹²²于石，或复卧地，
huò wò qí bǎn huò wò chǔ shàng huò wò huī tǔ huò jiàn pú sà wéi
或卧其板，或卧杵上，或卧灰土；或见菩萨唯
zhuó bǎn yī huò zhuó máng yī huò zhuó cǎo yī huò zhuó shù pí
著板衣，或著芒衣，或著草衣，或著树皮，

¹²¹ 大正藏：化；永乐北藏及龙藏：他

¹²² 大正藏：坐；永乐北藏及龙藏：卧

huòzhuómáo yī huò fù lù xíng huòmiànxiàng rì suí rì ér zhuǎn
或著茅衣，或复露形，或面向日随日而转；
huòjiàn pú sà wéi shí bài zǐ huò fù shí mài huò shí cǎogēn huò shí
或见菩萨唯食稗子，或复食麦，或食草根，或食
shù yè huòhuāhuòguǒ huò shí shǔ yù huò yù huò ǒu huòdòu
树叶，或华或果，或食薯蕷、或芋、或藕、或豆、
huò gǔ huò má huò mǐ huò liù rì yī shí huò yǐn shuǐ dù rì
或谷、或麻、或米，或六日一食，或饮水度日，
huò yú yī rì shí yī dī sū huò yī dī mì huò yī dī rǔ huò wú
或于一日食一滴酥、或一滴蜜、或一滴乳，或无
suǒ shí huòhéngshúmián xiàn rú shì děngzhǒngzhǒng kǔ xíng jīng yú
所食，或恒熟眠。现如是等种种苦行，经于
liù nián yī wú kuī shī rán shí pú sà wú sī kǔ xíng yīng dù yǒuqíng ér
六年一无亏失；然实菩萨无斯苦行，应度有情而
zì jiànyǒu pú sà rú shì xiàn kǔ xíng shí yǒu liù shí nà yǔ duōzhūtiān
自见有菩萨如是现苦行。时，有六十那庾多诸天
rénzhòng yīn jiàn cǐ shì ān zhù sānshèng fù yǒutiānrén sù shàngēn lì
人众，因见此事安住三乘；复有天人宿善根力
shēnyào dà shèng zé jiàn pú sà zuò qī bǎo tái shēn xīn bú dòngshūyán
深乐大乘，则见菩萨坐七宝台，身心不动舒颜
hánxiào rù shèngděng chí shí jīng liù niánfāngcóngdìng qǐ yǒutiānrén
含笑入胜等持，时经六年方从定起；有天人
zhòngshēnyào dà shèng yù tīngwénzhě zé jiàn pú sà duānzuo shuō fǎ
众深乐大乘欲听闻者，则见菩萨端坐说法
jīng yú liù nián
经于六年。

dà dé dāng zhī rú shì pú sà fāngbiànshànqiǎoxíngshēn bō
“大德当知！如是菩萨方便善巧行深般

rě bō luó mì duō néngxiángtiānmó fú zhū wàidào dà bēi huà dù
若波罗蜜多，能降天魔，伏诸外道，大悲化度
yī qiè yǒuqíng jì jīng liù niáncóngdìng ér qǐ suí shùn shì fǎ yì wú
一切有情，既经六年从定而起，随顺世法诣无
gòu hé xǐ yù chū yǐ yú hé biān lì yǒu mù niú nǚ gòu bǎi rǔ niú
垢河，洗浴出已于河边立。有牧牛女¹²³犍百乳牛

¹²³ 大正藏：构；永乐北藏及龙藏：犍

yǐ yǐn yī niú gòu cǐ niú rǔ yòngzuò rǔ mí fèngxiàn pú sà fù yǒu
以饮一牛，**犍**¹²⁴此牛乳用作乳糜奉献菩萨。复有
liù yì tiān lóng yàochā jiàn dá fù děng gè chízhǒngzhǒngxiāng
六亿天、龙、药叉、健达缚等，各持种种香
měi yǐn shí ér lái fèngxiàn xiánzuò shì yán dà shì zhèng shì wéi
美饮食而来奉献，咸作是言：‘大士！正士！惟
yuànshòu wǒ yǐn shí gòngyǎng pú sà mǐn zhī jiē xī wéishòu shí
愿受我饮食供养。’菩萨愍之皆悉为受。时，
mù niú nǚ tiān lóng yàochā jiàn dá fù děng hù bù xiāngjiàn
牧牛女、天、龙、药叉、健达缚等互不相见，
gè jiàn pú sà dú shòu qí gòng shí yǒu wú liàngzhūtiān rén děng
各见菩萨独受其供。时，有无量诸天、人等，
yīn jiànshòu gòngxián dé wù dào shì gù pú sà wèi shì xiàn zhī pú sà
因见受供咸得悟道，是故菩萨为示现之。菩萨
ěr shí shí bù xǐ yù yì bú shòu bǐ rén tiānděnggòng
尔时实不洗浴，亦不受彼人、天等供。

dà dé dāng zhī rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！如是菩萨行深般若波罗蜜多
fāngbiànshànqiǎo shì xiànxíng yì pú tí zuò shí yǒu dì jū tiānmíng
方便善巧，示现行诣菩提座。时，有地居天名
yuēmiào dì yǔ tiānshénzhòngzhōubiànsǎo shì sǎ yǐ xiāngshuǐ sàn
曰妙地，与天神众周遍扫饰，洒以香水，散
yǐ miào huā shí cǐ sānqiān dà qiān shì jiè sì dà tiānwánglǐng zì tiān
以妙华。时，此三千大千世界四大天王领自天
zhòng yǔ tiānmiào huā gòngyǎng pú sà tiānzhǔ dì shì shí fēn tiānwáng
众，雨天妙华供养菩萨。天主帝释、时分天王
lǐng zì tiānzhòng zhù xū kōngzhōng zòu tiānyuè yīn zàn tàn pú sà xǐ zú
领自天众，住虚空中奏天乐音赞叹菩萨。喜足
tiānwánglǐng zì tiānzhòng chí qī bǎowǎng mí fù shì jiè qí wǎng sì
天王领自天众，持七宝网弥覆世界，其网四
jiǎoxuán zǐ jīn líng jiē yǔ zhòngbǎogòngyǎng pú sà shàn huà tiānwáng
角悬紫金铃，皆雨众宝供养菩萨。善化天王
lǐng zì tiānzhòng chí zǐ jīn wǎng mí fù shì jiè zuò zhū tiānyuè yǔ zhǒng
领自天众，持紫金网弥覆世界，作诸天乐雨种
zhǒnghuā gòngyǎng pú sà zì zài tiānwánglǐng zì tiānzhòng zhūlóng
种华供养菩萨。自在天王领自天众，诸龙、

¹²⁴ 大正藏：构；永乐北藏及龙藏：犍

yàochā jiàn dá fù děng gè chízhǒngzhǒngshàngmiào gòng jù gòngyǎng
药叉、健达缚等，各持种种上妙供具供养
pú sà
菩萨。

kānrěn jiè zhǔ dà fàntiānwáng jì jiàn pú sà yì pú tí zuò
“堪忍界主大梵天王既见菩萨诣菩提座，

jí gào yī qiè fàntiānzhòngyán rǔ děngdāng zhī jīn cǐ pú sà jiān
即告一切梵天众言：‘汝等当知！今此菩萨坚

gù jiǎ zhòu ér zì zhuāngyán bù wéiběn shì xīn wú yàn dài zhū pú sà
固甲冑而自庄严，不违本誓心无厌怠，诸菩萨

xíng jiē yǐ mǎn zú tōng dá wú liàng huà yǒu qíng fǎ zhū pú sà dì jiē
行皆已满足，通达无量化有情法，诸菩萨地皆

dé zì zài yú zhū yǒu qíng qí xīn qīng jìng shàn zhī yī qiè gēn xìng chā bié
得自在，于诸有情其心清净，善知一切根性差别，

tōng dá rú lái shēn mì zàng chāo jué yī qiè mó zhī shì yè jí zhū
通达如来甚深秘藏，超觉一切魔之事业，集诸

shàn běn bú dài wài yuán yī qiè rú lái gòng suǒ hù niàn pǔ wèi hán shí
善本不待外缘，一切如来共所护念，普为含识

kāi jiě tuō mén dà jiāng dǎo shī cuī mó jūn dí yú dà qiān jiè dú chēng
开解脱门，大将导师摧魔军敌，于大千界独称

yǒng měng shàn shī fǎ yào wéi dà yī wáng jiě tuō guàn dǐng shòu fǎ
勇猛，善施法药为大医王，解脱灌顶受法

wáng wèi fàng zhì huì guāng pǔ zhào yī qiè bā fǎ bù rǎn pì rú lián huā
王位，放智慧光普照一切，八法不染譬如莲华，

zhū zǒng chí mén wú bù tōng dá shēn guǎng nán cè yóu ruò dà hǎi ān gù
诸总持门无不通达，深广难测犹若大海，安固

bú dòng rú miào gāo shān zhì huì qīng jìng wú zhū gòu zhuó nèi wài jiǎo jié
不动如妙高山，智慧清净无诸垢浊，内外皎洁

rú mò ní zhū yú zhū fǎ xiàng jiē dé zì zài fàn xíng qīng bái yǐ dào jiū
如末尼珠，于诸法相皆得自在，梵行清白已到究

jìng rú shì pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo wèi
竟。如是菩萨行深般若波罗蜜多方便善巧，为

dù yǒu qíng yì pú tí zuò jié jiā fū zuò xiáng fú mó yuàn wèi chéng shí
度有情诣菩提座，结跏趺坐降伏魔怨，为成十

lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě jí shí bā fó bú gòng fǎ děng wú
力、四无所畏、四无碍解及十八佛不共法等无

liàng wú biān zhū fó gōng dé zhuàn dà fǎ lún zuò shī zǐ hǒu yǐ fǎ pǔ
量无边诸佛功德转大法轮作狮子吼，以法普

shī yī qiè yǒuqíng gè suí suǒ yí jiē lìngmǎn zú wèizhū yǒuqíng fǎ yǎn
施一切有情，各随所宜皆令满足，为诸有情法眼
qīngjìng yǐ wú shàng fǎ xiáng fú wàidào yù shì zhū fó běnyuànchéng
清净，以无上法降伏外道，欲示诸佛本愿成
jiù yú yī qiè fǎ ér dé zì zài rǔ děng kě wǎnggòngyǎng pú sà
就，于一切法而得自在。汝等可往供养菩萨。’

dà dé dāng zhī rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！如是菩萨行深般若波罗蜜多

fāngbiànshànqiǎo shì xiànxíng yì pú tí zuò shí yú shuāng zú xià
方便善巧，示现行诣菩提座。时，于双足下
qiān fú lún xiàng gè fàng wú liàng wēimiào guāng míng pǔ zhào dì yù
千辐轮相各放无量微妙光明，普照地狱、

pángshēng guǐ jiè qí zhōng yǒuqíng yù sī guāngzhě jí jiē lí kǔ
傍生、鬼界，其中有情遇斯光者，即皆离苦

shēn xīn ān lè shí lónggōng nèi yǒu dà lóngwáng míng jiā lǚ jiā yù
身心安乐。时，龙宫内有龙王名迦履迦，遇

sī guāng yǐ shēng dà huān xǐ gào zhū lóng yán cǐ miào guāng míng lái
斯光已生大欢喜，告诸龙言：‘此妙光明来

zhào wǒ děng lìng wǒ děng bèi shēn xīn ān lè wǒ yú wǎng xī céng jiàn
照我等，令我等辈身心安乐。我于往昔曾见

cǐ guāng shí yǒu rú lái chū xīng yú shì jīn jì yǒu cǐ wēimiào guāng
此光，时有如来出兴于世，今既有此微妙光

míng dìng zhī shì jiān yǒu fó chū xiàn yí gòng yán bàn zhǒng zhǒng xiāng huā
明，定知世间有佛出现，宜共严办种种香华、

zhòng miào zhēn cái chuáng fān huā gài zuò zhū jì yuè wǎng yì
众妙、珍财、幢幡、华盖，作诸伎乐往诣

gòng yǎng yú shì lóngwáng jiāng zhū juàn shǔ jī chí gòng jù pǔ xīng dà
供养。’于是龙王将诸眷属赍持供具，普兴大

yún jiàng sǎ xiāng yǔ wǎng yì pú sà zuò zhū jì yuè shī shè gòng yǎng
云降洒香雨，往诣菩萨作诸伎乐施設供养，

yòu rào pú sà ér zàn tàn yán wēimiào guāng míng pǔ lìng huān lè jué
右绕菩萨而赞叹言：‘微妙光明普令欢乐，决

dìng zuì shèng fó chū wú yí zhǒng zhǒng qí zhēn zhuāng yán dà dì suǒ
定最胜佛出无疑；种种奇珍庄严大地，所

shēng cǎo mù xī biàn chéng bǎo jiāng hé jiē jìng wú fēng làng shēng zhǔn
生草木悉变成宝，江河皆静无风浪声，准

cǐ dìng zhī fó chū yú shì shì fàn rì yuè guāng míng bú xiàn
此定知佛出于世；释、梵、日、月光明不现，

è qù qīng jìng fó chū wú yí pì rú yǒu rén shǎo shī fù mǔ nián jì
恶趣清净，佛出无疑。譬如有人少失父母，年既
zhǎng dà hū rán huán dé huān xǐ yǒng yuè bù néng zì shèng yī qiè shì
长大忽然还得，欢喜踊跃不能自胜；一切世
jiān dǔ fó chū xiàn gè gòng huān xǐ yì fù rú shì wǒ děng guò qù céng
间睹佛出现，各共欢喜亦复如是。我等过去曾
gòng yǎng zhū fó jīn zhí fǎ wáng rén zhōng shī zǐ shì zé wǒ děng shēng
供养诸佛，今值法王人中师子，是则我等生
bù kōng guò
不空过。’

dà dé dāng zhī rú shì pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！如是菩萨行深般若波罗蜜多

fāng biàn shàn qiǎo pú tí shù xià shòu cǎo fū zuò yòu rào qī zā zhèng
方便善巧，菩提树下受草敷座，右绕七匝正
niàn duān zuò xià liè yǒu qíng jiàn rú shì xiàng zhū dà pú sà jiàn yǒu bā
念端坐，下劣有情见如是相；诸大菩萨见有八
wàn sì qiān tiān zǐ gè bié fū yī dà shī zǐ zuò zhū shī zǐ zuò zhòng bǎo
万四千天子各别敷一大师子座，诸师子座众宝
hé chéng qī bǎo luó wǎng mí fù qí shàng gè yú sì jiǎo xuán miào jīn
合成，七宝罗网弥覆其上，各于四角悬妙金
líng chuáng fān zēng gài chù chù luó liè pú sà biàn cǐ bā wàn sì
铃，幢幡、缯盖处处罗列。菩萨遍此八万四
qiān shī zǐ zuò shàng jù gè ān zuò ér zhū tiān zǐ hù bù xiāng jiàn gè
千师子座上俱各安坐，而诸天子互不相见，各
wèi pú sà dú zuò wǒ zuò zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí yǐ
谓：‘菩萨独坐我座证得无上正等菩提。’以
shì yīn yuán shēn shēng huān xǐ yú wú shàng jué jiē dé bú tuì
是因缘深生欢喜，于无上觉皆得不退。

dà dé dāng zhī rú shì pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！如是菩萨行深般若波罗蜜多

fāng biàn shàn qiǎo méi jiān háo xiàng fàng dà guāng míng pǔ zhào sān qiān
方便善巧，眉间毫相放大光明，普照三千
dà qiān shì jiè zhū mó gōng diàn jiē shī wēi guāng shí zhū mó wáng
大千世界，诸魔宫殿皆失威光。时，诸魔王
xián zuò shì niàn yǐ hé yuán gù yǒu cǐ guāng míng yǐng bì wǒ děng wēi
咸作是念：‘以何缘故，有此光明映蔽我等威
guāng gōng diàn jù fēi pú sà zuò pú tí zuò jiāng zhèng wú shàng zhèng
光宫殿，诘非菩萨坐菩提座将证无上正

děng pú tí niàn yǐ gòngguān fāngjiàn pú sà pú tí shù xià zuò jīn
等菩提？’念已共观，方见菩萨菩提树下坐金
gāngzuò jiàn yǐ jīng bù zhāo jí mó jūn wú liàng bǎi qiān zhǒng zhǒng xíng
刚座。见已惊怖召集魔军，无量百千种种形
mào chí zhǒng zhǒng jì zhǒng zhǒng chuáng fān chū zhǒng zhǒng shēng
貌，持种种伎、种种幢幡，出种种声，
néng lìng wén zhě qiào xué máo kǒng pǔ jiē liú xuè pú sà ěr shí yǐ dà
能令闻者窍穴毛孔普皆流血。菩萨尔时以大
bēi lì lìng mó jūn zhòng bù néng chū shēng shì míng pú sà xíng shēn bō
悲力，令魔军众不能出声，是名菩萨行深般
rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo
若波罗蜜多方便善巧。

dà dé dāng zhī rú shì pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！如是菩萨行深般若波罗蜜多

fāng biàn shàn qiǎo yì niàn guò qù wú liàng yì jié jīng jìn xiū xíng bù shī
方便善巧，忆念过去无量亿劫，精进修行布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě cí bēi xǐ
净戒、安忍、精进、静虑、般若、慈、悲、喜、
shě niàn zhù zhèng duàn shén zú gēn lì jué zhī dào zhī
舍、念住、正断、神足、根、力、觉支、道支、
jì zhǐ miào guān sān míng bā jiě jiē xī yuán mǎn niàn yǐ jí
寂止、妙观、三明、八解皆悉圆满。念已即

shēn jīn sè yòu shǒu zì mó qí dǐng nǎi zhì biàn shēn zuò rú shì yán
伸¹²⁵金色右手，自摩其顶乃至遍身，作如是言：

wǒ yù jì bá yǒu qíng zhòng kǔ ér qǐ dà bēi shí zhū mó wáng
‘我欲济拔有情众苦而起大悲。’时，诸魔王

jí bǐ juàn shǔ wén pú sà yǔ jí jiē diān pū pú sà ěr shí yǐ dà bēi
及彼眷属，闻菩萨语即皆颠仆。菩萨尔时以大悲

lì lìng zhū mó zhòng wén kōng zhōng shēng rǔ kě guī yī néng shī wú
力，令诸魔众闻空中声：‘汝可归依能施无

wèi jiù hù yī qiè jìng jiè dà xiān mó jí juàn shǔ wén cǐ shēng yǐ yóu
畏救护一切净戒大仙。’魔及眷属闻此声已，犹

fú zài dì zuò rú shì yán wéi yuàn dà xiān jiù jì wǒ mìng shì shí
伏在地作如是言：‘惟¹²⁶愿大仙救济我命。’是时，

pú sà yī shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo fàng dà guāng míng
菩萨依深般若波罗蜜多方便善巧放大光明，

¹²⁵ 大正藏：申；永乐北藏及龙藏：伸

¹²⁶ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

qí yǒu yù zhě jiē lí bù wèi mó jí juànshǔ dǔ sī shénbiàn kǒng bù
其有遇者皆离怖畏；魔及眷属睹斯神变，恐怖、
huān xǐ èr shì jiāohuái
欢喜二事交怀。

dà dé dāng zhī rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！如是菩萨行深般若波罗蜜多

fāngbiànshànqiǎo lìng zhū yǒuqíngsuǒ jiàn gè bié wèi huòyǒujiàn rú
方便善巧，令诸有情所见各别，谓：或有见如
shì xiáng mó huòyǒuyǒuqíng bú jiàn sī shì huòjiàn pú sà dàn jū cǎo
是降魔，或有有情不见斯事；或见菩萨但居草
zuò huòjiàn pú sà chǔ shī zǐ tái huòjiàn pú sà zài dì ér zuò huò
座；或见菩萨处师子台；或见菩萨在地而坐；或
jiàn kōng zhōng zuò shī zǐ zuò jiàn pú tí shù qí xiàng yì bié wèi huòjiàn
见空中坐狮子座。见菩提树其相亦别，谓或见
shì bì bō luó shù huòyǒujiàn shì tiānyuán cǎi shù huòjiàn cǐ shù zhòng
是栴钵罗树；或有见是天圆彩树；或见此树众
bǎo hé chéng huòjiàn cǐ shù gāo qī duō luó huòjiàn cǐ shù bā wàn sì
宝合成；或见此树高七多罗；或见此树八万四
qiān yú shàn nà liàng yǒu shī zǐ zuò sì wàn èr qiān yú shàn nà liàng zài
千踰缮那量，有狮子座四万二千踰缮那量，在
cǐ shù xià pú sà zuò zhī huòjiàn pú sà yóu xì kōng zhōng huòjiàn zuò
此树下菩萨坐之；或见菩萨游戏空中；或见坐
yú pú tí shù xià rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō fāngbiàn
于菩提树下。如是菩萨行深般若波罗蜜多方便
shànqiǎo shì xiànzhǒngzhǒngshéntōngbiànhuà dù zhū yǒuqíng
善巧，示现种种神通变化度诸有情。

dà dé dāng zhī rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！如是菩萨行深般若波罗蜜多

fāngbiànshànqiǎozuò pú tí zuò shí fāng gè rú jìng qié shā jiè wú liàng
方便善巧坐菩提座，十方各如殄伽沙界无量、
wú shù wú biān pú sà jiē xī lái jí zhù xū kōng zhōng fā zhǒng zhǒng
无数、无边菩萨皆悉来集，住虚空中发种种
shēng ān wèi pú sà lìng shēn ān lè xīn shēng huān xǐ shàn zāi dà
声安慰菩萨，令身安乐心生欢喜：‘善哉！大
shì yǒngměngjīng jìn sù jí chéngbànguǎng dà jí xiáng xīn rú jīn
士！勇猛精进，速疾成办广大吉祥，心如金
gāng wù shēng bù jù shéntōngyóu xì lì lè yǒuqíng néng yī chà nà
刚勿生怖惧，神通游戏利乐有情，能一刹那

zhèng yī qiè zhì   rú shì pú sà chǔ pú tí zuò   mó lái rǎoluàndōu bù
证一切智。’如是菩萨处菩提座，魔来扰乱都不
shēngchēn   yī chà nà xīn fāngbiànshànqiǎonéng yǔ bō rě bō luó mì
生瞋，一刹那心方便善巧能与般若波罗蜜
duō lǐ qù xiāngyìng   yǐ zhì jiū jìngtōng dá yī qiè suǒ zhī jiàn jué
多理趣相应，已至究竟通达一切所知见觉。

dà dé dāng zhī   rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！如是菩萨行深般若波罗蜜多
fāngbiànshànqiǎozuò pú tí zuò   shí fāng gè rú jìng qié shā jiè suǒ yǒuzhū
方便善巧坐菩提座，十方各如殑伽沙界所有诸
fó yì kǒutóng yīn zànyán   shàn zāi shàn zāi   dà shì   nǎi néngtōng
佛异口同音赞言：‘善哉！善哉！大士！乃能通
dá zì rán zhì   wú ài zhì   píngděng zhì   wú shī zhì   dà bēizhuāng
达自然智、无碍智、平等智、无师智，大悲庄
yán
严。’

dà dé dāng zhī   rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！如是菩萨行深般若波罗蜜多
fāngbiànshànqiǎo   néngzuò rú shì zhǒngzhǒng shì xiàn   zhū yǒuqíng lèi huò
方便善巧，能作如是种种示现。诸有情类或
jiàn pú sà jīn dé pú tí   huòjiàn pú sà jiǔ yǐ chéng fó   huò yǒudàn
见菩萨今得菩提，或见菩萨久已成佛，或有但
jiàn yī shì jiè zhōng sì dà tiānwáng gè fèngxiàn bō   huò fù yǒujiàn shí
见一世界中四大天王各奉献钵，或复有见十
fāng gè rú jìng qié shā jiè sì dà tiānwáng gè fèngxiàn bō   ěr shí pú sà
方各如殑伽沙界四大天王各奉献钵，尔时菩萨
wèiyǒuqíng gù   zǒngshòuzhòng bō chóngdié zhǎngzhōng   yǐ shǒu àn zhī
为有情故，总受众钵重迭掌中，以手按之
lìng hé chéng yī   zhū sì tiānwáng gè bù xiāngjiàn   jiē wèi shì zūn dú
令合成一；诸四大天王各不相见，皆谓世尊独
shòu wǒ bō   ěr shí   biànyǒu liù wàntiān zǐ chéng sù yuàn lì xiān lái
受我钵。尔时，便有六万天子乘宿愿力先来
xiàngòng   bǐ yú guò qù zuò shì yuànyán   ruò cǐ pú sà dāng chéng fó
献供，彼于过去作是愿言：‘若此菩萨当成佛
shí   yuànshòu wǒ děng zuì chūgòngyǎng   shuō shì fǎ shí   sānwàn pú
时，愿受我等最初供养。’说是法时，三万菩
sà dé wú shēng rěn   fù yǒusānwàn liù qiān pú sà jiē yú wú shàngzhèng
萨得无生忍，复有三万六千菩萨皆于无上正

děng pú tí dé bú tuì zhuǎn bā wàn rén tiānyuǎn chén lí gòushēng jìng
等菩提得不退转，八万人、天远尘离垢生净
fǎ yǎn wú liàng wú biān zhū yǒu qíng lèi jù fā wú shàng zhèng děng jué xīn
法眼，无量无边诸有情类俱发无上正等觉心。

dà dé dāng zhī ěr shí pú sà yī shēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！尔时菩萨依深般若波罗蜜多

fāng biàn shàn qiǎo jiāng yù shì xiàn zhuàn dà fǎ lún kān rěn jiè zhǔ
方便善巧，将欲示现转大法轮。堪忍界主、

chí jì fàn wáng yìng shí biàn yǔ liù shí bā wàn zhū fàn tiān zhòng lái zhì
持髻梵王应时便与六十八万诸梵天众，来至

fó suǒ dǐng lǐ shuāng zú hé zhǎng gōng jìng yòu rào qī zā ér sān qǐng
佛所顶礼双足，合掌恭敬右绕七匝，而三请

yán wéi yuàn dà bēi āi mǐn wǒ děng zhuàn dà fǎ lún wéi yuàn dà bēi
言：‘惟愿大悲哀愍我等转大法轮！唯愿大悲

āi mǐn wǒ děng zhuàn dà fǎ lún wéi yuàn dà bēi āi mǐn wǒ děng zhuàn
哀愍我等转大法轮！唯愿大悲哀愍我等转

dà fǎ lún jì sān qǐng yǐ jí biàn huà zuò dà shī zǐ zuò qí zuò
大法轮！’既三请已，即便化作大师子座，其座

gāo guǎng sì wàn èr qiān yú shàn nà liàng zhǒng zhǒng zhuāng yán jiān gù
高广四万二千踰缮那量，种种庄严坚固

ān wěn shí shí fāng jiè gè yǒu wú liàng tiān zhǔ dì shì jiē wèi rú lái
安隐。时，十方界各有无量天主帝释，皆为如来

fū shī zǐ zuò liàng jí zhuāng yán yì fù rú shì
敷师子座，量及庄严亦复如是。

pú sà ěr shí xiàn shén tōng lì lìng bǐ zhū tiān gè jiàn pú sà
“菩萨尔时现神通力，令彼诸天各见菩萨

zuò qí zuò shàng ér zhuàn fǎ lún pú sà jì zuò cǐ shī zǐ zuò rù wú
坐其座上而转法轮。菩萨既坐此师子座，入无

biān jìng sān mó dì mén fàng dà guāng míng zhào shí fāng miàn gè rú jìng
边境三摩地门，放大光明照十方面各如殒

qié shā děng shì jiè fù lìng bǐ jiè liù zhǒng biàn dòng qí zhōng yǒu qíng
伽沙等世界。复令彼界六种变动，其中有情

zhòng kǔ zàn xī shēn xīn ān lè yì zàn yuǎn lí tān chēn chī děng
众苦暂息身心安乐，亦暂远离贪、瞋、痴等

è bú shàn fǎ cí xīn xiāng xiàng yóu rú mǔ zǐ
恶不善法，慈心相向犹如母子。

shí cǐ sān qiān dà qiān shì jiè mǐ yǒu jiàn xì rú yī máo kǒng
“时，此三千大千世界靡有间隙如一毛孔，

tiān lóng yàochā jiàn dá fù ā sù luò jiē lù tú¹²⁷ jǐn
天、龙、药叉、健达缚、阿素洛、揭路茶¹²⁷、紧
nà luò mò hū luò qié rén fēi rén děng chōng mǎn qí zhōng ruò zhū
捺洛、莫呼洛伽、人非人等充满其中。若诸
yǒu qíng yīng wén kǔ fǎ ér shòu huà zhě wén fó shuō kǔ yīng wén wú wǒ
有情应闻苦法而受化者闻佛说苦，应闻无我、
jì jìng yuǎn lí wú cháng kōng fǎ ér shòu huà zhě yì fù rú shì
寂静、远离、无常、空法而受化者亦复如是；
yīng wén rú huàn ér shòu huà zhě wén shuō rú huàn yīng wén rú mèng xiǎng
应闻如幻而受化者闻说如幻，应闻如梦、响、
xiàng guāng yǐng yáng yàn biàn huà xún xiāng chéng fǎ ér shòu huà
像、光影、阳焰、变化、寻香城法而受化
zhě yì fù rú shì yīng wén kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér shòu
者亦复如是；应闻空、无相、无愿解脱门而受
huà zhě wén fó shuō kōng wú xiàng wú yuàn shí yǒu qíng lèi huò wén
化者闻佛说空、无相、无愿。时，有情类或闻
rú lái shuō yī qiè fǎ cóng yīn yuán shēng huò wén shuō yùn huò wén shuō
如来说一切法从因缘生，或闻说蕴，或闻说
jiè huò wén shuō chù huò wén shuō kǔ huò wén shuō jí huò wén shuō
界，或闻说处，或闻说苦，或闻说集，或闻说
miè huò wén shuō dào huò yǒu wén shuō niàn zhù zhèng duàn shén zú
灭，或闻说道，或有闻说念住、正断、神足、
gēn lì jué zhī dào zhī huò yǒu wén shuō jì zhǐ miào guān
根、力、觉支、道支，或有闻说寂止、妙观，
huò yǒu wén shuō zhū shēng wén fǎ huò yǒu wén shuō zhū dú jué fǎ huò yǒu
或有闻说诸声闻法，或有闻说诸独觉法，或有
wén shuō zhū pú sà fǎ
闻说诸菩萨法。

rú shì pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo
“如是菩萨行深般若波罗蜜多方便善巧，

shì xiàn zhǒng zhǒng zhuàn fǎ lún xiàng suí zhū yǒu qíng gēn xìng chà bié gè
示现种种转法轮相，随诸有情根性差别，各
dé lì lè shēn xīn huān xǐ
得利乐深心欢喜。”

shí shè lì zǐ wèi zuì shèng yán tiān wáng pú sà xíng shēn
时，舍利子谓最胜言：“天王，菩萨行深

¹²⁷ 大正藏：茶；永乐北藏及龙藏：荼

bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo suǒ yǒu jìng jiè jí wéi shēn shēn
般若波罗蜜多方便善巧，所有境界极为甚深，
nán sī nán yì nán zhī nán rù
难思、难议、难知、难入。”

zuì shèng bào yán dà dé pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
最胜报言：“大德！菩萨行深般若波罗蜜多
fāng biàn shàn qiǎo gōng dé shèng shì wú liàng wú biān wǒ jīn suǒ shuō bǎi
方便善巧，功德胜事无量无边。我今所说百
fēn qiān fēn nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn bù dé qí yī wéi yǒu rú lái
分、千分乃至邬波尼杀昙分不得其一，唯有如来
nǎi néng jìn shuō wǒ jīn suǒ shuō bǐ shǎo fēn zhě jiē chéng rú lái wēi
乃能尽说。我今所说彼少分者，皆承如来威
shén zhī lì hé yǐ gù zhū fó jìng jiè bù kě sī yì yī shēng suǒ
神之力。何以故？诸佛境界不可思议，一生所
xì zhū pú sà zhòng shuō qí gōng dé shàng bù néng jìn kuàng yú pú sà
系诸菩萨众说其功德尚不能尽，况余菩萨！

dà dé dāng zhī zhū fó jìng jiè jì jìng lí shuō wú fēn bié zhì
“大德当知！诸佛境界寂静离说，无分别智
jí hòu suǒ dé zhī suǒ néng liǎo dà dé dāng zhī ruò pú sà mó hē sà
及后所得之所能了。大德当知！若菩萨摩诃萨
yù dé zhèng rù zhū fó jìng jiè yīng xué bō rě bō luó mì duō fāng biàn
欲得证入诸佛境界，应学般若波罗蜜多方便
shàn qiǎo jiū jìng tōng dá jiàn xíng sān mó dì rú huàn sān mó dì jīn
善巧，究竟通达健行三摩地、如幻三摩地、金
gāng yù sān mó dì jīn gāng lún sān mó dì wú dòng huì sān mó dì
刚喻三摩地、金刚轮三摩地、无动慧三摩地、
biàn tōng dá sān mó dì bù yuán jìng jiè sān mó dì shī zǐ zì zài sān
遍通达三摩地、不缘境界三摩地、师子自在三
mó dì sān mó dì wáng sān mó dì gōng dé zhuāng yán sān mó dì
摩地、三摩地王三摩地、功德庄严三摩地、
jì jìng huì sān mó dì pǔ chāo yuè sān mó dì wú rǎn zhuó sān mó dì
寂静慧三摩地、普超越三摩地、无染著三摩地、
huì zhuāng yán wáng sān mó dì wú děng děng sān mó dì děng jué sān
慧庄严王三摩地、无等等三摩地、等觉¹²⁸三
mó dì zhèng jué sān mó dì yuè yì sān mó dì huān xǐ sān mó dì
摩地、正觉三摩地、悦意三摩地、欢喜三摩地、

¹²⁸ 大正藏：觉；永乐北藏及龙藏：学；校勘：觉

qīngjìng sān mó dì huǒyàn sān mó dì guāngmíng sān mó dì nánshèng
清 净 三 摩 地、火 焰 三 摩 地、光 明 三 摩 地、难 胜
sān mó dì chángxiànrqiánsān mó dì bù hé hé sān mó dì wú shēng
三 摩 地、常 现 前 三 摩 地、不 合 和 三 摩 地、无 生
sān mó dì tōng dá sān mó dì zuì shèng sān mó dì chāoguò mó jìng
三 摩 地、通 达 三 摩 地、最 胜 三 摩 地、超 过 魔 境
sān mó dì yī qiè zhì huì sān mó dì chuángxiàng sān mó dì dà bēi
三 摩 地、一 切 智 慧 三 摩 地、幢 相 三 摩 地、大 悲
sān mó dì ān lè sān mó dì ài niàn sān mó dì jí bú jiàn fǎ sān mó
三 摩 地、安 乐 三 摩 地、爱 念 三 摩 地 及 不 见 法 三 摩
dì děng
地 等。

dà dé dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng xué bō rě bō luó
“大 德 当 知！若 菩 萨 摩 诃 萨 能 学 般 若 波 罗

mì duō fāng biàn shàn qiǎo biàn néng jiū jìng tōng dá cǐ děng wú liàng wú
蜜 多 方 便 善 巧，便 能 究 竟 通 达 此 等 无 量 无

biān jìng qié shā shù sān mó dì mén nǎi néng zhèng rù zhū fó jìng jiè qí
边 殒 伽 沙 数 三 摩 地 门，乃 能 证 入 诸 佛 境 界，其

xīn ān wěn wú suǒ bù wèi rú shī zǐ wáng bú wèi qín shòu hé yǐ gù
心 安 隐 无 所 怖 畏，如 师 子 王 不 畏 禽 兽。何 以 故？

ruò pú sà mó hē sà xiū rú shì děng zhū sān mó dì fán yǒu suǒ xíng jiē
若 菩 萨 摩 诃 萨 修 如 是 等 诸 三 摩 地，凡 有 所 行 皆

wú bù wèi bú jiàn qí qián yǒu yī yuàn dí hé yǐ gù shè lì zǐ
无 怖 畏，不 见 其 前 有 一 怨 敌。何 以 故？舍 利 子，

shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo
是 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 方 便 善 巧，

xīn wú suǒ yuán yì wú suǒ zhù pì rú yǒu rén shēng wú sè jiè bā wàn
心 无 所 缘 亦 无 所 住。譬 如 有 人 生 无 色 界，八 万

dà jié wéi yǒu yī shí wú yǒu zhù chù yì wú suǒ yuán rú shì pú sà xíng
大 劫 唯 有 一 识，无 有 住 处 亦 无 所 缘；如 是 菩 萨 行

shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo xīn wú suǒ yuán yì wú suǒ
深 般 若 波 罗 蜜 多 方 便 善 巧，心 无 所 缘 亦 无 所

zhù hé yǐ gù shì zhū pú sà xīn bù xíng wú xíng chù xīn bù xiǎng wú
住。何 以 故？是 诸 菩 萨 心 不 行 无 行 处，心 不 想 无

xiǎng chù xīn bù yuán wú yuán chù xīn bù zhuó wú zhuó chù xīn bú luàn
想 处，心 不 缘 无 缘 处，心 不 著 无 著 处，心 不 乱

wú luàn chù xīn wú gāo xià xīn wú wéi shùn wú yōu wú xǐ wú
无 乱 处，心 无 高 下，心 无 违 顺、无 忧、无 喜、无

fēn bié lí fēn bié lí shē mó tā pí bō shè nà xīn bù suí zhì
分别、离分别、离奢摩他、毗钵舍那，心不随智，
xīn bú zì zhù yì bú zhù tā bù yī yǎnzhù bù yī ěr bí shé
心不自住亦不住他，不依眼住，不依耳、鼻、舌、
shēn yì zhù bù yī sè zhù bù yī shēng xiāng wèi chù
身、意住，不依色住，不依声、香、味、触、
fǎ zhù xīn bú zài nèi yì bú zài wài bú zài liǎngjiān xīn bù yuán fǎ yì
法住，心不在内亦不在外不在两间；心不缘法亦
bù yuán zhì bú zhù sān shì bú zhù lí sān shì¹²⁹
不缘智，不住三世，不住离三世。

dà dé dāng zhī shì zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！是诸菩萨行深般若波罗蜜多
fāngbiànshànqiǎo bù qǔ yī fǎ ér yú zhū fǎ zhì jiàn wú ài xīn xíng
方便善巧，不取一法，而于诸法智见无碍心行
jìng gù jiàn yī qiè fǎ jiē xī wú gòu bù qǔ jiànxiàng jiàn wú fēn bié
净故，见一切法皆悉无垢，不取见相，见无分别，
lí zhū xì lùn
离诸戏论。

dà dé dāng zhī shì zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“大德当知！是诸菩萨行深般若波罗蜜多
fāngbiànshànqiǎo bù yǔ yī qiè ròu yǎn tiānyǎn huì yǎn fǎ yǎn
方便善巧，不与一切肉眼、天眼、慧眼、法眼、
fó yǎnxiāngyìng fēi bù xiāngyìng yì fù bù yǔ yī qiè tiān ěr tā xīn
佛眼相应非不相应，亦复不与一切天耳、他心、
sù zhù shén jìng lòu jìn zhū zhì xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
宿住、神境、漏尽诸智相应非不相应。

dà dé dāng zhī shēnshēn bō rě bō luó mì duō fāngbiànshàn
“大德当知！甚深般若波罗蜜多方便善
qiǎo yǔ yī qiè fǎ jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng zhū pú sà mó hē
巧，与一切法皆非相应非不相应。诸菩萨摩诃
sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō fāngbiànshànqiǎo yú yī qiè fǎ dé
萨行深般若波罗蜜多方便善巧，于一切法得
píngděng zhì néngguān yī qiè yǒuqíng xīn xíng yī qiè rǎn jìng jiē rú shí
平等智，能观一切有情心行，一切染净皆如实
zhī yú fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě jí shí bā fó bú
知，于佛十力、四无所畏、四无碍解及十八佛不

¹²⁹ 大正藏：世；永乐北藏及龙藏：三世

gòng fǎ děng wú liàng wú biānzhū fó gōng dé jiē bù shī niàn shì zhū pú
共法等无量无边诸佛功德皆不失念。是诸菩
sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo wú gōngyòng xīn dá
萨行深般若波罗蜜多方便善巧，无功用心达
yī qiè fǎ wú xīn yì shí cháng zài jì dìng bù qǐ jì dìngjiàohuà yǒu
一切法，无心意识常在寂定，不起寂定教化有
qíng shī zuò fó shì cháng bù xiū xī yú zhū fó fǎ dé wú ài zhì xīn
情，施作佛事常不休息，于诸佛法得无碍智心
wú rǎnzhuó pì rú huà fó huà zuò rú lái suǒ huà rú lái wú xīn yì
无染著。譬如化佛化作如来，所化如来无心、意、
shí wú shēn wú shēn yè wú yǔ wú yǔ yè wú yì wú yì
识，无身、无身业，无语、无语业，无意、无意
yè ér néng shī zuò yī qiè fó shì ráo yì yǒuqíng hé yǐ gù fó
业，而能施作一切佛事饶益有情。何以故？佛
shén lì gù rú shì pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshàn
神力故。如是菩萨行深般若波罗蜜多方便善
qiǎo zhī suǒ huà zuò wú shēn wú shēn yè wú yǔ wú yǔ yè wú
巧之所化作无身、无身业，无语、无语业，无
yì wú yì yè wú gōngyòng xīn cháng zuò fó shì ráo yì yǒuqíng hé
意、无意业，无功用心常作佛事饶益有情。何
yǐ gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
以故？舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duōfāngbiànshànqiǎo tōng dá zhū fǎ jiē rú huàn děng xīn wú fēn bié
多方便善巧，通达诸法皆如幻等心无分别，
ér zhū yǒuqíng héng wén fó fǎ
而诸有情恒闻佛¹³⁰法。

dà dé dāng zhī shì zhū pú sà suǒ yǒu zhì huì bú zhù yǒu wéi
“大德当知！是诸菩萨所有智慧，不住有为，
bú zhù wú wéi bú zhù zhū yùn jí zhū jiè chù bú zhù nèi wài jí liǎng
不住无为，不住诸蕴及诸界、处，不住内外及两
zhōngjiān bú zhù shàn è jí shì chū shì bú zhù rǎn jìng yǒu lòu
中间，不住善恶及世、出世，不住染净、有漏
wú lòu yǒu wéi wú wéi bú zhù sān shì jí lí sān shì bú zhù xū kōng
无漏、有为无为，不住三世及离三世，不住虚空
zé fēi zé miè shì zhū pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshàn
择非择灭。是诸菩萨行深般若波罗蜜多方便善

¹³⁰ 大正藏：说；永乐北藏及龙藏：佛

qiǎo suī cháng rú shì xīn wú suǒ zhù ér néng tōng dá zhū fǎ xìng xiàng
巧，虽常如是心无所住，而能通达诸法性相，
yǐ wú ài zhì wú gōng yòng xīn wèi zhū yǒu qíng xuān shuō zhū fǎ cháng zài
以无碍智无功用心，为诸有情宣说诸法常在
jì jìng ér jiào huà shì wú yǒu xiū xī shì zhū pú sà sù yuàn lì qiáng
寂静，而教化事无有休息。是诸菩萨宿愿力强，
wú gōng yòng xīn wèi tā shuō fǎ shì zhū pú sà yóu shēn bō rě bō luó mì
无功用心为他说法。是诸菩萨由深般若波罗蜜
duō fāng biàn shàn qiǎo cháng wú bù wèi hé yǐ gù zhí jīn gāng shén
多方便善巧，常无怖畏。何以故？执金刚神
ruò xíng ruò lì ruò zuò ruò wò héng cháng suí zhú ér shǒu wèi gù
若行、若立、若坐、若卧恒常随逐而守卫故。

dà dé dāng zhī ruò pú sà mó hē sà wén shuō rú shì shèn
“大德当知！若菩萨摩诃萨闻说如是甚
shēn bō rě bō luó mì duō xīn bù jīng bù wú huò wú yí dāng
深般若波罗蜜多，心不惊怖、无惑、无疑，当
zhī yǐ dé shòu pú tí jì hé yǐ gù xìn shòu bō rě bō luó mì duō
知已得受菩提记。何以故？信受般若波罗蜜多
fāng biàn shàn qiǎo jìn fó jìng jiè yǐ cǐ yī xīn jí néng tōng dá yī qiè
方便善巧，近佛境界，以此一心即能通达一切
fó fǎ dá fó fǎ gù lì lè yǒu qíng bú jiàn yǒu qíng yǔ fó fǎ yì
佛法。达佛法故利乐有情，不见有情与佛法异。
hé yǐ gù yǒu qíng fó fǎ lǐ wú èr gù
何以故？有情、佛法理无二故。”

大般若波罗蜜多经卷第五百七十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé 愿以此功德	zhuāngyán fó jìng tǔ 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn 上报四重恩	xià jì sān tú kǔ 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě 若有见闻者	xī fā pú tí xīn 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn 尽此一报身	tóngshēng jí lè guó 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪